

Warszawa, dnia 29 listopada 2016 r.

Poz. 1917

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 18 października 2016 r.

w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru

Na podstawie art. 114 ust. 5 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, 1590, 1642 i 2295 oraz z 2016 r. poz. 352 i 1250) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rada Ministrów przyjmuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru stanowiący aktualizację dotychczasowego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru¹⁾.

2. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru, o którym mowa w ust. 1, stanowi załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *B. Szydło*

---

¹⁾ M.P. z 2011 r. poz. 425.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia 18 października 2016 r. (poz. 1917)

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru

1. Wykaz skrótów określeń stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru

- 1) aKPOŚK – aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych;
- 2) aPGW – aktualizacja planu gospodarowania wodami;
- 3) aPWŚK – aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju;
- 4) BZT5 – pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 5) ChZT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu;
- 6) GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
- 7) GUS – Główny Urząd Statystyczny;
- 8) GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych;
- 9) IMGW-PIB – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy;
- 10) IOŚ – Inspekcja Ochrony Środowiska
- 11) JCW – jednolita część wód;
- 12) JCWP – jednolita część wód powierzchniowych;
- 13) JCWPd – jednolita część wód podziemnych;
- 14) KE – Komisja Europejska;
- 15) KPOŚK – Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych;
- 16) KZGW – Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej;
- 17) NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 18) OSN – obszary szczególnie narażone na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 19) OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 20) OZE – odnawialne źródła energii;
- 21) OZW – obszary mające znaczenie dla Wspólnoty
- 22) PGW – plan gospodarowania wodami;
- 23) PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy;
- 24) PIS – Państwowa Inspekcja Sanitarna;
- 25) PMŚ – państwowy monitoring środowiska;
- 26) PO – plan ochrony;
- 27) POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko;
- 28) ppk – punkt pomiarowo-kontrolny;

- 29) PPSS – plany przeciwdziałania skutkom suszy
- 30) PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 31) PSH – Państwowa Służba Hydrogeologiczna;
- 32) PWŚK – program wodno-środowiskowy kraju;
- 33) PZO – plany zadań ochronnych;
- 34) PZRP – plany zarządzania ryzykiem powodziowym
- 35) rdoś – regionalny dyrektor ochrony środowiska;
- 36) RLM – równoważna liczba mieszkańców;
- 37) rzgw – regionalny zarząd gospodarki wodnej;
- 38) SCW – sztuczna część wód;
- 39) SHP – format plików grafiki wektorowej, stosowany dla danych geoprzestrzennych używanych w Systemach Informacji Geograficznej (ang. Shapefile);
- 40) SNQ – średnia z najmniejszych przepływów rocznych;
- 41) SSQ – średnia z przepływów średnich rocznych;
- 42) SZCW – silnie zmieniona część wód;
- 43) UE – Unia Europejska;
- 44) wioś – wojewódzki inspektorat ochrony środowiska;
- 45) WJE – wskaźnik jakości ekologicznej;
- 46) WWA – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne;

2. Wykaz skrótów tytułów aktów prawnych stosowanych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru

1) Ustawy:

- a) ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23, z późn. zm.) – zwana dalej „Kodeksem postępowania administracyjnego”;
- b) ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1412, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o PIS”;
- c) ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz.U. z 2015 r. poz. 652) – zwana dalej „ustawą o rybactwie śródlądowym”;
- d) ustawa z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 934, z późn. zm.) -zwana dalej „ustawą o obszarach morskich”;
- e) ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2013 r. poz. 686, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o IOŚ”;
- f) ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o czystości w gminach”;

- g) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 543, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o działach”;
- h) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – POŚ”;
- i) ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2015 r. poz. 139 i 1893) – zwana dalej „ustawą o zaopatrzeniu w wodę”;
- j) ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą – Prawo wodne”;
- k) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą PIZP”;
- l) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o ochronie przyrody”;
- m) ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2015 r. poz. 625, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o nawozach i nawożeniu”;
- n) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o informacji o środowisku”;
- o) ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 32 poz.159) – zwana dalej „ustawą o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r.”;
- p) ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o odpadach”;
- q) ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz.U. z 2015 r. poz. 547, z późn. zm.) – zwana dalej „ustawą o środkach ochrony roślin”;

2) Rozporządzenia, w tym rozporządzenia UE:

- a) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U. Nr 204 poz. 1728) – zwane dalej „rozporządzeniem o wodach wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności”;
- b) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093) – zwane dalej „rozporządzeniem OSN”;
- c) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 4, poz. 44) – zwane dalej „rozporządzeniem o programach działań na OSN”;
- d) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy i regionów wodnych (Dz. U. Nr 126, poz. 878 oraz z 2010 r. Nr 130, poz. 874) – zwane dalej „rozporządzeniem o obszarach dorzeczy”;
- e) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. z 2014 r. poz. 393) – zwane dalej „rozporządzeniem o nawozach”;

- f) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylające dyrektywy Rady 79/117/EWG i 91/414/EWG (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 1, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem PE o środkach ochrony roślin”;
- g) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 71) – zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko”;
- h) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz.U. Nr 25, poz. 133, z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem OSO”;
- i) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011 r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86, poz. 478 , z późn. zm.) – zwane dalej „rozporządzeniem o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku”;
- j) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011 r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli (Dz. U. Nr 91, poz. 527 oraz z 2015 r. poz. 1672) – zwane dalej „rozporządzeniem o ewidencji kąpielisk”;
- k) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 258, poz. 1549) – zwane dalej „rozporządzeniem definicyjnym”;
- l) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 2013 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (Dz. U. poz. 578) – zwane dalej „rozporządzeniem o PGW”;
- m) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie sposobu postępowania przy stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin (Dz. U. poz. 625) – zwane dalej „rozporządzeniem o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin”;
- n) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. poz. 1800) – zwane dalej „rozporządzeniem ściekowym”;
- o) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2015 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. poz. 257) – zwane dalej „rozporządzeniem osadowym”;
- p) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. poz. 1989) – zwane dalej „rozporządzeniem o wodzie do spożycia”;
- q) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 85) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych”;
- r) rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać plany operacyjno-ratownicze (Dz.U. poz. 821) – zwane dalej „rozporządzeniem o planach operacyjno-ratowniczych”;
- s) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178) – zwane dalej „rozporządzeniem monitoringowym”;
- t) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1187) – zwane dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym”;

3) Umowy międzynarodowe:

- a) Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzona w Kijowie dnia 10 października 1996 r. (Dz.U z 1999 r. Nr 30, poz. 282) – zwana dalej „umową PL-UA o współpracy na wodach granicznych”.

1. OGÓLNY OPIS CECH CHARAKTERYSTYCZNYCH OBSZARU DORZECZA

Polska część obszaru dorzecza Dniestru – region wodny Dniestru, położony jest w południowo-wschodniej części kraju. Pod względem administracyjnym znajduje się w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego. Obszar dorzecza Dniestru na terenie Polski zajmuje 233 km².

Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza przedstawione zostało na rysunku 1.

Według podziału fizycznogeograficznego obszar dorzecza Dniestru w granicach Polski, położony jest w obrębie mezoregionu Gór Sanocko-Turczańskich.

Główną rzeką obszaru dorzecza jest Dniestr (ciek I rzędu) o długości całkowitej 1 352 km. Rzeka leży poza granicami Polski, przepływa przez Ukrainę oraz Mołdawię i uchodzi do Morza Czarnego. Obszar dorzecza Dniestru w Polsce reprezentowany jest przez zlewnię rzeki Strwiąż (ciek II rzędu), która jest prawostronnym dopływem Dniestru. Długość rzeki wynosi 100,3 km, w granicach Polski znajduje się górny bieg Strwiąża o długości 17,3 km. w omawianym regionie wodnym występują jeszcze dwa lewe dopływy Dniestru: Mszaniec i Lechnawa (cieki II rzędu). Całkowita długość sieci hydrograficznej regionu wodnego wynosi około 150 km.

W opisywanym regionie wodnym występuje niwalno-pluwalny (śnieżno-deszczowy) reżim rzeczny. Średni miesięczny odpływ w miesiącach wiosennych wynosi 130-180% średniego odpływu rocznego i wyraźnie zaznacza się wzrost odpływu w miesiącach letnich wynoszący co najmniej 110% średniego odpływu rocznego. W regionie wodnym Dniestru występuje znaczna przewaga zasilania powierzchniowego, wynosząca powyżej 65% odpływu całkowitego.

Na podstawie danych Corine Land Cover¹ można stwierdzić, że w użytkowaniu terenu dominują lasy i ekosystemy seminaturalne, które zajmują łącznie około 59% powierzchni regionu wodnego Dniestru. Użytki rolne zajmują ok. 40% powierzchni, a tereny zurbanizowane około 1% powierzchni regionu. Największym ośrodkiem miejskim w regionie wodnym Dniestru są Ustrzyki Dolne. W regionie wodnym prowadzona jest działalność produkcyjna związana głównie z pozyskaniem i przetwórstwem drewna. Region jest również wykorzystywany turystycznie.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód w regionie wodnym są ścieki zrzucane z oczyszczalni ścieków w Brzegach Dolnych. W regionie wodnym niekorzystny wpływ na jakość wód wywierają również niekontrolowane zrzuty ścieków bytowo-gospodarczych pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji oraz spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, na których stosuje się nawożenie. Na obszarze dorzecza Dniestru w granicach Polski wodę z ujęć powierzchniowych wykorzystuje się głównie do nawadniania, natomiast woda z ujęć podziemnych wykorzystywana jest głównie do celów komunalnych. W tabeli 1 przedstawiono opis obszaru dorzecza.

Tabela 1. Opis obszaru dorzecza

nazwa obszaru dorzecza	obszar dorzecza Dniestru
powierzchnia obszaru dorzecza	233 km ²
długość głównego ciek	1352 km, w granicach Polski, rzeka Strwiąż 100,3 km (17,3 km w granicach Polski)
długość cieków istotnych (ciek lub kilka cieków, dla którego wyznaczono jednolitą część wód powierzchniową)	129,73 km w granicach Polski
główne dopływy	Strwiąż
regiony wodne	region wodny Dniestru
liczba jednolitych części wód	3 JCWP rzeczne 1 JCWPd
główne sposoby użytkowania wód	pobór wody na cele komunalne pobór wody na cele rolnictwa
główne oddziaływania antropogeniczne	- zrzuty ścieków komunalnych - zanieczyszczenia obszarowe

¹ Właścicielem danych powstałych w ramach projektu Corine Land Cover 2012 jest UE. Jednostką odpowiedzialną za rozpowszechnianie danych krajowych jest GIOŚ

KLIMAT

Z uwagi na dostępną skalę opracowań prognoz zmienności i zmian klimatu, modelowanych w odniesieniu do terytorium kraju, zdecydowano o przedstawieniu cech klimatu obszaru dorzecza na tle klimatu Polski. Zabieg ten umożliwi wyróżnienie swoistych cech klimatu obszaru dorzecza; w tym cech wspólnych z innymi regionami kraju. Jednocześnie ułatwiona jest percepcja analizy przestrzennej zmienności i zmian klimatu prognozowanych dla obszaru dorzecza w aspekcie presji wynikającej ze zróżnicowania warunków prognozowanych dla kraju.

Polska położona jest w strefie klimatu umiarkowanego o charakterze przejściowym pomiędzy klimatem lądowym i morskim, co jest efektem ścierania się mas wilgotnego powietrza znad Atlantyku z suchym powietrzem z głębi kontynentu euroazjatyckiego. W konsekwencji, klimat charakteryzuje się dużą zmiennością pogody i zróżnicowaniem przebiegu pór roku w następujących po sobie latach. Pogoda kształtowana jest przez stałe układy baryczne – niż islandzki i wyż azorski oraz sezonowo zmieniające się ciśnienia baryczne znad Azji: wyż wschodnioazjatycki (zima) i niż południowoazjatycki (lato). Ilościowym przejawem przejściowości klimatu jest zachmurzenie sięgające 60-70% dni w roku. Największe zachmurzenie notowane jest w listopadzie, najmniejsze w sierpniu i wrześniu. Średnia liczba dni pochmurnych (zachmurzenie powyżej 80%) wynosi 120-160 dni w roku, zaś dni pogodnych jest 30-50 w roku (zachmurzenie poniżej 20%).

Obszar Polski położony jest w strefie przeważających wiatrów zachodnich (60% wszystkich dni wietrznych), ku wschodowi zwiększa się odsetek wiatrów wschodnich, w obrębie obszaru dorzecza w górach – przeważa wiatr o składowej południowej.

Średnia roczna temperatura powietrza waha się od 5°C (Zakopane) do 9°C (Kotlina Sandomierska, Nizina Śląska, Nizina Wielkopolska, Pojezierze Wielkopolskie oraz zachodnia część Pojezierza Pomorskiego i Pobrzeża). Tereny górskie obszaru dorzecza należą do najchłodniejszych części kraju. Średnia roczna amplituda temperatury jest zmienna od 19°C (wybrzeże) do 23°C (północny-wschód kraju). Przejawem zróżnicowania klimatu jest liczba dni mroźnych (temp. maks. poniżej 0°C), wzrastająca z zachodu (poniżej 20 dni w roku nad dolną Odrą i wzdłuż wybrzeża) na północny wschód (do ponad 50 dni na Pojezierzu Suwalskim), w górach do 192 na Śnieżce i 146 na Kasprowym Wierchu. Najniższe w Polsce temperatury zanotowano w Siedlcach -41°C (1940 r.) i w Kotlinie Żywieckiej -40,6°C (1929 r.). Zasadniczo termika Karpat w okresie chłodnym jest zbliżona w całym paśmie, zatem, również na obszarze dorzecza Dniestru, notowane są dni z temperaturą oscylującą poniżej -30°C. Liczba dni z przymrozkami (temp. min poniżej 0°C) waha się od 80 (nad morzem) do 120 na północno-wschodnich obszarach, w górach ponad 200. Typowe dla przejściowości klimatu Polski jest zróżnicowanie przestrzenne średniej temperatury miesięcznej w wieloleciu. Rejon górski, na tym obszarze dorzecza, charakteryzuje wyraźne oddzielenie pory chłodnej i ciepłej.

Na podstawie analizy średniej wieloletniej temperatury powietrza na obszarze Polski, w II połowie XX w. wyróżnia się wyraźne ocieplenie, począwszy od lat 80. Wskazują na to dane dla 28 wybranych stacji meteorologicznych. Tendencja ta silnie zaznacza się również w obszarach górskich. Warunki termiczne zmieniają się przestrzennie z różną intensywnością w poszczególnych częściach kraju względem pór roku, ale, co istotne, roczne trendy wzrostu temperatury są istotne dla całego państwa. Karpaty wyróżnia jeden z najsilniejszych trendów w kraju.

Przyrost temperatury powietrza jest intensywniejszy dla pory chłodnej, słabiej zaznacza się w porze letniej, ale nie przekracza 1°C. Ponadto, w tym samym okresie stwierdzono przyrost częstości występowania ekstremalnych warunków termicznych, zarówno skrajnie wysokiej temperatury maksymalnej i minimalnej dobowej, skrajnie niskiej temperatury dobowej, występowanie dób tropikalnych. Obserwuje się nasilenie się dynamiki zmian termicznych w kraju. Niekorzystne zjawiska termiczne ujawniające się od lat 90. XX w. (uciążliwe dla ludności, środowiska i gospodarki) to: dotkliwe fale upałów (dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$ utrzymującą się przez co najmniej 3 dni), dni upalne (z temperaturą maksymalną $\geq 30^{\circ}\text{C}$), z najdłuższymi ciągami dni upalnych trwającymi ≥ 17 dni (Nowy Sącz, Opole, Racibórz). Na większości obszaru Polski obserwuje się tendencje spadkowe liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych, ale długość trwania okresów mroźnych na przeważającym obszarze kraju wykazuje niewielką tendencję wzrostową. Najdłużej trwające okresy bardzo mroźne typowe są w północno-wschodniej i wschodniej Polsce (10-20 w ostatnim czterdziestoleciu).

Współczesne rozchwianie klimatu, polegające na wzroście częstości występowania skrajnych wartości elementów pogody nawet w sąsiadujących latach i sezonach, potwierdzone jest wynikami badań instrumentalnych od początku lat 80. XX w. Prognozy krótkoterminowe, o horyzoncie czasowym 5-10 lat, zawierają z reguły 2 rodzaje wniosków: globalnie – następuje proces ocieplenia klimatu o zróżnicowanej intensywności zmian regionalnych, regionalnie narasta rozchwianie klimatu przejawiające się wzrostem częstości występowania stanów ekstremalnych. Lokalnie, niejednokrotnie trudności sprawia rozdzielenie trendu zmiany klimatu, który jest maskowany jego narastającą zmiennością – rozchwianie klimatu.

W ramach prowadzonych w ostatnich latach analiz prognozowanych zmian klimatu w Polsce za podstawę rozważań przyjęto trzy scenariusze rozwojowe opracowane przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu: A1B, A2 i B1:

- 1) scenariusz A2: zakłada rozwój w oparciu o kryteria ekonomiczne, zwiększenie różnic między biednymi i bogatymi krajami, szybki wzrost ludności, szczególnie w krajach rozwijających się, brak zaangażowania w kwestiach ekologicznych i postęp technologiczny najniższy w porównaniu do innych scenariuszy
- 2) scenariusz B1: zakłada wysoki poziom świadomości ekologicznej i społecznej, odejście od postaw konsumpcyjnych, czysto ekonomicznych na rzecz zrównoważonego rozwoju; świadomie i intensywnie inwestuje się w technologie, efektywność, ekologię;
- 3) scenariusz A1B (wariant pośredni): zakłada bardzo szybki wzrost gospodarczy; populacja rośnie do 2050 r., a następnie zmniejsza się, szybko są wdrażane nowe i efektywne technologie, zwiększona współpraca gospodarcza i migracja ludności powodują wyrównywanie poziomu cywilizacyjnego i poziomu dochodów między regionami świata – wariant ten zakłada zrównoważony układ systemów energetycznych, powstały w wyniku równomiernego rozwoju wszystkich form wytwarzania energii.

Dla obszaru Polski prognozy krótkoterminowe modeli klimatycznych scenariusza A1B wskazują m.in. na:

- 1) powolny przyrost średniej rocznej temperatury powietrza, ale zmiana ta nie będzie istotnie wyższa w stosunku do okresu referencyjnego;
- 2) wzrost liczby dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$;
- 3) spadek liczby dni z temperaturą $<0^{\circ}\text{C}$;
- 4) wydłużanie się czasu trwania okresu wegetacyjnego;
- 5) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie wysokiej temperatury $>25^{\circ}\text{C}$;
- 6) regionalnie i lokalnie wzrost czasu trwania ekstremalnie niskiej temperatury $<-10^{\circ}\text{C}$;
- 7) wzrost częstości występowania wiatru o dużych prędkościach (trąby powietrzne);
- 8) sumy roczne opadów nie będą się znacząco różniły w stosunku do warunków historycznych (przewidywany wzrost jest spodziewany poniżej 5% dotychczasowej średniej sumy rocznej);
- 9) przyrost letniej sumy opadów na niekorzyść opadów zimowych;
- 10) spadek liczby dni z opadami śniegu oraz czasu trwania pokrywy śnieżnej;
- 11) wzrost częstości występowania krótkotrwałych intensywnych opadów (opady konwekcyjne), skrócenie czasu trwania okresów mokrych (opad >10 mm/doba);
- 12) przyrost natężenia opadów;
- 13) wzrost częstości występowania suszy atmosferycznej;
- 14) wydłużanie czasu trwania suszy atmosferycznej;
- 15) wzrost częstości występowania oraz przyrost czasu trwania suszy glebowej (deficyt wody w glebie) i hydrologicznej (obniżanie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych).

Modele zmienności i zmian klimatu o dużej rozdzielczości (czyli przybliżające zmienność przestrzenną parametrów klimatu dla powierzchni kilkusetkilometrowych, rozdzielczość $15^{\circ}\times 15^{\circ}$, rozdzielczość 25 km x 25 km) wskazują na znaczące zróżnicowanie przestrzenne wymienionych powyżej parametrów. Należy jednak pamiętać, iż w krótkim okresie gradient zmienności przestrzennej nie odbiega od współczesnej zmienności elementów klimatycznych. Istotą różnicy dla krótkiego okresu prognozy jest wzrost prawdopodobieństwa wystąpienia zjawisk i procesów wymienionych w tej krótkiej liście w najbliższej przyszłości.

Stosowanie w modelach regionalnych dużej rozdzielczości, pozwala na znacząco lepszy opis parametrów podłoża (elementu sterującego lokalnymi parametrami pogodowymi), ale wciąż nie spełniają kryteriów oczekiwanych dokładnością lokalnej prognozy.

Dla obszarów górskich południowej Polski w obrębie Karpat prognozowany jest wzrost średniej temperatury powietrza, w tym istotny dla zasobów wodnych wzrost średniej temperatury powietrza okresu chłodnego oraz przyrost liczby dni z temperaturą $>25^{\circ}\text{C}$. Istotny jest prognozowany spadek liczby dni skrajnie chłodnych $<-10^{\circ}\text{C}$. Prawdopodobnie nie należy się spodziewać istotnej zmiany przyrostu okresu wegetacji.

W ostatnich latach oraz w prognozach typowa jest przyrastająca tendencja liczby dni z opadem >50 mm. Prognozowany jest przyrost częstości występowania krótkotrwałych intensywnych opadów w obrębie lokalnych zlewni. W konsekwencji należy oczekiwać wzrostu częstości występowania powodzi błyskawicznych w okresach ciepłych. Powodzie błyskawiczne mogą występować z częstotliwością większą niż 1/sezon. Intensywne, krótkotrwałe opady nie sprzyjają uzupełnieniu retencji, należy zatem oczekiwać niżówek w okresach bezopadowych. Susze mogą mieć tendencję do pogłębiania się (susze glebowe i hydrologiczne) oraz przyrostu czasu trwania, szczególnie ku wschodowi.

Istotna tendencja wzrostu średniej temperatury okresu chłodnego dla tego regionu skutkuje skróceniem czasu występowania pokrywy śnieżnej, skrajnie z występowaniem zim z krótkotrwałą pokrywą śnieżną.

W zakresie gospodarki wodnej należy spodziewać się:

- 1) w okresach wilgotnych nasilenia: erozji gleb, procesów masowych na stokach, erozji zmienności biegu koryt w wyniku erozji wgłębnej oraz bocznej, wzrostu transportu rumowiska;
- 2) w okresach suchych: naruszenia przepływu środowiskowego – niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania flory i fauny, okresowego deficytu zasobów wód powierzchniowych i podziemnych do

celów komunalnych, przekroczeń parametrów fizykochemicznych w wyniku wzrostu stężenia substancji rozpuszczonych;

- 3) ograniczona odnawialność zasobów wód podziemnych wynikająca ze skrócenia czasu występowania pokrywy śnieżnej.

Pomimo, iż prognozowana zmiana klimatu będzie postępować ewolucyjnie, prognozy krótkoterminowe dla obszaru dorzecza Dniestru wskazują na intensywne narastanie zmienności klimatu. Najważniejsze tendencje to: znaczący przyrost częstości występowania sumy opadów nawałnych, skrócenie czasu trwania pokrywy śnieżnej, wydłużanie suszy glebowej i hydrologicznej, postępujący deficyt dobrej jakości zasobów wód powierzchniowych i podziemnych.

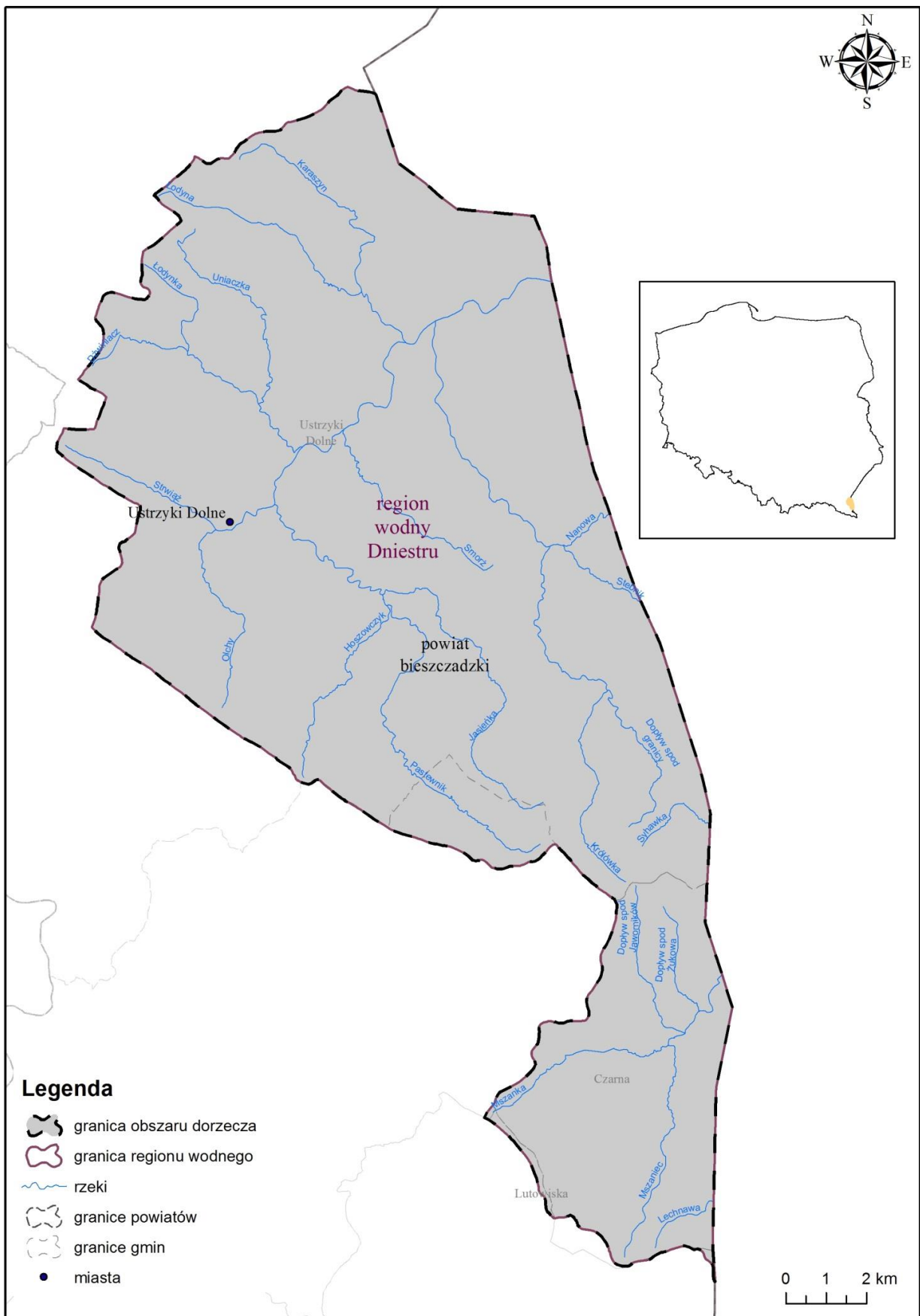
Weryfikacja klimatyczna wskazuje, iż w najbliższych latach na obszarze dorzecza Dniestru grupą działań wymagających wdrożenia programu adaptacyjnego w następujących obszarach, są:

- 1) gospodarka przestrzenna: uwzględnienie w planowaniu przestrzennym ryzyka wystąpienia w regionie powodzi błyskawicznych;
- 2) gospodarka komunalna: weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych na korzystanie z wód powierzchniowych i podziemnych oraz zabezpieczenie dostępu do wody do celów komunalnych jako konsekwencja pogłębiającej się tendencji do występowania i wydłużania się okresów suszy glebowej i hydrologicznej;
- 3) gospodarka rolna i leśna: wdrażanie metod zwiększenia retencji powierzchniowej i podziemnej w celu zapobiegania i niwelowania negatywnych skutków suszy atmosferycznej, glebowej oraz deficytu zasobów wód powierzchniowych;
- 4) infrastruktura komunikacyjna, techniczna, zabudowa mieszkalna i inna: uwzględnienie w projektach zagrożeń wynikających ze zmienności i zmiany klimatu – zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów, wzrostu erozyjności rzek, aktywowania osuwisk;
- 5) działalność gospodarcza, szczególnie turystyka: przygotowanie nowej oferty turystycznej, uwzględniającej skrócenie okresu śnieżnego – dedykowanego sportom zimowym.

Szybkie wdrożenie programu adaptacyjnego powinno skutkować złagodzeniem niekorzystnego oddziaływania zmienności klimatu w najbliższym horyzoncie planowania. Niemniej zaleca się, aby program adaptacyjny był przygotowywany stosownie do czasu trwania poszczególnych działań. Należy pamiętać, że wrażliwość klimatyczna będzie miała charakter przyrastający wraz z narastaniem zmiany klimatu w stosunku do warunków aktualnych. Program adaptacji do zmienności i zmian klimatu powinien uwzględniać prognozy zmian klimatu w horyzoncie średnio- i długookresowym.

Działania przewidziane na obszarze dorzecza w najbliższym horyzoncie aktualizacji PGW w największej liczbie dotyczą gospodarki komunalnej, dedykowane są porządkowaniu oraz kontroli gospodarki wodno-ściekowej. Zaplanowano również monitoring w zakresie wód powierzchniowych.

Rysunek 1. Graficzne odwzorowanie granic obszaru dorzecza Dniestru

1.1. Wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych

Obowiązek przedstawiania w PGW wykazów JCWP wynika z przepisów ustawy – Prawo wodne. Na obszarze dorzecza Dniestru wyznaczone są obecnie 3 JCWP rzeczne: Lechnawa, Mszaniec do Syhawki, Strwiąż do granicy państwa, co zostało przedstawione na rysunku 2 oraz w tabeli 2. Wszystkie JCWP mają status naturalnych.

Tabela 2. Wykaz JCWP na obszarze dorzecza Dniestru

I.p.	kod JCWP	nazwa JCWP	typ JCWP
1	PLRW90001272	Lechnawa	12
2	PLRW900012748	Mszaniec do Syhawki	12
3	PLRW9000127691	Strwiąż do granicy państwa	12

Wydzielenie różnych typów wód powierzchniowych należy do obowiązków wynikających art. 5 ustawy – Prawo wodne. Opracowanie typologii jest podstawowym krokiem na drodze do ustalenia oceny i klasyfikacji stanu ekologicznego wód. Ze względu na różnorodność naturalnych warunków środowiskowych, które mają wpływ na występowanie organizmów wodnych, konieczne jest wydzielenie różnych typów wód, które w warunkach niezakłóconych działalnością człowieka charakteryzują się odrębnymi cechami biologicznymi i będą stanowić wzorzec do określenia stopnia odchylenia przy ocenie stanu ekologicznego wód. Warunki środowiskowe wynikają z takich czynników, jak m.in.: położenie geograficzne, wysokość bezwzględna, geologia i morfologia terenu.

W zakresie prac związanych z ustalaniem typów części wód można się posługiwać systemem A lub systemem B. W Polsce typy wód powierzchniowych wyznaczano na podstawie systemu A uzupełnionego o wybrane parametry systemu B.

Obszar dorzecza Dniestru leży w obrębie ekoregionu Równin Wschodnich. Odzworowanie położenia granic ekoregionów zostało przedstawione na rysunku 3.

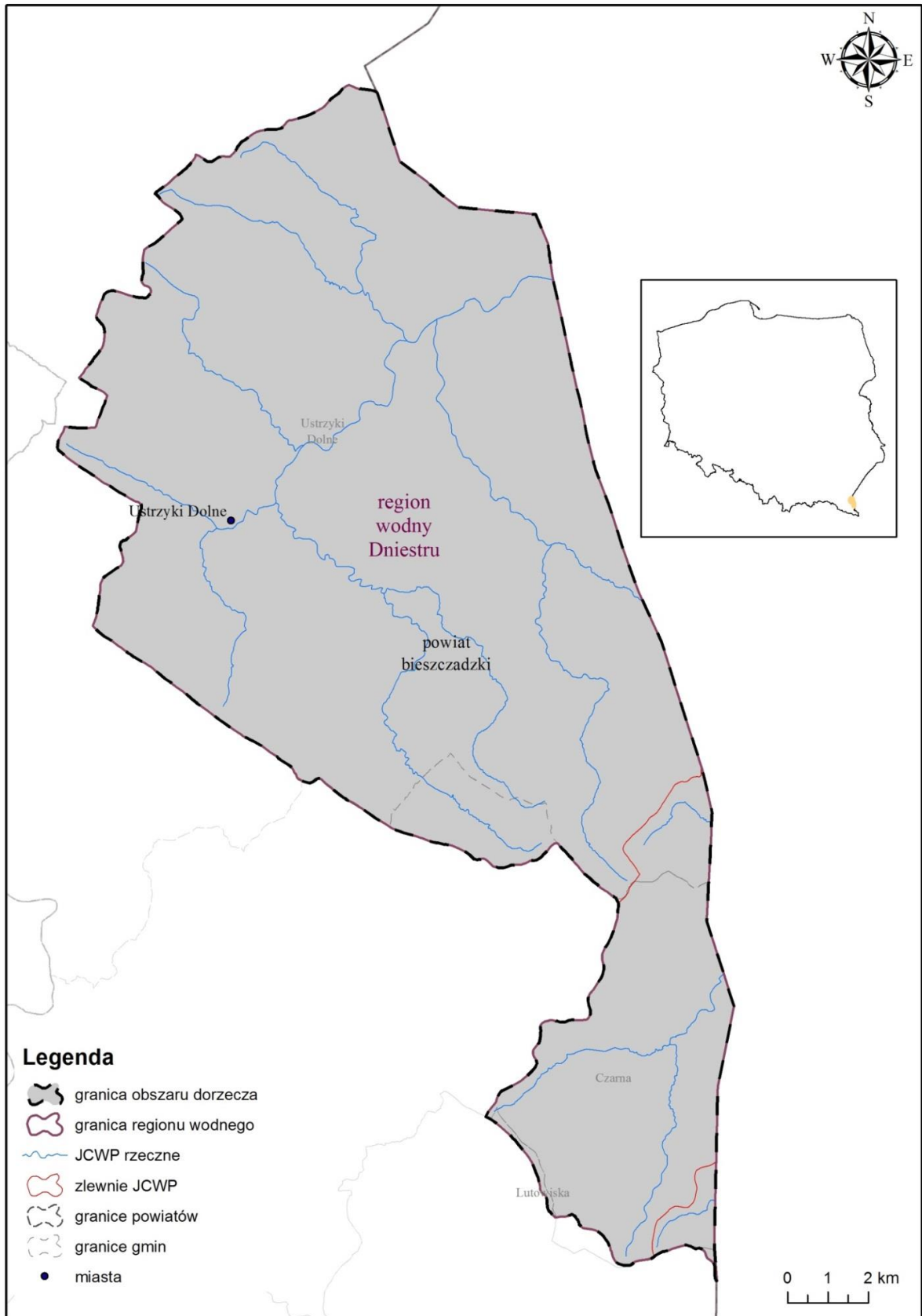
Typy jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych zostały ustalone przy zastosowaniu systemu A, przy czym stosowanie systemu A zróżnicowano według właściwych ekoregionów. W zakresie ustalenia typologii rzek przeanalizowano następujące parametry: wielkość powierzchni zlewni cieków, wysokość nad poziomem morza oraz typ podłoża.

Wyniki wyznaczania typów dla rzek na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono w tabeli 3 oraz na rysunku 4.

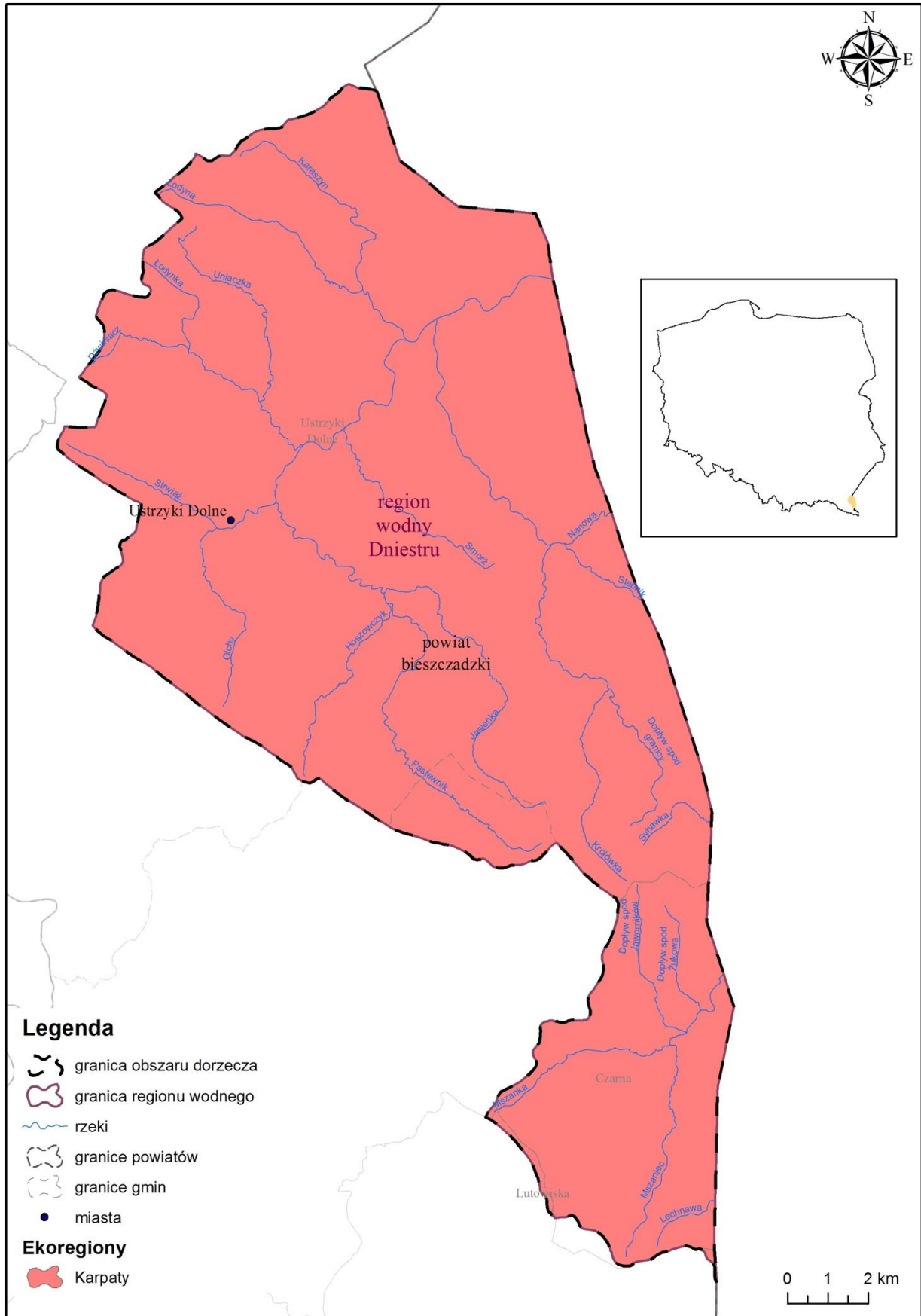
Tabela 3. Typy rzek na obszarze dorzecza Dniestru

typ	opis	wielkość zlewni [km ²]	wysokość [m n.p.m.]	liczba JCWP
12	potok fliszowy	10-100	200-800	3

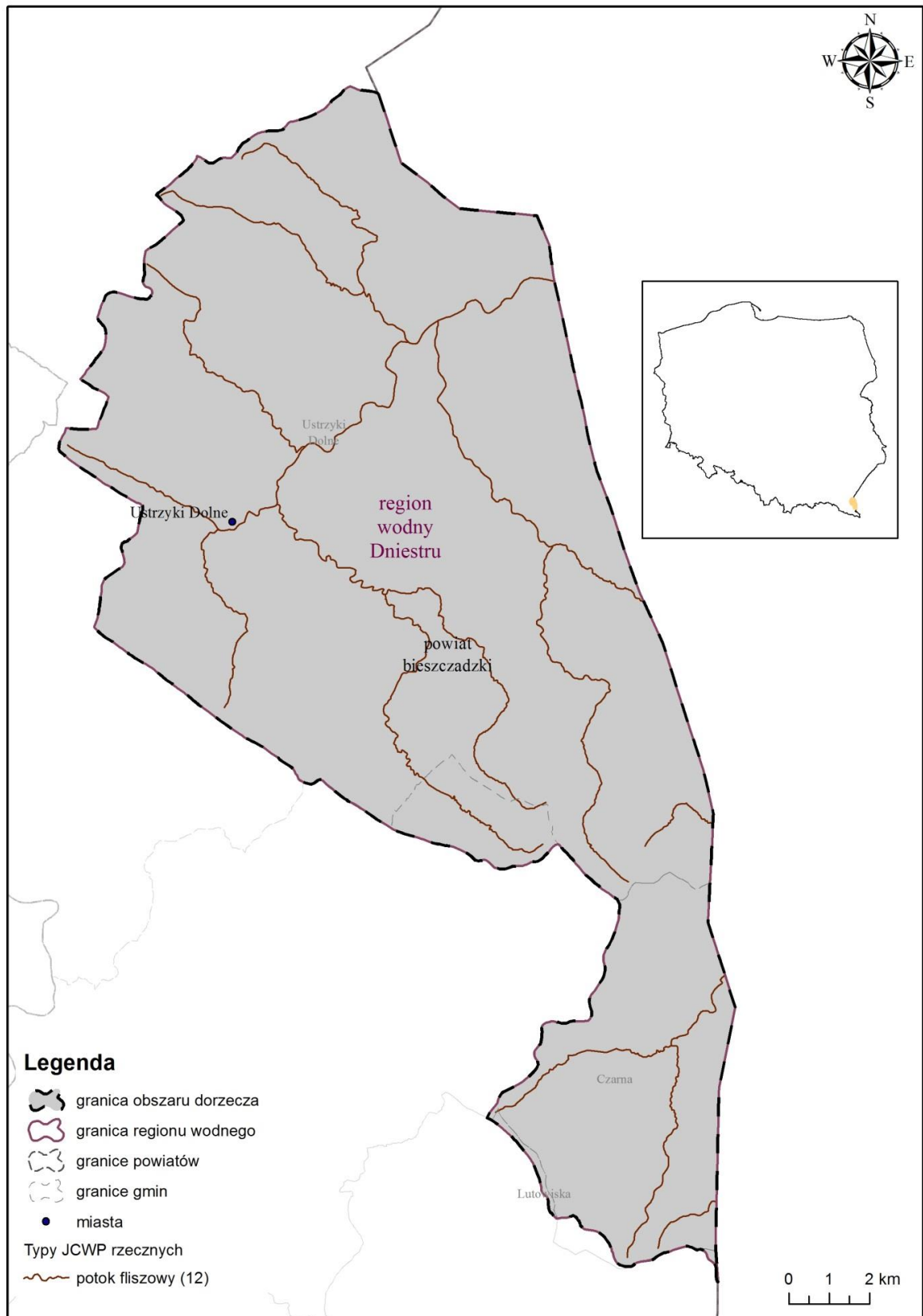
Rysunek 2. Odzworowanie JCWP na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 3. Ekoregiony na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 4. Typy JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

Warunki referencyjne oznaczają stan, obecny lub w przeszłości, odzwierciedlający warunki zbliżone do naturalnych oraz niewykazujący lub wykazujący jedynie minimalne zaburzenia na skutek działalności człowieka. Warunki referencyjne stanowią podstawę klasyfikacji stanu ekologicznego wód, będącego miarą odchylenia od stanu naturalnego (referencyjnego), gdzie brak lub bardzo niewielkie odchylenie od stanu naturalnego oznacza bardzo dobry stan ekologiczny. Warunki referencyjne reprezentowane są przez wartości poszczególnych biologicznych elementów jakości.

Dla poszczególnych kategorii wód ustalono:

WODY PŁYNĄCE

Warunki referencyjne dla jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, zostały ustalone dla następujących biologicznych wskaźników oceny stanu ekologicznego wód:

- 1) Fitoplankton (wskaźnik fitoplanktonowy – IFPL): dzięki dotychczas przeprowadzonym badaniom wskaźnik fitoplanktonu IFPL został ustalony metodą statystyczną. Z uwagi na małą liczbę dotąd zbadanych rzek nie podzielono ich na typy. Po odrzuceniu wszystkich rzek o zlewni mniejszej niż 5 tys. km², zostało 17 rzek, w tym 5 rzek, które do badań w 2011 r., były wybrane jako rzeki o warunkach referencyjnych. Dla wybranych rzek policzono wartość 95 percentyla wskaźnika fitoplanktonu IFPL, celem ustalenia jego wartości referencyjnej. Określono we wskazany sposób wartość 0,812 dla JCW rzecznych o typie 19, 20, 21 oraz 24;
- 2) Fitobentos (multimetryczny indeks okrzemkowy IO): Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek został opracowany pod koniec 2006 r. i wdrożony do Państwowego Monitoringu Wód Powierzchniowych w latach 2007–2009. Na podstawie uzyskanych wyników, metoda została zweryfikowana i udoskonalona. Multimetryczny indeks okrzemkowy IO dla rzek jest średnią arytmetyczną z trzech modułów: trofii, saprobii i gatunków referencyjnych. Na podstawie zbiorowiska fitobentosu, indeks IO pozwala ocenić poziom żyzności wód rzeki, jej zanieczyszczenie organiczne oraz stopień odchylenia od stanu referencyjnego (niezaburzonego). Wartości indeksu IO zmieniają się w przedziale od 1 do 0; wartość 1 oznacza stan ekologiczny najlepszy, a wartość 0 – stan najgorszy. Granice klas stanu ekologicznego wyznaczono dla czterech grup polskich cieków: potoków górskich, potoków i małych rzek wyżynnych, potoków nizinnych oraz rzek nizinnych. Wytypowano stanowiska referencyjne (zgodnie z zasadami określonymi w wytycznych KE) oraz stanowiska niereferencyjne reprezentującego każdą z pięciu klas stanu ekologicznego, aby zobrazować pełne spektrum zmienności cieków. Łącznie przygotowano dane z 480 stanowisk. W wyniku przeprowadzonego ćwiczenia interkalibracyjnego, wyznaczono następujące wartości referencyjne IO:
  - a) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi IO=0,76,
  - b) dla typów 4 i 5 wartość ta wynosi IO=0,867,
  - c) dla typów 19, 20, 24 i 25 o powierzchni zlewni 100-1000 km² oraz 1000-10000 km² wartość ta wynosi IO=0,67,
  - d) dla typów 6, 7 i 12 wartość ta wynosi IO=0,825;
- 3) Makrofity: kryteria przyjęte, jako warunki referencyjne przy ocenie stanu rzek na podstawie makrofitów dotyczyły szeregu parametrów takich jak: użytkowanie terenu, warunki hydrologiczne, koryto rzeki i siedlisko, warunki fizyczne i chemiczne, roślinność brzegowa i warunki biologiczne. Na podstawie przeprowadzonych analiz wyznaczono WJE. Za stan bardzo dobry uznano WJE $\geq 0,9$, co następnie zmodyfikowano dla typu interkalibracyjnego R-C3 na WJE $\geq 0,91$. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla Makrofitów (wskaźnik MIR):
  - a) dla typu 4 wartość ta wynosi 67,9,
  - b) dla typu 5 wartość ta wynosi 53,1,
  - c) dla typów 17 i 18 wartość ta wynosi 56,
  - d) dla typu 24 wartość ta wynosi 49,4;
- 4) Makrobezkręgowce bentosowe (wskaźnik MMI): granice klas dla poszczególnych typów biocenotycznych wyznaczono następująco: na podstawie otrzymanych wartości ICMi (średnia ważona z wartości poszczególnych metryksów wchodzących w skład indeksu) obliczonych dla każdego badanego stanowiska z określonego typu biocenotycznego rzek zostały wytypowane stanowiska referencyjne. Wstępnie, dla każdego typu biocenotycznego wyznaczono granice klas wykorzystując do obliczeń od 4 do 24 stanowisk referencyjnych. Na podstawie wartości ICMi dla stanowisk referencyjnych obliczono medianę wskaźnika ICMi (REF EQR) – wartości ICMi mogły wychodzić poza przedział 0-1, stąd też mediana wartości ICMi „najlepszych” stanowisk oscylowała wokół 1, kształtując się nieco poniżej lub powyżej jedności. Korzystając z mediany wskaźnika ICMi dla stanowisk referencyjnych (REF EQR) wyznaczono granice klas jakościowych dla rzek. Wyznaczono następujące wartości referencyjne dla makrobezkręgowców bentosowych:
  - a) typ abiotyczny 1, 2: wartość ta wynosi 0,819;
  - b) typ abiotyczny 3, 4, 5, 8, 10: wartość ta wynosi 0,890;
  - c) typ abiotyczny 6, 7, 9 oraz 11, 12, 13, 14, 15: wartość ta wynosi 0,931;
  - d) typ abiotyczny 17: wartość ta wynosi 1,001;

- e) typ abiotyczny 16, 18, 26, 19, 20, 21, 22: wartość ta wynosi 0,956;
- f) typ abiotyczny 23, 24, 25: wartość ta wynosi 0,916;
- 5) ichtiofauna – wyznaczono warunki referencyjne dla poszczególnych typów rzek, a ich wartość jest tożsama z wartością graniczną dla bardzo dobrego stanu ekologicznego wód i wynosi odpowiednio:
  - a) wskaźnik EFI+_PL dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb łososiowatych: 0,911-1,000;
  - b) wskaźnik EFI+_PL dla cieków naturalnych typu 1-20 oraz 22 nadających się do brodzenia z dominacją ryb karpowatych: 0,939-1,000;
  - c) wskaźnik EFI+_PL dla ciekach naturalnych typu 1-20 oraz 22 z dominacją ryb karpowatych – wskaźnik przy wykonywaniu połowów z łodzi: 0,917-1,000;
  - d) wskaźnik IBI PL dla cieków naturalnych typu 21, 23, 24, 25: 0,883-1,000.

1.2. Wykaz JCWPd

Tabela 4. Wykaz JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

I.p.	kod JCWPd
1	PLGW9000169

Zgodnie z PGW na obszarach dorzeczy przyjętymi w 2011 r. w Polsce obowiązywał podział na 161 JCWPd. Na potrzeby aPGW opracowano nowy podział na 172 JCWPd związany z przyjętą (według PIG-PIB) definicją modelu pojęciowego systemu hydrogeologicznego. W myśl tej definicji model pojęciowy opisuje strukturę systemu i wskazuje zależności istniejące w jego obrębie (oddziaływanie – proces) i zachodzące pomiędzy poszczególnymi składowymi systemu oraz interakcję systemu z otoczeniem. W tym ujęciu model pojęciowy zbudowany jest z danych: [1] budowa geologiczna, [2] wykształcenie litologiczne, rozmieszczenie i rozprzestrzenienie oraz parametry hydrogeologiczne warstw wodonośnych, [3] elementy środowiskowe – presje antropogeniczne, [4] czynniki wpływające na przebieg poszczególnych procesów w obrębie systemu.

W myśl powyższego, w nowym podziale przyjęto generalną zasadę ograniczenia liczby uwzględnionych w modelu poziomów wodonośnych (przez łączenie ich w kompleksy wodonośne) do maksymalnie trzech wydzielen. Jest to zgodne z przyjętą w Programie monitoringu JCWPd² na terenie Polski zasadą, że w monitoringu obserwowane są następujące poziomy lub kompleksy poziomów wodonośnych:

- 1) pierwszy od powierzchni terenu poziom wodonośny o zwierciadle swobodnym, najsilniej narażony na oddziaływanie presji z powierzchni terenu;
- 2) użytkowe poziomy wodonośny o zwierciadle napiętym, stanowiące główne źródło zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi;
- 3) wgłębny poziom wód zwykłych, narażony na ascensję wód słonych.

Według podziału na 172 JCWPd, pierwszy kompleks wodonośny stanowią wody pierwszego poziomu wodonośnego bądź, w przypadku jego braku, głównego użytkowego poziomu wodonośnego. Są to przeważnie poziomy wodonośny o zwierciadle swobodnym, lokalnie napiętym. Ich główną cechą jest zwiększona podatność (duża wrażliwość) na oddziaływanie antropopresji na chemizm i stany wód podziemnych.

Drugi kompleks wodonośny tworzą głębsze poziomy wodonośne, posiadające zwierciadło naporowe. Są one izolowane od wpływu presji antropogenicznych warstwami słabo-, pół- i nieprzepuszczalnymi. W skali regionalnej mogą być powiązane hydrodynamicznie z pierwszym kompleksem wodonośnym.

Trzeci kompleks wodonośny to wody położonego najgłębiej w strukturze krążenia użytkowego poziomu wodonośnego. Zazwyczaj jest on zagrożony potencjalną ascensją zmineralizowanych wód głębszych.

Dodatkowo w celu nawiązania do istniejących SCWP oraz zlewni poszczególnych rzek (zgodnie z MPHP) weryfikowano przebieg poszczególnych JCWPd w celu unifikacji granic.

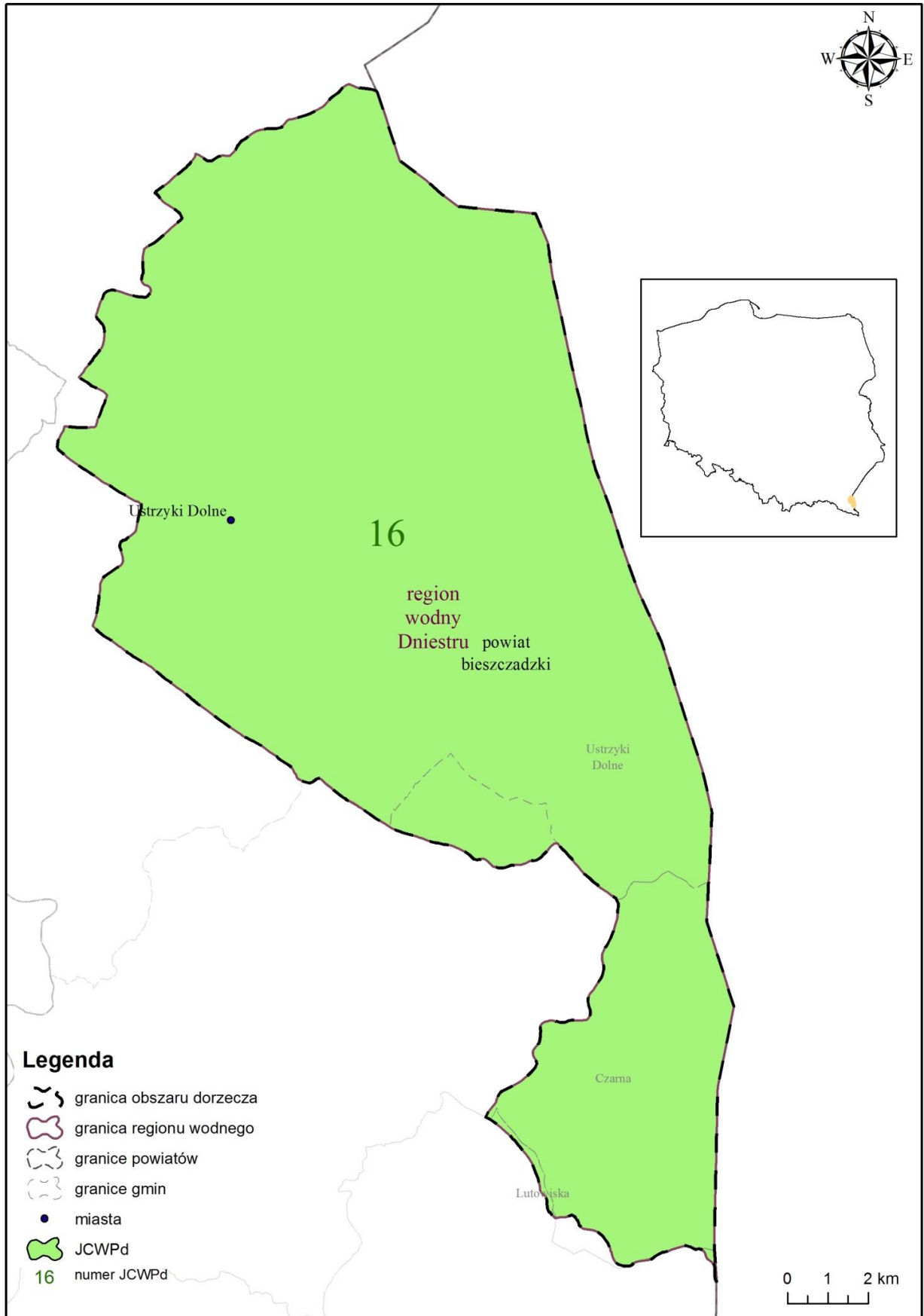
Na obszarze dorzecza Dniestru występuje jedna JCWPd o kodzie 169, co przedstawiono w tabeli 4.

Odwzorowanie położenia granic JCWPd przedstawiono na rysunku 5.

Na obszarze dorzecza Dniestru zlokalizowany jest 1 nieudokumentowany GZWP o numerze 431. GZWP to zbiorniki o określonych parametrach, charakteryzujące się dobrymi na tle innych struktur hydrogeologicznych parametrami ilościowymi i jakościowymi. W aPWŚK przewidziano katalog działań, mających na celu osiągnięcie wymaganego stanu JCWP, które jednocześnie będą przyczyniać się do poprawy stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych. Ponadto dla JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych zaproponowano szereg działań uzupełniających wraz ze szczegółowym harmonogramem ich realizacji. Na liście działań uzupełniających dla wód podziemnych znajduje się między innymi zapis o konieczności wykonania dokumentacji ustalającej warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia obszaru ochronnego GZWP, na podstawie której dyrektorzy poszczególnych rzgw ustanawiają obszary ochronne GZWP.

² Dane dostępne na stronie <http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod>

Rysunek 5. Odzworowanie JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

2. PODSUMOWANIE IDENTYFIKACJI ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ ANTROPOGENICZNYCH I OCENY ICH WPŁYWU NA STAN WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

2.1. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych dla wód powierzchniowych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na JCWP rzeczne, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń,
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń,
- 3) zmiany hydromorfologiczne.

W celu określenia lokalizacji źródeł zanieczyszczeń oraz określenia wielkości zrzutów ładunków zanieczyszczeń wykorzystano dane zgromadzone przez poszczególne rzgw, BDL, GIOŚ oraz w ramach opracowań realizowanych w ostatnich latach.

Identyfikacja presji hydromorfologicznych została przeprowadzona na podstawie danych pochodzących z ankietyzacji administratorów wód oraz danych, zawartych w warstwach zapisanych w formacie SHP, dotyczących zabudowy poprzecznej pochodzących z opracowań wykonanych w ostatnich latach.

2.1.1. Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi punktowych źródeł zanieczyszczeń, mających wpływ na JCWP mogą być:

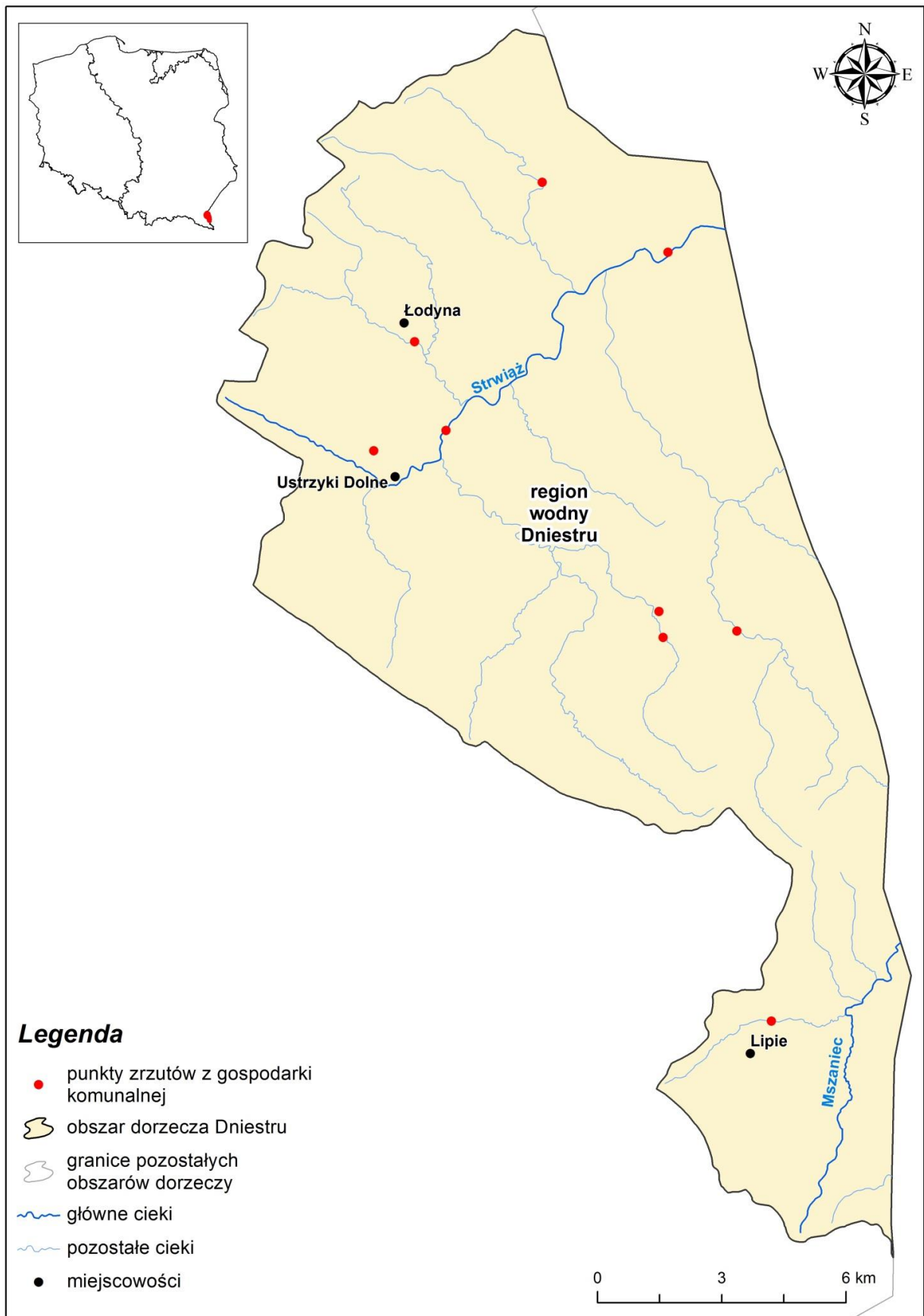
- 1) gospodarka komunalna (w tym oczyszczalnie ścieków);
- 2) przemysł;
- 3) wody opadowe i roztopowe;
- 4) hodowla ryb (stawy rybne wg art. 9 ust. 1 pkt 14 lit. g ustawy – Prawo wodne)
- 5) składowiska odpadów;
- 6) zrzuty wód związanych z działalnością człowieka (wody zasolone, chłodnicze);
- 7) porty.

Na obszarze dorzecza Dniestru punktowe źródła zanieczyszczeń związane są głównie z gospodarką komunalną. Na omawianym obszarze dorzecza zidentyfikowano 9 punktów zrzutów ścieków komunalnych, które przedstawiono na rysunku 6. Wprowadzanie do wód substancji biogennej, zawartych w ściekach komunalnych, jest czynnikiem przyspieszającym eutrofizację wód. Na obszarach zurbanizowanych do wód odprowadzane są oczyszczone ścieki komunalne o zmniejszonym ładunku azotu i fosforu oraz zawiesiny ogólnej, które charakteryzują się mniejszym BZT₅ i ChZT.

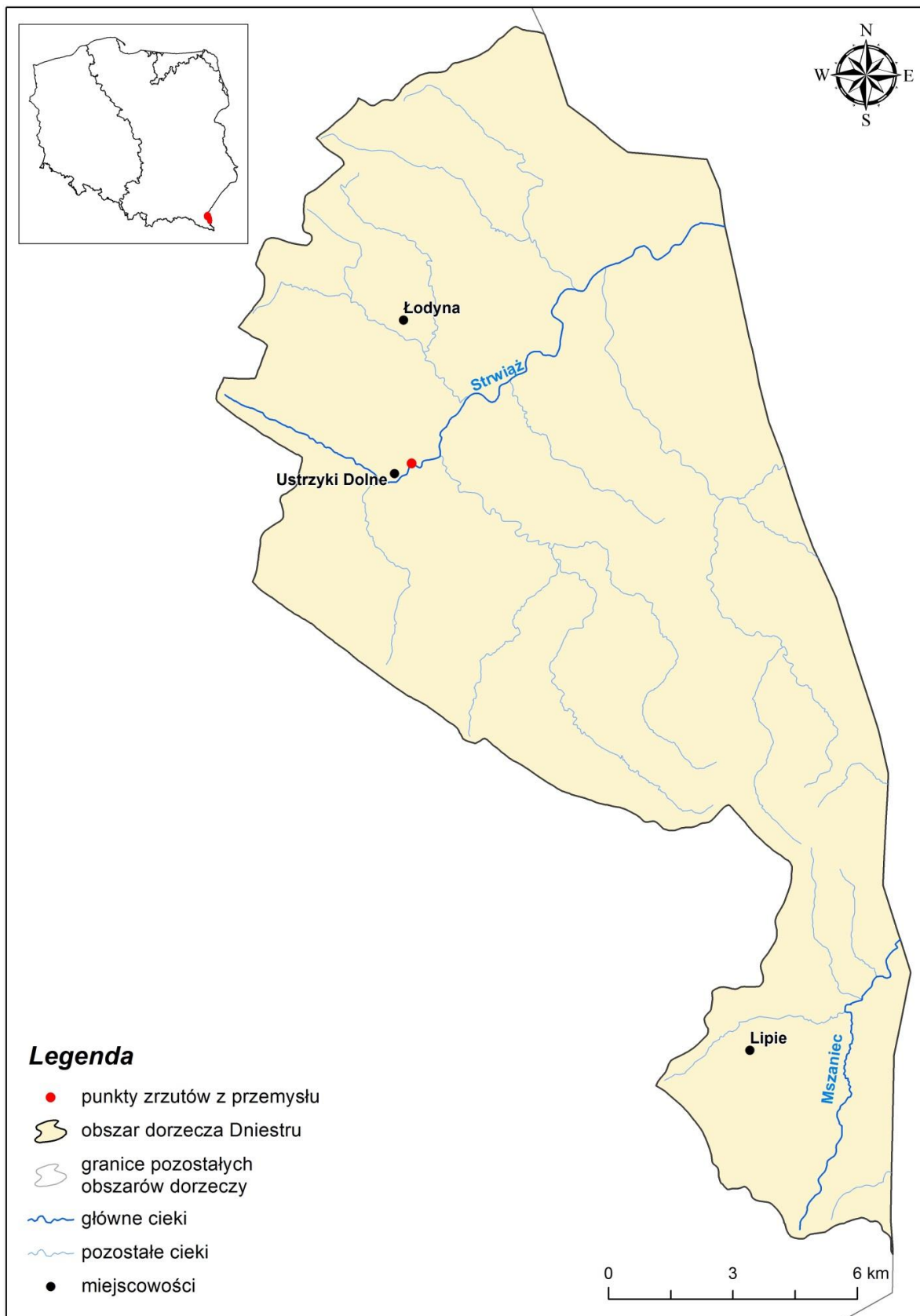
Zanieczyszczenia oddziałujące na JCWP pochodzą także z przemysłu. Na obszarze dorzecza Dniestru zidentyfikowano 1 punkt zrzutów ścieków przemysłowych zobrazowany na rysunku 7. Ścieki przemysłowe, oprócz substancji biogennej, nasilających eutrofizację wód, mogą być źródłem substancji toksycznych dla organizmów wodnych.

Na obszarze dorzecza Dniestru zidentyfikowano 1 punkt źródeł zanieczyszczeń pochodzących ze stawów rybnych. Ścieki odprowadzane ze stawów rybnych są również źródłem substancji biogennej, a jednocześnie mogą zawierać substancje toksyczne pochodzące z produktów weterynaryjnych.

Rysunek 6. Punkty zrzutów z gospodarki komunalnej na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 7. Punkty zrzutów z przemysłu na obszarze dorzecza Dniestru

Potencjalnym zagrożeniem dla JCWP są również wody odciekowe z niezabezpieczonych odpowiednio składowisk odpadów. Jednakże jedynie niewielka ich część nie posiada wystarczającego zabezpieczenia przed przedostawaniem się odcieków do wód. Na obszarze dorzecza Dniestru zidentyfikowano 3 składowiska odpadów komunalnych. Ocieki ze składowisk odpadów, oprócz substancji biogenych, mogą być źródłem substancji toksycznych dla organizmów wodnych.

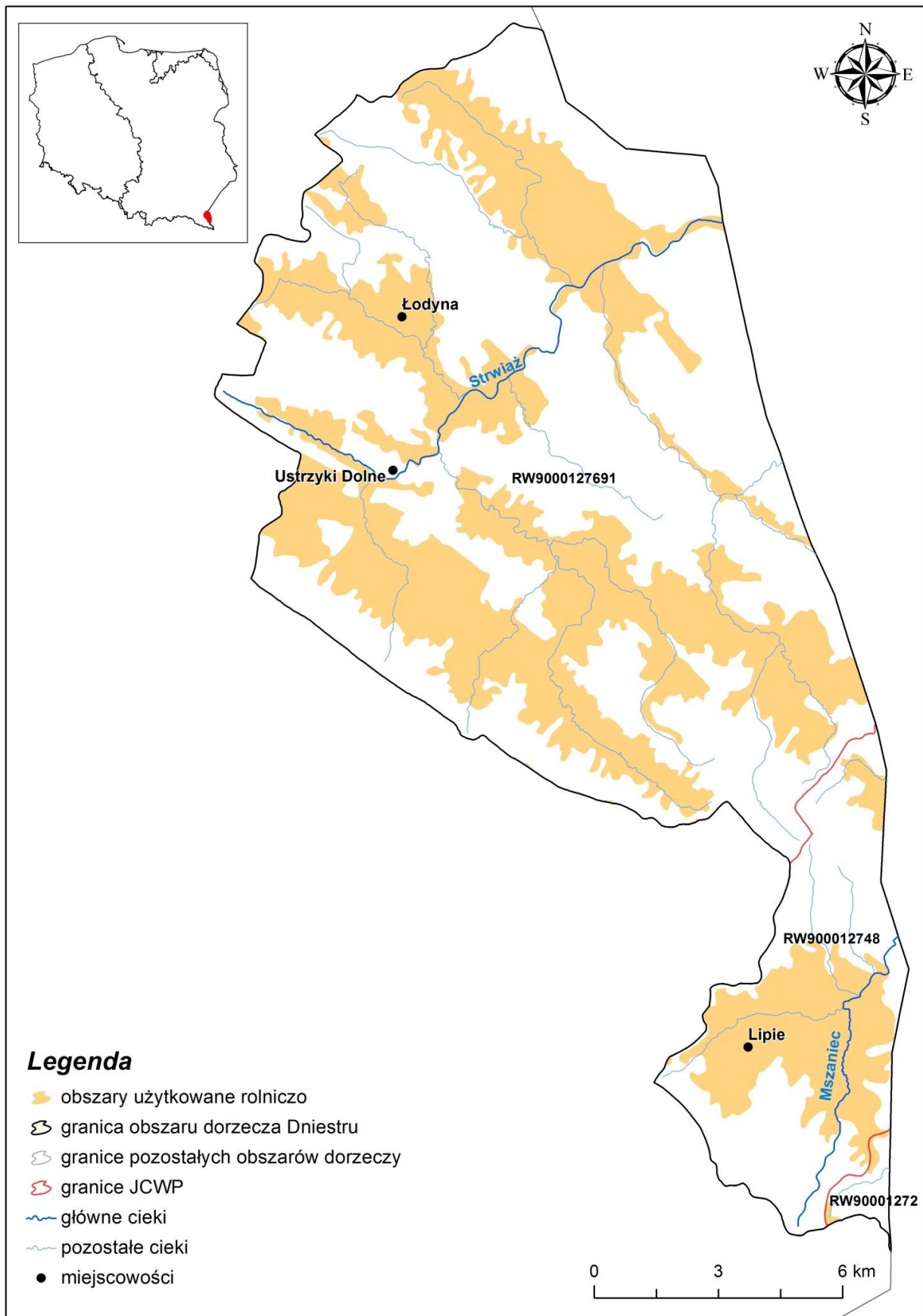
2.1.2. Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń mogą być:

- 1) rolnictwo;
- 2) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej;
- 3) depozycja atmosferyczna.

Powierzchnia obszarów rolnych stanowi 40,0% obszaru dorzecza, co przedstawiono na rysunku 8. Zanieczyszczenia pochodzące z powszechnie stosowanych nawozów (naturalnych i mineralnych) oraz hodowli zwierząt, które mogą dostawać się do wód powierzchniowych poprzez spływ powierzchniowy, erozję gleby, system melioracji szczegółowych i podstawowych oraz wymywanie, mogą być jedną z istotnych przyczyn eutrofizacji wód powierzchniowych. Kolejnym źródłem zanieczyszczeń obszarowych i rozproszonych mogą być ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji zbiorczej. Dotyczy to głównie rozproszonej zabudowy wiejskiej oraz rekreacyjnej położonej w zlewni bezpośredniej JCWP, ładunki zanieczyszczeń pochodzące z tych źródeł mogą wpływać na wzrost eutrofizacji wód. Źródłem azotu i fosforu organicznego jest także depozycja atmosferyczna, prowadząca do zakwaszenia części wód powierzchniowych. Depozycja atmosferyczna jest też prawdopodobnie główną przyczyną zanieczyszczenia wód przez WWA pochodzące z tzw. niskiej emisji. Oba te rodzaje presji występują na całym terytorium kraju.

Rysunek 8. Obszary użytkowane rolniczo na obszarze dorzecza Dniestru

2.1.3. Zmiany hydromorfologiczne

Główną przyczyną zmian hydromorfologii JCWP jest działalność człowieka służąca między innymi:

- 1) ochronie przeciwpowodziowej,
- 2) retencjonowaniu wód,
- 3) żegludze,
- 4) małej i dużej energetyce wodnej,
- 5) rolnictwu,
- 6) turystyce i rekreacji,
- 7) poborom kruszywa,
- 8) zagospodarowaniu dolin cieków i brzegów zbiorników (zabudowa komunalna i gospodarcza),
- 9) poborom wód (w szczególności na potrzeby gospodarki komunalnej, przemysłu, produkcji energii elektrycznej, rolnictwa, hodowli ryb, górnictwa, żeglugi).

Do głównych rodzajów zmian hydromorfologicznych należą:

- 1) zabudowa podłużna cieków polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego cieków,
- 2) obwałowania,
- 3) zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto,
- 4) sztuczne zbiorniki wodne,
- 5) melioracje.

Zabudowa podłużna cieków, polegająca głównie na zmianie profilu poprzecznego i podłużnego rzeki, powoduje zmiany struktury dna i brzegów, reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych, co w rezultacie wywiera znaczący wpływ na stan wód płynących. Może spowodować przede wszystkim pogorszenie warunków życia organizmów wodnych poprzez zmianę warunków siedliskowych.

Obwałowania wprowadzając na ogół nie ingerują bezpośrednio w koryto cieku, jednak powodując odcięcie części doliny cieku od naturalnych wezbrań i jednocześnie odcięcie zasilania cieku wodą z obszaru zlewni, mogą być przyczyną zmiany poziomu wód gruntowych obszarów zalewowych. Prowadzić to może do zaniku ekosystemów podmokłych, a co za tym idzie, zmniejszenia stopnia bioróżnorodności.

Zabudowa poprzeczna, obejmująca wszelkie budowle przegradzające koryto cieku (także na wypływie z jezior przepływowych), zwłaszcza niewyposażone w przepławki, stanowi poważną przeszkodę uniemożliwiającą migrację organizmów, w szczególności ryb. Powoduje też zmiany reżimu hydrologicznego oraz warunków fizykochemicznych. Zmiany te przyczyniają się do modyfikacji siedlisk oraz pogorszenia warunków bytowania organizmów wodnych.

Sztuczne zbiorniki wodne na ciekach, oprócz negatywnego wpływu generowanego przez tworzące je budowle poprzeczne, redukują lub modyfikują naturalne wezbrania powodziowe, ograniczają naturalną zmienność przepływu poniżej zbiornika oraz trwale likwidują fragmenty doliny cieku wraz z istniejącymi ekosystemami.

Melioracje, związane z prowadzeniem intensywnej gospodarki rolnej, prowadzą głównie do zmiany poziomu wód gruntowych i zmiany retencji obszaru zlewni poprzez przyspieszone odprowadzenie wód opadowych. Zmiany te prowadzą do zaniku obszarów podmokłych oraz przyspieszają proces eutrofizacji poprzez zwiększenie odpływu substancji biogennej do wód powierzchniowych. Należy jednak zauważyć, że funkcjonowanie systemów drenarskich może zmniejszać spływy powierzchniowe i ekstremalne przepływy powodziowe w rzekach, natomiast rowy, które odwadniają obniżenia terenowe lub niecki bezodpływowe mogą je okresowo zwiększać.

Na rysunku 9 przedstawiono lokalizację budowli poprzecznych na obszarze dorzecza Dniestru.

Ponadto, na obszarze dorzecza Dniestru zinventaryzowano 3 ujęcia wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie 1 JCWP. Na podstawie wielkości sumarycznych poborów wód na obszarach dorzeczy stwierdzono, że na obszarze dorzecza Dniestru ujmuje się 0,0001% wszystkich ujmowanych wód powierzchniowych w Polsce. Pobory wód powierzchniowych rozpatrywane były z podziałem na cel poboru, a także z uwzględnieniem informacji na temat poboru bezzwrotnego i zwrotnego. Do tej ostatniej kategorii należą, między innymi, pobory na potrzeby energetyki wodnej. Pobory wód powierzchniowych wiążą się głównie z zmianami morfologicznymi w postaci zabudowy podłużnej i poprzecznej w korycie cieków oraz modyfikacją przepływu. Roczna wielkość poborów z ujęć wód powierzchniowych w dorzeczu przedstawiona została w tabeli 5.

Tabela 5. Roczna wielkość poborów z ujęć wód powierzchniowych z podziałem na czynniki sprawcze

czynniki sprawcze	pobór wody [tys. m ³ /rok]
rolnictwo	394
gospodarka komunalna	0
przemysł	7
energetyka	0
hydroenergetyka	0
stawy rybne i nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie	429
kopalnie	0
żegluga	0
inne	0

WYZNACZANIE SZCW i SCW

SZCW oznacza JCWP, której charakter został znacznie zmieniony na skutek fizycznego oddziaływania człowieka, zaś sztuczna część wód oznacza jednolitą część wód powstałą w wyniku działalności człowieka.

Zakwalifikowanie do SZCW lub SCW, zgodnie z art. 38h ust. 1 ustawy - Prawo wodne, jest możliwe, jeżeli:

- 1) zmiany charakterystyk hydromorfologicznych tej części wód, które byłyby konieczne dla osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego, mogłyby wywrzeć znaczący niekorzystny wpływ na:
  - a) środowisko w szerszym znaczeniu;
  - b) żeglugę, włączając urządzenia portowe, lub rekreację;
  - c) działalność, do której celów woda jest magazynowana, takie jak zaopatrzenie w wodę do spożycia, wytwarzanie prądu lub nawadnianie;
  - d) regulację wód, zapobieganie powodzi, odwadnianie ziemi;
  - e) inną jednakowo ważną działalność człowieka związaną ze zrównoważonym rozwojem;
- 2) korzystne cele, do których się dąży za pomocą charakterystyki sztucznej lub silnie zmienionej części wód, nie mogą ze względu na możliwości techniczne lub nieproporcjonalne koszty, być racjonalnie osiągnięte za pomocą innych środków, które stanowią opcję znacznie korzystniejszą środowiskowo.

Powyższe postanowienia określają podstawowe kryteria wyznaczania SZCW i SCW oraz są podstawą przeprowadzenia testów prowadzących do ostatecznego ich wyznaczenia poprzez zbadanie możliwości zastosowania działań restytucyjnych (test działań restytucyjnych) oraz poprzez zbadanie możliwości uzyskania podobnych korzyści płynących z użytkowania zmienionych antropogenicznie części wód przy zastosowaniu innych sposobów (test alternatyw funkcjonalnych). Pod pojęciem działań restytucyjnych rozumie się wszelkie działania pozwalające na poprawę warunków w zakresie biologicznych elementów jakości poprzez zniwelowanie presji w zakresie hydromorfologii.

Wyznaczenie JCWP jako SZCW lub SCW wymaga szczegółowego uzasadnienia w PGW i podlega weryfikacji co 6 lat.

Po raz pierwszy SZCW i SCW zostały wyznaczone w Polsce w 2007 r. W I cyklu planistycznym na potrzeby wyznaczania SZCW i SCW rzecznych powstały 2 metodyki:

- 1) weryfikacja wskaźników dla przeprowadzenia oceny stanu ilościowego i hydromorfologicznego jednolitych części wód powierzchniowych wraz ze zmianą ich wartości progowych dla uściślenia wstępnego wyznaczenia silnie zmienionych części wód;
- 2) uszczegółowienie metodyki w zakresie ostatecznego wyznaczenia silnie zmienionych i sztucznych części wód w Polsce.

W wyniku przeprowadzonych w I cyklu planistycznym prac na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono SZCW i SCW.

Na potrzeby aPGW, w latach 2012-2013 dokonano weryfikacji wyznaczania SZCW i SCW. Nadal obowiązuje metodyka wyznaczania SZCW i SCW rzek, która powstała w I cyklu planistycznym. Weryfikacja wyznaczania SZCW i SCW w przypadku rzek polegała na aktualizacji informacji odnośnie hydromorfologii. Natomiast dla wyznaczania SZCW i SCW jeziornych w 2011 r. opracowano nową metodykę.

Poniżej przedstawiono podejście przyjęte na potrzeby aPGW w celu weryfikacji SZCW i SCW.

Prace związane z wyznaczaniem SZCW i SCW przeprowadzono dwuetapowo. Pierwszy etap (wstępnego wyznaczenia) SZCW i SCW polegał na zastosowaniu szeregu wskaźników obrazujących skalę zmian hydromorfologicznych części wód dla określenia zmian w morfologii i hydrologii mogących mieć wpływ na możliwości osiągnięcia przez te części wód dobrego stanu. Ponadto przy wstępnym wyznaczaniu SZCW konieczne było spełnienie poniższych kryteriów:

- 1) nieosiągnięcie dobrego stanu ekologicznego musi być spowodowane jedynie fizycznymi zmianami w hydromorfologii;

- 2) JCW musi być znacznie zmieniona w charakterze, zmiana ta musi być powszechna/rozległa lub zupełna, trwała, skala zmian powinna być spójna ze skalą oddziaływań sposobów użytkowania;
- 3) znaczna zmiana charakteru JCW musi być wynikiem sposobów użytkowania wód wymienionych w art. 38h ust. 1 ustawy – Prawo wodne, bądź sposobów użytkowania, które są równie ważne dla zrównoważonego rozwoju społeczeństwa.

Powyższe wskazuje, że nie zawsze występowanie zmian w hydromorfologii, a zwłaszcza szeregu małych zmian w obrębie JCWP, jest podstawą do wyznaczenia ich jako SZCW. Występujące zmiany hydromorfologiczne powinny być przyczyną zmiany charakteru JCWP, aby można ją było uznać za silnie zmienioną.

Drugi etap wyznaczania (wyznaczanie ostateczne) miał na celu uzasadnienie wyznaczenia części wód jako SZCW lub SCW na podstawie wykonania wspomnianych wyżej testów „działań restytucyjnych” i „alternatyw funkcjonalnych”. Test „działań restytucyjnych” polegał na określeniu potencjalnych działań pozwalających na osiągnięcie „stanu naturalnego” oraz określeniu czy działania te będą miały znaczący negatywny wpływ na sposoby użytkowania wód lub na środowisko. Jeżeli w wyniku przeprowadzonych analiz został wykazany negatywny wpływ działań restytucyjnych na analizowane komponenty środowiska, należało przejść do kolejnego testu „alternatyw funkcjonalnych”. Test „alternatyw funkcjonalnych” polegał na identyfikacji „lepszyc rozwiązań” możliwych do wykonania ze względu na możliwości technologiczne, ekonomiczne i korzyści dla środowiska oraz akceptowalność kosztów. Jeżeli w wyniku analiz w zakresie oceny alternatyw funkcjonalnych zostało dowiedzione, że nie istnieją możliwe do wdrożenia działania alternatywne (pozwalające na osiąganie podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód), z uwagi na brak odpowiednich technologii bądź nieproporcjonalnie wysokie koszty, to daną część wód należy zakwalifikować jako SZCW lub SCW.

Procedura wstępnego wyznaczania polegała na oszacowaniu skali zmian hydromorfologicznych w poszczególnych JCW przy pomocy obliczonych wskaźników zmian, przy czym:

- 1) Wskaźniki hydrologiczne (i_1, i_2, i_3, i_4) – obrazują zmiany ilościowe i obliczone zostały na podstawie informacji dotyczących SSQ i SNQ przepływów charakterystycznych oraz danych o poborach wód pochodzących z pozwoleń wodnoprawnych
  - a) i_1 – sumaryczna pojemność czynna zbiorników retencyjnych odniesiona do średniego rocznego odpływu z wielolecia (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód;
  - b) i_2 – łączna suma poborów bezzwrotnych wód powierzchniowych odniesiona do przepływu średniego niskiego z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980) w przekroju zamykającym zlewnię części wód;
  - c) i_3 – wskaźnik zaburzenia reżimu hydrologicznego, wynikającego z istotnych zmian w zagospodarowaniu zlewni części wód, wyrażony bezwzględną wartością dopełnienia do 1 stosunku przepływu SSQ z ostatniego wielolecia (1981-2000) i przepływu SSQ z wielolecia „pseudonaturalnego” (1960-1980);
  - d) i_4 – wskaźnik zachowania kryterium przepływu nienaruszalnego.

Wszystkie wskaźniki obliczone były dla SCWP, dla których dostępne były niezbędne dane hydrologiczne;

- 2) Wskaźniki hydromorfologiczne (m_1, m_2, m_3, m_4) – obrazują skalę wpływu zmian antropogenicznych na hydromorfologię cieku i obliczone zostały dla każdej jednolitej części wód. Do obliczeń wskaźników hydromorfologicznych przyjęto następujące parametry: długość obwałowania cieków istotnych, sumaryczną wysokość budowli piętrzących, sumaryczną długość cieków odciętych przez budowle poprzeczne oraz długość uregulowanych odcinków cieku:
  - a) m_1 – łączna długość obwałowania cieków istotnych w zlewni części wód odniesiona do sumarycznej długości brzegów cieków istotnych (podwójna długość rzeki);
  - b) m_2 – sumaryczna wysokość zinventaryzowanych budowli piętrzących odniesiona do sumy spadów cieków istotnych w zlewni części wód;
  - c) m_3 – łączna długość części cieków odciętych przez budowle poprzeczne o spadzie $h > 0,7$ m (dla rzek górskich i wyżynnych) lub $h > 0,4$ m (dla rzek nizinnych) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych;
  - d) m_4 – łączna długość odcinków rzek, na których prowadzone były prace regulacyjne (zabudowa podłużna oraz udokumentowana zmiana biegu rzeki) odniesiona do sumarycznej długości cieków istotnych.

Na podstawie obliczonych wskaźników dokonano wstępnej kwalifikacji jako SZCW. Należy tutaj podkreślić, iż przekroczenie wartości granicznej jednego wskaźnika nie było automatycznie podstawą do takiej kwalifikacji. Brano pod uwagę między innymi wielkość przekroczenia, liczbę przekroczonych wskaźników, a także wskaźniki nieprzekroczone, ale o wartościach bliskich granicy przekroczenia.

Po przeprowadzeniu oceny skali zmian hydromorfologicznych JCW i wstępnym wyznaczeniu kolejnym etapem była procedura ostatecznej kwalifikacji SZCW, która przeprowadzona była w dwóch etapach:

- 1) etap 1 – identyfikacja i test działań restytucyjnych,
- 2) etap 2 – identyfikacja i test alternatyw funkcjonalnych.

W pierwszym kroku zidentyfikowano działania restytucyjne pozwalające na przywrócenie „naturalności” części wód. Następnie na podstawie opracowanego „testu działań restytucyjnych”, oceniono wpływ zidentyfikowanych działań restytucyjnych na sposoby użytkowania wód, które są powodem dokonania przekształceń w zakresie hydromorfologii. W przeprowadzonym teście analizowano wpływ poszczególnych działań restytucyjnych na osiągnięte korzyści społeczno-gospodarcze oraz wpływ na „szeroko rozumiane środowisko”.

Test alternatyw funkcjonalnych polegał na analizie możliwości osiągnięcia innymi sposobami podobnych jak obecnie „korzyści” z użytkowania wód. Pierwszym krokiem była identyfikacja, dla każdej wstępnie wyznaczonej SZCW i SCW, wykonalnych technicznie alternatyw, czyli takich które pozwoliłyby na osiągnięcie podobnych jak obecnie „korzyści” i zastępowałyby w całości bądź w części obecne sposoby użytkowania. Następnie poddano ocenie, czy zidentyfikowane alternatywy były korzystniejsze z punktu widzenia środowiskowego oraz z uwagi na uwarunkowania prawne, społeczne i gospodarcze. Zidentyfikowane alternatywy funkcjonalne obejmowały m.in. całkowite zastąpienie obecnego sposobu użytkowania wód innym sposobem pozwalającym na osiągnięcie podobnych do istniejących „korzyści”.

Alternatywy oceniano pod kątem następujących aspektów:

- 1) realizacja zobowiązań wynikających z prawodawstwa unijnego i krajowego,
- 2) realizacja zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych;
- 3) możliwości technicznej realizacji;
- 4) wpływ na korzyści społeczno-gospodarcze;
- 5) koszty realizacji i funkcjonowania.

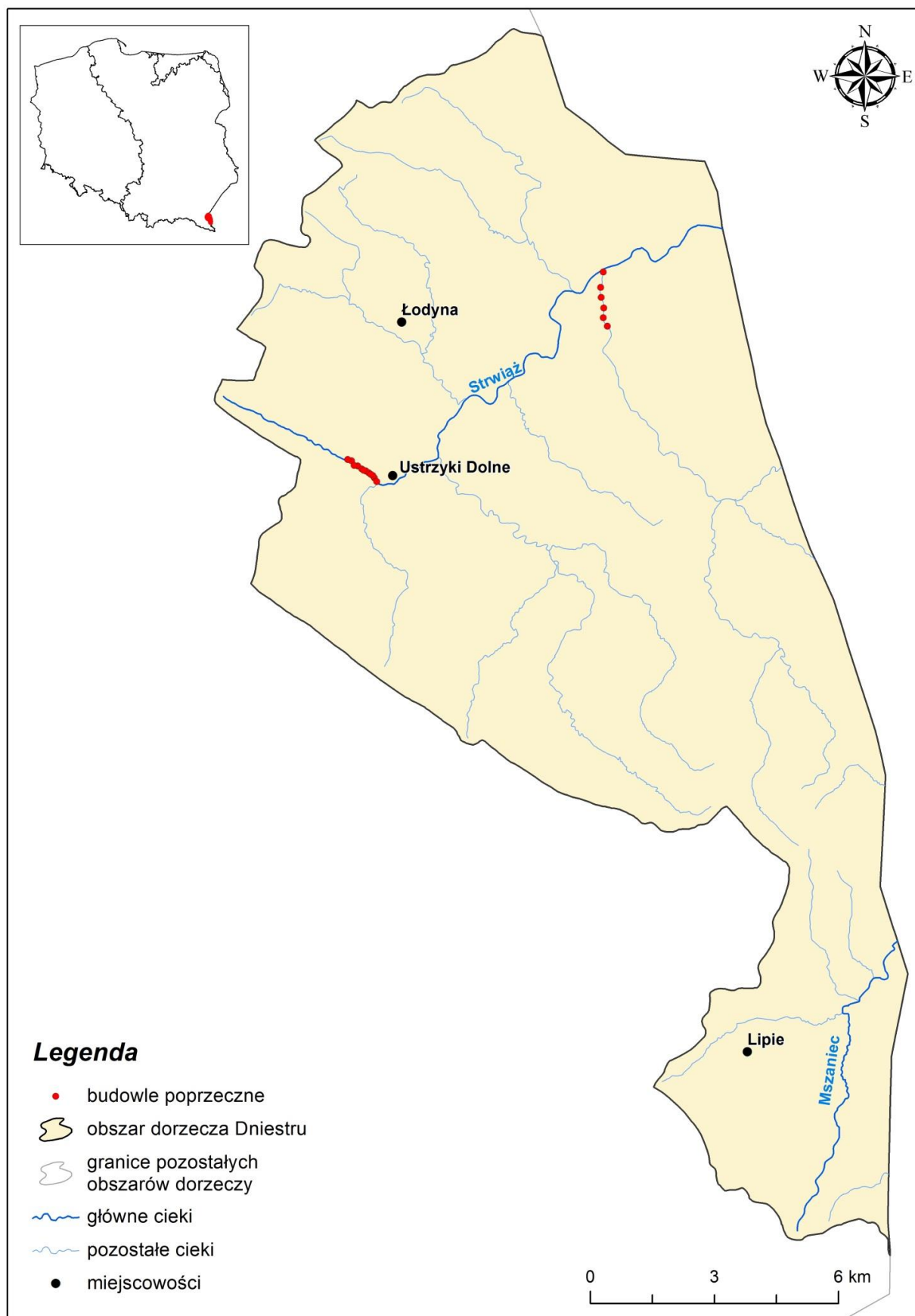
Ostatecznej kwalifikacji SZCW oraz SCW dokonano w przypadku, kiedy w teście działań restytucyjnych wykazano, że nie istnieją alternatywy, możliwe do wdrożenia z punktu widzenia technologii bądź kosztów środowiskowych.

W wyniku przeprowadzonych analiz na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono SZCW oraz SCW. W tabeli 6 oraz na rysunku 10 przedstawiono podział JCWP na obszarze dorzecza Dniestru ze względu na status.

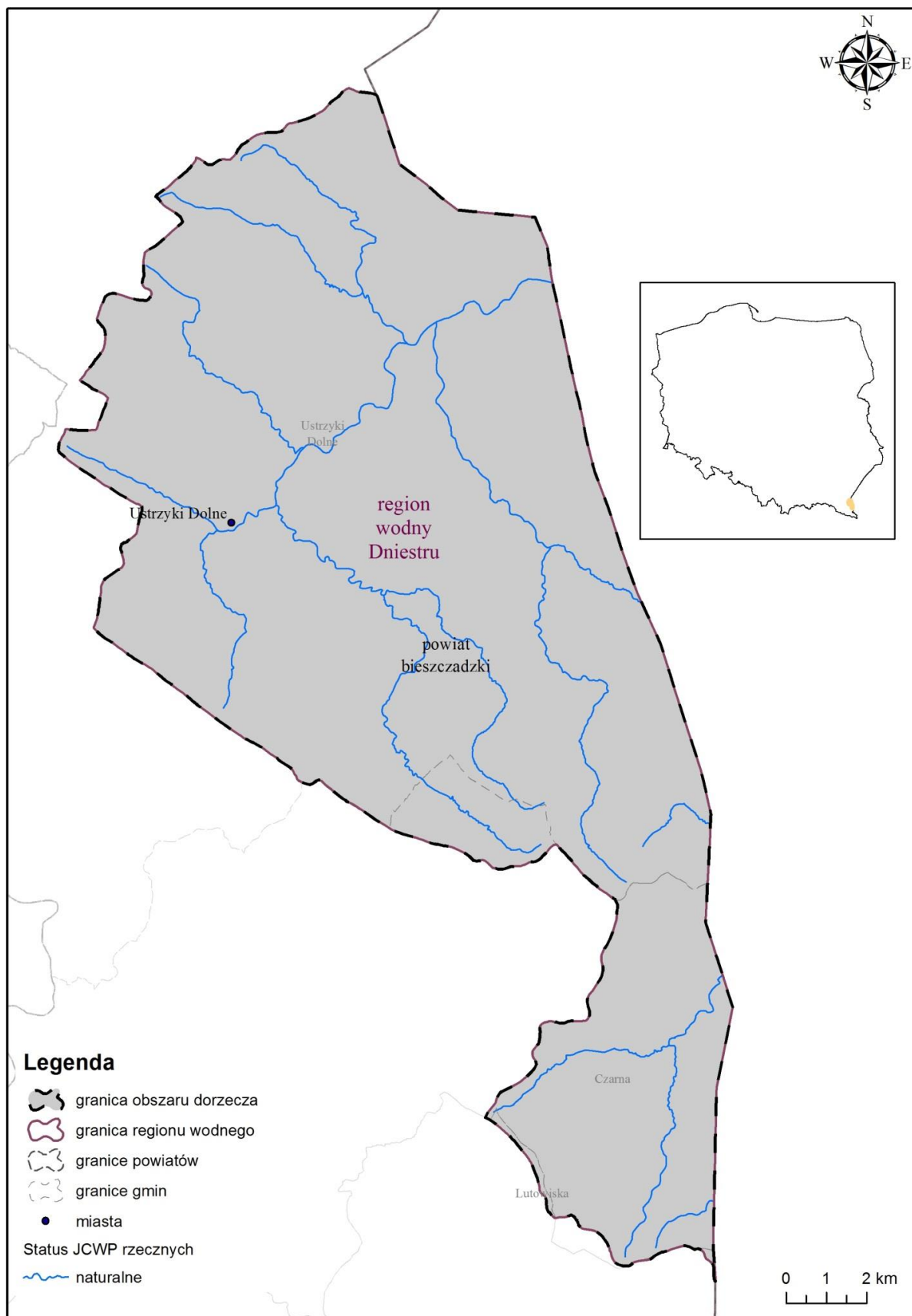
Tabela 6. Podział JCWP na obszarze dorzecza Dniestru ze względu na status

kategoria JCWP	łączna liczba JCWP	w tym:		
		naturalne	SZCW	SCW
JCWP rzeczne	3	3	-	-

Rysunek 9. Lokalizacja budowli poprzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 10. Status JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

2.2. Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych

Ocena wpływu na stan wód powierzchniowych wiąże się z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, która miała na celu zidentyfikowanie tych JCWP, które z powodu występowania istotnych oddziaływań antropogenicznych mogą nie osiągnąć ustalonych dla nich celów środowiskowych. Zidentyfikowane JCWP rzeczne, w przypadku których ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych jest wysokie, wymagają wprowadzenia działań uzupełniających zorientowanych na ograniczenie lub całkowitą redukcję występujących w nich presji. W związku z tym, aby ocenić czy obecny poziom presji może skutkować nieosiągnięciem celów środowiskowych, należało określić stopień oddziaływania presji na wody. Podstawą oceny ryzyka była aktualna ocena stanu wód w okresie 2010-2012 wraz z danymi pochodzącymi z monitoringu wód powierzchniowych, na podstawie których została ona wykonana. Dodatkowo w trakcie oceny uwzględniono wyniki oceny stanu oraz dane monitoringowe z 2013 r. Z uwagi na fakt, że osiągnięcie celów środowiskowych przez jednolite części wód powinno nastąpić w 2015 r., jako zagrożone zostały wyznaczone JCWP rzeczne w stanie poniżej dobrego, określonym na podstawie oceny stanu wód z lat 2010-2012, chyba że według danych monitoringowych z 2013 r. osiągnięty został dobry stan w zakresie wskaźników bądź grup wskaźników, które w latach 2010-2012 były podstawą określenia stanu JCWP jako złego. Analogicznie, w przypadku gdy na podstawie oceny stanu wód w latach 2010-2012 stan danej JCWP został określony jako dobry, a po przeprowadzeniu monitoringu wód w 2013 r. w zakresie wskaźników bądź grup wskaźników, które nie były badane poprzednio, ocena stanu JCWP uległa pogorszeniu, została ona uznana za zagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Identyfikacja znaczących presji dla JCWP rzecznych została przeprowadzona na podstawie analizy stopnia wiarygodności oceny stanu wód z lat 2010-2013, występujących przekroczeń wskaźników bądź grup wskaźników, sposobów korzystania z wód zlewni i jej zagospodarowania, przewidywanych efektów realizacji działań podstawowych oraz przy zastosowaniu wyżej przedstawionych założeń dotyczących oceny ryzyka nieosiągnięcia przez JCWP celów środowiskowych.

Jak zobrazowano na rysunku 8, 40,0% powierzchni obszaru dorzecza to tereny rolnicze. Jednakże nie we wszystkich obszarach występowania rolnictwa wpływa ono znacząco na stan wód i możliwość osiągnięcia celów środowiskowych. Rolnictwo na obszarze dorzecza Dniestru nie jest na tyle intensywne, by uznać je za istotnie oddziałujące na stan środowiska, w tym wód. Obszary, na których rolnictwo wpływa znacząco na stan wód zidentyfikowane zostały w związku z realizacją przepisów art. 47 ustawy – Prawo wodne, dotyczących ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego. W wyniku szczegółowych analiz stanu wód oraz rolnictwa wyznaczone zostały zarówno wody wrażliwe na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego, jak i OSN. Uznano więc, że rolnictwo stanowi dominującą presję w JCWP wskazanych w rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i tym samym wyznaczono te JCWP jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z uwagi na presję rolniczą. Na obszarze dorzecza Dniestru w związku z brakiem wyznaczenia OSN i wód wrażliwych nie wskazano JCWP zagrożonych ze względu na presję rolniczą.

Presja pochodząca ze źródeł komunalnych występuje na całym obszarze kraju. W związku z tym cała Polska została wyznaczona jako obszar zagrożony eutrofizacją ze źródeł komunalnych. Jednakże nie na wszystkie JCWP wpływ tej presji jest na tyle istotny, by był przyczyną zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych. Znacząca presja komunalna została wskazana w przypadku JCWP rzecznych, w których, na podstawie danych monitoringowych z lat 2010-2012 z uwzględnieniem oceny z 2013 r., stwierdzono przekroczenia w zakresie wskaźników chemicznych i/lub wskaźników fizyko-chemicznych (w tym substancji biogennej) oraz zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków komunalnych w zlewni JCWP. Z kolei, gdy w JWCP stwierdzono przekroczenia w zakresie biogenów, a brak było przesłanek do wskazania punktowego źródła zanieczyszczeń tymi substancjami np. w postaci znaczących zrzutów ścieków komunalnych, wskazywano presję z rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie (w tym zbiorniki bezodpływowe, bezpośrednie odprowadzanie ścieków do wód i ziemi). Na obszarze dorzecza Dniestru nie zostały wskazane JCWP rzeczne, zagrożone ze względu na znaczącą presję komunalną.

W przypadku JCWP rzecznych, w których zostały przekroczone wskaźniki chemiczne lub wskaźniki fizyko-chemiczne oraz w ich zlewni zidentyfikowano znaczące zrzuty ścieków z zakładów przemysłowych, wskazano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na znaczące oddziaływanie przemysłu. Na obszarze dorzecza Dniestru nie zostały wskazane JCWP rzecznych, zagrożone ze względu na znaczącą presję przemysłową.

Znacząca presja spowodowana niską emisją została wskazana w przypadku JCWP, w których na podstawie danych monitoringowych, stwierdzono przekroczenia w zakresie substancji priorytetowych: benzo(g,h,i)peryenu oraz indeno(1,2,3-cd)pirenu. Obecność związków z grupy WWA w wodach związana jest z depozycją atmosferyczną zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji, a ich najbardziej prawdopodobnym

źródłem są procesy spalania w sektorze komunalnym (np. ogrzewanie mieszkań przy użyciu niewłaściwej jakości paliwa lub odpadów).

Nierozpoznana presja jako przyczyna zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych przez daną JCWP została wskazana w następujących przypadkach:

- 1) jeżeli w JCWP monitorowanych w latach 2010-2012 stwierdzono przekroczenia wskaźników chemicznych lub fizykochemicznych i na podstawie wyników z 2013 r. (jeśli monitoring w tym roku był prowadzony) przekroczenia się potwierdziły oraz w JCWP niemonitorowanych w latach 2010-2012, dla których badania monitoringowe w 2013 r. wykazały przekroczenia wskaźników chemicznych; a na podstawie zgromadzonych danych nie rozpoznano źródła presji powodującej nieosiągnięcie dobrego stanu chemicznego (np. w postaci znaczących zrzutów ścieków z zakładów przemysłowych lub oczyszczalni komunalnych);
- 2) jeżeli w JCWP stwierdzono stan zły z uwagi na stan/potencjał ekologiczny na podstawie przeniesienia oceny z uwagi na brak możliwości oceny wpływu występujących w zlewni presji na stan wód.

W celu identyfikacji presji oraz jej ograniczenia w zlewniach JCWP opisanej w pierwszym przypadku, wskazano konieczność przeprowadzenia działań uzupełniających polegających na pogłębionej analizie presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód z uwagi na stan chemiczny lub fizyko-chemiczny, tak by możliwe było podjęcie nisko kosztowych działań naprawczych jeszcze w tym samym cyklu wodnym.

Z kolei weryfikacja zagrożenia dla tych JCWP, w których określono zły stan ekologiczny na podstawie oceny z przeniesienia, a powodem złego stanu JCWP, z której przeniesiono ocenę stanu, są wskaźniki fizykochemiczne (poza grupą specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych), zostanie wykonana po przeprowadzeniu monitoringu badawczego w zakresie biogenów. W przypadku potwierdzenia złego stanu zostanie przeprowadzona pogłębiona analiza, która pozwoli na zidentyfikowanie oddziałujących na stan wód presji.

Z uwagi na powyższe JCWP mogły zostać uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych z powodu występowania kilku presji w danej zlewni. W tabeli 7 przedstawiono informacje dotyczące zagrożonych JCWP w zakresie zagrożenia nieosiągnięciem celów środowiskowych na obszarze dorzecza Dniestru.

Tabela 7. Liczba zagrożonych JCWP rzecznych ze względu na wskazane przyczyny zagrożenia na obszarze dorzecza Dniestru

przyczyna zagrożenia	liczba JCWP
rolnictwo	0
gospodarka komunalna	0
przemysł	0
niska emisja	1
nierozpoznana presja	2

Przeprowadzona ocena stanu JCWP rzecznych w zakresie hydromorfologii wskazuje I lub II klasę we wszystkich JCWP.

Pomimo takiej oceny, w trakcie prac nad aktualizacją PGW i programów działań uznano, że presją hydromorfologiczną, mającą szczególny wpływ na stan wód rzecznych, w tym przede wszystkim na stan elementów biologicznych, jest zabudowa poprzeczna na ciekach. Na podstawie opracowania pn. „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek w kontekście osiągnięcia dobrego stanu i potencjału wód w Polsce” określone zostały cieki szczególnie istotne i istotne, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych. Dla tych cieków niezbędne było uszczegółowienie celów środowiskowych w zakresie hydromorfologii o wskazanie konieczności umożliwienia migracji organizmów wodnych. W związku z powyższym jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną uznano JCWP istotne dla zachowania ciągłości morfologicznej, na których występuje zabudowa poprzeczna, uniemożliwiająca migrację organizmów wodnych. Jednak na obszarze dorzecza Dniestru nie wskazano cieków, dla których ciągłość morfologiczna jest warunkiem osiągnięcia celów środowiskowych i wymagane byłoby dla nich uszczegółowienie celu środowiskowego.

Presja hydromorfologiczna, jako istotna, została też wskazana w przypadku JCWP niebędących SZCW, w których na podstawie danych monitoringowych z lat 2010-2013 zostało stwierdzone przekroczenie jedynie wskaźników biologicznych, a na etapie wstępnego wyznaczania JCWP zostały wyznaczone jako silnie zmienione. Na obszarze dorzecza Dniestru nie wskazano JCWP, które mogłyby zostać uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na presję hydromorfologiczną oddziałującą na stan elementów biologicznych.

Z uwagi na powyższe na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono JCWP zagrożonych ze względu na presję hydromorfologiczną.

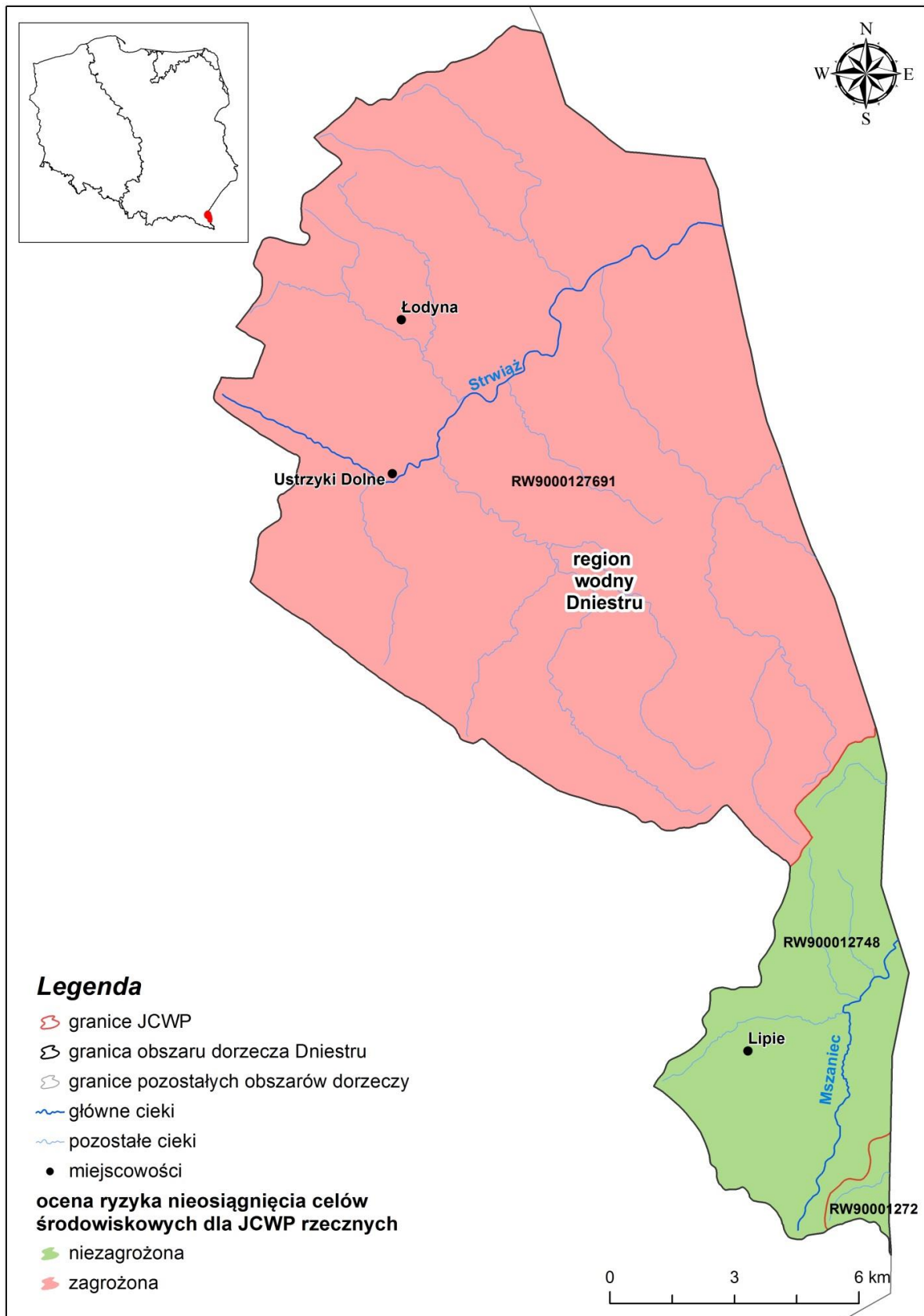
Na obszarze dorzecza Dniestru wyznaczono 2 JCW rzeczne niezagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz 1 JCW rzeczny wyznaczoną jako zagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Wyniki oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono na rysunku 11 i w tabeli 8.

Tabela 8. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

I.p.	kod JCWP	czy jednolita część wód jest monitorowana?	status JCWP	aktualny stan JCWP	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLRW90001272	niemonitorowana	NAT	zły	niezagrożona
2	PLRW900012748	niemonitorowana	NAT	zły	niezagrożona
3	PLRW9000127691	monitorowana	NAT	zły	zagrożona

Rysunek 11. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

2.3. Podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych dla wód podziemnych

W ramach identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych, mających wpływ na stan JCWPd, przeanalizowano wszystkie presje i podzielono je na następujące kategorie ze względu na czynniki sprawcze:

- 1) punktowe źródła zanieczyszczeń,
- 2) rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń,
- 3) pobory wód na różne cele.

Wszystkie presje wymienione powyżej oddziałują na wody podziemne w różnym stopniu, a ich oddziaływania mogą się kumulować i negatywnie wpływać na jakość wód oraz stan ekosystemów zależnych od wód. W trakcie analizy presji wzięto pod uwagę przede wszystkim ich wpływ na stan ilościowy i chemiczny w poszczególnych JCWPd.

2.3.1. Punktowe źródła zanieczyszczeń

Głównymi czynnikami sprawczymi punktowych źródeł zanieczyszczeń są:

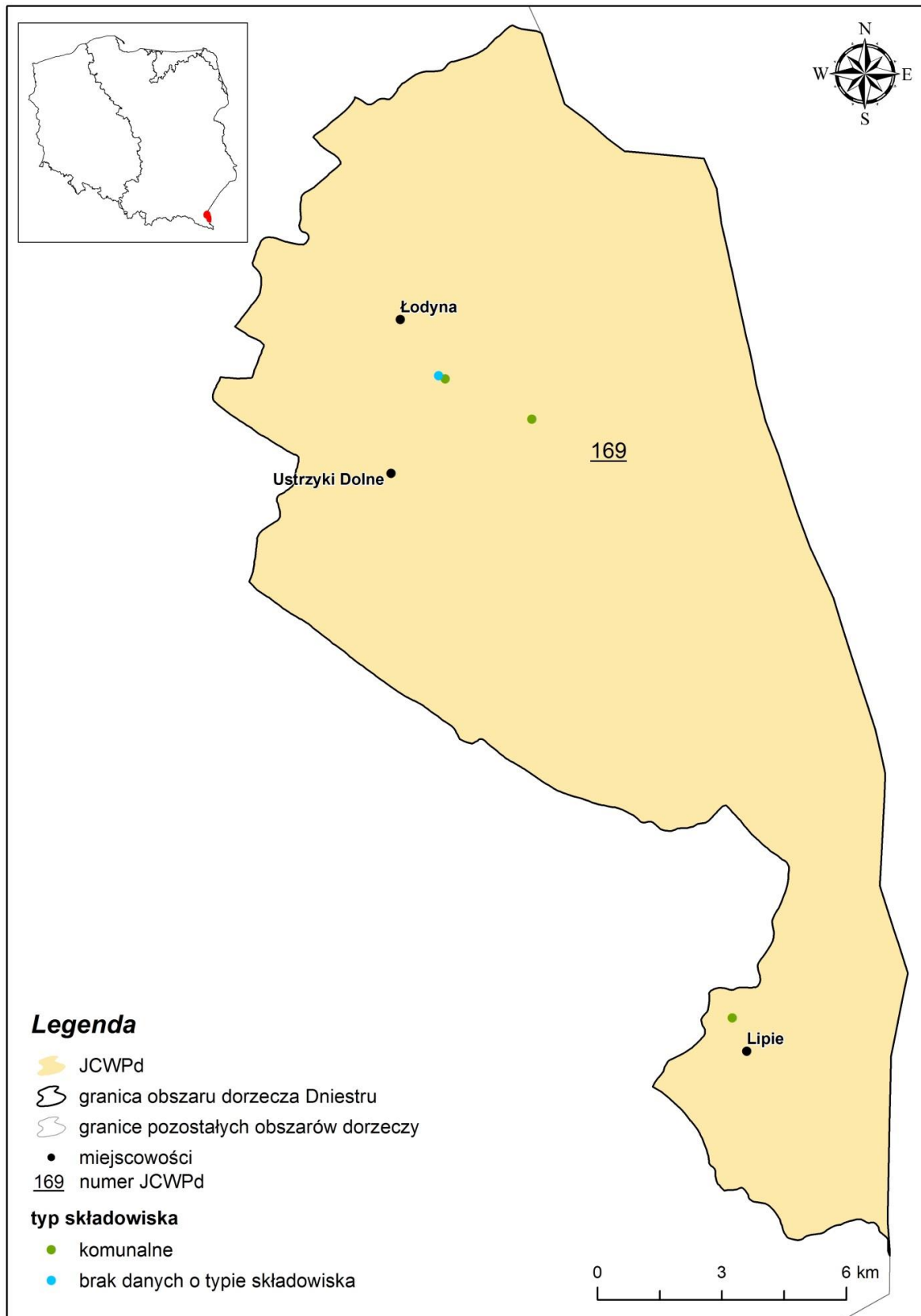
- 1) składowiska odpadów komunalnych,
- 2) gospodarka komunalna (zrzut ścieków bytowych),
- 3) przemysł (zrzut ścieków przemysłowych).

Dane dotyczące lokalizacji i oddziaływania poszczególnych punktowych źródeł zanieczyszczeń zostały zaczerpnięte z takich materiałów jak mapa geosrodowiskowa Polski w skali 1:50000, wyniki ankiet rozsyłanych do organów administracji samorządowej (w ramach realizacji aPWŚK i aPGW), wyniki monitoringu wód podziemnych oraz dane na temat presji w regionach uzyskane z rzgw.

Punktowe źródła zanieczyszczeń analizowano głównie pod kątem ich wpływu na stan chemiczny JCWPd. W większości przypadków, ze względu na małą powierzchnię obiektów punktowych i związaną z nimi emisję zanieczyszczeń w stosunku do powierzchni JCWPd, nie uznano ich za istotny czynnik sprawczy pogarszania się stanu chemicznego części wód podziemnych. Szczegółowo analizowano rozmieszczenie i potencjalne oddziaływanie punktowych ognisk zanieczyszczeń na obszarach, gdzie główny użytkowy poziom wodonośny posiada izolacje typu „a” (poziom wodonośny na głębokości od 0 do 15 m) oraz w strefach, gdzie w opracowaniu na temat wrażliwości wód podziemnych Polski na zanieczyszczenie wykazano wrażliwość wysoką lub bardzo wysoką. Skutkiem zanieczyszczenia wód podziemnych, zwłaszcza w rejonach silnie zurbanizowanych i wykorzystywanych gospodarczo, jest ich słaby stan chemiczny objawiający się głównie niską wartością pH, obecnością lekkich węglowodorów, lokalnie występującymi podwyższonymi stężeniami metali ciężkich oraz zmianą typu chemicznego wód, które przejawia się w podwyższonych stężeniach jonów: sodowych, potasowych, chlorkowych, azotanowych i siarczanowych.

Rozmieszczenie składowisk przemysłowych i komunalnych na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono na rysunku 12.

Rysunek 12. Rozmieszczenie składowisk przemysłowych i komunalnych na JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

2.3.2. Rozproszone źródła zanieczyszczeń/presji

Głównymi czynnikami sprawczymi rozproszonych i obszarowych źródeł zanieczyszczeń są m.in.:

- 1) rolnictwo (zwłaszcza zanieczyszczenia azotanami i fosforami pochodzenia rolniczego),
- 2) depozycja zanieczyszczeń chemicznych z atmosfery,
- 3) ścieki pochodzące od ludności niekorzystającej z systemu kanalizacji sanitarnej.

Rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń mają negatywny wpływ na stan chemiczny wód podziemnych. Podwyższone stężenia związków azotu przedostających się do wód podziemnych są wynikiem: braku kanalizacji lub nieszczelnej podziemnej infrastruktury technicznej na terenach zurbanizowanych, stosowania nawozów mineralnych i naturalnych na terenach wykorzystywanych rolniczo.

2.3.3. Pobory wody

Obszar dorzecza Dniestru jest terenem o bardzo słabo odczuwalnej presji związanej z poborem wód podziemnych. Dostępne do zagospodarowania zasoby wód podziemnych są eksploatowane zaledwie w około 0,5%. Całość poboru (rejestrowanego w 2011 r.) w ilości 45 tys. m³ na rok przeznaczana jest dla zaopatrzenia ludności w wodę i dla słabo rozwiniętego tu przemysłu. Nie prowadzi się żadnych odwodnień kopalnianych.

Z eksploatacją wód podziemnych związane jest występowanie niewielkich lejów depresji o zasięgu ograniczonym jedynie do bezpośredniego sąsiedztwa ujęć. Nie odnotowuje się tu żadnych lejów depresyjnych w skali regionalnej. Nie przewiduje się również znaczącego zwiększenia eksploatacji wód podziemnych i w związku z tym niewielka presja (praktycznie jej brak) związana z poborami utrzyma się na tym samym poziomie.

2.4. Ocena wpływu na stan wód podziemnych

Podczas oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wzięto pod uwagę praktycznie wszystkie elementy mające znaczenie dla oceny stanu wód podziemnych, zarówno ilościowego, jak i chemicznego.

Pierwszym krokiem było przeanalizowanie występujących presji antropogenicznych, ich identyfikacja i ocena wpływu na stan ilościowy i chemiczny jednolitych części wód podziemnych. Elementem decydującym o wielkości zagrożenia wód podziemnych zanieczyszczeniem był przede wszystkim sposób użytkowania terenu i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczeń. W kolejnym etapie przeanalizowano warunki hydrogeologiczne w poszczególnych JCWPd ze względu na naturalną odporność systemu hydrogeologicznego na zanieczyszczenia. W tym przypadku zagrożenie wód podziemnych zanieczyszczeniami pochodzenia antropogenicznego zależy m.in. od głębokości występowania warstw wodonośnych, stopnia izolacji od powierzchni terenu (np. przez utwory słabo przepuszczalne). W następnym, ostatnim etapie oceny porównano wcześniej uzyskane dane z wynikami monitoringu JCWPd, które stanowiły wskaźnik wpływu presji na stan wód podziemnych. Na tym etapie wykorzystano zarówno wyniki monitoringu stanu ilościowego, jak i wyniki monitoringu stanu chemicznego.

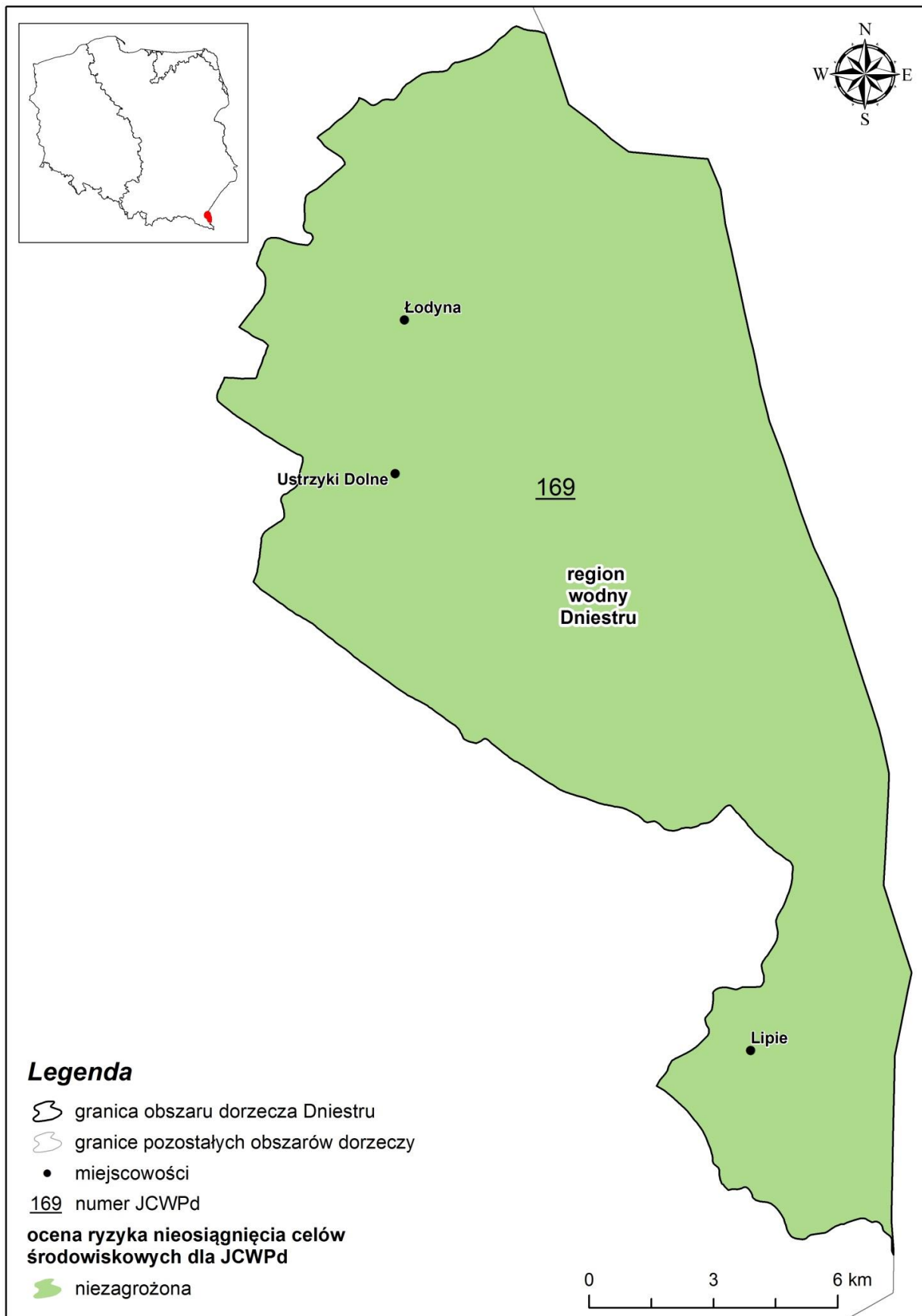
Na obszarze dorzecza Dniestru znajduje się jedna JCWPd o nr 169, której stan ilościowy i chemiczny został określony jako dobry. W wyniku przeprowadzenia analizy ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych wyżej wymieniona JCWPd została określona jako niezagrożona.

Wyniki analizy ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru zamieszczono w na rysunku 13 oraz w tabeli 9.

Tabela 9. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

l.p.	kod JCWPd	obszar dorzecza	czy JCW jest monitorowana?	stan ilościowy	stan chemiczny	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	GW9000169	Dniestr	monitorowana	dobry	dobry	niezagrożona

Rysunek 13. Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

3. WYKAZ OBSZARÓW CHRONIONYCH, O KTÓRYCH MOWA w ART. 113 UST 4 USTAWY – PRAWO WODNE, WRAZ Z GRAFICZNYM PRZEDSTAWIENIEM PRZEBIEGU ICH GRANIC ORAZ OKREŚLENIEM PODSTAW PRAWNYCH ICH UTWORZENIA

Rejestr wykazów obszarów chronionych tworzony jest na podstawie art. 113 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obliguje do utworzenia rejestru wykazów obszarów chronionych zawierających wykazy:

- 1) jednolitych części wód, przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, o których mowa w art. 49b ust. 3 ustawy – Prawo wodne;
- 2) obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym;
- 3) jednolitych części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych;
- 4) obszarów wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 5) obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych;
- 6) obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, ustanowionych w ustawie o ochronie przyrody, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

W Polsce pierwszy rejestr wykazów obszarów chronionych został sporządzony w 2003 r. Od tego czasu jest on poddawany przeglądowi i uaktualniany. Jego ostatnia aktualizacja miała miejsce w 2013 r.

Rodzaje obszarów chronionych zostały opisane poniżej:

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY SIEDLISK LUB GATUNKÓW, USTANOWIONYCH W USTAWIE O OCHRONIE PRZYRODY, DLA KTÓRYCH UTRZYMANIE LUB POPRAWA STANU WÓD JEST WAŻNYM CZYNNIKIEM W ICH OCHRONIE

Analizowany rejestr obszarów chronionych obejmuje wyłącznie obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków silnie związanych z wodami. Tereny te objęte są formami ochrony wynikającymi z ustawy o ochronie przyrody.

Pośród tych obszarów wyróżnia się należące do sieci Natura 2000: OSO oraz OZW, utworzone na mocy:

- 1) rozporządzenia OSO;
- 2) rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz.U. z 2014 r. poz. 1713).

Na obszarze dorzecza Dniestru zostały wyznaczone dwa OZW: PLH180013 Ostoja Góry Słonne oraz PLH1800026 Moczary, które zajmują powierzchnię 10356 ha oraz jeden OSO PLB180003 zajmujący powierzchnię 10401 ha.

Oprócz obszarów należących do sieci Natura 2000 rejestr obejmuje obszary, których utworzenie reguluje ustawa o ochronie przyrody. Są to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu. Na obszarze dorzecza Dniestru znajduje się jeden park krajobrazowy (Park Krajobrazowy Gór Słonnych).

Graficzne odwzorowanie położenia obszarów chronionych przedstawione zostało na rysunku 14, zaś ich zestawienie zawarto w tabeli 10.

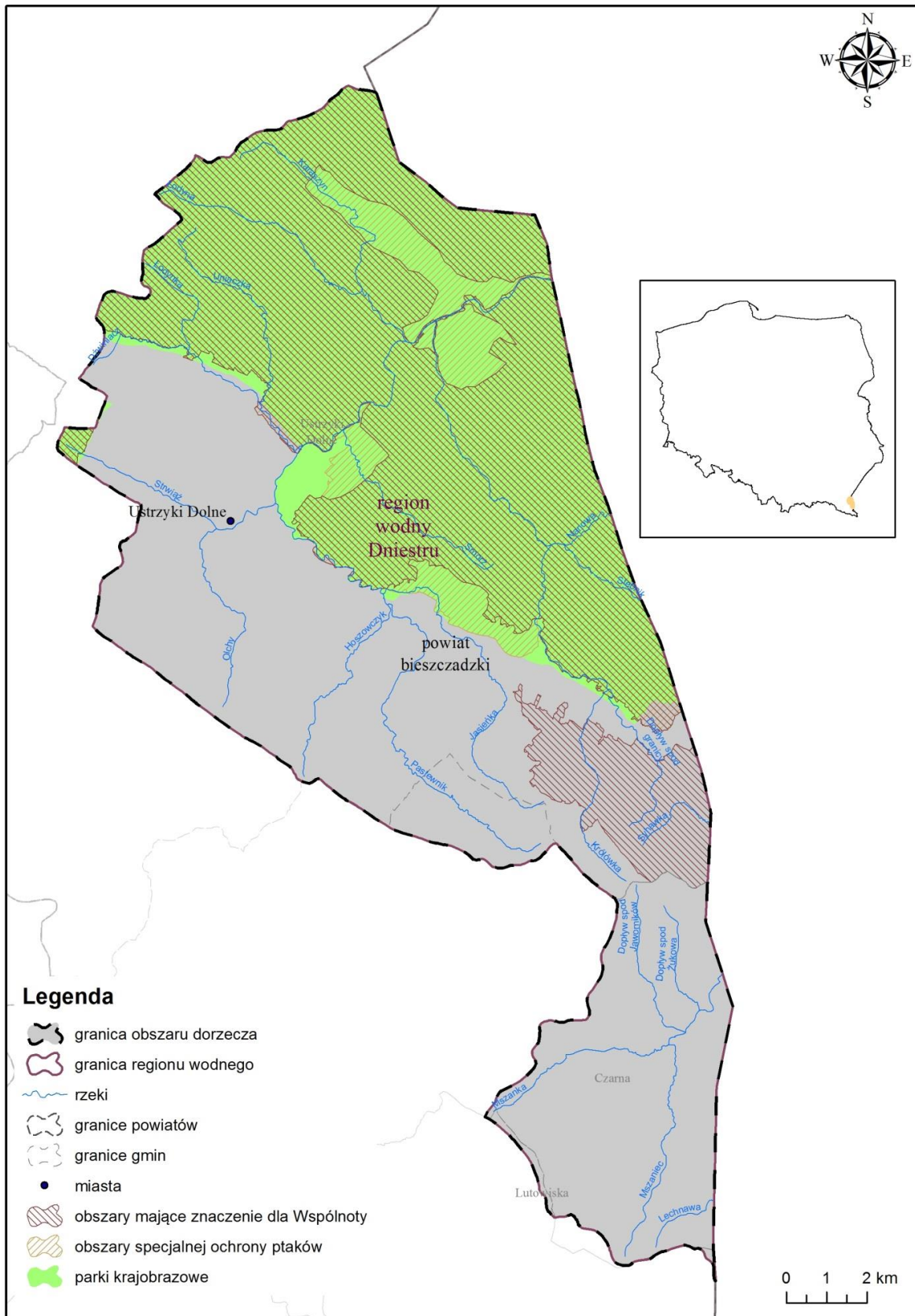
Informacje dotyczące podstaw prawnych utworzenia poszczególnych obszarów chronionych zostały wskazane w załączniku nr 1 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. poz. 1911)

Tabela 10. Obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Dniestru

typ obszaru chronionego	kod obszaru chronionego	nazwa obszaru chronionego	rzgw	kod JCWP	powierzchnia obszaru chronionego [ha]	przedmioty ochrony obszaru chronionego zależne od wód
Park Krajobrazowy	PK87	Park Krajobrazowy Gór Słonnych	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	PLRW9000127691	56232.4	Różnorodność biologiczna, kompleks ekosystemów, siedliska gatunków. w szczególności: gęsta sieć rzek i potoków, łągi, flora i fauna ekosystemów wodno-błotnych
OSO	PLB180003	Góry Słonne	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	PLRW9000127691	55036.9	Alcedo atthis (łęg.), Aquila pomarina (łęg.), Ciconia nigra (łęg.), Crex crex (łęg.), Grus grus (przeł.)
OZW	PLH180013	Ostoja Góry Słonne	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	PLRW9000127691	46071.5	siedl. 91E0, Lutra lutra, Bombina variegata, Triturus montandoni, Barbus peloponnesius, Cottus gobio, Eudontomyzon spp., Carabus variolosus
OZW	PLH180026	Moczary	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	PLRW900012748 PLRW9000127691	1181.8	siedl. 6430, siedl. 7140, siedl. 7230, siedl. 91D0, siedl. 91E0, Castor fiber, Bombina variegata, Triturus montandoni, Vertigo angustior

Rysunek 14. Graficzne przedstawienie granic obszarów przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie na obszarze dorzecza Dniestru

JCW, PRZEZNACZONE DO POBORU WODY NA POTRZEBY ZAOPATRZENIA LUDNOŚCI W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA, O KTÓRYCH MOWA W ART. 49B UST. 3 USTAWY – PRAWO WODNE

Wody, które są wykorzystywane do zaopatrywania ludności w wodę do spożycia lub wody, które mogą być wykorzystywane w tym celu, muszą spełniać wymagania dotyczące jakości wody określone w rozporządzeniu o wodach wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności oraz określone w rozporządzeniu o wodzie do spożycia.

Jako obszary przeznaczone do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wyznaczane są obszary obejmujące JCWP i JCWPd. Wytypowane obszary objęte są ochroną w celu zapobieżenia pogarszaniu się jakości pobieranej wody i co za tym idzie zminimalizowania potrzeby jej uzdatniania. Do ochrony wyznaczane są JCW wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia, dostarczające średnio więcej niż 10 m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom, a także JCW, które są przewidywane do poboru w przyszłości. Sporządzenie wykazu tych obszarów leży w kompetencjach dyrektorów rzgw.

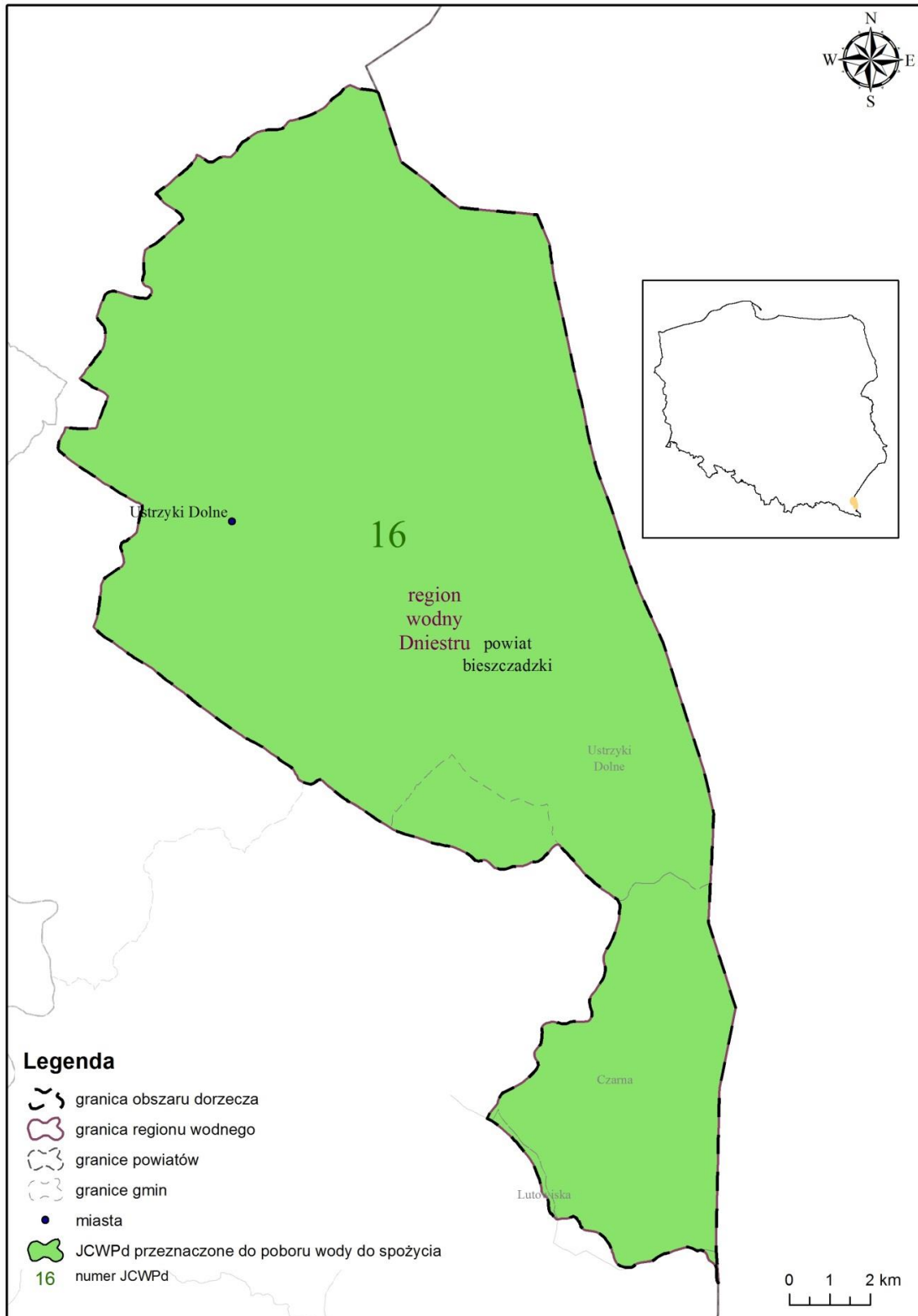
Na obszarze dorzecza Dniestru uwzględniono w rejestrze wykazów obszarów chronionych 1 JCWPd przeznaczoną do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Nie wyznaczono do tego celu żadnej JCWP.

Graficzne przedstawienie wykazów jednolitych części wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia zaprezentowano na rysunku 15, zaś ich zestawienie w tabeli 11.

Tabela 11. Wykaz wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na obszarze dorzecza Dniestru

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	obszar dorzecza	region wodny	zlewnia bilansowa	kod JCWPd	JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę (tak/nie)
Kraków	Dniestr	Dniestr	Dniestr	PLGW9000169	tak

Rysunek 15. Graficzne przedstawienie wód podziemnych przeznaczonych do poboru wody w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia na obszarze dorzecza Dniestru

OBSZARY PRZEZNACZONE DO OCHRONY GATUNKÓW ZWIERZĄT WODNYCH O ZNACZENIU GOSPODARCZYM

W ramach rejestru wykazów obszarów chronionych zawierający wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, w Polsce nie wyznaczono obszarów przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym. Brak jest szczegółowych regulacji w zakresie ustalania sposobu wyznaczania przedmiotowych obszarów.

JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PRZEZNACZONE DO CELÓW REKREACYJNYCH, W TYM KĄPIELISKOWYCH

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 5a ustawy – Prawo wodne jako kąpielisko rozumie się wydzielony i oznakowany fragment wód powierzchniowych, wykorzystywany przez dużą liczbę osób kąpiących się. Kąpielisko musi być ujęte w uchwale rady gminy w sprawie wykazu kąpielisk. Ustawa – Prawo wodne wymienia również inną formę przeznaczoną do celów rekreacyjnych – miejsce wykorzystywane do kąpeli. W odróżnieniu od kąpieliska, jest to wydzielony i oznakowany fragment wód wykorzystywany do kąpeli jednak niewyznaczony przez uchwałę rady gminy. Do rejestru obszarów chronionych włączane są wyłącznie kąpieliska.

Ewidencję kąpielisk oraz jej aktualizację prowadzi wójt, burmistrz lub prezydent miasta w zależności od jednostki rejestrującej kąpielisko.

Na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono żadnych JCWP przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

OBSZARY WRAŻLIWE NA EUTROFIZACJĘ WYWOŁANĄ ZANIECZYSZCZENIAMI POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ KOMUNALNYCH

W związku z podpisaniem Traktatu między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portugalską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii, Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej podpisanego w Atenach w dniu 16 kwietnia 2003 r. (Dz. Urz. UE L 236 z dnia 23.09.2003 r. str. 17, z późn. zm.), konieczne było wyznaczenia na terytorium kraju obszarów wrażliwych na eutrofizację spowodowaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych. Ze względu na położenie w 99,7% w zlewisku Morza Bałtyckiego, cechującego się dużą podatnością na eutrofizację oraz powszechne występowanie presji związanej z zanieczyszczeniami ze źródeł komunalnych, całe terytorium Polski zostało uznane za obszar wrażliwy.

Działania w zakresie gospodarki komunalnej wdrażane są za pomocą KPOŚK opracowanego w 2003 r. i jego kolejnych aktualizacji:

- 1) KPOŚK zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r.;
- 2) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 7 czerwca 2005 r.;
- 3) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie ogłoszenia krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych oraz jego dwóch aktualizacji (M.P. nr 58 poz. 775);
- 4) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r. (obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. nr 62 poz. 589);
- 5) aKPOŚK zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 21 kwietnia 2016 r.

KPOŚK służy realizacji i monitoringowi osiągania celów ustalonych w zakresie gospodarki komunalnej. KPOŚK ma na celu identyfikację faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby Polska wywiązała się ze zobowiązań traktatowych wynikających z wdrażania przepisów prawa Unii Europejskiej dotyczących oczyszczania ścieków komunalnych.

W związku z tym, że zasięg obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego obejmuje terytorium całej Polski, mapa wykazu obszarów wrażliwych na substancje biogenne pochodzenia komunalnego nie została załączona.

OBSZARY NARAŻONE NA ZANIECZYSZCZENIA ZWIĄZKAMI AZOTU, POCHODZĄCYMI ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH

OSN stanowią obszary, z których mają miejsce spływy do wód powierzchniowych lub podziemnych uznanych za wody wrażliwe. Według rozporządzenia OSN za wody wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, uznaje się wody zagrożone zanieczyszczeniem (których zawartość

azotanów wynosi od 40 do 50 mg/l i wykazuje tendencję wzrostową) oraz wody zanieczyszczone (zawierające lub mogące zawierać ponad 50 mg/l azotanów).

Przepisy dotyczące ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego znajdują się w:

- 1) ustawie – Prawo wodne;
- 2) ustawie – POŚ;
- 3) ustawie o nawozach i nawożeniu;
- 4) rozporządzeniu OSN;
- 5) rozporządzeniu o programach działań na OSN;
- 6) rozporządzeniu o nawozach;
- 7) 9 rozporządzeniach dyrektorów rzgw w dotyczących określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć;
- 8) 10 rozporządzeniach dyrektorów rzgw dotyczących wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego.

W Polsce wyznaczono dla pierwszego okresu wdrażania prawa UE (2004-2007) 21 obszarów OSN, obejmujących 2% powierzchni kraju, a dla drugiego okresu (2008-2011) – 19 OSN obejmujących 1,49 % powierzchni kraju.

Podstawą wyznaczenia OSN była:

- 1) ocena zanieczyszczenia wód azotanami, dokonana na podstawie wyników monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, realizowanego zgodnie z PMŚ,
- 2) ustalenia zakresu wpływu działalności rolniczej na jakość wód dokonane na podstawie rozpoznania i oszacowania wielkości i rodzaju produkcji rolniczej oraz na podstawie analizy warunków środowiskowych, obejmujących: klimat, warunki hydrogeologiczne, rodzaj i zasobność gleb w składniki pokarmowe (azot i fosfor), ukształtowanie terenu, uwarunkowania charakteryzujące zlewnię, z której spływają zanieczyszczenia do wód.

OSN umocowane zostały prawnie za pomocą 11 rozporządzeń dyrektorów poszczególnych rzgw, wydanych w większości w końcu 2003 r. i w I kwartale 2004 r., które w drugim okresie zastąpione zostały 12 rozporządzeniami, wydanymi na początku 2008 r. Rozporządzenia dyrektorów rzgw dotyczące określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do wód należy ograniczyć zostały ogłoszone jako akty prawa miejscowego w dziennikach urzędowych poszczególnych województw. Dla wszystkich OSN opracowane zostały programy działań, wprowadzone w życie również rozporządzeniami dyrektorów rzgw opublikowanymi w dziennikach urzędowych poszczególnych województw. Do najistotniejszych działań planowanych do realizacji w ramach programów, w okresie 4 lat, należą przede wszystkim: działania wynikające z zasad dobrej praktyki rolniczej oraz zadań inwestycyjnych (np. budowa zbiorników i płyt do gromadzenia i przechowywania nawozów naturalnych), edukacja rolników z zakresie obowiązywania prawa i zasad dobrej praktyki rolniczej, pomoc organizacyjna i techniczna w realizacji inwestycji ochrony wód w gospodarstwach, doradztwo rolne w tworzeniu planów nawozowych w gospodarstwach, kontrola realizacji zadań wynikających z programów działania, monitoring jakości wód powierzchniowych i podziemnych w obszarach szczególnie narażonych, w celu oceny efektów realizacji programów działań.

W okresie styczeń-czerwiec 2012 r. wszystkie rzgw dokonały kolejnej weryfikacji OSN, między innymi na podstawie sporządzonej oceny presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego. Konsekwencją weryfikacji było zwiększenie powierzchni OSN z 4 630,47 km² (1,48% powierzchni Polski) do 13 935,06 km² (4,46% powierzchni Polski), co stanowi trzykrotny wzrost w stosunku do stanu z 2008 r. Na obszarze kraju ustanowionych zostało 48 obszarów OSN.

Następnie w latach 2015 – 2016 realizując zobowiązanie stopniowego zwiększania powierzchni OSN w Polsce, mając na uwadze konieczność uwzględnienia zasady przezorności w procesie wyznaczania wód wrażliwych i OSN, pierwotnie wyznaczone OSN zostały rozszerzone o dodatkowe obszary o zidentyfikowanej presji rolniczej.

Ostatecznie w okresie 2012-2016 w Polsce wyznaczono 94 OSN o łącznej powierzchni 21756,10 km², co stanowi 6,96% powierzchni kraju.

Na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono OSN.

3.1. Wykazy, o których mowa w art. 113 ust 3 pkt. 1a ustawy - Prawo wodne

Substancje priorytetowe są to substancje stanowiące szczególne zagrożenie dla środowiska wodnego. Wśród nich wyróżniono grupę substancji niebezpiecznych, czyli substancji, które powodują znaczne ryzyko ze względu na trwałość, toksyczność, bioakumulację, małą podatność na degradację i ryzyko dla zdrowia ludzi.

Jako jeden z celów środowiskowych dla wszystkich JCW wskazuje się dążenie przez wszystkie państwa członkowskie UE do stopniowego redukcji zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi i zaprzestania lub stopniowego eliminowania emisji, zrzutów i strat niebezpiecznych substancji priorytetowych. Zgodnie z art. 113 ust. 3 pkt 1a) ustawy – Prawo wodne podczas opracowania dokumentacji planistycznej, uwzględnia się, sporządzane przez dyrektorów rzgw dla poszczególnych regionów wodnych wykazy wielkości emisji i stężeń:

- 1) substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38l ust. 2 ustawy – Prawo wodne,
- 2) innych substancji, niż wskazane w pkt 1., powodujących zanieczyszczenie
- dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Celem sporządzenia takich wykazów jest zidentyfikowanie przedmiotowych substancji, wskazanie źródeł ich emisji do środowiska oraz określenie obszarów, na których ich występowanie jest największe i gdzie mogą przyczynić się do wystąpienia zagrożenia nieosiągnięcia celów środowiskowych.

W związku z powyższym dyrektorzy wszystkich rzgw sporządzili przedmiotowe wykazy dla zarządzanych przez siebie regionów. Na ich podstawie powstały: wykaz wielkości stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości – przedstawiony w załączniku nr 1 Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru w części A, wykaz wielkości emisji substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości – przedstawiony w załączniku nr 1 Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru w części B oraz ocena bieżącego znaczenia substancji priorytetowych – przedstawiona w załączniku nr 1 Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru w części C.

Wykaz stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości dla obszaru dorzecza Dniestru został opracowany dla rzek. Wykaz sporządzono na podstawie wyników badań PMŚ z lat 2010-2011. W sytuacji, gdy w danym ppk substancja była badana zarówno w 2010 r., jak i w 2011 r., pod uwagę brane były nowsze dane. W dorzeczu Dniestru badania były prowadzone w jednym ppk, a wszystkie wyniki pochodzą z 2011 r. Wykaz zawiera przede wszystkim informacje na temat średniorocznych stężeń substancji priorytetowych zbadanych w punkcie oraz informacje dotyczące jego lokalizacji, tj. informacje o jednolitej części wód, na której punkt się znajduje, współrzędne punktu oraz dane na temat zlewni bilansowej. Średnioroczne stężenia poszczególnych substancji zostały porównane ze średniorocznymi normami.

W celu wskazania substancji stanowiących szczególny problem w dorzeczu Dniestru wykonano ranking substancji priorytetowych na podstawie danych z monitoringu. Sporządzony został w 3 etapach:

- 1) etap 1 – wyznaczenie częstości występowania przekroczeń średniorocznych wartości środowiskowych norm jakości (wyrażonej w procentach) w stosunku do wykonanej liczby oznaczeń poszczególnych substancji i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej.
- 2) etap 2 – wyznaczenie częstości występowania (wyrażonej w procentach) poszczególnych substancji w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej.
- 3) etap 3 – naniesienie na listę rankingową substancji, które nie zostały sklasyfikowane w 1 i 2 etapie – czyli substancji, które w badanym punkcie występowały poniżej granicy wykrywalności, bądź nie były w ogóle badane.

W sporządzonym rankingu pod pojęciem „występowanie” należy rozumieć oznaczone średnioroczne stężenia danej substancji większe niż granica wykrywalności wyznaczona dla stosowanej procedury analitycznej, ale nieprzekraczające maksymalnych i średnich wartości środowiskowych norm jakości. Na obszarze dorzecza Dniestru w 2011 r. przekroczenia dopuszczalnych norm dotyczyły: węglowodorów aromatycznych oraz nonylofenolu. W wykazie emisji, sporządzonym dla obszaru dorzecza Dniestru, zawarto m.in. informacje o ładunkach substancji priorytetowych odprowadzanych do wód. Na podstawie danych z lat 2010 i 2011, zawartych w wykazie sporządzonym na poziomie regionalnym, wskazano jeden zakład odprowadzający substancje do wód dorzecza Dniestru. Substancjami, które były przez to przedsiębiorstwo odprowadzane były nikiel i jego związki oraz ołów i jego związki.

4. MAPA SIECI MONITORINGU, WRAZ Z PREZENTACJĄ PROGRAMÓW MONITORINGOWYCH

Polska jest zobligowana do utworzenia programów monitoringu, mających na celu ustalenie spójnego i całościowego przeglądu stanu wód na każdym obszarze dorzecza.

Monitoring stanu wód prowadzony jest zgodnie z następującymi formami:

- 1) monitoring diagnostyczny, który pozwala m.in. na zebranie informacji w celu uzupełnienia i zatwierdzenia oceny wpływu oddziaływań antropogenicznych na stan wód, zaprojektowania przyszłych programów monitorowania, oceny długoterminowych zmian w warunkach naturalnych oraz zmian spowodowanych działalnością człowieka;
- 2) monitoring operacyjny, który ma na celu ustalenie stanu części wód zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych, oraz ocenę zmian w zakresie stanu tej części wód w wyniku podjętych programów działań;
- 3) monitoring badawczy, który prowadzony jest w przypadkach wystąpienia przekroczeń norm parametrów jakości wody, dla których nie zidentyfikowano źródła zanieczyszczeń lub do określenia wielkości i oceny wpływu incydentalnych zanieczyszczeń oraz tam gdzie monitoring diagnostyczny wykazuje, że cele środowiskowe mogą nie zostać osiągnięte, a nie został ustanowiony tam monitoring operacyjny;
- 4) monitoring obszarów chronionych, który ma charakter uzupełniający do monitoringu stanu JCWP.

W przypadku wód podziemnych wyróżniamy następujące formy:

- 1) monitoring stanu chemicznego:
  - a) monitoring diagnostyczny stanu chemicznego,
  - b) monitoring operacyjny stanu chemicznego,
  - c) monitoring badawczy stanu chemicznego;
- 2) monitoring stanu ilościowego.

W ustawie – Prawo wodne i rozporządzeniach wykonawczych zawarto odpowiednie postanowienia dotyczące monitoringu i oceny stanu wód. Przedstawione w niniejszym rozdziale informacje dotyczące zasad projektowania monitoringu i wykonywania oceny stanu wód bazują na stanie prawnym obowiązującym na koniec cyklu planistycznego 2010–2015, wraz ze wskazaniem zmian prawnych w tym okresie. Dodatkowo w rozdziale zawarto syntetyczny opis sieci monitoringu na lata 2016–2021.

Monitoring wód jest częścią monitoringu środowiska, a zasady jego organizacji i funkcjonowania są zawarte w Programie PMŚ opracowywanym przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanym przez Ministra Środowiska. Program ten jest wypełnieniem przepisu art. 23 ust. 3 pkt 1 ustawy o IOŚ, zgodnie z którym Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest odpowiedzialny za opracowanie wieloletnich programów PMŚ. Programy PMŚ były uchwalane od 1991 r. na okresy trzyletnie. Ostatni trzyletni program obejmował lata 2013–2015. Aktualny Program PMŚ obowiązuje w latach 2016–2020. Za wdrażanie PMŚ odpowiedzialni są: Główny Inspektor Ochrony Środowiska oraz wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 155a ust. 2, 4, 4a i 5 ustawy – Prawo wodne, badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych wykonuje państwowa służba hydrologiczno-meteorologiczna i przekazuje wyniki tych badań właściwym wioś. Każdy z wioś prowadzi obserwację elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego oraz wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych. Badania i ocena stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych wykonywane są przez PSH (PIG-PIB).

4.1. Wody powierzchniowe

Podstawowym celem monitoringu jest:

- 1) uzyskanie spójnego i kompletnego obrazu stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego na każdym obszarze dorzecza;
- 2) ocena stanu JCWP;
- 3) przypisanie JCWP jednej z pięciu klas;
- 4) ilościowe ujęcie zmienności elementów jakości i parametrów wskaźnikowych w czasie i przestrzeni dla elementów biologicznych, hydromorfologicznych, fizykochemicznych i chemicznych.

Sieć ppk ustalana jest na podstawie aktualnego wykazu JCWP wraz z ich charakterystyką, obejmującą status, typ, cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych, a także rodzaj presji oddziałującej na JCWP. Przy projektowaniu sieci monitoringu wykorzystuje się także aktualne wykazy obszarów chronionych. Nową sieć monitoringu tworzy się poprzez weryfikację sieci istniejącej w poprzednim cyklu gospodarowania wodami.

Sieć ppk, na którą składają się reprezentatywne diagnostyczne i operacyjne ppk, stanowi podstawę oceny stanu JCWP.

Na koniec pierwszego cyklu monitoringu wód (w Polsce to lata 2007–2009) obowiązywały przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008). Zgodnie z nimi ocenie podlegał fitoplankton we wszystkich kategoriach wód powierzchniowych, przy czym ograniczała się ona do oceny stężenia chlorofilu a. Uwzględniały one również ocenę pozostałej flory, to jest fitobentosu i makrofitów w wodach śródlądowych. Ocenie nie podlegały natomiast takie elementy, jak makroglony i okrytozależkowe w wodach przejściowych i przybrzeżnych, oraz makrobezkręgowce bentosowe, jak również ryby, we wszystkich kategoriach wód.

W 2011 r. opublikowano rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. Nr 257, poz. 1545) Ujęto w nim multimetryczny wskaźnik oceny fitoplanktonu i rozszerzono stosowalność wskaźnika makrofitowego w rzekach. Następnie w miarę finalizowania wyników ćwiczeń interkalibracyjnych uwzględniano je w systemie oceny na mocy wytycznych GIOŚ, jeszcze przed uprawomocnieniem się Decyzji Komisji z dnia 20 września 2013 r. 213/480/UE ustanawiającej, na podstawie dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, wartości liczbowe do celów klasyfikacji w systemach monitorowania państw członkowskich będące wynikiem ćwiczenia interkalibracyjnego, i uchylającej decyzję 2008/915/WE (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego) (Dz. Urz. UE L. 266 z 08.10.2013, str. 1) – zwanej dalej „decyzją interkalibracyjną”.

Oznacza to bądź wprowadzenie nowych wskaźników, jak multimetrycznego wskaźnika fitoplanktonowego w jeziorach, wskaźników ichtiologicznych i zoobentosowych we wszystkich kategoriach wód, bądź aktualizację już stosowanych wskaźników, jak wskaźniki fitobentosowe i makrofitowe. W miarę tych zmian dokonywano ponownej oceny stanu lub potencjału ekologicznego JCWP za minione lata cyklu 2010–2015, tak aby ostateczna ocena uwzględniała wszystkie aktualne wskaźniki.

Na koniec cyklu 2010–2015 i z początkiem cyklu 2016–2021 wszystkie elementy biologiczne są uwzględniane w monitoringu stanu lub potencjału ekologicznego. Elementy te uwzględniono już w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. poz. 1482) – zwanym dalej „rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r.”, jednak w rozporządzeniu klasyfikacyjnym zmieniono zapisy w zakresie parametrów fizykochemicznych (zmiany wartości progowych) i substancji priorytetowych (dodanie 11 nowych oraz zaostrzenie wymagań dla części już badanych). Zmiany w zakresie substancji priorytetowych wprowadziło również rozporządzenie monitoringowe, w którym, w stosunku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. nr 258, poz. 1550) – zwanego dalej „rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r.”, rozszerzono listę monitorowanych substancji priorytetowych. Wymienione powyżej rozporządzenia z 2016 r. stanowią będą podstawę do monitoringu i oceny stanu w cyklu 2016–2021.

W zakresie elementów biologicznych jedynie wskaźnik makrobezkręgowców bentosowych w jeziorach, mimo monitorowania, nie jest jeszcze uwzględniany w ocenie, co będzie możliwe po potwierdzeniu jego statystycznej wiarygodności. Spośród wskaźników, które przeszły interkalibrację w skali europejskiej, prawie wszystkie stosowane obecnie w Polsce wskaźniki również przeszły ten proces. Pozostałe wskaźniki poddane zostaną procesowi samointerkalibracji – dotyczy to wskaźnika ichtiologicznego w rzekach. W niektórych szczególnych przypadkach możliwa jest jeszcze zmiana wartości wskaźników w bliskim czasie w związku z trwaniem procesu interkalibracji wskaźników oceny stanu lub potencjału ekologicznego bardzo dużych rzek, czy ichtiofauny jeziornej, czy poszczególnych JCWP przejściowych i przybrzeżnych. Planowane jest również uzupełnienie brakujących wskaźników dla niektórych typów wód powierzchniowych, jak makrofity w jeziorach przybrzeżnych, jak również rezygnacja z niewiarygodnych wskaźników, jak makrofity w rzekach o dużej zmienności przepływu (bardzo dużych rzekach nizinnych i niektórych rzekach wyżynnych).

Wprowadzono również wskaźniki oceny elementów hydromorfologicznych, w zakresie wspierania oceny elementów biologicznych.

Wszystkie obecnie stosowane metodyki monitoringu i oceny jakości elementów biologicznych i hydromorfologicznych wód powierzchniowych opracowano zgodnie z wytycznymi KE. Granice klas stanu bardzo dobrego i dobrego oraz dobrego i umiarkowanego są zgodne z decyzją interkalibracyjną.

Monitoring diagnostyczny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, tak aby:
  - a) uzupełnić informacje na temat rodzajów i wielkości znaczących oddziaływań antropogenicznych, na które narażone są JCWP na danym obszarze dorzecza;
  - b) potwierdzić ocenę wpływu znaczących oddziaływań, w tym antropogenicznych;
- 2) zaprojektowania przyszłych programów monitoringu;
- 3) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP w warunkach naturalnych;

- 4) dokonania oceny długoterminowych zmian stanu JCWP z powodu szeroko rozumianych oddziaływań antropogenicznych;
- 5) określenia długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających bioakumulacji w osadach lub faunie i florze.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu diagnostycznego. Monitoring ten prowadzono w JCWP, gdy spełnione było przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) w ciekach występuje znaczna zmienność przepływu wód;
- 2) powierzchnia zlewni, którą zamyka jednolita część wód powierzchniowych płynących, przekracza 2 500 km²;
- 3) powierzchnia JCWP, takiej jak jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, przekracza 50 ha;
- 4) pojemność maksymalna JCWP, takiej jak sztuczny zbiornik wodny lub SZCW będąca zbiornikiem zaporowym, przekracza 10 mln m³;
- 5) dana JCWP przekracza granicę państwa lub jest zlokalizowana przy granicy państwa;
- 6) JCWP uznana jest za referencyjną;
- 7) JCWP występuje na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny JCWP prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP, które uznano za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych;
- 2) dokonania oceny zmian stanu JCWP uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych wynikających z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP;
- 3) obserwacji zmian objętości i natężenia przepływu w zakresie odpowiednim dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego.

Wyżej wymienione rozporządzenie określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego. Monitoring ten prowadzono w JCWP, gdy zostało spełnione przynajmniej jedno z poniższych kryteriów:

- 1) JCWP została uznana na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań na stan wód powierzchniowych lub monitoringu diagnostycznego za zagrożoną niespełnieniem określonych dla niej celów środowiskowych;
- 2) JCWP jest zagrożona znaczącym oddziaływaniem ze strony źródła punktowego lub rozproszonego;
- 3) w JCWP występują zagrożenia wynikające ze zmian hydromorfologicznych;
- 4) do JCWP odprowadzane są substancje z listy substancji priorytetowych;
- 5) w JCWP występują źródła zanieczyszczeń pochodzących z odpadów i emisji przemysłowych;
- 6) JCWP jest zlokalizowana na obszarze narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych;
- 7) JCWP jest zlokalizowana na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych;
- 8) JCWP powinna być objęta monitoringiem zgodnie z zaleceniami wynikającymi z PGW i PWŚK;
- 9) JCWP na podstawie oceny wpływu znaczących oddziaływań antropogenicznych na stan wód powierzchniowych i monitoringu diagnostycznego uznana jest za zagrożoną niespełnieniem celów środowiskowych, a występuje na obszarze chronionym przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Monitoring operacyjny realizowany był w odniesieniu do wszystkich JCWP, w przypadku których uznano, w wyniku przeglądu wpływu działalności człowieka lub na podstawie wyników monitoringu diagnostycznego, że istnieje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto monitoringiem operacyjnym obejmowano JCWP, dla których monitoring diagnostyczny wykazał przekroczenie środowiskowych norm jakości lub granic dobrego stanu dla substancji priorytetowych (grupa 4.1) i dla substancji z grup 3.6 (substancje szczególnie szkodliwe – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne) i 4.2 (inne substancje zanieczyszczające).

Monitoring badawczy JCWP prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn przekroczeń wskaźników jakości i nieosiągnięcia celów środowiskowych określonych dla JCWP, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie danych z monitoringu diagnostycznego i operacyjnego;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWP, jeżeli z monitoringu diagnostycznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWP nie zostaną osiągnięte i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego dla tej JCWP;
- 3) określenia wielkości i wpływów przypadkowego zanieczyszczenia;

- 4) ustalenia przyczyn wyraźnych rozbieżności między wynikami oceny stanu ekologicznego na podstawie biologicznych i fizykochemicznych elementów jakości;
- 5) zebrania dodatkowych informacji o stanie wód w związku z uwarunkowaniami lokalnymi lub umowami międzynarodowymi.

Dodatkowo monitoring badawczy może być wykorzystywany do optymalizacji sieci monitoringu, weryfikacji presji oraz ich oddziaływania na JCWP, a także na potrzeby działań kontrolnych i inne potrzeby lokalne.

Wyniki monitoringu badawczego są wykorzystywane do opracowania programu działań naprawczych (PWŚK) oraz realizowania konkretnych przedsięwzięć koniecznych do usunięcia skutków przypadkowego zanieczyszczenia oraz do wypełnienia zobowiązań międzynarodowych. Monitoring badawczy nie służy ocenie stanu wód, jednak dane pochodzące z tego monitoringu mogą być wykorzystane w procedurze oceny, jeśli badawczy ppk zlokalizowany był w tym samym miejscu, co punkt reprezentatywny, a zakres badanych parametrów był zgodny z wymogami dla oceny.

Monitoring obszarów chronionych prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu JCWP występujących na obszarach chronionych;
- 2) ustalenia stopnia spełniania dodatkowych wymagań określonych dla obszarów chronionych w odrębnych przepisach;
- 3) oceny wielkości i wpływu odpowiednich znaczących oddziaływań na JCWP należące do obszarów chronionych bądź z nimi powiązane;
- 4) oceny zmian stanu jednolitych części wód powierzchniowych występujących na obszarach chronionych, a uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, które to zmiany wynikają z działań realizowanych w ramach programów mających na celu poprawę jakości JCWP.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało kryteria wyboru JCWP do monitorowania w ramach monitoringu obszarów chronionych. Monitoring ten prowadzono dla JCWP, gdy:

- 1) JCWP przeznaczona jest do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jeżeli dostarcza średnio powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia,
- 2) JCWP przeznaczona jest do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- 3) JCWP zlokalizowana jest na obszarze przeznaczonym do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym,
- 4) JCWP zlokalizowana jest na obszarze narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu, pochodzącymi ze źródeł rolniczych,
- 5) JCWP zlokalizowana jest na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i jest odbiornikiem zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych,
- 6) JCWP zlokalizowana jest na obszarze chronionym, przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków, dla którego utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w jego ochronie.

Obecnie nie wyznaczono w Polsce obszarów ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, więc monitoring takich obszarów nie był i nie jest prowadzony.

W cyklu badawczym 2010-2012 na obszarze dorzecza Dniestru monitoring prowadzony był dla jednej JCWP rzecznej – Strwiąż do granicy państwa (PLRW9000127691).

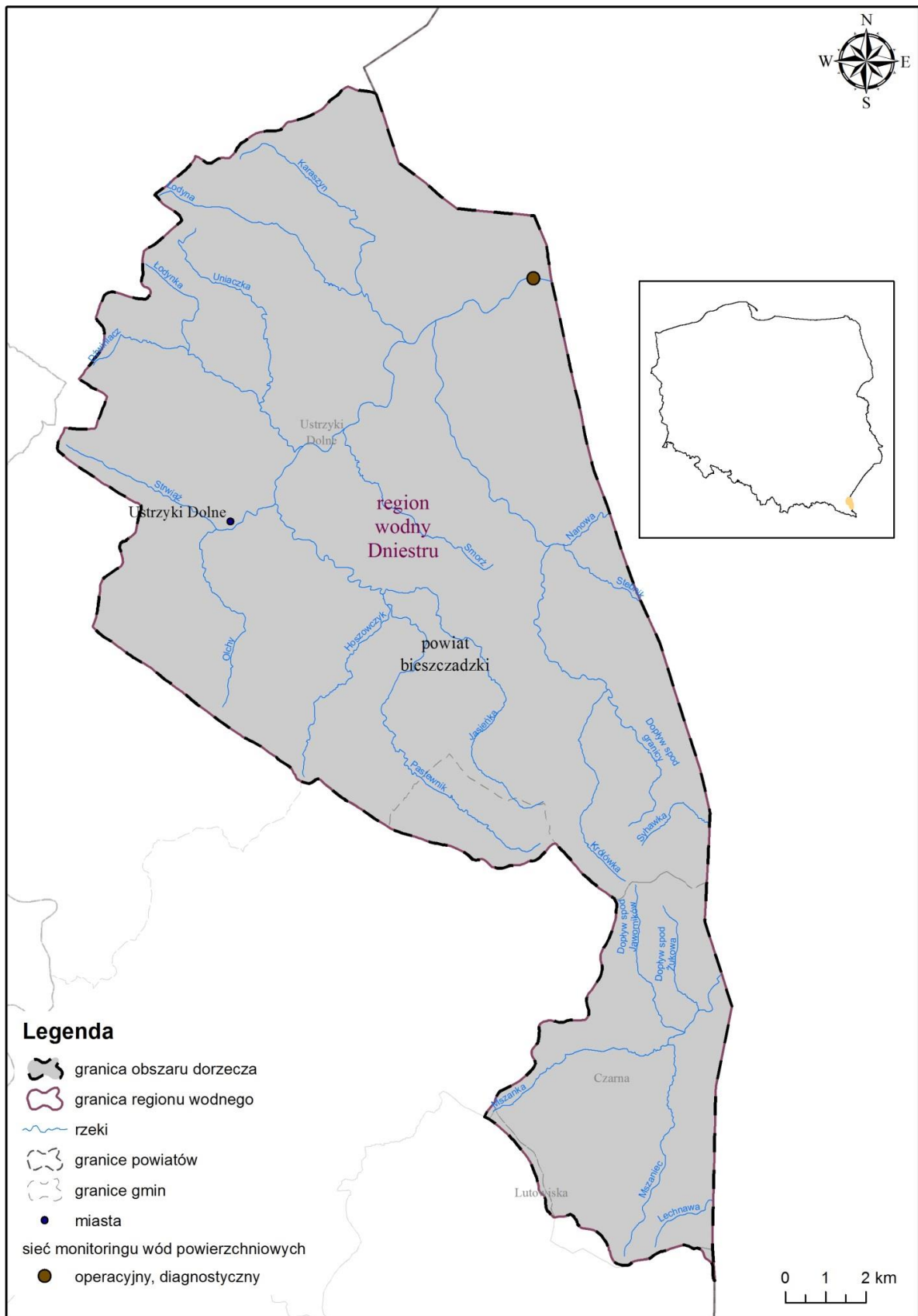
Liczba punktów monitoringowych kształtowała się następująco:

monitoring diagnostyczny lub operacyjny – 1.

Sieć monitoringu wód powierzchniowych w cyklu badawczym 2010–2012 na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono na rysunku 16.

–

Rysunek 16. Sieć monitoringu wód powierzchniowych na obszarze dorzecza Dniestru

OPIS SIECI MONITORINGU NA LATA 2016–2021

Monitorowanie jakości wód wynika z art. 155a ust. 2 ustawy – Prawo wodne. Programy monitoringu wód wchodzą w skład dokumentacji planistycznych dla planowania w gospodarowaniu wodami.

Częstotliwość wykonywania poszczególnych programów monitoringu jest zróżnicowana i regulowana przez rozporządzenie monitoringowe (uchwalone w 2016 r., a zatem wiążące dla cyklu planistycznego 2016–2021). Monitoring jakości wód obejmuje następujące rodzaje monitoringu:

- 1) monitoring diagnostyczny (MD) prowadzony raz w sześcioletnim cyklu wodnym (co 6 lat); specjalnym rodzajem monitoringu diagnostycznego jest monitoring reperowy, stanowiący rozszerzenie zakresu monitoringu diagnostycznego o coroczne badanie wskaźników stanu lub potencjału ekologicznego,
- 2) monitoring operacyjny (MO) prowadzony dwa razy w sześcioletnim cyklu wodnym (co 3 lata), z wyjątkiem pomiarów zanieczyszczeń specyficznych zanieczyszczeń syntetycznych i niesyntetycznych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (co miesiąc w matrycy wodnej),
- 3) monitoring obszarów chronionych:
  - a) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia (MOPI) – co roku w zakresie wybranych elementów chemicznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych oraz co 3 lata w zakresie stanu lub potencjału ekologicznego (MOPI_MAX),
  - b) monitoring wód powierzchniowych przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych (MORE) – co 3 lata,
  - c) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych (MORO) – co 3 lata ,
  - d) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych (MOEU) – co 3 lata,
- 4) monitoring wód powierzchniowych występujących na obszarach przeznaczonych do ochrony siedlisk lub gatunków o zakresie odpowiadającym monitoringowi diagnostycznemu MDna (prowadzony co 6 lat) i o zakresie odpowiadającym monitoringowi operacyjnemu MO na (w JCW uznanych za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, prowadzony co 3 lata, z wyjątkiem pomiarów służących określeniu stanu chemicznego prowadzonych co miesiąc w matrycy wodnej),
- 5) monitoring badawczy (MB) (prowadzony zgodnie z aktualnymi potrzebami badawczymi):
  - a) monitoring badawczy intensywny (MBIN),
  - b) monitoring badawczy graniczny (MBTR).

Różne rodzaje monitoringu zaplanowane do przeprowadzenia w jednej JCWP, mogą być prowadzone w tym samym lub w różnych ppk. Z tego powodu, w tabelach i zestawieniu danych, całkowita liczba zaplanowanych ppk nie jest tożsama z liczbą zaplanowanych do monitoringu JCWP. Podobnie jest z całkowitą liczbą monitorowanych JCWP w danym typie monitoringu. Różne rodzaje monitoringu nie wykluczają się, przez co suma wszystkich przewidzianych programów monitoringu przewyższa sumę ppk oraz całkowitą liczbę monitorowanych JCWP.

W przypadku jezior z reguły reprezentatywny ppk jest zarówno ppk monitoringu diagnostycznego lub operacyjnego i innych rodzajów monitoringu. W ten sposób na JCWP jeziornej z reguły wyznaczony jest tylko jeden ppk. Na każdej JCWP można wyznaczyć tylko jeden reprezentatywny ppk służący realizacji oceny stanu JCWP w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego. Ze względu na zróżnicowane metody badawcze, wynikające przede wszystkim ze stosowanych w monitoringu wód badań biologicznych, każdemu ppk może być przypisana nieograniczona ilość stanowisk pomiarowych zlokalizowanych w określonych siedliskach lub, w przypadku silnego zróżnicowania JCWP, w różnych jej częściach.

Sieć punktów i typów monitoringu w wodach powierzchniowych została zaplanowana ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCWP zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych wraz z informacją o przyczynach tego zagrożenia, obejmującym następujące kategorie wód:

- 1) jeziora;
- 2) rzeki (w tym zbiorniki zaporowe);
- 3) wody przejściowe;
- 4) wody przybrzeżne.

Podstawą do przygotowania projektu sieci punktów i programów monitoringu był wykaz, o którym mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo wodne i dokumentacja planistyczna określająca identyfikację znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych (art. 113 ust. 2 pkt 3) ustawy – Prawo wodne), a także rejestr wykazów obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne.

W dalszej części niniejszego dokumentu znajduje się syntetyczny opis sieci z podziałem na obszary dorzeczy dla JCWP rzecznych³.

1. Program monitoringu rzek

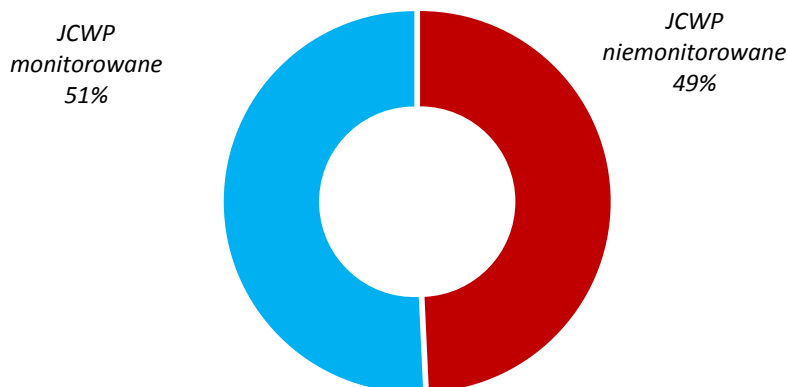
W ramach sieci na lata 2016–2021 zaplanowano 2564 ppk, monitorujące 2329 spośród 4586 JCWP rzecznych, co oznacza, że 51% JCWP rzecznych powinno zostać objętych przynajmniej jednym rodzajem monitoringu. Spośród 2257 JCWP nieobjętych badaniami monitoringowymi, 700 zostało scharakteryzowanych jako niezagrożone ze względu na stan wód. Spośród tej grupy 56 JCWP zostało uznanych za zagrożone z powodu zmian hydromorfologicznych, zawężając przy tym liczbę niemonitorowanych i nieokreślonych jako zagrożone do 644. W przypadku JCWP, dla których osiągnięcie celów środowiskowych nie jest zagrożone, nie ma konieczności realizacji monitoringu operacyjnego.

Lista JCW określonych jako zagrożone lub posiadające obszary chronione została przeanalizowana przez pracowników wioś pod kątem zasadności wykonywania badań w tych JCW oraz możliwości technicznych. Informacje o JCWP rzecznych planowanych do monitoringu pośredniego i bezpośredniego przedstawione zostały w tabeli 12 i na rysunku 17

Tabela 12. Liczba JCWP rzecznych planowanych do pośredniego i bezpośredniego monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP z uwzględnieniem podziału na dorzecza

obszar dorzecza	liczba JCWP	liczba JCWP monitorowanych bezpośrednio
Wisły	2660	1354
Odry	1735	896
Pregoły	120	40
Dunaju	11	9
Niemna	39	20
Jarft	6	3
Łaby	8	4
Świeżej	4	2
Dniestru	3	1
razem	4586	2329

Rysunek 17. Udział procentowy JCWP rzecznych planowanych do pośredniego i bezpośredniego monitoringu w stosunku do całkowitej liczby JCWP rzecznych.

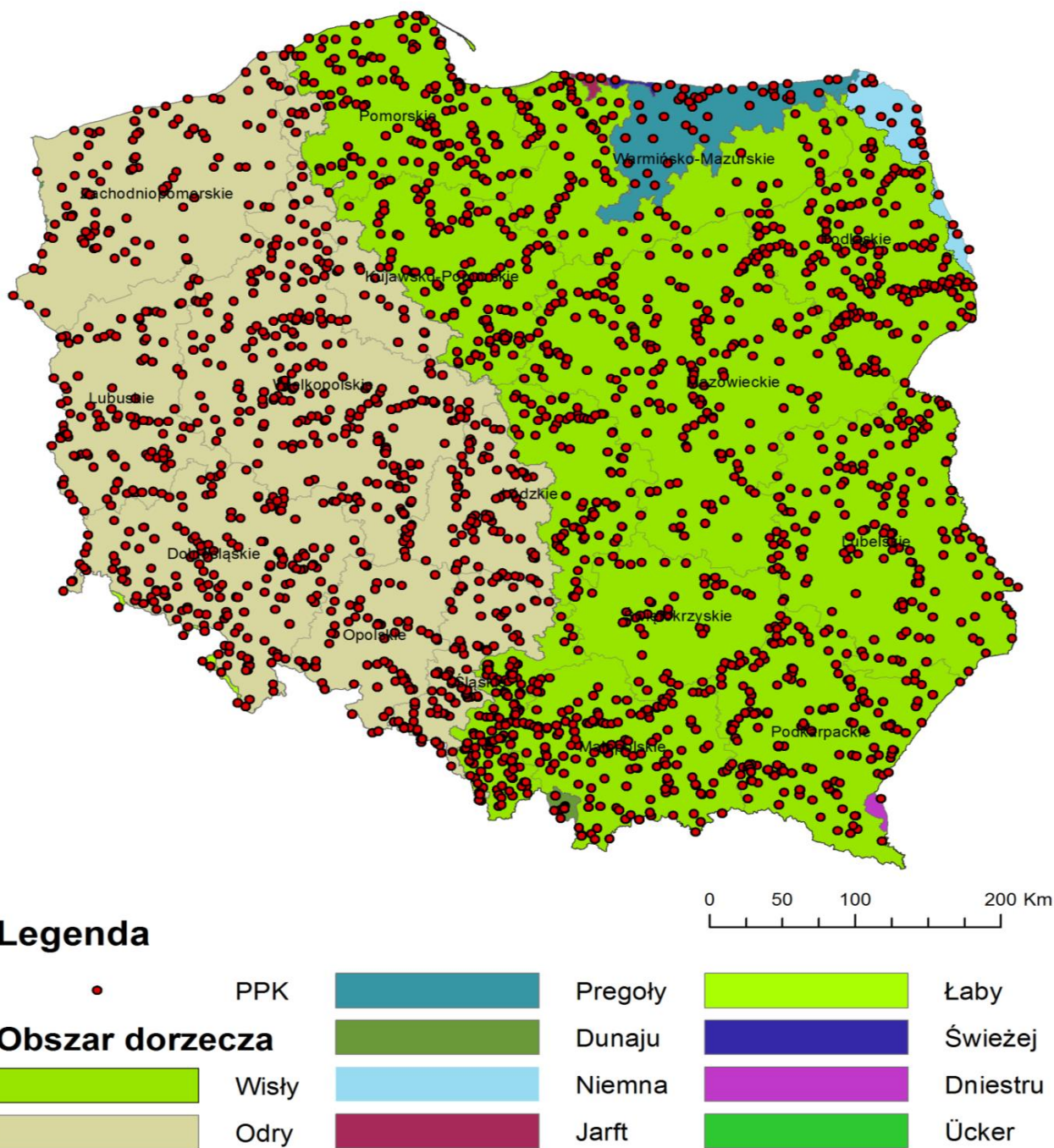
Łącznie monitoringiem diagnostycznym planuje się objąć 20% wszystkich JCW (941 JCWP), co zostało przedstawione w tabeli 13. Program monitoringu rzek na tle podziału na poszczególne obszary dorzeczy przedstawia rysunek 18.

³ Źródło danych na temat sieci monitoringu: GIOŚ, stan na lipiec 2015 r.

Tabela 13. Liczba JCWP rzecznych w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu

obszar dorzecza	liczba JCWP	liczba objętych jednym z typów monitoringu	JCWP, w których zaplanowano wykonanie poszczególnych typów monitoringu												
			MD	MO	MOPI	MORE	MORO	MOEU	MDna	MOna	MBTR	MBIN	MB		
Wisły	2660	1354	601	1291	89	29	15	1011	518	518	19	12	32		
Odry	1735	896	287	897	33	16	10	608	288	288	19	9	74		
Pregoły	120	40	24	34	-	-	1	29	17	17	-	-	3		
Dunaju	11	8	2	8	1	-	-	7	1	1	1	-	1		
Niemna	39	20	17	9	-	1	-	3	10	10	4	-	-		
Jarft	6	3	3	3	-	-	-	3	3	3	-	-	-		
Łaby	8	4	4	1	1	-	-	1	4	4	-	-	-		
Świeżej	4	2	2	1	-	-	-	1	2	2	-	-	-		
Dniestru	3	1	1	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-		
razem	4586	2329	941	2245	124	46	26	1664	844	844	43	21	110		

Rysunek 18. Program monitoringu rzek na tle podziału na obszary dorzecza

Polska zobligowana jest do przeprowadzenia oceny stanu wód powierzchniowych. W ustawie – Prawo wodne zawarto odpowiednie przepisy dotyczące oceny stanu wód oraz upoważnienie do wydania przez Ministra Środowiska rozporządzeń wykonawczych (art. 38a ust. 2 i 3 ustawy) w tym zakresie. Na koniec cyklu 2010–2015 obowiązywały: rozporządzenie definicyjne oraz rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r.

Stan lub potencjał ekologiczny JCWP klasyfikuje się na podstawie danych uzyskanych w wyniku realizacji badań monitoringowych w reprezentatywnym ppk.

Stan ekologiczny określa się dla naturalnych JCWP, natomiast potencjał ekologiczny określa się dla SZCW i SCW.

Przy ocenie stanu ekologicznego JCWP ocenie poddaje się następujące elementy jakości:

- 1) elementy biologiczne (skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu, skład i obfitość flory wodnej, w tym makrofitów i fitobentosu, makroglonów, roślin okrytozalążkowych, skład i liczebność makrobezkręgowców bentosowych, skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny);
- 2) elementy hydromorfologiczne (reżim hydrologiczny, warunki morfologiczne i inne);
- 3) elementy fizykochemiczne (warunki ogólne oraz substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego, czyli specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne).

Szczegółowy zakres ocenianych elementów biologicznych jakości dla klasyfikacji stanu ekologicznego różni się w zależności od kategorii JCWP (jeziorne, rzeczne, przejściowe lub przybrzeżne).

Podstawę oceny każdej JCW stanowią zawsze elementy biologiczne, zaś elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą.

Na podstawie oceny wyżej wymienionych elementów biologicznych badanej JCWP przypisuje się jedną z pięciu klas jakości, odpowiadających konkretnemu stanowi ekologicznemu. Wartości graniczne wskaźników jakości wód dla poszczególnych klas oraz procedurę prowadzenia oceny (tak stanu, jak i potencjału), której wyniki zaprezentowano w niniejszym rozdziale określało rozporządzenie klasyfikacyjne z 2014 r. Sposób klasyfikacji stanu ekologicznego przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14. Klasyfikacja stanu ekologicznego JCWP według klas jakości wód

klasa jakości wody	stan ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Potencjał ekologiczny klasyfikuje się na podstawie elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych, stosowanych w klasyfikacji stanu ekologicznego tej kategorii naturalnych wód powierzchniowych, która najbardziej przypomina odpowiednią SZCW lub SCW.

Na podstawie oceny elementów biologicznych jakości wód badanej JCWP mającej status SZCW lub SCW przypisuje się jedną z pięciu klas potencjału ekologicznego. Elementy fizykochemiczne i hydromorfologiczne pełnią jedynie rolę wspomagającą w trakcie oceny.

Prezentując wyniki klasyfikacji potencjału ekologicznego, przyjmuje się następujące określenia: maksymalny, dobry, umiarkowany, słaby i zły potencjał ekologiczny. Sposób klasyfikacji potencjału ekologicznego przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15. Klasyfikacja potencjału ekologicznego JCWP według klas potencjału ekologicznego

klasa potencjału ekologicznego	potencjał ekologiczny
I	maksymalny
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Stan chemiczny JCWP oceniany jest na podstawie stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Ocena stanu chemicznego JCWP dokonywana jest zgodnie z wymogami rozporządzenia definicyjnego.

Oceny stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie porównania wyników pomiarów badań wskaźników jakości wód ze środowiskowymi normami jakości dla substancji priorytetowych oraz dla innych zanieczyszczeń określonych dla poszczególnych kategorii wód powierzchniowych.

Do grupy wskaźników chemicznych charakteryzujących występowanie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego należą:

- 1) substancje priorytetowe (alachlor, antracen, atrazyna, benzen, bromowany difenyleter, kadm i jego związki, C₁₀₋₁₃-chloroalkany, chlorfeninfos, chloropiryfos, 1,2-dichloroetan, dichlorometan, ftalan di (2-etyloheksyl), diuron, endosulfan, fluoranten, heksachlorobenzen, heksachlorobutadien, heksachlorocykloheksan, izoproturon, ołów i jego związki, rtęć i jej związki, naftalen, nikiel i jego związki, nonylofenol, oktylofenol, pentachlorobenzen, pentachlorofenol, WWA, symazyna, związki tributyllocyny, trichlorobenzen, trichlorometan, trifluralina);
- 2) inne substancje zanieczyszczające: tetrachlorometan, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, DDT – izomer para – para, DDT całkowity, trichloroetylen, tetra chloroetylen.

Od 2016 r. w badaniach monitoringowych uwzględnia się dodatkowo 7 nowych substancji monitorowanych w wodzie (chinoksyfen, aklonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorfos, terbutryna)

oraz 5 nowych substancji monitorowanych w organizmach żywych (dikofol, PFOS, dioksyny, heksabromocyklododekan, heptachlor). Ponadto badaniami w organizmach żywych zostały objęte niektóre substancje badane dotychczas tylko w wodzie.

Klasyfikacji stanu chemicznego JCWP dokonuje się na podstawie nie mniej niż 12 wyników pomiarów substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń.

Zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym z 2014 r. przyjęto, że JCWP jest w dobrym stanie chemicznym, jeżeli dla każdego ppk wartości średnioroczne pomierzonych stężeń wskaźników wyrażone jako średnia arytmetyczna oraz stężenia maksymalne wyrażone jako 90 percentyl (wartość stężenia, poniżej której jest 90% wyników) z pomierzonych wartości stężeń nie przekroczyły środowiskowych norm jakości dla poszczególnych kategorii wód. W przeciwnym razie stan chemiczny takiej JCWP określano jako poniżej dobrego.

W celu uwzględnienia w ocenie stanu chemicznego jak największej puli wyników monitoringu substancji chemicznych w cyklu badawczym 2010–2012 dopuszczono uwzględnienie w ocenie wskaźników, dla których seria wyników była mniejsza od 12, jednak nie mniejsza niż 4.

Zgodnie z wytycznymi GIOŚ przy ocenie stanu chemicznego:

- 1) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 12 lub więcej wyników przypisano wysoki poziom ufności;
- 2) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie 11 lub 10 wyników przypisano średni poziom ufności;
- 3) wskaźnikom, dla których ocenę wykonano na podstawie mniej niż 10, ale przynajmniej 4 wyników przypisano niski poziom ufności;
- 4) nie brano pod uwagę wskaźników badanych mniej niż 4 razy w roku, jako wskaźników o niewystarczającym poziomie ufności.

Ocena ogólnego stanu JCWP dokonywana jest na podstawie analizy wyników oceny stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego danej JCWP. Ocena ogólnego stanu JCWP jako dobry możliwa jest jedynie w przypadku dobrego stanu chemicznego i jednocześnie co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego danej JCWP.

Sposób oceny stanu ogólnego JCWP przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16. Sposób oceny stanu ogólnego JCWP

		stan chemiczny	
		dobry	poniżej dobrego
stan lub potencjał ekologiczny	bardzo dobry stan ekologiczny lub maksymalny potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny	dobry stan wód	zły stan wód
	umiarkowany stan ekologiczny lub umiarkowany potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	słaby stan ekologiczny lub słaby potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód
	zły stan ekologiczny lub zły potencjał ekologiczny	zły stan wód	zły stan wód

JCWP występujące na obszarach chronionych ocenia się przez porównanie wyników opisanej powyżej oceny stanu JCWP z oceną spełnienia wymagań dodatkowych, wykonaną na podstawie danych uzyskanych z ppk monitoringu obszarów chronionych.

Przyjmuje się, że dana JCWP występująca na obszarze chronionym jest w stanie dobrym, gdy wyniki oceny jej stanu, wykonanej na podstawie danych z reprezentatywnego ppk, wskazują na stan dobry i gdy jednocześnie spełnione są wymagania określone dla tego obszaru. Jeżeli w JCWP ustanowiono więcej niż jeden ppk monitoringu obszarów chronionych, ocenę spełnienia wymagań dodatkowych wykonuje się osobno dla każdego punktu. W przypadku, gdy JCWP występuje na kilku obszarach chronionych, przyjmuje się, że jest ona w dobrym stanie, jeżeli spełnione są jednocześnie wszystkie warunki określone dla tych obszarów chronionych.

Przy ocenie stanu JCWP monitorowanych w danym cyklu badawczym stosuje się procedurę dziedziczenia oceny. Wartości wskaźników wrażliwych na presję, badanych w ramach monitoringu operacyjnego, mogą być dziedziczone maksymalnie przez okres 3 lat, podczas gdy wyniki pozostałych wskaźników, badanych w ramach monitoringu diagnostycznego – przez okres 6 lat.

Metoda dziedziczenia została po raz pierwszy wykorzystana przy ocenie JCWP wykonanej w 2013 r. dla JCWP badanych w okresie 2010–2012. Polega ona na uzupełnianiu oceny wykonywanej na podstawie wskaźników jakości badanych w danym roku o oceny wskaźników badanych w latach poprzednich danego cyklu badawczego, zgodnie z zakresem określonym w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r.

Ze względu na dużą liczbę JCWP w Polsce objęcie ich wszystkich monitoringiem jest niemożliwe. Dla JCWP rzecznych, dla których nie ustanowiono żadnego ppk dokonuje się oceny stanu na podstawie wyników badań uzyskanych w ramach PMS zgodnie z procedurą przenoszenia wyników ocen stanu wód z

opomiarowanych JCWP na nieopomiarowane JCWP na podstawie obligatoryjnych i fakultatywnych cech podobieństwa.

Przy porównaniu dwóch JCWP (monitorowanej i niemonitorowanej) i przeniesieniu oceny, kategoria, typ oraz status JCWP muszą być zgodne (cechy obligatoryjne). W przypadku cech fakultatywnych, określających wpływ presji antropogenicznych, bierze się pod uwagę: stopień zagrożenia presjami antropogenicznymi, rodzaj zagospodarowania powierzchni oraz powierzchnię JCWP.

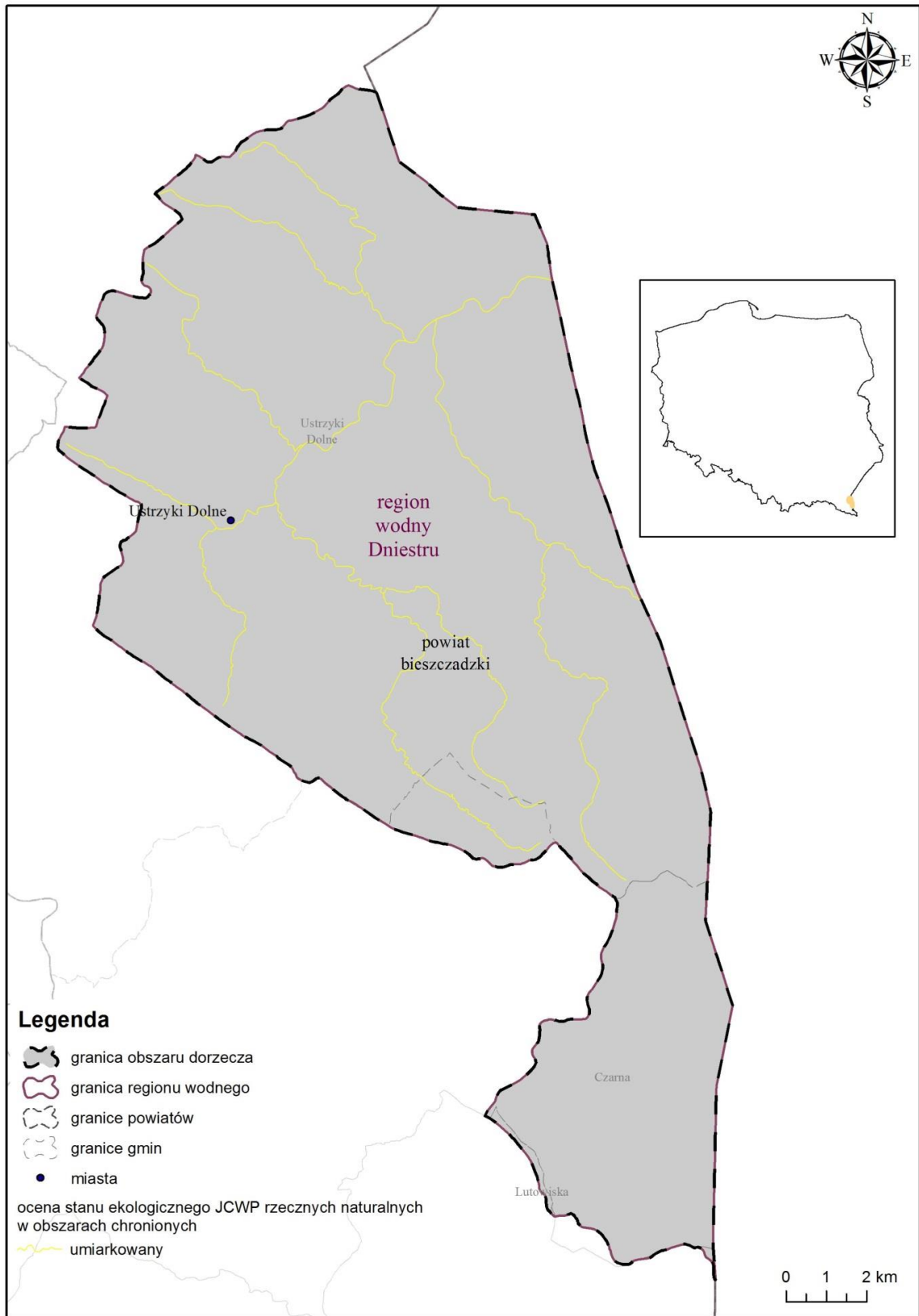
Ze względu na niski poziom ufności oceny nadanej z przeniesienia, tak ocenionej JCW niemonitorowanej nadaje się jedną z dwóch klas: stan lub potencjał ekologiczny co najmniej dobry lub poniżej dobrego.

Dla wszystkich 3 JCWP rzecznych stan ekologiczny oceniono jako poniżej dobrego, stan chemiczny jako poniżej dobrego i stan ogólny jako zły (w tym dla 2 JCWP ocena z przeniesienia).

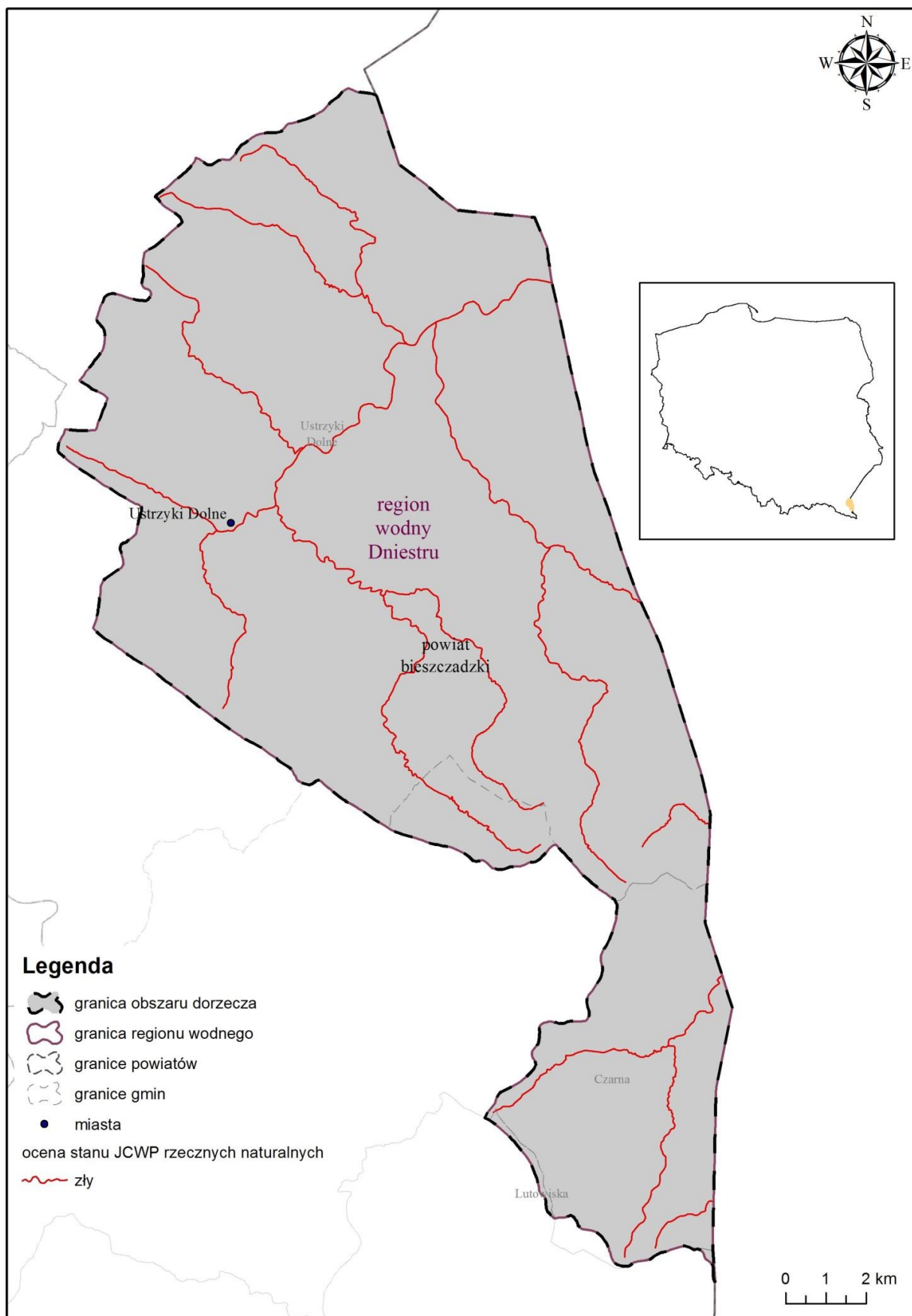
Ocena stanu JCWP objętej monitoringiem na obszarze dorzecza Dniestru – Strwiąż do granicy państwa (PLRW9000127691), dokonana została na podstawie wyników dziedziczonych z 2011 r. Ocenie stanu chemicznego przypisano niski poziom ufności.

Ocenę stanu ekologicznego JCWP rzecznych w obszarach chronionych przedstawiono graficznie na rysunku 19, ocenę stanu (ogólną) na rysunku 20, ocenę stanu chemicznego na rysunku 21, zaś ekologicznego na rysunku 22.

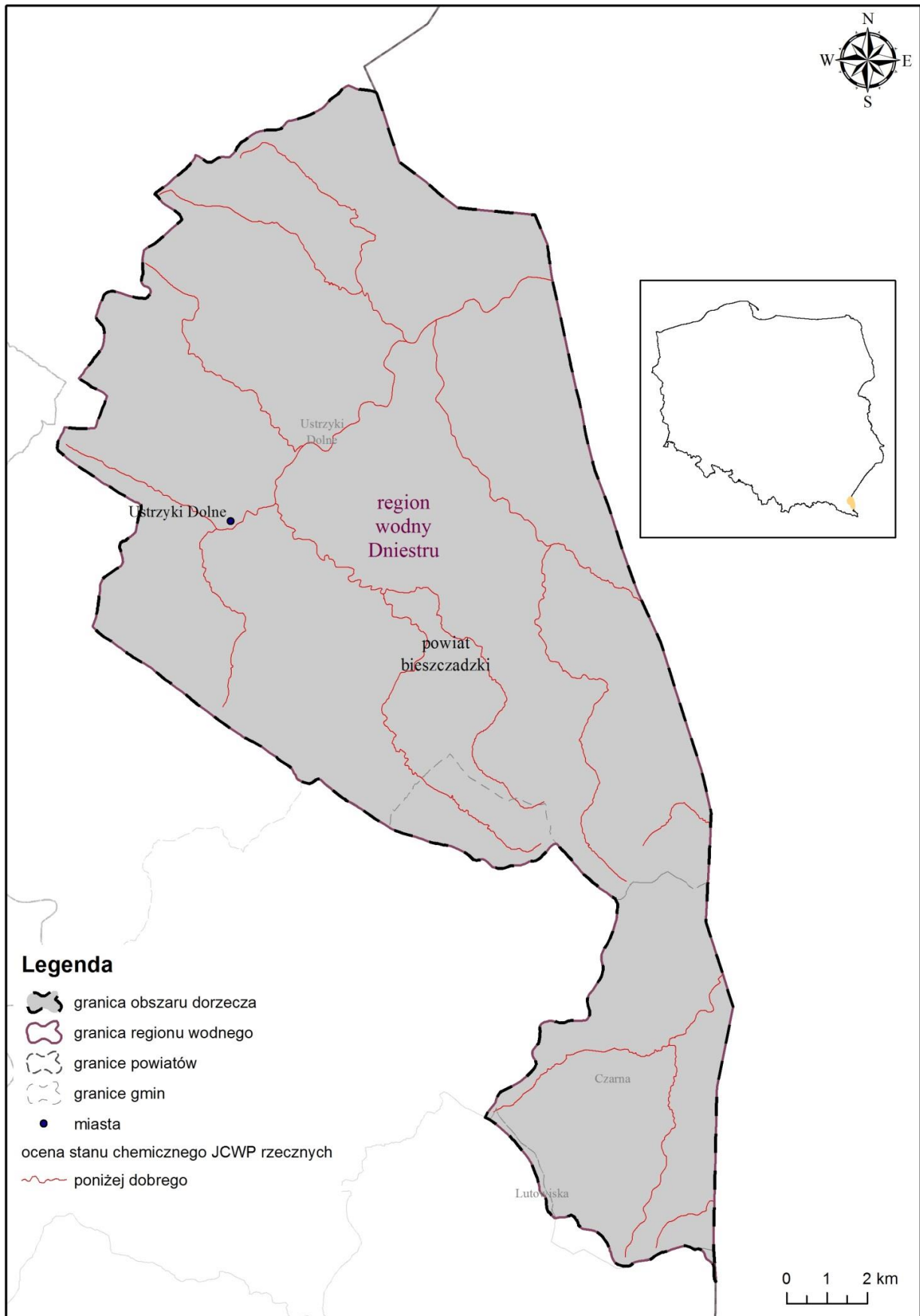
Rysunek 19. Ocena stanu ekologicznego JCWP rzecznych na obszarach chronionych na obszarze dorzecza Dniestru

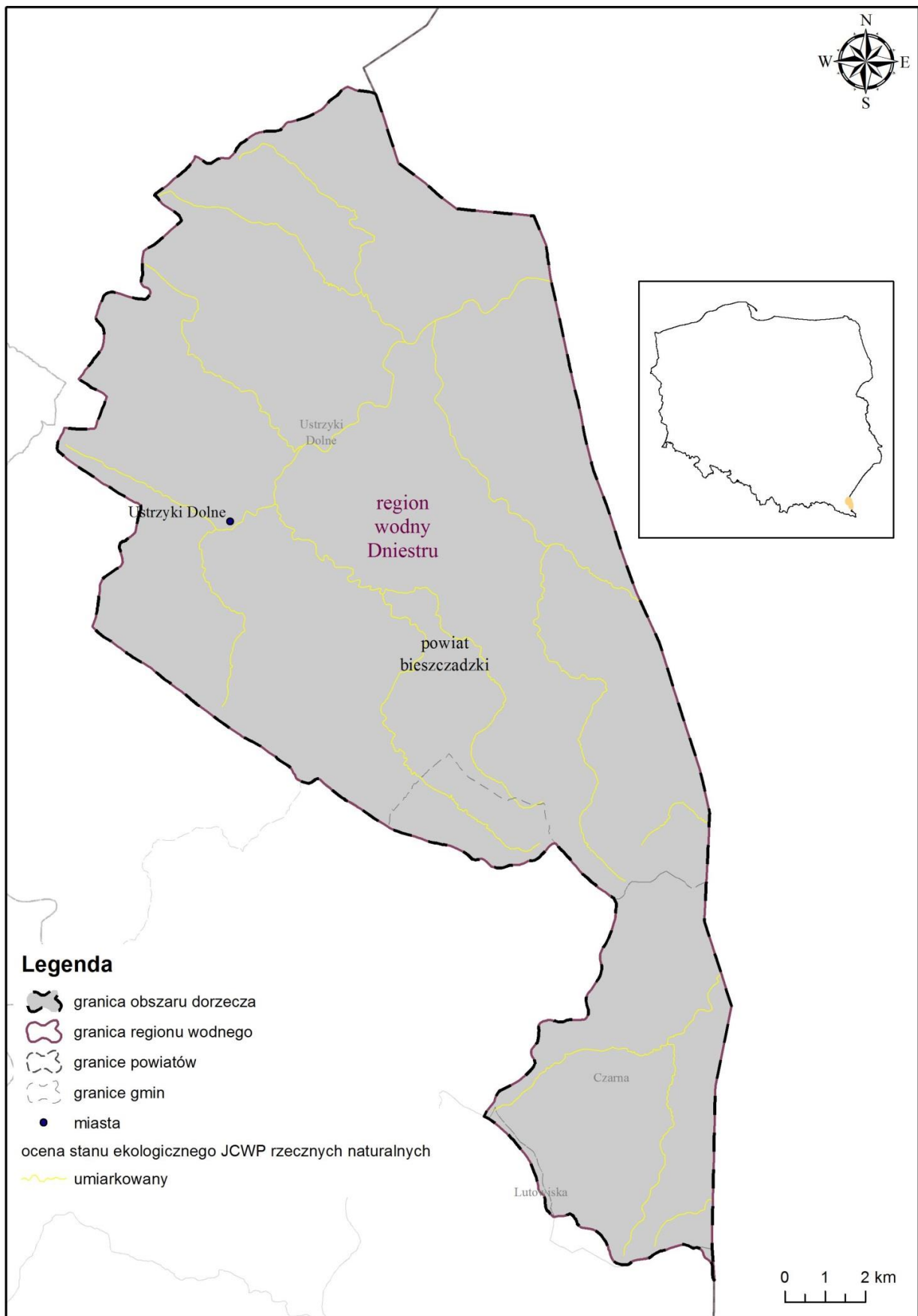
Rysunek 20. Ocena stanu JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 21. Ocena stanu chemicznego JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 22. Ocena stanu ekologicznego JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

Badania i pomiary, w ramach monitoringu JCWP i JCWPd, prowadzone były zgodnie z wymogami jakości zawartymi w rozporządzeniu monitoringowym z 2011 r. Rozporządzenie to określało następujące warunki zapewnienia jakości pomiarów i badań:

- 1) dwustopniowy system zapewnienia jakości badań obejmujący:
  - a) wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań;
  - b) zewnętrzną kontrolę jakości wyników badań;
- 2) zapewnienie jakości i porównywalności wyników analiz zgodnie z międzynarodowymi praktykami systemu zarządzania jakością;
- 3) objęcie systemem jakości i porównywalności wyników analiz wszystkich etapów prowadzenia pomiarów i badań, a w szczególności: poboru, utrwalania, transportu próbek, przechowywania próbek przed oddaniem ich do laboratorium, wykonywania oznaczeń fizykochemicznych lub taksonomicznych;
- 4) stosowanie do badań i pomiarów, realizowanych w ramach monitoringu JCW, metodyk referencyjnych zawartych w tym rozporządzeniu, oraz zapewnienie walidacji i dokumentowania wszystkich metod analizy stosowanych w programach monitorowania stanu wód;
- 5) oparcie minimalnych kryteriów w zakresie wyników na niepewności pomiaru równej lub mniejszej od 50%, szacowanej na poziomie odpowiednich norm jakości środowiska oraz zapewnienie granicy oznaczalności nieprzekraczającej 30% odpowiednich norm jakości środowiska dla wszystkich stosowanych metod analizy parametrów fizykochemicznych i chemicznych;
- 6) dopuszczenie przekroczenia wartości granicy oznaczalności równej 30% odpowiednich norm jakości środowiska w sytuacji, gdy najlepsze dostępne techniki badawcze nie zapewniają spełnienia wymogów zawartych punkcie 5. z zastrzeżeniem, aby nie była ona wyższa niż najbardziej rygorystyczna norma jakości środowiska określona dla danego parametru;
- 7) dla parametru, dla którego nie istnieje odpowiednia norma jakości środowiska lub metoda analizy spełniająca minimalne kryteria w zakresie poziomu niepewności pomiaru i granicy oznaczalności, prowadzenie monitorowania przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik badawczych, zwalidowanych i opisanych w procedurach badawczych oraz spełniających wymóg wyników badań biegości lub porównań międzylaboratoryjnych, jako potwierdzenie, że stosowana technika i procedura badawcza spełniają wymagania w zakresie jakości wyników oraz kompetencji laboratorium do ich stosowania;
- 8) podawanie, wraz z wynikami badań, poziomów niepewności pomiaru dla elementów fizykochemicznych i chemicznych oraz szacowanych poziomów ufności i dokładności wyników dla elementów biologicznych.

W monitoringu wód powierzchniowych stosowano metodyki referencyjne pomiarów i badań zawarte w załączniku nr 5 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r.

4.2. Wody podziemne

Zgodnie z rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r., monitoring JCWPd prowadzono w sposób umożliwiający:

- 1) ocenę stanu JCWPd, w tym określenie zasobów dostępnych;
- 2) wykrycie znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężeń zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi;
- 3) ustalenie wpływu JCWPd na obszary chronione bezpośrednio zależne od wód podziemnych.

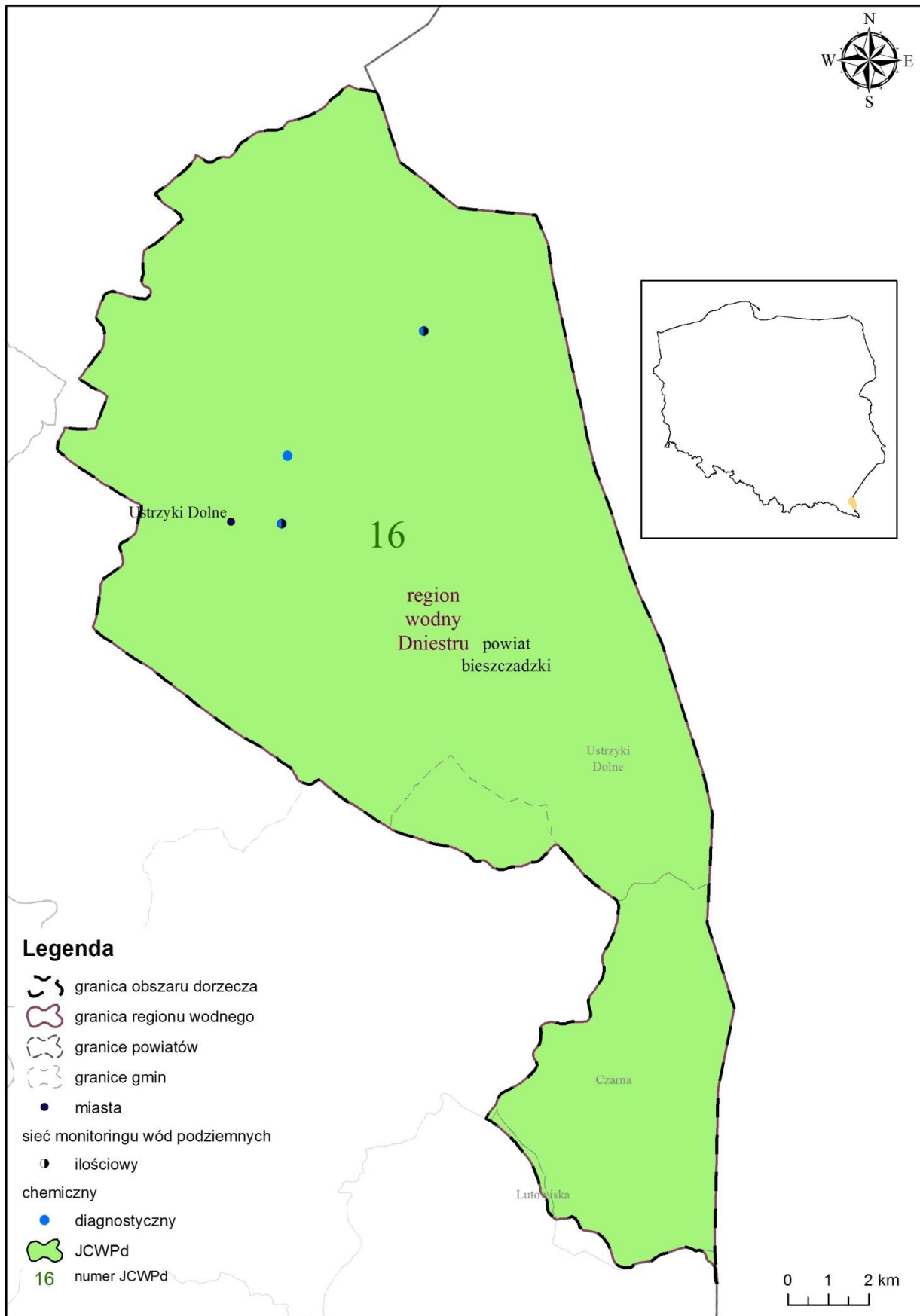
Metodyka oceny stanu wód podziemnych obejmuje ocenę stanu chemicznego i ilościowego. Ostateczna ocena stanu JCWPd przyjmuje gorszy wynik z tych dwóch ocen. W ramach oceny wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Testy przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd. Powinny być one wykonane niezależnie od siebie, a jako wartość końcową mogą przyjąć wynik „dobry” lub „słaby”. Ocena stanu JCWPd wykonywana jest na podstawie wyników monitoringu wód podziemnych i przeprowadzana jest z uwzględnieniem budowy geologicznej, warunków krążenia wód podziemnych i siły oddziaływania presji.

Rozporządzenie monitoringowe z 2011 r. określało:

- 1) rodzaje monitoringu i cele ich ustanowienia,
- 2) kryteria wyboru jednolitych części wód do monitorowania,
- 3) kryteria wyznaczania punktów pomiarowych,
- 4) zakres i częstotliwość monitoringu,
- 5) metodyki referencyjne oraz warunki zapewnienia jakości monitoringu.

Sieć monitoringu wód podziemnych na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono na rysunku 23.

Rysunek 23. Sieć monitoringu wód podziemnych na obszarze dorzecza Dniestru

Monitoring diagnostyczny stanu chemicznego JCWPd prowadzi się w celu:

- 1) uzupełnienia i sprawdzenia procedury oceny wpływu oddziaływań wynikających z warunków naturalnych i wpływu oddziaływań antropogenicznych;
- 2) dokonania oceny znaczących i utrzymujących się trendów wynikających zarówno z warunków naturalnych, jak i oddziaływań antropogenicznych.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

Obowiązkowy zakres diagnostycznego monitoringu stanu chemicznego podany był w załączniku nr 4 do rozporządzenia monitoringowego z 2011 r. i obejmował 33 parametry fizykochemiczne, wskazane spośród 55 parametrów, dla których określono wartości progowe dobrego stanu chemicznego. Badania wykonuje się co najmniej raz na 3 lata dla wód o zwierciadle swobodnym i co najmniej raz na 6 lat dla wód o zwierciadle napiętym.

Istnieje także możliwość uzupełnienia zakresu monitoringu o inne elementy fizykochemiczne charakteryzujące rodzaj oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne.

Monitoring operacyjny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych prowadzi się w celu:

- 1) ustalenia stanu chemicznego wszystkich JCWPd uznanych za zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych;
- 2) stwierdzenia znaczących i utrzymujących się trendów wzrostu stężenia wszelkich zanieczyszczeń spowodowanych oddziaływaniami antropogenicznymi.

Monitoring ten prowadzi się dla JCWPd, które na podstawie monitoringu diagnostycznego oraz oceny wpływu oddziaływań uznane są za zagrożone niespełnieniem określonych dla nich celów środowiskowych.

Zakres monitoringu operacyjnego jest ustalany dla poszczególnych JCWPd w zależności od rodzaju zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych mających wpływ na badane wody podziemne oraz uwzględnia te elementy fizykochemiczne, których wartości stwierdzone na podstawie monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego JCWPd są wyższe od wartości progowych stanu dobrego. W ramach monitoringu operacyjnego pomiary wykonuje się co najmniej 2 razy w roku z wyłączeniem roku, gdy jest prowadzony monitoring diagnostyczny, w którym to przypadku monitoring operacyjny wykonywany jest raz w roku.

Monitoring badawczy stanu chemicznego JCWPd może być ustanowiony w odniesieniu do danej JCWPd lub jej fragmentów. Monitoring ten prowadzi się w celu:

- 1) wyjaśnienia przyczyn nieosiągnięcia celów środowiskowych przez JCWPd, jeżeli wyjaśnienie tych przyczyn jest niemożliwe na podstawie monitoringu diagnostycznego i operacyjnego stanu chemicznego;
- 2) wyjaśnienia przyczyn niespełnienia celów środowiskowych przez daną JCWPd, jeżeli z monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wynika, że cele środowiskowe wyznaczone dla danej JCWPd nie zostaną osiągnięte i gdy nie rozpoczęto realizacji monitoringu operacyjnego stanu chemicznego dla tej JCWPd;
- 3) określenia zasięgu i stężeń zanieczyszczeń, jeżeli wystąpiło przypadkowe zanieczyszczenie JCWPd.

Zakres i częstotliwość monitoringu badawczego nie były ściśle regulowane rozporządzeniem monitoringowym z 2011 r. Uznaje się, że zmienne te zależą od lokalnych przyczyn prowadzenia monitoringu badawczego.

Monitoring stanu ilościowego JCWPd prowadzi się w celu oceny wpływu poboru wód podziemnych między innymi na:

- 1) położenie zwierciadła wód podziemnych,
- 2) skład chemiczny wód podziemnych,
- 3) stan ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych.

Monitoring stanu ilościowego prowadzi się dla JCWPd, które dostarczają średniorocznie powyżej 100 m³ na dobę wody przeznaczonej do spożycia.

W monitoringu stanu ilościowego ww. rozporządzenie określa dwa mierzone elementy:

- 1) pomiary położenia zwierciadła wody;
- 2) ustalenie wielkości zasobów dostępnych i pobory rzeczywiste.

Częstotliwość pomiarów dla wód o zwierciadle swobodnym wynosi raz w tygodniu, a dla wód o zwierciadle naporowym – raz w miesiącu. Zasoby określa się raz w roku.

Europejskie regulacje prawne podają definicje i kryteria, jakie muszą być spełnione, aby stan JCWPd można było uznać za dobry. Wartości progowe wskaźników oceny dobrego stanu chemicznego oraz metodykę oceny stanu JCWPd każdy kraj może ustalić indywidualnie. Podobną swobodę pozostawiono krajom członkowskim w odniesieniu do oceny stanu ilościowego JCWPd.

W ramach oceny wykonuje się łącznie 9 testów klasyfikacyjnych, które przeprowadza się w odniesieniu do wszystkich JCWPd, niezależnie od wyników pozostałych testów klasyfikacyjnych. W ramach oceny

wykonuje się 5 testów klasyfikacyjnych określających stan chemiczny wód podziemnych i 4 testy określające stan ilościowy. Oprócz testów klasyfikacyjnych wykonuje się również dwie analizy wspierające. Obydwie analizy włączane są w obręb testów klasyfikacyjnych, wykonuje się je więc na początku procedury oceny stanu chemicznego i ilościowego. Wyniki tych analiz wspierają pozostałe testy ilościowe i chemiczne, zwłaszcza końcową ocenę stanu JCWPd. Ważnym elementem procedury oceny stanu JCWPd jest ekspercka analiza wyników, przeprowadzona we wszystkich testach klasyfikacyjnych.

Klasyfikacji elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych, która obejmuje pięć klas jakości wód podziemnych, dokonuje się na podstawie wartości granicznych następujących elementów fizykochemicznych:

- 1) elementy ogólne: odczyn, ogólny węgiel organiczny, przewodność elektrolityczna, temperatura, tlen rozpuszczony;
- 2) elementy nieorganiczne: jon amonowy, azotany, azotyny, chlorki, fluorki, fosforany, magnez, ołów, rtęć, wodorowęglany;
- 3) elementy organiczne: benzen, fenole (indeks fenolowy), substancje ropopochodne, pestycydy, WWA.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. nr 143 poz. 896) – zwane dalej „rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r.”, określało następujące definicje klasyfikacji stanu chemicznego wód podziemnych:

- 1) dobry stan chemiczny wód podziemnych (dla I, II i III klasy jakości wód podziemnych),
- 2) słaby stan chemiczny wód podziemnych (dla IV i V klasy jakości wód podziemnych).

Stan chemiczny wód podziemnych w JCWPd uznaje się za dobry także w przypadku, gdy przekroczenia wartości progowych dla dobrego stanu chemicznego występują, ale są one związane z naturalnie podwyższonym tłem niektórych jonów lub ich wskaźników, lub nie stanowią ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Klasyfikacji elementów ilościowych stanu wód podziemnych dokonuje się porównując wielkość dostępnych do zagospodarowania zasobów wód podziemnych ze średnim wieloletnim poborem rzeczywistym z ujęć wód podziemnych w danej JCWPd.

Stan ilościowy określa się jako dobry w przypadku, gdy dostępne do zagospodarowania zasoby są wyższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych oraz zwierciadło wód podziemnych nie podlega wahaniom wynikającym z działalności człowieka, które powodowałyby: niespełnienie celów środowiskowych określonych dla wód powierzchniowych związanych z JCWPd, wystąpienie znaczących szkód w ekosystemach lądowych bezpośrednio od nich zależnych lub znaczne obniżenie zwierciadła wód podziemnych.

Stan ilościowy określany jest jako słaby, gdy dostępne do zagospodarowania zasoby są niższe niż średni wieloletni pobór rzeczywisty z ujęć wód podziemnych lub gdy wystąpią wymienione wyżej negatywne skutki wahań zwierciadła wód podziemnych.

Zarówno ocena stanu chemicznego, jak i ilościowego JCWPd jest tak samo ważna, a za ostateczny stan JCWPd przyjmuje się gorszą z tych dwóch ocen.

Zgodnie z rozporządzeniem o PGW w planach należy zamieścić także dane o wartościach progowych elementów fizykochemicznych dla oceny stanu chemicznego JCWPd i ich zmianach. W przypadku ocen prezentowanych poniżej wartości progowe elementów fizykochemicznych ustalono zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych z 2008 r., wydanym na podstawie art. 38a ust. 1 ustawy – Prawo wodne.

Przyjęta do oceny stanu JCWPd w 2012 r. metodyka zakładała wykonanie 9 testów klasyfikacyjnych pozwalających ocenić stan ilościowy i chemiczny, a ostatecznie stan JCWPd, dla każdej jednolitej części wód podziemnych. Dodatkowo, na początku procedury oceny stanu wykonywane były dwie analizy wspomagające – analizę tendencji zmian wartości wskaźników fizyko-chemicznych oraz analizę położenia zwierciadła wody w punktach monitoringu ilościowego.

Celem analizy tendencji stężeń i wartości pomiarów wskaźników fizyczno-chemicznych jest identyfikacja znaczących i utrzymujących się trendów wzrostowych stężeń zanieczyszczeń. Punktem początkowym inicjowania działań mających odwrócić znaczące i utrzymujące się trendy wzrostowe był stan, gdy stężenie zanieczyszczenia osiąga 75% wartości parametrów norm jakości wód podziemnych i wartości progowych określonych w rozporządzeniu o ocenie wód podziemnych z 2008 r. Jako znaczące trendy wzrostowe uznano istotne statystycznie trendy rosnące, dla których stwierdzono przekroczenie 75% wartości progowej dobrego stanu chemicznego.

Analizę trendów wykrytych zanieczyszczeń prowadzi się na obszarze JCWPd, w obrębie których znajdują się punktowe źródła zanieczyszczeń lub skażenia powierzchni terenu, stanowiące zagrożenia dla osiągnięcia celów środowiskowych. Analiza prowadzona jest w celu ustalenia, że zanieczyszczenia ze skażonych miejsc:

- 1) nie rozprzestrzeniają się;
- 2) nie powodują pogarszania stanu chemicznego dla JCWPd lub grupy JCWPd;
- 3) nie stanowią zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska.

Konieczność wykonania analizy wynika z przepisów rozporządzenia o PGW.

Analiza położenia zwierciadła wody jest opisem sytuacji hydrogeologicznej w punktach monitoringu stanu ilościowego i traktuje się ją jako analizę wstępną, wspierającą pozostałe testy klasyfikacyjne oceny stanu ilościowego wód podziemnych. Polega ona na ustaleniu, czy w wyniku działań antropogenicznych nie doszło do niekorzystnych zmian położenia zwierciadła lub do zmian kierunków przepływu wód podziemnych, prowadzących do ich zanieczyszczenia lub pogorszenia warunków bytowania powiązanych z wodami podziemnymi ekosystemów. Podstawą przeprowadzenia analizy powinny być długoterminie nieprzerwane ciągi obserwacyjne, kilkunastoletnie, a najlepiej ponad trzydziestoletnie. Pozwoli to odróżnić ewentualne trendy zmian położenia zwierciadła wody od jego cyklicznych sezonowych lub wieloletnich zmian cyklicznych.

Do przeprowadzenia analizy trendów wartości wskaźników fizyczno-chemicznych w punktach wykorzystano wyniki 11868 analiz oznaczeń składu fizyczno-chemicznego próbek wód podziemnych, pobranych z 1505 punktów pomiarowych monitoringu stanu chemicznego, zgromadzonych w bazie danych Monitoring Wód Podziemnych PIG-PIB.

Analizę tendencji przeprowadzono dla wszystkich punktów pomiarowych i wszystkich wskaźników, dla których były dostępne wyniki. Dla wszystkich punktów i wskaźników sporządzono wykresy zmian wartości wskaźników fizyczno-chemicznych w latach 2005-2012 wraz z naniesioną linią regresji i ekstrapolacją funkcji trendu wartości stężeń do końca 2021 r.

W skali całego kraju spośród łącznie 75250 pojedynczych przypadków szeregów czasowych, jedynie w 15003 przypadkach dane zbiory spełniały przyjęte kryteria i możliwe było przeprowadzenie analizy tendencji. Ostatecznie ocena tendencji wartości wskaźników fizyczno-chemicznych była możliwa w 1532 przypadkach.

Łącznie zidentyfikowano 175 znaczących trendów rosnących dla wskaźników fizyczno-chemicznych. Ponadto w 590 przypadkach trendy określono jako rosnące, ale na podstawie ekstrapolacji funkcji trendu, do końca 2021 r. nie przewiduje się w tych przypadkach przekroczenia wartości 75% TV-GWB. W 767 przypadkach trendy określono jako malejące.

Znaczące trendy rosnące zidentyfikowano łącznie w 103 punktach pomiarowych. W poszczególnych punktach stwierdzono występowanie od 1 do 7 znaczących trendów rosnących.

Pośród 172 JCWPd analizie poddano 122 części wód, z których dla 12 stwierdzono, że istnieją przesłanki dla stanu ilościowego słabego, ale jedynie dla 5 z dostateczną wiarygodnością, natomiast w przypadku pozostałych 7 z tych JCWPd ocena została oparta o rozpoznanie z niską wiarygodnością. W 110 JCWPd stwierdzono przesłanki dla dobrego stanu ilościowego, w tym w 76 JCWPd wiarygodność tej oceny uznano za dostateczną, co przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Wyniki analizy położenia zwierciadła wody w podziale na 172 JCWPd

wskazania do oceny stanu ilościowego JCWPd wg analizy położenia zwierciadła wody	wiarygodność oceny	liczba JCWPd
wskazanie dla stanu dobrego	dostateczna – DW	76
	niska – NW	34
wskazanie dla stanu słabego	dostateczna – DW	5
	niska – NW	7
brak danych	brak danych	50

Wyniki tego testu wspierającego ocenę nie stanowiły w przypadku żadnej z JCWPd samodzielnej podstawy dla oceny stanu. Były traktowane jako dane dodatkowe, które ewentualnie pomagały rozstrzygać problemy interpretacyjne w pozostałych testach.

WYNIKI OCENY STANU DLA JCWPd WEDŁUG PODZIAŁU NA 172 JCWPd NA OBSZARZE DORZECZA DNIESTRU

Wyniki poszczególnych testów klasyfikacyjnych oceny stanu chemicznego dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru:

- 1) test C.1.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych. Informacje w tym zakresie przedstawiono w tabeli 18,

Tabela 18. Ocena stanu chemicznego JCWPd według testu C.1 na obszarze dorzecza Dniestru w podziale na 172 JCWPd

obszar dorzecza		numer JCWPd w granicach obszaru dorzecza	ocena stanu chemicznego JCWPd wg testu C.1		
numer	nazwa powierzchnia [km ²]		liczba JCWPd % powierzchni obszaru dorzecza		
			stan dobry	stan słaby	brak danych
PL-03	Dniestr 233,06	169	1 100%	0 0%	0 0%

- 2) test C.2./I.2.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;
- 3) test C.3.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;
- 4) test C.4.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych;
- 5) test C.5.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu chemicznego wód podziemnych.

Wyniki poszczególnych testów klasyfikacyjnych oceny stanu ilościowego dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru:

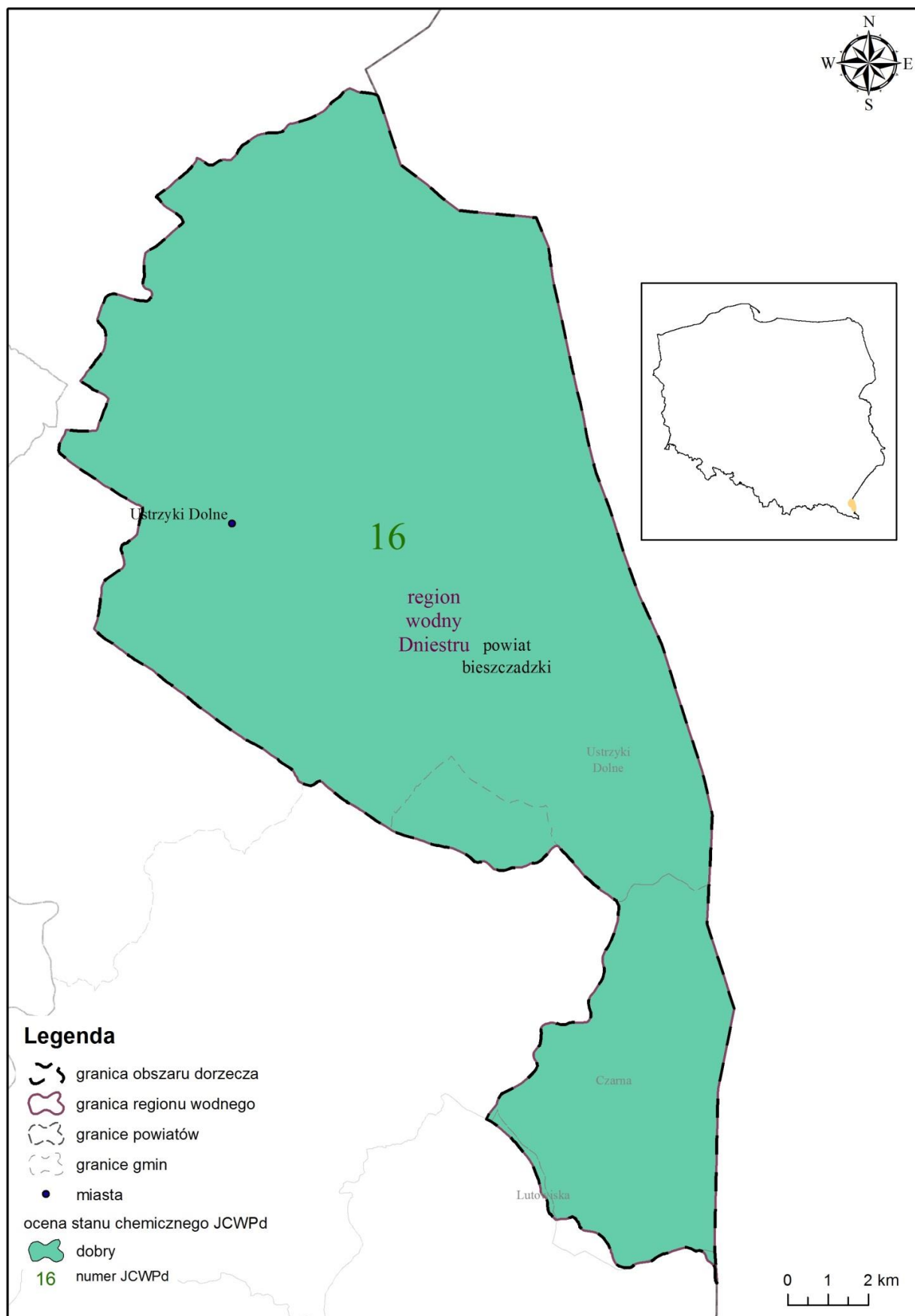
- 1) test I.1.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych;
- 2) test I.3.: na obszarze dorzecza nie stwierdzono przekroczenia wartości progowych dobrego stanu ilościowego wód podziemnych;
- 3) test I.4.: testu nie wykonano ze względu na brak danych dotyczących przepływów nienaruszalnych dla rzek, które są niezbędne do wykonania testu.

Na obszarze dorzecza Dniestru znajduje się jedna JCWPd o numerze 169. Ocenę stanu chemicznego tej jednostki przeprowadzono na podstawie wyników analizy fizyczno-chemicznej próbki wody podziemnej pobranej w 2012 r. z jednego punktu pomiarowego. Stan chemiczny JCWPd nr 169 określono jako dobry. Jej stan ilościowy określono jako dobry.

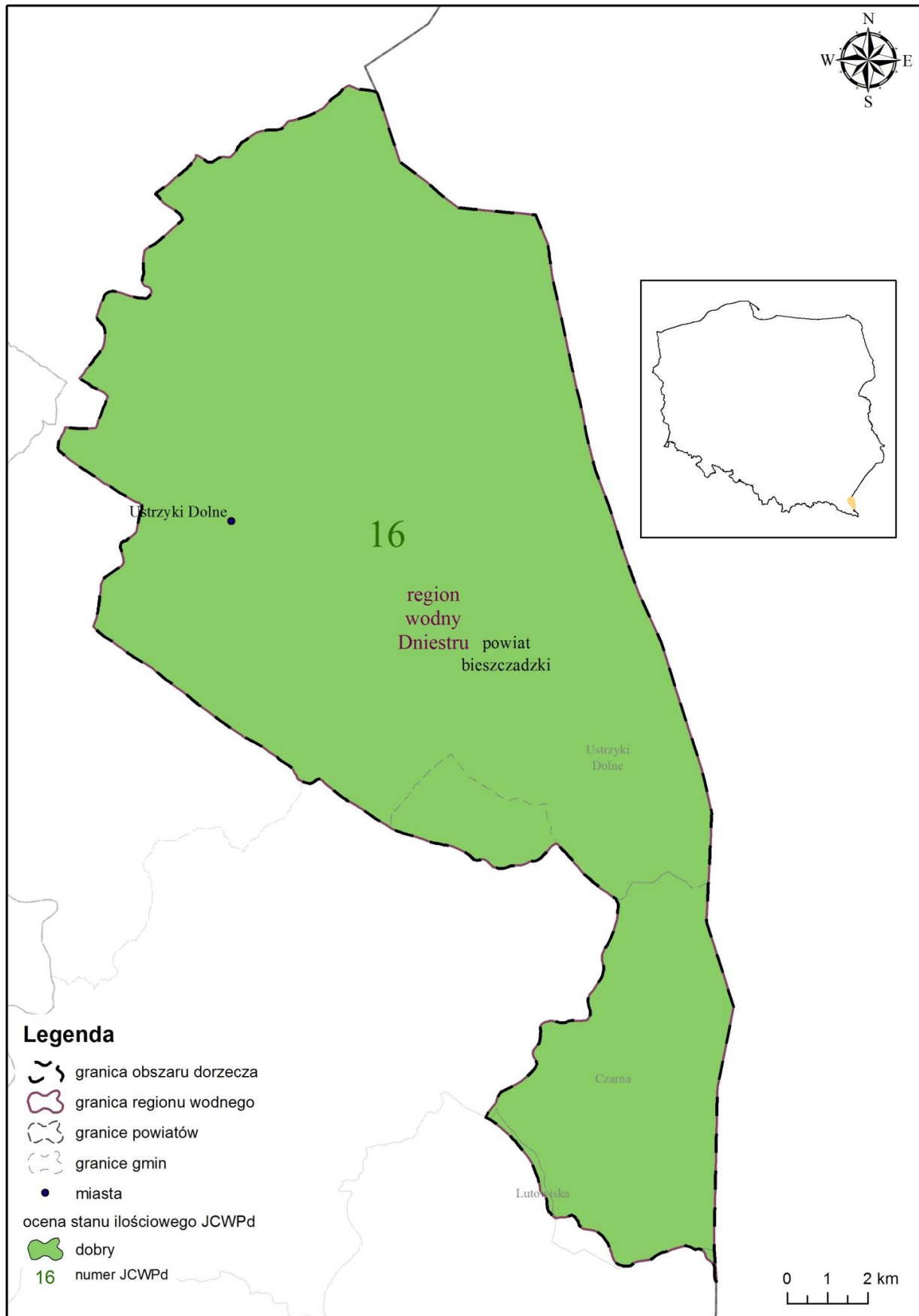
Wyniki oceny stanu JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru przedstawiono na rysunkach 24 i 25.

Monitoring i ocena stanu JCWPd w cyklu 2016–2020 będą prowadzone na podstawie nowych rozporządzeń, to jest rozporządzenia monitoringowego oraz rozporządzenia o ocenie wód podziemnych.

Rysunek 24. Ocena stanu chemicznego JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

Rysunek 25. Ocena stanu ilościowego JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

5. USTALENIE CELÓW ŚRODOWISKOWYCH DLA JCW I OBSZARÓW CHRONIONYCH

5.1. Cele środowiskowe dla JCWP

Przy wyznaczaniu celów środowiskowych zastosowano zweryfikowane, w ramach pan-europejskiego ćwiczenia interkalibracyjnego, wartości metryksów biologicznych. W zakresie wspierających elementów fizykochemicznych przyjęto ich zweryfikowane wartości, opracowane w 2012 r. przez GIOŚ, uwzględnione w rozporządzeniu klasyfikacyjnym. W zakresie charakterystyk JCWP uwzględniono wyniki przeglądu wyznaczania SZCW i SCW, zrealizowanego przez rzgw na potrzeby aPGW. W wyniku nowego wyznaczenia, status niektórych JCWP uległ zmianie. Wszystkim JCWP wyznaczonym jako SZCW lub SCW, przypisano parametry charakteryzujące dobry lub maksymalny potencjał, natomiast naturalnym JCWP przyporządkowano parametry dobrego lub bardzo dobrego stanu. Uwzględniono również zweryfikowane na potrzeby aPGW przypisanie typów do JCWP w zakresie jezior i rzek o typie 0 (zmiany dotyczą wybranych przypadków). Wyznaczając cele środowiskowe dla poszczególnych JCWP brano ponadto pod uwagę ocenę stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego dokonaną na podstawie dostępnych danych monitoringowych z lat 2010–2012 (w przypadku rzek) lub 2010–2013 (w przypadku jezior).

Dla JCWP rzecznych ustalono cele w odniesieniu następujących elementów biologicznych:

- 1) fitoplankton – Wskaźnik Fitoplanktonu IFPL (wskazany dla JCWP, dla których wskaźnik ten został zbadany oraz dla wszystkich JCWP o typie 21);
- 2) fitobentos – Multimetryczny Indeks Okrzemkowy IO;
- 3) makrofity – Makrofitowy Indeks rzeczny MIR;
- 4) makrobezkręgowce bentosowe – Wskaźnik Wielometryczny MMI_PL;
- 5) ichtiofauna – Wskaźnik EFI+ oraz IBI.

W przypadku zbiorników zaporowych cele środowiskowe dotyczą makrobezkręgowców bentosowych – wskaźniki makrozoobentosu (MZB) oraz flory, którą opisują dwa wskaźniki: wskaźnik fitoplanktonowy IFPL oraz multimetryczny indeks okrzemkowy IO.

Przypisując cele środowiskowe w zakresie elementów fizykochemicznych, stosowano następujący schemat:

- 1) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan dobry lub poniżej dobrego – wtedy wszystkim elementom fizykochemicznym, przypisane zostały wartości graniczne dla stanu dobrego;
- 2) jeżeli ocena stanu ekologicznego w zakresie elementów biologicznych danej JCWP wskazywała na stan bardzo dobry – wtedy elementom fizykochemicznym będącym w stanie bardzo dobrym, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu bardzo dobrego. Wszystkim pozostałym elementom fizykochemicznym, jako parametry charakteryzujące cel środowiskowy, zostały przypisane wartości graniczne dla stanu dobrego.

Wartości parametrów przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych w zakresie stanu chemicznego jest dobry stan chemiczny.. Wskaźniki stanu dobrego przyjęto zgodnie z rozporządzeniem klasyfikacyjnym.

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych w zakresie elementów hydromorfologicznych jest dobry stan tych elementów (II klasa). W przypadku JCW monitorowanych, które zgodnie z wynikami oceny stanu przeprowadzonej przez GIOŚ osiągają bardzo dobry stan ekologiczny, celem środowiskowym jest utrzymanie hydromorfologicznych parametrów oceny na poziomie I klasy.

Ponadto, dla osiągnięcia celów środowiskowych istotne jest umożliwienie swobodnej migracji organizmów wodnych przez zachowanie lub przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków. Plan udrażniania korytarzy rzecznych powinien skupiać się na gatunkach kluczowych, wodach priorytetowych i etapach udrożeń. Na podstawie literatury określono JCWP istotne z punktu widzenia migracji ryb dwuśrodowiskowych, na których konieczne jest zachowanie ciągłości hydromorfologicznej. Dla tych JCWP został wskazany uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest dobry stan lub potencjał ekologiczny, oraz możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku istotnego.

Podstawą ustalenia celu środowiskowego dla SZCW oraz SCW rzecznych w zakresie elementów biologicznych były przepisy rozporządzenia klasyfikacyjnego. Biologicznym parametrem charakteryzującym cel środowiskowy jakim jest dobry potencjał wód, zostały przypisane wartości graniczne wskaźników jakości wód,

odnoszące się do JCWP, takich jak kanał, struga strumień, potok oraz rzeka, wyznaczonych jako sztuczne lub silnie zmienione.

Przy ustalaniu parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych, dla SZCW i SCW rzecznych, opierano się na wskaźnikach określonych w rozporządzeniu klasyfikacyjnym. Zweryfikowane w 2012 r. wartości graniczne uwzględnione w rozporządzeniu nie obejmują typu 0, dlatego SCW i SZCW o tym typie nie przypisano parametrów charakteryzujących cel środowiskowy w zakresie elementów fizykochemicznych. Cele środowiskowe dla JCWP rzecznych zamieszczono w tabeli 19.

Tabela 19. Cele środowiskowe dla JCWP na obszarze dorzecza Dniestru

lp.	kod JCWP	cel środowiskowy	
		stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny
1	PLRW90001272	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
2	PLRW900012748	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny
3	PLRW9000127691	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny

5.2. Cele środowiskowe dla JCWPd

Zgodnie z art. 38e ust. 1 ustawy - Prawo wodne celem środowiskowym dla JCWPd jest:

- 1) zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do nich zanieczyszczeń,
- 2) zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa ich stanu,
- 3) ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem a zasilaniem tych wód, tak aby osiągnąć ich dobry stan.

Celem środowiskowym dla JCWPd jest dobry stan ilościowy i chemiczny, charakteryzowany wartościami wskaźników zgodnie z rozporządzeniem o ocenie wód podziemnych. Stan ilościowy obrazuje wpływ poboru wody na części wód podziemnych. Natomiast stan chemiczny odnosi się do parametrów fizykochemicznych wód podziemnych (zarówno traktowanych jako zanieczyszczenia, jak i skażenie).

Określenie celów środowiskowych dla wód podziemnych zostało wykonane na podstawie corocznych wyników oceny stanu obejmujące stan chemiczny i ilościowy opracowany w ramach PMŚ.

W tabeli 20 przedstawiono zbiorcze zestawienie JCWPd z wyszczególnieniem konkretnych celów środowiskowych dla stanu jakościowego, jak i stanu ilościowego.

Tabela 20. Cele środowiskowe dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

lp.	kod JCWPd	obszar dorzecza	rzgw	cel środowiskowy - stan chemiczny	cel środowiskowy - stan ilościowy	cel dodatkowy
1	PLGW9000169	Dniestr	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	jakość wody do spożycia nie powinna ulegać pogorszeniu

5.3. Cele środowiskowe dla obszarów chronionych

Artykuł 38f ust. 1 ustawy – Prawo wodne określa, iż celem środowiskowym dla obszarów chronionych wskazanych w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne jest osiągnięcie norm i celów wynikających z przepisów szczególnych, na podstawie których zostały utworzone, o ile nie zawierają one w tym zakresie odmiennych postanowień.

Poniżej scharakteryzowano ogólne cele dla poszczególnych rodzajów obszarów chronionych. Szczegółowe cele dla obszarów chronionych ze wskazaniem jednolitych części wód zawarte są w załączniku nr 2 do Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru.

Wskaźniki jakości wody przeznaczonej do poboru na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia ujęte w rozporządzeniu o wodach wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności, stanowią dodatkowy wymóg celu środowiskowego dla JCW. Wody powierzchniowe przeznaczone na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, których stan jest zagrożony pogorszeniem, należy chronić poprzez ustanowienie strefy ochronnej ujęcia, tak aby jakość wody nie uległa pogorszeniu. Zgodnie z art. 58 ustawy – Prawo wodne, strefy ochronne ustanawia się w drodze aktu prawa miejscowego, na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody. Tak więc dodatkowy cel nie dotyczy całej JCWP.

Dla JCWPd ujmowanych na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przypisano dodatkowy cel środowiskowy, którym jest utrzymanie stałych wartości wskaźników fizykochemicznych wód przeznaczonych do spożycia, aby zapobiec konieczności modyfikacji procesów uzdatniania wód lub konieczności wprowadzenia uzdatniania wód podziemnych na ujęciach wód podziemnych. Wody zagrożone pogorszeniem stanu należy chronić przez ustanowienie strefy ochronnej ujęcia na podstawie aktu prawa miejscowego. Strefy ochronne powinny stanowić obszar skierowany na przyczyny zagrażające pogorszeniu stanu wód, aby jakość wody nie uległa pogorszeniu.

Na obszarze dorzecza Dniestru nie wyznaczono następujących obszarów: przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym; przeznaczonych do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych; wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych oraz OSN.

„Normy i cele” w przypadku obszarów chronionych przeznaczonych do ochrony dla gatunków i siedlisk oznaczają cele określone w akcie tworzącym daną formę ochrony przyrody lub logicznie wynikające z takiego aktu w świetle przepisów ogólnych i wiedzy merytorycznej. Dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych, cele określone są na podstawie ustawy, aktu prawnego tworzącego daną formę ochrony przyrody, zaś w przypadku obszarów Natura 2000, cel wynika z ustawy i prawa UE. Cele mogą być uszczegółowione w procesie planowania ochrony danego obszaru.

Dla obszarów Natura 2000 celem jest właściwy stan ochrony poszczególnych siedlisk i gatunków. Oznacza to zachowanie warunków wodnych, które są niezbędne do osiągnięcia lub utrzymania w obszarze Natura 2000 właściwego stanu ochrony dla siedlisk występujących w obszarze siedliskowym oraz ptaków w obszarze ptasim. Dla parku narodowego celem jest zachowanie różnorodności biologicznej, właściwego stanu zasobów i składników przyrody, odtworzenie zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin i zwierząt oraz grzybów. W parku krajobrazowym istotne jest zachowanie wartości przyrodniczych w warunkach zrównoważonego rozwoju. Dla rezerwatu przyrody i obszaru chronionego krajobrazu cel określony jest indywidualnie w akcie tworzącym dany obszar.

Cele dla gatunków i siedlisk, dla których ważnym czynnikiem w ich ochronie jest dobry stan wód znajdują się w aktualnych PZO. Jest to dokument planistyczny, który sporządza się i realizuje dla obszaru Natura 2000. Sporządza się go w terminie 6 lat od ustanowienia OSO lub zatwierdzenia przez KE OZW. Można sporządzać go także dla obszaru zaproponowanego KE jako OZW, lecz jeszcze niezatwierdzonego. Nie sporządza się tylko dla:

- 1) terenu, dla którego ustanowiono PO obszaru Natura 2000 lub uwzględniający zakres Natura 2000,
- 2) obszarów morskich.

Projekt planu sporządza sprawujący nadzór nad obszarem (zwykle rdoś, niekiedy dyrektor parku narodowego). W procesie sporządzenia planu musi być zapewniony udział osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, a także możliwość wnoszenia uwag i wniosków ze strony ogółu społeczeństwa.

Plan ustanawia rdoś na okres 10 lat, w drodze aktu prawa miejscowego (zarządzenia), kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. PZO może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

Planowanie ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części może być pogłębione przez sporządzenie bardziej szczegółowego PO.

PZO dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących: ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk; monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów; uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.).

5.4. Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego i cel mniej rygorystyczny

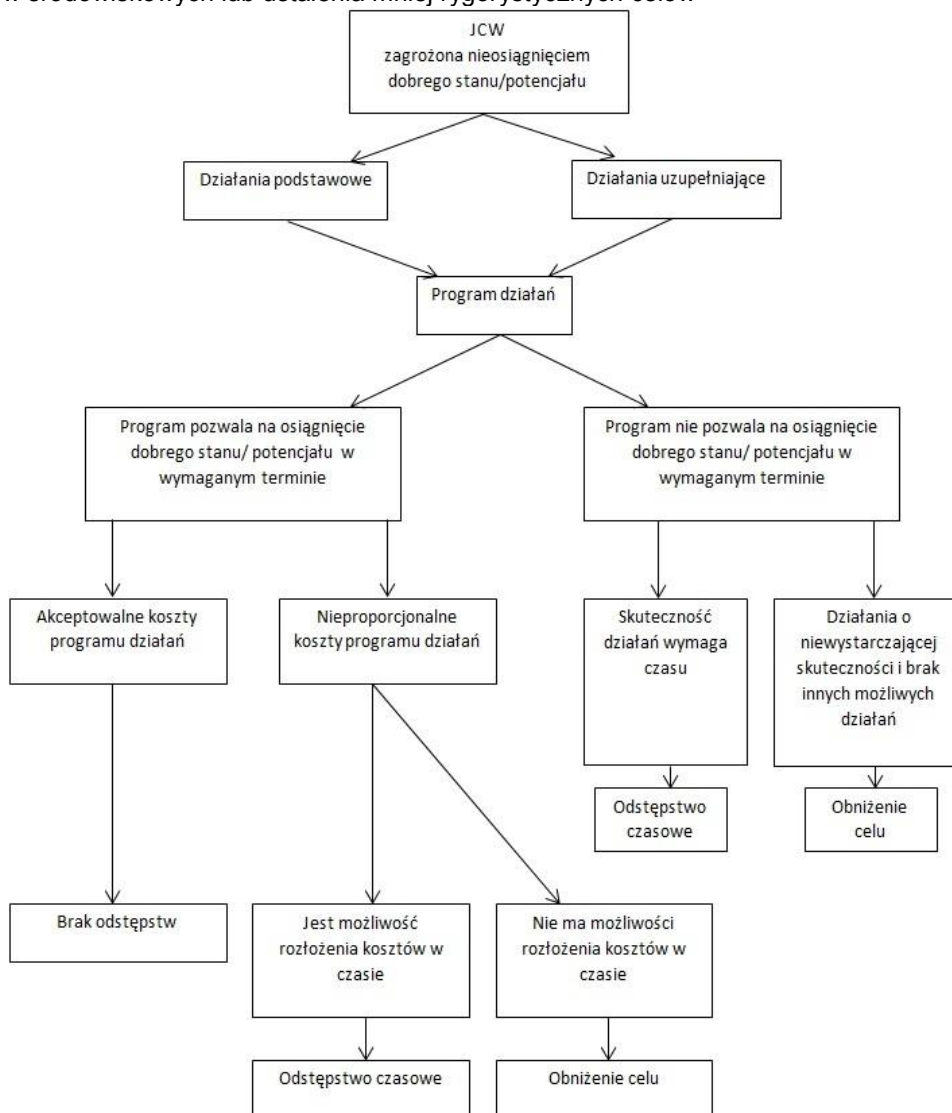
Cele środowiskowe powinny zostać osiągnięte w możliwie najkrótszym terminie. Jednakże przewiduje się możliwość wprowadzenia odstępstwa od założonych celów środowiskowych, jeżeli ich osiągnięcie nie będzie możliwe w określonych przyczyn. Integralną częścią celów środowiskowych są tak zwane wyłączenia obejmujące:

- 1) przedłużenie terminu – dobry stan musi zostać osiągnięty najpóźniej do 2021 lub 2027 r., albo w najkrótszym terminie po 2027 r., na jaki pozwalają warunki naturalne;
- 2) osiągnięcie mniej rygorystycznych celów;
- 3) tymczasowe pogorszenie się stanu z przyczyn naturalnych lub w wyniku działania siły wyższej;
- 4) nowe zmiany charakterystyki fizycznej części wód powierzchniowych lub zmiany poziomu części wód podziemnych, lub też niezapobieżenie pogorszeniu się stanu części wód powierzchniowych (z bardzo dobrego do dobrego) w wyniku nowych form zrównoważonej działalności gospodarczej człowieka.

Przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego do 2021 lub 2027 r., czy też ustanowienie mniej rygorystycznego celu możliwe jest w sytuacji, gdy działania niezbędne do osiągnięcia stanu dobrego są nierealne z technicznego punktu widzenia lub nieproporcjonalnie kosztowne, a także, gdy wszystkie działania naprawcze miały być wdrożone do 2015 r., ale efekty tych działań nie są oczekiwane do tego czasu ze względu na warunki naturalne. Wskazane jest tutaj w pierwszej kolejności rozpatrzenie możliwości osiągnięcia celu w późniejszym terminie i dopiero gdy szczegółowe analizy wykażą, iż jest to niemożliwe – wskazanie mniej rygorystycznego celu. Schemat postępowania w tym zakresie zobrazowano na rysunku 26.

Identyfikacja i uzasadnienie takiego odstępstwa wymaga indywidualnego podejścia do każdej JCWP, jednak aby zapewnić porównywalność wyników, wdrożone zostały ogólne zasady. Zasady te, w odniesieniu do poszczególnych kategorii JCW, opisano w dalszej części niniejszego rozdziału.

Rysunek 26. Algorytm postępowania podczas identyfikacji JCW w przypadku możliwości przedłużenia osiągnięcia celów środowiskowych lub ustalenia mniej rygorystycznych celów

Analiza konieczności oraz możliwości zastosowania wyłączeń od osiągnięcia celów środowiskowych została przeprowadzona na podstawie:

- 1) aktualnej oceny stanu poszczególnych JCW;
- 2) zagrożenia nieosiągnięciem przez te części wód celów środowiskowych;
- 3) zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych, będących przyczyną tego zagrożenia;
- 4) programów działań zidentyfikowanych dla części wód.

Te JCWP rzeczne, których stan w latach 2010-2012 został oceniony jako dobry nie będą podlegały możliwości przedłużenia terminu osiągnięcia celów środowiskowych lub ustaleniu mniej rygorystycznych celów środowiskowych. Mając na uwadze, że najważniejszym celem w zakresie ochrony wód, jest osiągnięcie lub nie pogorszenie dobrego stanu, wbrew podstawowej zasadzie byłoby przyjęcie, iż JCWP w stanie dobrym nie

osiągnięciu celów środowiskowych. Sytuacja ta dotyczy również JCWP, dla których w pierwszym cyklu planistycznym ustanowiono odstępstwo, a wyniki monitoringu wskazują, że ich stan się poprawił i obecnie nie ma takiej konieczności. Jedynym wyjątkiem od tej sytuacji były JCWP, których stan oceniono wprawdzie jako dobry, jednak został dla nich ustanowiony uszczegółowiony cel środowiskowy, z uwagi na ich szczególne znaczenie dla migracji ichtiofauny. Dla tych JCWP wprowadzono odstępstwo wynikające z czasu niezbędnego na przeprowadzenie analiz dotyczących wyboru optymalnych rozwiązań w zakresie udroźnienia, a następnie ich realizacji.

Konieczność zastosowania odstępstw nie była również analizowana dla JCWP rzecznych, które w ramach oceny ryzyka zostały ocenione jako niezagrażone nieosiągnięciem celów środowiskowych. W tych przypadkach przyjęto, iż dobry stan najprawdopodobniej zostanie osiągnięty w wymaganym terminie, tak więc stosowanie jakiegokolwiek odstępstwa byłoby tutaj niezasadne. Ocena ryzyka została przeprowadzona w ramach prac nad programami działań.

Zgodnie z powyższym zasadność zastosowania odstępstwa przeanalizowana została dla JCWP, których stan został oceniony poniżej dobrego, a jednocześnie na podstawie zidentyfikowanych presji i możliwych do wdrożenia działań zidentyfikowano zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych. Co istotne, sam fakt zagrożenia nie był powodem zastosowania odstępstwa, gdyż jest ono możliwe jedynie w przypadku spełnienia warunków.

Odstępstwo polegające na obniżeniu celu środowiskowego wskazano jedynie dla kilku indywidualnych przypadków, gdzie analizy wykazały brak możliwości wdrożenia działań naprawczych. Dotyczy to JCWP będących odbiornikami zasolonych wód z odwodnienia kopalń. Z uwagi na znaczenie przemysłu wydobywczego dla gospodarki kraju oraz brak możliwości do zastosowania na taką skalę technologii ograniczających to oddziaływanie, konieczne jest tu ustalenie mniej rygorystycznych celów w zakresie wskaźników charakteryzujących zasolenie.

Dla JCWP, których stan chemiczny został oceniony poniżej dobrego, rozważono zastosowanie odstępstwa związanego z przedłużeniem terminu osiągnięcia celu, ale jedynie w przypadkach, gdy ocena ta jest wynikiem badań monitoringowych. Dla tych JCWP wskazano działania mające na celu szczegółowe rozpoznanie presji będących przyczyną obniżenia stanu, które docelowo pozwoli na wdrożenie właściwych działań naprawczych. Odstępstwo jest tutaj niezbędne z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia ww. działań.

W przypadku JCWP, dla których ocena stanu wykazała przekroczenia parametrów mających wpływ na ocenę stanu ekologicznego, rozpatrywane odstępstwo zależne było od zidentyfikowanych oddziaływań antropogenicznych będących przyczyną tych przekroczeń i zaplanowanych do wdrożenia działań. W przypadku, gdy nie zostały zidentyfikowane możliwe przyczyny obniżenia stanu, wprowadzono odstępstwo czasowe z uwagi na konieczność ich rozpoznania przed wdrożeniem odpowiednich działań naprawczych. Z kolei, gdy przyczyna zagrożenia JCWP powiązana jest ze zidentyfikowanymi presjami, zaplanowano działania ukierunkowane na ich redukcję, jednak z uwagi na to, że zostaną one wdrożone dopiero po 2015 r., konieczne jest zapewnienie czasu na ich wdrożenie.

Ostatnią grupą JCWP rzecznych, dla których przeanalizowano zasadność zastosowania odstępstwa były części wód, których stan ekologiczny został oceniony poniżej dobrego na podstawie przeniesienia oceny. W takich przypadkach brak jest danych na temat korelacji zidentyfikowanych oddziaływań oraz aktualnego stanu i determinujących go parametrów, tak więc wdrożenie działań naprawczych mogłoby generować znaczne, nieuzasadnione koszty. Dlatego też dla takich części wód zaplanowano działania mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu i zagrożenia, co następnie pozwoli na wdrożenie adekwatnych działań naprawczych. W takich przypadkach również konieczne jest zastosowanie odstępstwa polegającego na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu z uwagi na czas niezbędny dla wdrożenia wskazanych działań.

Zgodnie z powyższym opisaniem podejściem na obszarze dorzecza Dniestru przeanalizowano 1 JCWP rzeczna, dla której prowadzone były badania monitoringowe oraz 2, dla których wykonano ocenę z przeniesienia. Spośród 3 ww. JCWP dla 1 wskazano odstępstwo polegające na przedłużeniu terminu osiągnięcia celu.

Przyczyną zaproponowania odstępstwa jest brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja niskiej emisji. W programie działań zaplanowano działanie: „Weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu”. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tego działania, następnie konkretnych działań naprawczych, a także okres niezbędny, aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do 2027 r.

Zestawienie wszystkich JCWP rzecznych wraz ze wskazaniem odstępstw na obszarze dorzecza Dniestru znajduje się w tabeli 21.

W ramach aPGW konieczna była analiza odstępstw dla JCWPd. Odstępstwa proponowane były dla JCWPd w poprzednim podziale na 161 jednostek, o czym należało pamiętać rozpatrując je w podziale na 172 jednostki.

Metodyka identyfikacji odstępstw od celów środowiskowych ma charakter planowania cyklicznego, który polega na takim zaplanowaniu działań, by osiągnąć dobry stan wód w skali JCWPd w czasie możliwie jak

najkrótszym (do 2021 lub w trakcie kolejnych cykli obowiązywania PGW). W uzasadnionym przypadku, jeżeli nie istnieje możliwość osiągnięcia stanu dobrego w wyniku zaproponowanych działań, zalecane jest rozpatrzenie ustalenia celów mniej rygorystycznych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami na obszarze całego kraju analizą objęto 39 JCWPd zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych. Żaden z tych przypadków nie dotyczył obszaru dorzecza Dniestru.

Wyniki analizy odstępstw dla JCWPd na obszarze tego dorzecza przedstawiono w tabeli 22.

Tabela 21. Odstępstwa w zakresie przedłużenia terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWP na obszarze dorzecza Dniestru

lp.	kod JCWP	odstępstwo	typ odstępstwa	termin osiągnięcia dobrego stanu	uzasadnienie odstępstwa
1	PLRW90001272	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
2	PLRW900012748	nie	nie dotyczy	2015	nie dotyczy
3	PLRW9000127691	tak	przedłużenie terminu osiągnięcia celu: - brak możliwości technicznych	2027	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja niskiej emisji. W programie działań zaplanowano działanie: „Weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu”. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tego działania, następnie konkretnych działań naprawczych, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do 2027 r..

Tabela 22. Odstępstwa w zakresie przedłużenie terminu osiągnięcia celu lub celu mniej rygorystycznego dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

lp.	kod JCWPd	ocena stanu	presje/oddziaływania i zagrożenia antropogeniczne	odstępstwo	termin osiągnięcia dobrego stanu
1	GW9000169	dobry	-	nie	nie dotyczy

5.5. Cele środowiskowe a czasowe pogorszenie stanu JCW w wyniku zjawisk o charakterze naturalnym lub na skutek siły wyższej lub w przypadku realizacji inwestycji

Ustawa – Prawo wodne mówi o pogorszeniu stanu w wyniku zjawisk nieprzewidzianych i wskazuje szereg uwarunkowań, które należy spełnić, aby w takiej sytuacji zastosować odstępstwo. Zgodnie z wytycznymi KE odstępstwo to nie jest wykorzystywane do określenia celów alternatywnych, ale jest stosowane po fakcie jako „argument obrony”, mający uzasadniać, dlaczego nie został osiągnięty cel określony w PGW. Takie uzasadnienie należy podać w następnym (uaktualnionym) PGW na obszarze dorzecza. W związku z powyższym, a także biorąc pod uwagę, że odstępstwo takie wiąże się ze zjawiskami nieprzewidzianymi, brak jest możliwości wcześniejszego ustalenia metodyki postępowania przed wystąpieniem sytuacji wymagającej zastosowania tego odstępstwa. Możliwe jest jednak wstępne wskazanie zjawisk, mogących być przyczyną czasowego pogorszenia stanu wód. Najważniejszymi zjawiskami pozwalającymi na zastosowanie tego odstępstwa są „ekstremalne zjawiska powodziowe” i „długotrwała susza”. W Polsce najczęstszym z tych czynników jest wystąpienie nawalnych deszczów oraz będąca często ich następstwem powódź. Zjawisko to, w zależności od skali, może powodować spływ zanieczyszczeń z powierzchni terenów zurbanizowanych do wód, a także w przypadku zalania obiektów przemysłowych lub np. oczyszczalni ścieków – poważne skażenie bakteriologiczne bądź substancjami niebezpiecznymi. W celu zapobiegania skutkom zjawiska, niezbędne jest przede wszystkim prawidłowe zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Z kolei w przypadku długotrwałej suszy, pogorszenie stanu wód może wynikać na przykład z konieczności poboru wody w celu zapewnienia ludności wody do spożycia. Skutkować to będzie zmniejszeniem przepływu w cieku znacznie poniżej przepływu środowiskowego lub też dalszym obniżaniem zwierciadła wód podziemnych,.

W okresie planistycznym 2009-2015 nie wystąpiły sytuacje wymagające zastosowania przedmiotowego odstępstwa.

Artykuł 38j ustawy – Prawo wodne dopuszcza nieosiągnięcie celów środowiskowych w wyniku realizacji nowych inwestycji, pod warunkiem spełnienia wskazanych w nim przesłanek. Po szczegółowej analizie, na obszarze dorzecza Dniestru nie wskazano JCW, dla których czasowe pogorszenie stanu JCW, jest wynikiem zjawisk o charakterze naturalnym lub skutkiem siły wyższej, nadzwyczajnych lub niemożliwych do przewidzenia oraz nie zaplanowano inwestycji mogącej spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych.

6. PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANALIZY EKONOMICZNEJ ZWIĄZANEJ Z KORZYSTANIEM Z WÓD

Jednym z celów analizy ekonomicznej korzystania z wód jest określenie stopnia zwrotu kosztów za usługi wodne. Zasady zwrotu kosztów za usługi wodne muszą uwzględniać nie tylko koszty finansowe, ale również koszty środowiskowe i zasobowe. Kształtowanie instrumentów ekonomicznych w gospodarowaniu wodami powinno być oparte na zasadzie „zanieczyszczający płaci”. Zasada ta oznacza, że całkowite koszty działań mających na celu usunięcie skutków zanieczyszczenia powinien ponosić jego sprawca. Zasada „zanieczyszczający płaci” znajduje swoje odzwierciedlenie w ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. z 2014 r. poz. 1789, z późn. zm.).

Przedstawione podsumowanie analizy ekonomicznej korzystania z wód zostało sporządzone na podstawie analiz przeprowadzonych na potrzeby aPGW.

6.1. Charakterystyka ekonomiczna obszaru dorzecza Dniestru

W granicach kraju obszar dorzecza Dniestru zajmuje powierzchnię 233 km², co stanowi jedynie 0,1% powierzchni Polski. W 2010 r. zamieszkiwany był przez 15,71 tys. mieszkańców (0,04% ludności Polski). Stopa bezrobocia wynosi 20,08%, a przeciętne wynagrodzenie kształtuje się na poziomie 2 563 zł (dane z 2010 r.).

6.2. Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze komunalnym

Gospodarka komunalna w ujęciu gospodarowania wodami dotyczy dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków komunalnych. Są to dwie główne kategorie, które określone są jako usługi wodne w sektorze komunalnym. Analizę ekonomiczną dla sektora komunalnego opracowano z uwzględnieniem tego podziału. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 2016 r. poz. 573, z późn. zm.), gospodarka komunalna może być prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego w szczególności w formach samorządowego zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego.

6.2.1. Zakres przeprowadzonych analiz

Za podstawowy cel analizy postawiono określenie stopnia zwrotu kosztów usług dotyczących dostarczania wody oraz odbioru i oczyszczania ścieków. Analizę przeprowadzono również pod kątem:

- 1) związku jednostkowego kosztu dostarczania wody w powiązaniu do wielkości produkcji;
- 2) roli dotacji w stopie zwrotu kosztów;
- 3) powiązania wysokości opłat za korzystanie ze środowiska z jednostkowym kosztem dostarczania wody;
- 4) zależności pomiędzy formą prawną operatora a kosztami świadczonych usług,
- 5) finansowania skrośnego;
- 6) wpływu odpisów amortyzacyjnych, podatku od nieruchomości, opłat za dzierżawę na koszty.

W innych opracowaniach wykonywanych w cyklu planistycznym przeprowadzono analizę ekonomicznej stopy zwrotu kosztów usług w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odbioru i oczyszczania ścieków.

6.2.2. Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – zaopatrzenie w wodę

Rynkowa wartość usług w zakresie zaopatrzenia w wodę na terenie Polski w 2010 r. sięgała 4 868,8 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów ze świadczenia usług zaopatrzenia w wodę. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla całego kraju wynosi 103,3%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Wartości te wskazują, że większość operatorów ma wyższe przychody z działalności polegającej na dostarczaniu wody, niż koszty, jakie ponosi na tę działalność. Należy wziąć pod uwagę, że wynik ten jest zawyżony przez kilku największych operatorów, a finansowa stopa zwrotu małych operatorów jest znacznie niższa.

Dodatkowo należy uwzględnić wpływ dopłat bezpośrednich na finansową stopę zwrotu kosztu. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbę 194 operatorów, którzy otrzymują dotacje od gminy na cele operacyjne. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Po przeprowadzeniu analizy bez ich uwzględniania finansowa stopa zwrotu spadła o 1,6 punktów procentowych – do 101,7%. Po obliczeniu tego wskaźnika tylko dla operatorów otrzymujących dotację okazało się, że wynosi on 100,9%.

Przeprowadzona analiza nie wykazała związku między kosztem produkcji wody a wielkością sprzedaży. Analiza związku jednostkowego kosztu dostarczenia wody z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska została przeprowadzona stopniowo – najpierw sprawdzono, jak opłaty za korzystanie ze środowiska wpływają na koszt (co jest bardziej miarodajnym wskaźnikiem), a następnie jak wpływają na cenę (wpływ ten jest trudny do oceny ze względu na zniekształcenie ceny przez dopłaty gmin). Opłaty pobierane za korzystanie ze środowiska powodują wzrost kosztów dostawy wody o około 2,5%. Istotny statystycznie związek pomiędzy jednostkowym kosztem produkcji a jednostkowymi płatnościami za pobór wód nie został wykazany.

Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różnice w skali działania poszczególnych jednostek. W wyniku przeprowadzonych analiz wykazano duże podobieństwo cen między grupami odbiorców. Większe zróżnicowanie wykazują ceny od operatorów mających różne formy prawne. Rozbieżności są jednak na tyle duże, że trudno mówić o jakichś prawidłowościach.

Analizę związku jednostkowego kosztu usług z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości przeprowadzono łącznie dla odpisów amortyzacyjnych i opłat za dzierżawę lub użyczenie infrastruktury. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi około 18%.

Analiza zróżnicowania cen według poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne) miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Badanie nie wykazało istnienia zjawiska subsydiowania skrośnego jako zjawiska masowego w tym sektorze.

6.2.3. Zwrot kosztów w sektorze komunalnym – odbiór i oczyszczanie ścieków

Rynkowa wartość usług w zakresie odbioru i oczyszczania ścieków na terenie Polski w 2010 r. sięgała ok. 5 681,1 mln zł.

Obliczenie finansowej stopy zwrotu kosztów polega na porównaniu kosztów i przychodów odbioru i oczyszczania ścieków. Finansowa stopa zwrotu kosztów dla całego kraju wynosi 105,9%, co oznacza pełny zwrot kosztów w tym sektorze. Analiza ta uwzględnia wpływy dotacji gmin, a wartości wskaźników są zawyżone przez największych operatorów, podobnie jak w przypadku zaopatrzenia w wodę.

Jak wspomniano wyżej, pogłębionym elementem analizy zwrotu kosztów na poziomie finansowym była eliminacja dopłat bezpośrednich, udzielanych przez gminy. W analizie wpływu dotacji wzięto pod uwagę próbę 194 operatorów, którzy otrzymują dotacje na cele operacyjne uzyskiwane od gminy. Otrzymane dotacje w 71 przeanalizowanych przypadkach pozwoliły na pełne zrównoważenie lub nadwyżkę przychodów nad kosztami. Analiza nieuwzględniająca wpływu dopłat bezpośrednich wskazała finansową stopę zwrotu kosztu niższą o 1,4 punktu procentowego – 104,5%.

Przeprowadzona analiza związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków w zależności od wielkości produkcji nie wykazała związku między kosztem rocznej wielkości odbieranych/oczyszczanych ścieków a kosztem jednostkowym tych działań.

Wynik przeprowadzonej analizy związku jednostkowego kosztu odbioru i oczyszczania ścieków z wysokością opłat za korzystanie ze środowiska jest analogiczny do wyników analizy dla poboru wód. Opłaty za korzystanie ze środowiska dla odprowadzania ścieków oczyszczonych nie mają znaczącego wpływu na jednostkowy koszt odbioru i oczyszczania ścieków (stanowią ok. 2% ceny).

W przypadku usług tego typu zróżnicowanie cen dla grup odbiorców jest większe – sięga nawet 45%. Porównanie operatorów jest trudne ze względu na różne skale ich działań.

Analizę związku jednostkowego kosztu usług z wysokością odpisów amortyzacyjnych, opłat za dzierżawę infrastruktury oraz podatku od nieruchomości przeprowadzono łącznie dla odpisów amortyzacyjnych i opłat za dzierżawę/użyczenie infrastruktury. Stwierdzono, że udział amortyzacji i opłat za dzierżawę w całkowitych kosztach wynosi ok. 30%.

Analiza zróżnicowania cen wg poszczególnych grup taryfowych – subwencje krzyżowe (skrośne) miała na celu wykazanie, czy operatorzy ustalają różne ceny dla poszczególnych grup odbiorców na poziomie odbiegającym od uzasadnionych kosztów realizacji dostaw do poszczególnych grup. Wykazano, że skala zjawiska jest umiarkowana, a jedyną subsydiowaną grupą odbiorców są gospodarstwa domowe.

6.3. Zwrot kosztów usług wodnych w sektorze przemysłu

Podmioty prowadzące działalność w przemyśle, posiadające własne ujęcia wód i oczyszczalnie ścieków korzystają z dóbr i usług związanych z zasobami wodnymi na własny koszt. Obecnie nie występują zwolnienia z opłat za korzystanie ze środowiska dla przemysłu, jak również nieudzielane są dopłaty do działalności operacyjnej związanej z poborem wody oraz odbiorem ścieków w przemyśle. Można więc uznać, że zwrot kosztów finansowych usług wodnych w tym sektorze wynosi 100%.

Koszty korzystania ze środowiska przez przemysł są częściowo zwracane poprzez opłaty za korzystanie ze środowiska, jednak internalizacja ta nie jest pełna. Obliczona ekonomiczna stopa zwrotu dla całego kraju kształtuje się na poziomie ok. 92%.

6.4. Zwrot kosztów usług wodnych w rolnictwie i leśnictwie

W sferze poboru wody powierzchniowej do nawodnień rolniczych i leśnych oraz przeznaczonych do hodowli ryb obowiązuje w Polsce zwolnienie z opłat. Usługi wodne występujące w sektorze rolnictwa i leśnictwa to między innymi nawadnianie oraz odwadnianie, a także pobór wody na potrzeby hodowli ryb. Funkcjonujący w Polsce system nawodnień wodami powierzchniowymi (przede wszystkim nawodnień podsiąkowych lub grawitacyjnych), przyczynia się do realizacji celów środowiskowych oraz zwiększa efektywność użytkowania zasobów wodnych. Rolnicy wykonując nawodnienia (np. podsiąkowe, z regulowanym odpływem) z użyciem wód powierzchniowych wnoszą wkład w retencjonowanie wody, ochronę ekosystemów zależnych od wód oraz przyczyniają się do wymiernych korzyści dla środowiska przyrodniczego. Natomiast pobór wód na potrzeby zaopatrzenia stawów rybnych może mieć wpływ na ograniczenie wielkości fal wezbraniowych poprzez jej retencję, a także na zachowanie na tych terenach bioróżnorodności.

W sektorze związanym z rolnictwem korzystanie z wód dotyczy: poboru wody (zarówno na cele zaopatrzenia ludności w wodę, jak i na cele nawodnień rolniczych i w celach prowadzenia szeroko pojętej gospodarki rybackiej) oraz zrzutu ładunków zanieczyszczeń. Pobory wód odbywają się na kilka sposobów:

- 1) poprzez sieci wodociągowe – pobór ten jest uwzględniony w obliczeniach dotyczących sektora komunalnego;
- 2) w sposób indywidualny – w ramach zwykłego lub powszechnego korzystania z wód;
- 3) w sposób indywidualny – w ramach szczególnego korzystania z wód – wymagane jest pozwolenie wodnoprawne.

Pobór wody do nawodnień rolniczych oraz na cele hodowli ryb wymaga pozwoleń wodno-prawnych (o ile wykracza poza korzystanie zwykłe lub powszechne), ale w przypadku poboru wód powierzchniowych jest zwolniony z opłat. Zrzut ładunków zanieczyszczeń do sieci komunalnych oraz w ramach szczególnego korzystania z wód jest rejestrowany. W pozostałych przypadkach praktycznie nie jest możliwe określenie wielkości zarówno poborów jak i zrzutów, a co za tym idzie, kosztów.

6.5. Oszacowanie kosztów zasobowych i środowiskowych

Ocena kosztów środowiskowych i zasobowych jest niezbędnym elementem do przeprowadzenia pełnej analizy ekonomicznej korzystania z wód. Analiza ta przeprowadzona została w pierwszym cyklu planistycznym, zaś na potrzeby aPGW została uaktualniona.

Koszty zasobowe – koszt alternatywny – koszt utraconych korzyści. Koszty te występują wtedy, gdy istnieje alternatywny sposób (sposoby) wykorzystania danego dobra, wykluczający się z innymi. Koszt utraconych korzyści równy jest korzyściom z najlepszego alternatywnego wykorzystania danego zasobu.

Koszty zasobowe można podzielić na zinternalizowane tj. te za które wniesiono opłaty za pobór wód oraz niezinternalizowane. Dane na temat kosztów zinternalizowanych pochodzą bezpośrednio z bazy dotyczącej opłat za korzystanie ze środowiska, natomiast koszty niezinternalizowane (koszty utraconych korzyści) przyjęto w sposób bardzo przybliżony z uwagi na brak w Polsce mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym i rolniczym oraz brak systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych.

Koszt środowiskowy – pieniężna wartość niekorzyści spowodowanych w środowisku (wodnym) przez użytkowników. Niekorzyści te związane są ze spadkiem wszystkich rodzajów użyteczności środowiska wodnego na skutek obniżenia jego jakości. Z uwagi na wiele użyteczności środowiska wodnego (np.: surowiec, miejsce rekreacji, środek transportu, podtrzymanie ekosystemów) niekorzyści mogą mieć charakter rynkowy (posiadać ceny) lub nierynkowy.

Koszty środowiskowe, podobnie jak zasobowe, można podzielić na zinternalizowane (obciążające ich sprawcę) oraz niezinternalizowane. Koszty zinternalizowane uwzględnione są bezpośrednio w opłatach za korzystanie ze środowiska, natomiast niezinternalizowane oceniane są przy wykorzystaniu danych na temat tak zwanej skłonności do płacenia oraz dochodu rozporządzalnego na osobę.

6.5.1. Oszacowanie kosztów środowiskowych

Oszacowanie kosztów środowiskowych nastąpiło w oparciu o aktualizację kosztów oszacowanych w 2003 r. do 2010 r. i objęło następujące dane bazowe:

- 1) skłonność do poniesienia opłaty (WTP - ang. Willingness to Pay) za poprawę jakości wody pitnej i wód powierzchniowych, wartość średnia dla Polski – 130,92 zł na rok (w 2003 r.),
- 2) dochód rozporządzalny – 680,5 zł na osobę miesięcznie (w 2003 r.).

Zależność, która nie podlegała aktualizacji to: wzrost dochodu o 1 zł na osobę miesięcznie skutkuje wzrostem gotowości do płacenia o 5 gr na osobę miesięcznie czyli o 0,6 zł na osobę rocznie.

Metoda WTP polega na uzyskaniu odpowiedzi na pytanie, ile użytkownicy byliby gotowi zapłacić za określone dobro lub dany poziom usług dostarczanych przez środowisko. Metoda ta znajduje zastosowanie

w wycenie całkowitej wartości ekonomicznej, a przede wszystkim wartości nieużytkowej, która jest trudno uchwytana w wypadku zasobów środowiska przyrodniczego.

Mając powyższe na uwadze, oszacowanie kosztów środowiskowych dla analizowanego obszaru wykonano w następujących po sobie kolejno krokach:

- 1) na bazie dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego oszacowano dochód rozporządzalny na osobę zamieszkujejącą analizowany obszar dorzecza, który dla obszaru całej Polski wyniósł w 2010 r. 1192,8 zł na osobę miesięcznie;
- 2) obliczono realny przyrost dochodu i towarzyszący mu przyrost skłonności do ponoszenia wydatków (WTP) pomiędzy rokiem 2003 a 2010, który dla obszaru Polski wyniósł:
  - a) Przyrost dochodu wyniósł 360,4 zł na osobę miesięcznie,
  - b) Przyrost WTP wyniósł 18,0 zł na osobę miesięcznie;
- 3) następnie skorygowano wartość WTP związaną z poprawą jakości wód w oparciu o stopień zaawansowania KPOŚK, w wyniku czego dla obszaru Polski otrzymano 86,9 zł na osobę rocznie.

Biorąc pod uwagę powyższe niezinternalizowane koszty środowiskowe za 2010 rok dla obszaru całej Polski oszacowano na poziomie 3 423,7 mln zł. W podziale na podstawowe sektory działalności koszty te kształtują się następująco: sektor komunalny: 2 296,8 mln zł, przemysł: 266,2 mln zł, rolnictwo: 860,7 mln zł.

Zinternalizowane koszty środowiskowe w 2010 r., których sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie dla obszaru Polski wyniosły 252,08 mln zł. Koszty takie występują równolegle do kosztów niezinternalizowanych. Ich sprawozdawczość opiera się na bazach danych gromadzonych przez urzędy marszałkowskie, które to instytucje są odpowiedzialne za gromadzenie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

6.5.2. Oszacowanie kosztów zasobowych

Metodyka szacowania kosztów zasobowych różni się w zależności od rodzajów tych kosztów zasobowych: zinternalizowanych (koszty, za które wniesiono opłaty – uściślając opłaty za pobór wody) oraz niezinternalizowanych. Metodyka agregacji opłat bazuje na przeliczeniu informacji uzyskanych z urzędów marszałkowskich zajmujących się gromadzeniem wpłat od poszczególnych podmiotów pobierających wodę. Poszczególne rzgwg gromadzą te dane dla obszarów przez siebie administrowanych. Zupełnie inna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do niezinternalizowanych kosztów zasobowych – kosztów utraconych korzyści na skutek niezaspokojenia popytu na wodę. Do chwili obecnej ich wiarygodne oszacowanie jest stosunkowo utrudnione z uwagi na:

- 1) brak mechanizmu rejestrującego niezaspokojony popyt na wodę w sektorze przemysłowym;
- 2) brak jest systemowo gromadzonych informacji o faktycznych deficytach zasobów wodnych, rozumianych jako odmowa lub ograniczenie pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód;
- 3) wszystkie potrzeby związane z wykorzystaniem wód jako surowca są zaspokajane, niekiedy kosztem jakości wód powierzchniowych (poprzez obniżenie przepływu poniżej przepływu nienaruszalnego) lub kosztem przyszłych pokoleń (trwałe zmniejszenie zasobów wód podziemnych);
- 4) straty związane z obniżeniem przepływów poniżej poziomu nienaruszalnego zostały wycenione w kosztach środowiskowych;
- 5) istnieją poważne problemy metodologiczne z wyceną strat dla przyszłych pokoleń (obecnie przyjęto wartość równą 0);
- 6) przyjęcie założenia zaspokajania wszystkich bieżących potrzeb prowadzi do braku alternatywnych kosztów wykorzystania wód traktowanych jako surowiec;
- 7) alternatywne wykorzystanie wód w innych celach (np. do rekreacji) ujęte zostało w szacunku kosztów środowiskowych.

Niezinternalizowane koszty zasobowe nie były weryfikowane na obszarze dorzecza Dniestru. Większość zarządów albo nie weryfikowało samych kosztów zasobowych, albo w ogóle nie prowadziło analiz ekonomicznych w obecnym cyklu. Próba identyfikacji polegała na weryfikacji różnego rodzaju sporów o wodę. W praktyce pojęcie utraconych korzyści dotyczyło w Polsce hodowli ryb, hydroenergetyki i przetwórstwa przemysłowego.

Inaczej wygląda sytuacja w przypadku szacowania zinternalizowanych kosztów zasobowych. Z uwagi na fakt, że szczególne korzystanie z wód objęte jest opłatami za pobór – można mówić o istniejących, zinternalizowanych kosztach zasobowych widocznych w formie uiszczonych opłat za pobór wód.

7. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W aPWŚK, Z UWZGLĘDNIENIEM SPOSOBÓW OSIĄGANIA USTANAWIANYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

7.1. Charakterystyka aPWŚK

Program działań zawarty w aPWŚK dla JCWP oraz dla JCWPd obejmuje, zgodnie z art. 113b ustawy – Prawo wodne, działania podstawowe i uzupełniające.

Działania podstawowe wskazane są do realizacji we wszystkich JCW niezależnie od ich aktualnego stanu i wyników oceny ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych. Działania te stanowią minimalne wymogi jakie należy podjąć w celu utrzymania wpływu presji na tym samym poziomie i nie pogarszania stanu JCW, a obowiązek ich realizacji wynika z innych przepisów UE oraz przepisów prawa krajowego.

Realizacja działań podstawowych zgodnie z przepisami art. 113b nie powinna powodować wzrostu zanieczyszczenia wód morskich oraz nie powinna przyczynić się bezpośrednio ani pośrednio do wzrostu zanieczyszczenia śródlądowych wód powierzchniowych, chyba że byłoby to z korzyścią dla środowiska jako całości.

Biorąc pod uwagę charakter części działań podstawowych wskazujący na ogólnokrajowy zakres ich realizacji, wyodrębniono grupę działań realizowanych na poziomie krajowym (katalog działań krajowych). Pozostałe działania podstawowe przypisane zostały do konkretnych JCW, co przedstawione zostało w tabeli 23.

Tabela 23. Katalog działań krajowych zgodnie z aPWŚK

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
Działania powiązane z przepisami unijnymi				
1	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego zawsze znacząco oddziaływać na środowisko	art. 59 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
2	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko zależnie od postanowienia organu właściwego do wydania decyzji środowiskowej	art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku oraz rozporządzenie w sprawie przedsięwzięć oddziałujących na środowisko	inwestor	działanie ciągłe
3	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000	art. 59 ust. 2 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
4	Obowiązek przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 dla przedsięwzięcia wskazanego przez organ	art. 59 ust. 2 pkt 2 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe
5	Obowiązek przeprowadzenia transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć, dla których stwierdzono możliwość znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko	art. 104 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku	inwestor	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
6	Obowiązek uzyskania zatwierdzenia substancji czynnej środka ochrony roślin, sejfnerów i synergetyków	art. 4 ust. 1, art. 25 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	producenci środków ochrony roślin	działanie ciągłe
7	Obowiązek uzyskania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu środka ochrony roślin	art. 28 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 3 i art. 4 ustawy o środkach ochrony roślin	podmiot zamierzający wprowadzić do obrotu środek ochrony roślin	działanie ciągłe
8	Udostępnianie do publicznej wiadomości wykazu środków ochrony roślin posiadających zezwolenie oraz wycofanych z obrotu	art. 57 ust. 1 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 16 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
9	Odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem	art. 35 ustawy o środkach ochrony roślin, rozporządzenie PE o środkach ochrony roślin, §3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin, rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie warunków stosowania środków ochrony roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 516), rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2013 r. w sprawie rozwiązań technicznych, jakie powinny być zastosowane podczas wykonywania zabiegów z zastosowaniem środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego (Dz. U. z 2013 r. poz. 504)	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
10	Obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania ich do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków	§ 3-6 rozporządzenia o stosowaniu i przechowywaniu środków ochrony roślin	podmiot stosujący środki ochrony roślin	działanie ciągłe
11	Przegląd „Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin”	art. 47 ust. 6 pkt 2 ustawy o środkach ochrony roślin	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	działanie ciągłe
12	Udostępnianie informacji dotyczących	art. 57 rozporządzenia PE	Minister Rolnictwa i	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	środków ograniczających ryzyko związane ze stosowaniem środków ochrony roślin dla zdrowia ludzi, zwierząt oraz dla środowiska na stronie internetowej	o środkach ochrony roślin, art. 74 ustawy o środkach ochrony roślin	Rozwoju Wsi	
13	Prowadzenie urzędowych kontroli w celu zapewnienia zgodności z przepisami rozporządzenia	art. 68 rozporządzenia PE o środkach ochrony roślin, art. 80 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2016 r. poz. 17, z późn. zm.)	Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	działanie ciągłe
14	Obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych	art. 41 w związku z art. 45 ust. 1 pkt 3 i art. 96 ust. 1 ustawy o odpadach	podmiot władający powierzchnią ziemi, na której stosowane są komunalne osady ściekowe do celów innych niż rolnictwo i uprawa roślin	działanie ciągłe
15	Obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i raportowania do marszałka województwa	art. 66, art. 75 i art. 76 ustawy o odpadach	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
16	Obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach	art. 96 ust. 1, 4 i 12 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot stosujący komunalne osady ściekowe lub ich wytwórca (przy osadach stosowanych w rolnictwie i uprawie roślin)	działanie ciągłe
17	Obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane	art. 96 ust. 6 ustawy o odpadach, rozporządzenie osadowe	podmiot wytwarzający osady ściekowe	działanie ciągłe
18	Obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej	art. 250 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
19	Sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom	art. 251 i art. 252 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
20	Zapobieganie efektowi domina	art. 264d ustawy – POŚ	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji podanych przez prowadzących zakłady w zgłoszeniu)	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
21	Składanie sprawozdań o bezpieczeństwie	art. 253, art. 254 i art. 256 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 23 lutego 2016 r. w sprawie raportu o bezpieczeństwie zakładu o dużym ryzyku (Dz. U. poz. 287)	prowadzący zakład	działanie ciągłe
22	Sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 261 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	prowadzący zakład	działanie ciągłe
23	Sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych	art. 260 i art. 265 ustawy POŚ, rozporządzenie o planach operacyjno-ratowniczych	komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej (na podstawie informacji przedstawionych przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku)	działanie ciągłe
24	Obowiązki informacyjne względem społeczeństwa	art. 267 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. poz. 2145)	właściwe organy Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
25	Obowiązki kontrolno-rozpoznawcze	art. 269 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz.U. poz. 138)	komendant powiatowy lub wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej	działanie ciągłe
26	Obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii	art. 264 pkt 2 i 3 ustawy – POŚ	prowadzący zakład	działanie ciągłe
27	Uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym	art. 11 pkt 6 lit. I, art. 17 pkt 6 lit. a ustawy PIZP	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
28	Obowiązek uzyskania pozwoleń zintegrowanych dla instalacji	art. 201-204 ustawy – POŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27	prowadzący instalację	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
		sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. poz. 1169)		
29	aKPOŚK	art. 43 ust. 3 i 4c ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
30	Kontrola przestrzegania warunków wprowadzania ścieków komunalnych do wód lub do ziemi	art. 45 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie ściekowe	IOŚ	działanie ciągłe
31	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków przemysłowych do systemów zbierania i oczyszczania ścieków komunalnych	art. 122 ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 listopada 2005 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (Dz. U. poz. 1988, z późn. zm.)	użytkownik wód	działanie ciągłe
32	Kontrola dopuszczalnych mas substancji w odprowadzanych ściekach przemysłowych	art. 45 ust. 2 w związku z art. 156 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne, art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych (Dz. U. poz. 1867, z późn. zm.)	IOŚ	działanie ciągłe
33	Zakaz zrzutu ścieków ze statków do wód powierzchniowych	art. 48 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	kapitan lub armator	działanie ciągłe
34	Kontrola jakości wody pitnej	art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia	PIS	działanie ciągłe
35	Informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi	art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
36	Nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami wykonującymi badania	art. 12 ust. 2 – 4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia	PIS	działanie ciągłe
37	Obowiązek uchwalenia wykazu kąpielisk w gminie	art. 34a ust. 1 ustawy – Prawo wodne	rada gminy	działanie ciągłe
38	Obowiązek prowadzenia ewidencji kąpielisk i jej aktualizacji	art. 34b ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	wójt, burmistrz lub prezydent miasta	działanie ciągłe
39	Obowiązek sporządzania profilu wody w kąpielisku	art. 38 ust. 4a pkt 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie profilu wody w kąpielisku (Dz. U. poz. 191)	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
40	Obowiązek oznakowania kąpieliska	art. 34c ust. 1 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
41	Obowiązek badania jakości wody w kąpielisku	art. 34d ust. 1 ustawy – Prawo wodne	organizator kąpieliska	działanie ciągłe
42	Obowiązek oceny stanu wody w kąpielisku	art. 34d ust. 5 ustawy – Prawo wodne	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe
43	Zakaz wprowadzania ścieków do ziemi w odległości do 1 km od granic kąpieliska	art. 39 ust. 1 pkt 3 lit. e ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
44	Obowiązki związane z informowaniem ludności	art. 163c ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ewidencji kąpielisk	PIS	działanie ciągłe
45	Obowiązek kontroli korzystania z wód wykorzystywanych do kąpeli	art. 156 ust. 1 pkt 8 w związku z art. 163 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o nadzorze nad jakością wody w kąpielisku	państwowy powiatowy inspektor sanitarny	działanie ciągłe
46	Zakaz wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych w obrębie kąpielisk oraz w odległości mniejszej niż 1 kilometr od ich granic	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy – Prawo wodne	użytkownik wód	działanie ciągłe
47	Wyznaczanie specjalnych obszarów ochrony siedlisk	art. 27a ustawy o ochronie przyrody	Minister Środowiska	działanie ciągłe
48	Opracowanie projektu PZO dla obszaru Natura 2000	art. 28 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
49	Opracowanie projektu PO dla obszaru Natura 2000	art. 29 ustawy o ochronie przyrody	sprawujący nadzór nad obszarem	działanie ciągłe
50	Opracowanie projektu listy obszarów Natura 2000, zgodnie z przepisami prawa UE wraz z szacunkiem finansowania przez Wspólnotę	art. 27 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ	działanie ciągłe
51	Kontrola przestrzegania wymogów systemu ścisłej ochrony gatunkowej	art. 123 w związku z art. 48 i art. 49 ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 1348), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409)	rdoś	działanie ciągłe
52	Regulacja możliwości realizacji planów i przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 przez zobowiązanie do wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 34 ustawy o ochronie przyrody	rdoś, dyrektor urzędu morskiego	działanie ciągłe
53	Ocena skutków planów i programów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 przy uwzględnieniu obowiązku kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000	art. 46 pkt 3 ustawy o informacji o środowisku, art. 34 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody	organ opracowujący projekt dokumentu	działanie ciągłe
54	Regulacja wprowadzania do środowiska przyrodniczego gatunków obcych (wydawanie zezwoleń)	art. 120 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody	GDOŚ, rdoś	działanie ciągłe
55	Wyznaczenie OSO	art. 27a ustawy o ochronie przyrody, rozporządzenie OSO	Minister Środowiska	działanie ciągłe
56	Określenie wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć	art. 47 ust. 3 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o programach działań na OSN	dyrektor rzgw	co 4 lata
57	Weryfikacja wyznaczonych wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych i obszarów szczególnie narażonych co 4	art. 47 ust. 4 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	co 4 lata

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	lata			
58	Opracowanie programu działań dla każdego wyznaczonego obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych	art. 47 ust. 4 i 7 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o programach działań na OSN	dyrektor rzgw	co 4 lata
59	Opracowanie zbioru zasad dobrej praktyki rolniczej (z uwzględnieniem zmian zachodzących w sektorze rolniczym)	art. 47 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Środowiska	działanie ciągłe
60	Ocena stopnia eutrofizacji wód	art. 47 ust. 6 ustawy – Prawo wodne	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska	co 4 lata
61	Kontrola stężeń azotanów w wodach wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych	art. 156 ust. 1 pkt 10 i ust. 2 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, PIS, Prezes KZGW, dyrektorzy rzgw	działanie ciągłe
62	Zakaz stosowania nawozów w określonej odległości od jezior, zbiorników wodnych o wskazanej powierzchni, cieków wodnych, rowów, kanałów, stref ochronnych ujęć wody oraz obszarów morskiego pasa nadbrzeżnego	§ 3 ust 4 – 4b rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
63	Zakaz stosowania nawozów naturalnych w okresie od 1 grudnia do końca lutego	§ 2 ust. 4 rozporządzenia o nawozach	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
64	Wyposażenie gospodarstw w szczelne zbiorniki do przechowywania nawozów naturalnych płynnych	art. 25 ust. 1 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
65	Ograniczenie dawki nawozu naturalnego zastosowanej w ciągu roku – nie może ona zawierać więcej niż 170 kg N w czystym składniku na ha użytków rolnych	art. 17 ust. 3 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
66	Zakazy stosowania nawozów: na glebach zalanych wodą, przykrytych śniegiem, zamrożonych do głębokości 30 cm oraz podczas opadów deszczu; nawozów naturalnych w postaci płynnej oraz azotowych – na glebach bez okrywy roślinnej, położonych na stokach o nachyleniu większym niż 10 %; nawozów w postaci płynnej – podczas wegetacji roślin przeznaczonych do bezpośredniego spożycia przez ludzi. Zakaz używania sprzętu agrolotniczego we wskazanych warunkach klimatycznych oraz w odległości 500 m od cieków i zbiorników wodnych	art. 19 i art. 20 ustawy o nawozach i nawożeniu	podmiot stosujący nawozy	działanie ciągłe
67	Wdrożenie i stosowanie ustalonych w bezpośrednio w dyrektywie lub na podstawie jej zapisów norm jakości wód podziemnych oraz wartości progowych stężenia zanieczyszczeń, grup	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	zanieczyszczeń i wskaźników zanieczyszczeń			
68	Wdrożenie i stosowanie procedury oceny stanu chemicznego JCWPd (lub grupy JCWPd)	art. 38a ust. 1, 5 i 5b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o ocenie wód podziemnych	Minister Środowiska IOŚ, PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
69	Publikacja wyników oceny stanu chemicznego JCWPd w PGW na obszarach dorzeczy	art. 114 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie o PGW	Prezes KZGW	działanie ciągłe
70	Ustanowienie zasad monitoringu wód podziemnych	art. 155a i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	Minister Środowiska, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska	działanie ciągłe
71	Prowadzenie monitoringu JCWPd i analiza jego wyników	art. 105 i art. 155a ust. 5 ustawy – Prawo wodne	PSH-PIG-PIB	działanie ciągłe
72	Obowiązek właściwego projektowania pomiarów monitoringowych i prowadzenia sprawozdawczości	art. 105 i art. 155b ustawy – Prawo wodne, rozporządzenie monitoringowe	PSH-PIG-PIB, Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
73	Zapewnienie środków zapobiegania lub ograniczania wprowadzaniu zanieczyszczeń do wód podziemnych	art. 38e ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące wdrożeniu zasady zwrotu kosztów usług wodnych, uwzględniającej wkład wniesiony przez użytkowników wód oraz koszty środowiskowe i koszty zasobowe				
74	Ustalanie taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków z uwzględnieniem: - kosztów związanych ze świadczeniem usług - zmian warunków ekonomicznych oraz wielkości usług i warunków ich świadczenia - kosztów wynikających z planowanych wydatków inwestycyjnych	art. 20 ust. 1-3 ustawy o zaopatrzeniu w wodę	przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne	działanie ciągłe
75	Uwzględnienie zasady zwrotu kosztów w stosunku do administrowanych rzek i obiektów	art. 1 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	administrator cieków	działanie ciągłe
Działania służące propagowaniu skutecznego i zrównoważonego korzystania z wody w celu niedopuszczenia do zagrożenia realizacji celów środowiskowych				
76	Obowiązek opracowania i weryfikacji warunków korzystania z wód regionu, jako aktu prawa miejscowego wspomagającego osiągnięcie celów środowiskowych	art. 92 ust. 3 pkt 2 i art. 120 ust. 1 ustawy – Prawo wodne	dyrektor rzgw	do końca IV kw. 2016 r.
77	Uwzględnienie problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w podstawach programowych kształcenia	art. 77 ustawy – POŚ	Minister Edukacji Narodowej, organizatorzy kursów	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	ogólnego dla wszystkich typów szkół oraz kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych		prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych	
78	Obowiązek kształtowania pozytywnego stosunku społeczeństwa do ochrony środowiska oraz popularyzowania zasad tej ochrony	art. 78 ustawy – POŚ	środki masowego przekazu	działanie ciągłe
79	Obowiązek prowadzenia działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody	art. 4 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody	organy administracji publicznej, instytucje naukowe i oświatowe, publiczne środki masowego przekazu	działanie ciągłe
80	Edukacja w zakresie zrównoważonego wykorzystania wody	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Prezes KZGW	działanie ciągłe
81	Kampania edukacyjna dotycząca gospodarowania wodami	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
82	Obowiązek uwzględniania w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymagań ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrony gruntów rolnych i leśnych	art. 1 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP	organy administracji rządowej i samorządowej	działanie ciągłe
83	Promowanie rozwiązań mających na celu oszczędne gospodarowanie zasobami wodnymi	art. 113b ust. 2 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Infrastruktury i Budownictwa, Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Energii, Minister Skarbu Państwa, Prezes KZGW	działanie ciągłe
Działania służące zaspokajaniu obecnych i przyszłych potrzeb wodnych w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi w rozumieniu ustawy o zaopatrzeniu w wodę				
84	Zakaz odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. a i pkt 3 lit. a ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
85	Ustanawianie stref ochronnych ujęć wód	art. 51 – 58 ustawy – Prawo wodne	właściciel ujęcia, dyrektor rzgw, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrola poboru powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych, w tym prowadzenie rejestru lub rejestrów poboru wody i obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Kontrole te są systematycznie poddawane przeglądowi i w miarę potrzeby uaktualniane. Możliwe jest zwolnienie z tych kontroli dla poboru lub piętrzenia, które nie mają znaczącego wpływu na stan wód				
86	Prowadzenie kontroli gospodarowania	art. 156 – 162 ustawy –	Prezes KZGW,	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	wodami	Prawo wodne	dyrektor rzgw	
87	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ, art. 156 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne	IOŚ, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
88	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 1 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący pobór wody	działanie ciągłe
89	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący piętrzenie wody	działanie ciągłe
90	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Kontrole, obejmujące wymóg uzyskania uprzedniego zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych. Woda może być pobrana z każdego wód powierzchniowych lub podziemnych, pod warunkiem, że wykorzystanie tego źródła nie naraża osiągnięcia celów środowiskowych, ustalonych dla tego źródła lub zasilanej lub uzupełnianej części wód podziemnych. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
91	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na sztuczne zasilanie wód podziemnych	art. 37 pkt 3 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot prowadzący sztuczne zasilanie wód podziemnych	działanie ciągłe
Wymóg uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody dla zrzutów ze źródeł punktowych mogących spowodować zanieczyszczenie lub uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, ustanawiającego kontrole emisji dla danych zanieczyszczeń. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
92	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków w ramach szczególnego korzystania z wód	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
93	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
94	Kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska oraz przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska	art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy o IOŚ	IOŚ	działanie ciągłe
95	Przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na odprowadzanie ścieków oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata	art. 136 ust. 2 ustawy – Prawo wodne	organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
96	Zakaz wprowadzania ścieków do jezior i ich dopływów jeżeli czas dopływu ścieków do jeziora byłby krótszy niż 24	art. 39 ust. 1 pkt 2 lit. d ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki, organ wydający pozwolenie	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	godziny		wodnoprawne	
Środki zapobiegające lub kontrolujące wprowadzenie zanieczyszczeń, dla rozproszonych źródeł mogących spowodować zanieczyszczenie. Kontrole mogą przyjmować formę wymogu uzyskania uprzedniej regulacji, takiej jak zakaz wprowadzania zanieczyszczeń do wody, uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach, gdzie taki wymóg nie jest inaczej przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole te są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
97	Ewidencja zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
98	Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej	art. 3 ust. 3 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
99	Ewidencja umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości w celu kontroli wykonywania przez właścicieli nieruchomości i przedsiębiorców obowiązków wynikających z ustawy	art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
100	Obowiązek przyłączenia nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych	art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy o czystości w gminach	właściciel nieruchomości	działanie ciągłe
101	Obowiązek zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy	art. 6c ust. 1 ustawy o czystości w gminach	gmina	działanie ciągłe
102	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na rolnicze wykorzystanie ścieków	art. 122 ust. 1 pkt 6 ustawy – Prawo wodne	właściciel lub użytkownik gruntu	działanie ciągłe
Środki dla każdego innych szkodliwych wpływów na stan wód określonych, w szczególności dla zapewnienia, że warunki hydromorfologiczne części wód są zgodne z osiągnięciem wymaganego stanu ekologicznego czy dobrego potencjału ekologicznego dla części wód określonych jako SCW lub SZCW. Kontrole w tym celu mogą przyjąć formę wymogu uzyskania uprzedniego zezwolenia lub rejestracji opartej na ogólnie wiążących zasadach gdzie taki wymóg nie jest w inny sposób przewidziany przez prawodawstwo wspólnotowe. Kontrole takie są okresowo przeglądane i w miarę potrzeby uaktualniane				
103	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie oraz retencjonowanie wód	art. 37 pkt 4 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
104	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na korzystanie z wód do	art. 37 pkt 5 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
	celów energetycznych	wodne		
10 5	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na regulację wód	art. 122 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
10 6	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wykonanie urządzeń wodnych	art. 122 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód	działanie ciągłe
10 7	Utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych wód z uwzględnieniem cieków lub odcinków cieków szczególnie cennych przyrodniczo	art. 154 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe
10 8	Przeprowadzenie pogłębionej analizy oddziaływań antropogenicznych pod kątem zmian hydromorfologicznych	Art. 90 ust. 1 pkt 1a i art. 113 ust. 3 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW	działanie ciągłe
Zakaz bezpośrednich zrzutów zanieczyszczeń do wód podziemnych				
10 9	Zakaz odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych	art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot korzystający z wód, organ wydający pozwolenie wodnoprawne	działanie ciągłe
Środki dla wyeliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje określone w wykazie substancji priorytetowych oraz dla stopniowego ograniczania zanieczyszczenia przez inne substancje, które w innym przypadku mogłyby uniemożliwić osiągnięcie celów środowiskowych				
11 0	Obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków	art. 37 pkt 2 oraz art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy – Prawo wodne	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
11 1	Obowiązek zapewnienia, iż nie są przekroczone wartości dopuszczalne zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi	rozporządzenie ściekowe	podmiot wprowadzający ścieki	działanie ciągłe
11 2	Zakaz produkcji i stosowania substancji: aldryna, chlordan, chlordekon, dieldryna, endryna, endosulfan, heptachlor, heksachlorobenzen, mireks, toksafen, heksabromobifenyl, heksabromocyklododekan oraz DDT	art. 3 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 850/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczącego trwałych zanieczyszczeń organicznych i zmieniającego dyrektywę 79/117/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 8, str. 465)	podmioty wytwarzające, wprowadzające do obrotu i stosujące substancje	działanie ciągłe
Wszelkie inne środki dla zapobiegania znacznym stratom zanieczyszczeń z instalacji technicznych oraz dla zapobiegania i/lub zredukowania wpływu przypadkowych zanieczyszczeń, na przykład na skutek powodzi, w tym bezpośrednich systemów wykrywania i wczesnego ostrzegania o takich przypadkach, włączając wszystkie właściwe działania redukujące ryzyko dla ekosystemów wodnych w przypadkach awarii, których nie można było przewidzieć				

Lp.	Działanie	Podstawa prawna	Jednostka odpowiedzialna	Harmonogram realizacji
11 3	Zakaz lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania	art. 40 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne	inwestor, właściciel lub użytkownik gruntu, gmina	działanie ciągłe
Działania mające na celu zapewnienie koordynacji osiągnięcia celów środowiskowych w całym obszarze międzynarodowego dorzecza				
11 4	W przypadku obszarów dorzeczy znajdujących się częściowo poza terytorium Polski, koordynowanie działań z właściwymi władzami państw członkowskich Unii Europejskiej oraz z właściwymi władzami państw leżących poza granicami Unii Europejskiej.	art. 3 ust. 5 ustawy – Prawo wodne	Prezes KZGW, dyrektor rzgw	działanie ciągłe

Działania uzupełniające obejmują pozostałe środki, które powinny zostać wdrożone dla osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Nie są one obowiązkowe dla wszystkich części wód. Jeżeli jednak działanie to zostanie wpisane do programu działań, staje się ono obowiązkowe do realizacji dla tej części wód, dla której zostało ustanowione. Działania uzupełniające są opracowywane i wdrażane w uzupełnieniu do działań podstawowych i wskazane dla JCW, w których istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych. Są one odpowiedzią na presję będącą przyczyną wystąpienia zagrożenia. Podstawę przy ocenie ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych stanowiła ocena stanu wód w latach 2010 – 2012 zweryfikowana dodatkowo o ocenę stanu i wyniki monitoringu wód z 2013 r. Szczegółowy opis oceny ryzyka znajduje się w rozdziale 4. Skuteczność niektórych działań uzupełniających wymaga wprowadzenia ich na terenie całego kraju, dlatego zostały one wpisane w katalog działań krajowych. Działania krajowe mające charakter działań uzupełniających w rozumieniu art. 113b ust. 5 to w szczególności:

- 1) uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi lub roztopowymi, przygotowanie opracowania dotyczącego zaostrzenia warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do jezior i zbiorników retencyjnych wód opadowych lub roztopowych w zakresie oczyszczania z substancji biogenych, celem przedłożenia Ministrowi Środowiska na potrzeby zmiany rozporządzenia ściekowego;
- 2) monitoring zgodności z przedstawionym operatem prac zarybieniowych w ramach racjonalnej gospodarki rybackiej;
- 3) opracowanie kodeksu dobrej praktyki wędkarskiej regulujących m.in. stosowanie zanęt;
- 4) wymóg każdorazowej analizy przez organ wydający pozwolenie wodnoprawne, w odniesieniu do wszystkich przypadków, w których korzystanie z wód objęte pozwoleniem wodnoprawnym wiąże się z problematyką zrzutu wody ze stawów hodowlanych, konieczności nałożenia obowiązku realizacji niezbędnych przedsięwzięć ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko;
- 5) przygotowanie dobrych praktyk dotyczących ochrony środowiska wodnego przy zrzucie wody ze stawów hodowlanych w celu wsparcia merytorycznego dla inwestorów oraz organów wydających decyzje administracyjne;
- 6) opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania;
- 7) opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych;
- 8) weryfikacja sposobu oceny potencjału ekologicznego dla SZCW i SCW;
- 9) wapnowanie gleb w celu ograniczenia odpływu biogenów z terenów rolniczych (źródło finansowania: wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej).

W aPWŚK wskazano także działania dla obszarów chronionych, wynikające z PZO i PO, przewidziane do wdrożenia w odniesieniu do siedlisk i gatunków zależnych od wód, których realizacja wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów środowiskowych zarówno w zakresie celów dla obszarów

chronionych jak i w JCW, w obrębie których zlokalizowane są te obszary. W aPWŚK uwzględniono wszystkie PZO i PO dla parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu oraz PZO dla obszarów Natura 2000, które zostały zatwierdzone do lipca 2015 r.

W celu wskazania odpowiedniego programu działań, dla JCW przeanalizowano różne warianty zestawów działań. Przeprowadzona analiza skuteczności i realności wskazanych działań, a następnie przeprowadzenie analizy ekonomicznej, doprowadziło do wyboru optymalnego zestawu działań. W aPWŚK dla wszystkich działań w programie zostały wskazane jednostki odpowiedzialne za ich wdrażanie, harmonogram realizacji, koszty, wskaźniki stopnia realizacji oraz potencjalne źródła finansowania.

W aPWŚK przedstawiono także propozycje kierunków zmian umożliwiających finansowanie oraz powszechną realizację części działań. Przykładem takich zmian jest propozycja stworzenia mechanizmu pozwalającego na stworzenie programu porządkowania gospodarki ściekami na obszarach pozaaglomeracyjnych.

Poza programem działań, w aPWŚK opisano także dobre praktyki wspomagające osiągnięcie dobrego stanu wód w zakresie naturalnej i małej retencji, gospodarowania wodami na obszarach rolniczych, utrzymania cieków, ograniczenia wpływu skutków zmian klimatu na zasoby wodne oraz dobre praktyki na szczeblu lokalnym, mówiące o oszczędnym gospodarowaniu wodą oraz lokalnym retencionowaniu wód opadowych. Rekomendowane w aPWŚK dobre praktyki mają charakter nieobligatoryjny i wspomagający działania obowiązkowe.

Zakłada się, że wszystkie działania, które są już wskazane w obowiązujących przepisach, są i będą realizowane przez jednostki zobligowane do tego ustawowo. Kluczowe dla skuteczności programu jest bowiem wdrożenie wszystkich działań, w szczególności tych, które powinny być realizowane w sposób ciągły.

SPRAWOZDANIE Z PODJĘTYCH KROKÓW I ŚRODKÓW W CELU ZASTOSOWANIA ZASADY ZWROTU KOSZTÓW UŻYTKOWANIA WÓD

Użytkownicy wód w Polsce zobowiązani są do ponoszenia kosztów korzystania z zasobów wodnych poprzez uiszczanie opłat za pobór wód i zrzut ładunków zanieczyszczeń, na podstawie ustalanych corocznie przez Radę Ministrów stawek opłat. W sektorze rolnictwa dodatkowo członkowie spółek wodnych oraz użytkownicy gruntów odnoszących korzyści z urzędzeń spółek wodnych uiszczają składki na rzecz spółek wodnych. Spółki wodne przeznaczają te składki na wykonywanie zadań statutowych, tj. utrzymywania melioracji wodnych szczegółowych.

Należy jednak mieć na uwadze, iż w polskim systemie prawnym funkcjonuje również system zwolnień z opłat, wynikający z ustawy - POŚ. Zwolnienia dotyczą pewnej części sektora rolnictwa (zwolnienie z opłat wody pobieranej do nawodnień i napełniania stawów rybnych, przy czym wykorzystanie do celów rolniczych wody z sieci komunalnych podlega normalnym płatnościom zgodnie z zasadą pełnego zwrotu kosztów) oraz przemysłu (hydroenergetyka – zwolnienie dotyczy wyłącznie zwrotnych poborów wody; pobory bezzwrotne są objęte opłatami we wszystkich obszarach działalności przemysłowej, dotyczy to również wód chłodniczych; zrzut ładunków zanieczyszczeń - tutaj przyrost temperatury - jest również objęty opłatami).

Dla środków pochodzących z budżetu Wieloletnich Ram Finansowych UE 2014-2020 dla:

- 1) polityki spójności,
- 2) Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

zostały określone warunki udzielenia wsparcia (tak zwane warunki ex-ante). Spełnienie tych warunków umożliwi korzystanie ze środków budżetu UE w perspektywie finansowej 2014-2020. Niezbędne jest zapewnienie przez państwo członkowskie UE istnienia polityki w zakresie cen wody, przewidującej odpowiednie zachęty dla użytkowników, aby efektywnie korzystali z zasobów wodnych, a także zapewnienie odpowiedniego wkładu różnych użytkowników wody w zwrot kosztów za usługi wodne w stopniu określonym w PGW oraz aPGW. Brzmienie warunku jest powiązane z pełnym wdrożeniem wymagań wspólnotowych, które wymagają stosowania polityki w zakresie cen wody, zapewniającej odpowiedni wkład różnych użytkowników w zwrocie kosztów usług wodnych (z wyodrębnieniem poszczególnych sektorów: przynajmniej komunalnego, rolnictwa i przemysłu) oraz przewidującej odpowiednie zachęty dla wszystkich użytkowników w celu efektywnego korzystania z wód. W związku z powyższym w treści przyjętego przez KE POLiŚ 2014-2020 jako kryterium spełnienia tego warunku zapisano m.in. przyjęcie nowej ustawy Prawo wodne, mającej na celu zapewnienie komplementarności polityce opłat za wodę, z uwzględnieniem zwrotu kosztów za usługi wodne.

Zgodnie z informacją zawartą w POLiŚ 2014-2020 w odniesieniu do inwestycji z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, zwrot kosztów za usługi wodne w sektorze komunalnym jest na odpowiednim poziomie, określonym w zatwierdzonych PGW. Ten sam poziom zwrotu kosztów za usługi wodne w tym sektorze został zachowany w aPGW.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ZAKRESIE WÓD PRZEZNACZONYCH DO SPOŻYCIA

Na każdym obszarze dorzecza wyznaczono wszystkie części wód wykorzystywane do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, dostarczające średnio więcej niż 10 m³ na dobę lub służące więcej niż 50 osobom oraz części wód, które przewidywane są do takich celów w przyszłości.

Monitorowane są te części wód, które dostarczają średnio powyżej 100 m³ wody do spożycia na dobę. Dla każdej części wód przeznaczonej do spożycia poza osiągnięciem celów środowiskowych i spełnienia norm jakości, Polska jako państwo członkowskie zapewnia, że uzdatnione wody będą spełniały określone wymogi. Zapewnia także konieczną ochronę części wód wyznaczonych w celu uniknięcia pogorszenia ich jakości. Dla tych części wód, które służą do poboru wody przeznaczonej do spożycia ustalono strefy ochronne. W programie działań dla JCW znajdują się działania ciągłe:

- 1) kontrola jakości wody pitnej –, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a za jego realizację odpowiedzialna jest PIS;
- 2) informowanie o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 5 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, a odpowiedzialni za realizację są wójt/burmistrz/prezydent;
- 3) nadzór nad materiałami i wyrobami stosowanymi w procesach uzdatniania i dystrybucji wody oraz laboratoriami wykonującymi badania, którego podstawą prawną jest art. 12 ust. 2-4 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o PIS, rozporządzenie o wodzie do spożycia, a za jego realizację odpowiedzialna jest PIS.

Ponadto zaplanowane są działania w zakresie:

- 1) zakazu odprowadzania ścieków do wód i do ziemi w granicach stref ochronnych ujęć wód, jeżeli byłoby to sprzeczne z warunkami ochrony;
- 2) ustanawiania stref ochronnych ujęć wód.

Podsumowując, działania w celu zabezpieczenia wody przeznaczonej do spożycia przed zanieczyszczeniami podejmowane są w trybie ciągłym na poziomie krajowym.

PODSUMOWANIE KONTROLI POBORÓW I MAGAZYNOWANIA WÓD

Kolejną kwestią są pobory powierzchniowych i podziemnych wód słodkich i piętrzenia słodkich wód powierzchniowych. W zakresie tych wód prowadzone są kontrole i ponadto prowadzony jest rejestr poboru wody, a ich użytkownicy mają obowiązek uprzedniego uzyskania zezwolenia na pobór lub piętrzenie wód. Realizacja działań wyznaczonych dla części wód podziemnych w znacznej mierze spoczywa na podmiotach indywidualnych – właścicielach obiektów, gruntów, koncesji, w tym koncesji górniczych, systemu odwodnieniowego oraz na użytkownikach obiektów, jednostkach odpowiedzialnych za utrzymanie kopalń wyłączonych z eksploatacji. Związane jest to przede wszystkim z faktem, że są to podmioty, które w wyniku prowadzonej działalności przyczyniają się do powstawania określonej presji. Działania te zostały zaliczone zarówno do działań podstawowych jak i uzupełniających, wyznaczonych do realizacji w JCWPd. Działania te obejmują m.in. ograniczenie poboru wód podziemnych w obszarach o możliwej ascencji i ingresji wód o podwyższonym zasoleniu do poziomu umożliwiającego utrzymanie składu chemicznego określonego dla wód pitnych, realizację zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami, coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela lub użytkownika ujęcia, przekazywanie raz w roku przez zarządzających obiektami prowadzącymi odwodnienia w skali regionalnej i lokalnej (kopalnie wglębne i odkrywkowe) danych dotyczących wielkości odwodnienia i zasięgu leja depresji, przekazywanie raz w roku przez zarządcę zakładu górniczego danych o stanie wyrobiska, w którym zaprzestano eksploatacji (prowadzone odwodnienia, stan rekultywacji, prowadzenie monitoringu), analizę wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia i rekultywację odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Ich realizacja jest możliwa w oparciu o przepisy m.in. ustawy – Prawo wodne, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2015 r. poz. 196, z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. poz. 523). W katalogu działań krajowych znajdują się działania ciągłe:

- 1) prowadzenie kontroli gospodarowania wodami;
- 2) kontrola dotycząca przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska;
- 3) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w ramach szczególnego korzystania z wód;
- 4) obowiązek uzyskania pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie wód;
- 5) przegląd ustaleń pozwoleń wodnoprawnych na pobór wody oraz realizacji tych pozwoleń co najmniej raz na 4 lata.

PODSUMOWANIE KONTROLI ZRZUTÓW ZE ŹRÓDEŁ PUNKTOWYCH I INNYCH DZIAŁAŃ WPŁYWAJĄCYCH NA STAN WÓD

Działania związane z kontrolą zrzutów ze źródeł punktowych i innych działań wpływających na stan wód są ujęte wśród działań krajowych o charakterze ciągłym. Przypisanie działań do jednostek odpowiedzialnych, takich jak instytucje, służby czy właściciele lub użytkownicy obiektów, również wynika z obowiązujących przepisów prawnych. Do działań ukierunkowanych na kontrole zalicza się grupy działań związane z przeglądem obowiązujących i wydawaniem nowych pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków, identyfikacją występowania przyczyn pojedynczych stwierdzonych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego (konieczność reagowania na pojawiające się przypadki na bieżąco). Działania ciągłe przewidziane do realizacji w skali całego kraju stanowią około 47% wszystkich działań.

W zakresie wód podziemnych są to następujące działania:

- 1) weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, zwłaszcza na terenach o znacznym rozdysponowaniu wód podziemnych;
- 2) monitoring dla potencjalnych ognisk zanieczyszczeń (zakładów przemysłowych, ferm chowu i hodowli zwierząt) oraz terenów zamkniętych, zdegradowanych i pogórnicznych;
- 3) określenie dodatkowych punktów monitoringu jakości oraz ilości wód podziemnych (nowe bądź adaptacja istniejących, np. przemysłowych);
- 4) składanie rocznych sprawozdań odnośnie do pomiarów ilości i jakości wód pobieranych, zrzuconych, wtłaczanych i odwadnianych, wraz z zasięgiem leja depresyjnego na terenach górniczych, jako warunek w pozwoleniach wodnoprawnych wydawanych na użytkowanie wód.

OKREŚLENIE PRZYPADKÓW, W KTÓRYCH UDZIELONO ZEZWOLENIA NA BEZPOŚREDNIE ZRZUTY DO WÓD PODZIEMNYCH

W zakresie bezpośrednich zrzutów ścieków do wód podziemnych w katalogu działań krajowych znajduje się działanie ciągłe polegające na zakazie odprowadzania ścieków bezpośrednio do wód podziemnych. Działanie to realizowane jest na bieżąco, a za jego realizację odpowiadają podmioty korzystające z wód i organy wydające pozwolenia wodnoprawne.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH W ODNIESIENIU DO SUBSTANCJI PRIORYTETOWYCH

Podstawowe działania w tym zakresie dotyczą wykonania przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków w zakresie substancji, dla których stwierdzono przekroczenia. Ponadto zaplanowano działania polegające na przeprowadzeniu pogłębionej analizy presji, dla tych JCWP, dla których zidentyfikowanie przyczyny przekroczeń na podstawie obecnie dostępnych danych było niemożliwe. Szczególną grupę działań ograniczającą wpływ substancji priorytetowych jest weryfikacja programu ochrony środowiska dla gmin w zakresie wprowadzania do atmosfery substancji z grupy WWA. Ponadto w zakresie działań związanych z substancjami priorytetowymi jednym z istotnych działań jest przeprowadzenie weryfikacji istniejącej sieci punktów pomiarowo-kontrolnych i ewentualne uzupełnienie jej o nowe ppk do końca cyklu planistycznego. Stwierdzono potrzebę weryfikacji reprezentatywności dotychczasowej sieci ppk.

PODSUMOWANIE ŚRODKÓW PODJĘTYCH DLA ZAPOBIEŻENIA LUB ZMNIEJSZENIA WPŁYWU PRZYPADKOWYCH ZANIECZYSZCZEŃ

Działania związane z zapobieganiem przypadkowym zanieczyszczeniom lub zmniejszeniem takich zanieczyszczeń są wskazane w katalogu działań krajowych. Są to m. in. działania związane z zapobieganiem awariom:

- 1) obowiązek zgłoszenia zakładu o zwiększonym ryzyku lub zakładu o dużym ryzyku właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) sporządzanie i wdrażanie dokumentów precyzujących polityki przeciwdziałania poważnym awariom;
- 3) zapobieganie efektowi domina;
- 4) składanie sprawozdań o bezpieczeństwie;
- 5) sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 6) sporządzanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych;
- 7) obowiązki informacyjne względem społeczeństwa;
- 8) obowiązki kontrolno-rozpoznawcze;
- 9) obowiązki informacyjne w razie wystąpienia awarii;
- 10) uwzględnienie problematyki awarii przemysłowych w planowaniu przestrzennym,

a także działania związane ze stosowaniem i przechowywaniem np. środków ochrony roślin, komunalnych osadów ściekowych:

- 1) odpowiednie stosowanie środków ochrony roślin dla zapewnienia ochrony zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem,

- 2) obowiązek czyszczenia sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin, przygotowywania ich do zastosowania oraz przechowywania środków ochrony roślin z zachowaniem stref buforowych od ujęć wód, zbiorników wodnych, cieków,
- 3) przegląd Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin (M.P., poz. 536),
- 4) obowiązek uzyskania zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie komunalnych osadów ściekowych,
- 5) obowiązek ewidencjonowania wytworzonych komunalnych osadów ściekowych i składania sprawozdań w tym zakresie marszałkowi województwa,
- 6) obowiązek stosowania komunalnych osadów ściekowych zgodnie z wytycznymi, obejmującymi obowiązek zapewnienia by były one ustabilizowane oraz przygotowane odpowiednio do celu i sposobu stosowania, spełniały określone wymogi fizyczne, chemiczne i biologiczne oraz nie były stosowane na terenach i gruntach o wskazanym przeznaczeniu, położeniu i właściwościach,
- 7) obowiązek badania komunalnych osadów ściekowych przeznaczonych do rolniczego wykorzystania lub przetworzenia oraz gruntów, na których będą stosowane.

DANE SZCZEGÓŁOWE DOTYCZĄCE DODATKOWYCH ŚRODKÓW UZNANYCH ZA KONIECZNE DLA SPEŁNIENIA USTALONYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

W zakresie danych szczegółowych dotyczących dodatkowych środków uznanych za konieczne dla spełnienia ustalonych celów środowiskowych w programie działań zaproponowano działania uzupełniające, które stanowią pozostałe środki, które mogą zostać przyjęte w celu osiągnięcia przez JCW celów środowiskowych. Działania wskazane dla danej JCW są obowiązkowe do wdrożenia. Wśród tych działań znajdują się przede wszystkim:

- 1) instrumenty prawne,
- 2) instrumenty administracyjne,
- 3) kontrole emisji,
- 4) projekty konstrukcji,
- 5) projekty rehabilitacyjne,
- 6) projekty badawcze, rozwojowe i pokazowe.

Każda z kategorii JCW posiada dodatkowo specyficzne działania ukierunkowane na zmniejszenie presji oddziałujących na te części wód wynikających z ich cech charakterystycznych, np. działania rekultywacyjne dla JCW jeziornych.

Z uwagi na charakter działań podstawowych, które są obowiązujące na obszarze całego kraju, działania te podzielono na działania podstawowe na poziomie krajowym oraz na działania podstawowe skierowane do konkretnych JCW.

Te ostatnie łącznie z działaniami uzupełniającymi stanowią zestaw działań, z którego dokonywano wyboru na potrzeby budowy programów działań w poszczególnych JCW w ramach aPWŚK. Ponadto wskazano także rekomendacje w zakresie dobrych praktyk dotyczących gospodarowania wodami m. in. w zakresie ponownego wykorzystania wody, zwiększania naturalnej retencji, racjonalnej gospodarki rolnej. Ww. rekomendacje mają charakter dobrowolnie podejmowanych przez jednostki praktyk.

DZIAŁANIA UKIERUNKOWANE NA POPRAWĘ STANU WÓD MORSKICH

Obszar całego kraju został uznany za wrażliwy na eutrofizację pochodzącą ze źródeł komunalnych, ze względu na konieczność ochrony wód Bałtyku. Zaproponowany program działań, który wynika z aPWŚK obejmuje również działania, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na poprawę stanu wód morskich. Wśród działań wpływających na poprawę stanu wód morskich należy wymienić przede wszystkim działania z zakresu uporządkowania gospodarki komunalnej, w tym realizację KPOŚK. Sam program działań dla wód morskich zostanie zawarty w krajowym programie ochrony wód morskich (KPOWM). Prognoza oddziaływania na środowisko dla aPGW wykazała, że żadne z działań dla JCWP nie wpływają negatywnie na stan wód morskich.

W celu oceny stopnia realizacji działań wynikających z KPOŚK, wnikliwej analizie poddano stan realizacji działań zawartych w tym dokumencie w okresie wdrażania PWŚK. Dokonano tego na podstawie kolejnych aktualizacji KPOŚK oraz corocznych sprawozdań, dotyczących stopnia wykonania założeń programu, przedkładanych przez marszałków województw Prezesowi KZGW. Dane przekazywane przez marszałków obejmowały wyznaczone aglomeracje, stąd też niezbędne było przypisanie otrzymanych informacji do odpowiednich JCW Aktualizacja PWŚK obejmuje również niektóre inwestycje wynikające z Programu wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji zbiorczej. Według danych ze sprawozdania z realizacji KPOŚK z lat 2010-2011, w ramach KPOŚK 2010, aglomeracje posiadały 104 457,2 km wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu przypadającym na lata 2012-2013 długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2013 r. wyniosła 123 199,2 km. Powyższe dane ze sprawozdań wskazują, iż długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej w poszczególnych latach wynosiła: w 2010 r. – 440,06 km, w 2011 r. – 426,3 km, w 2012 r. – 424 km, zaś w 2013 r. – 357 km.

W ramach KPOŚK w latach 2010-2013 zrealizowano również 170 inwestycji polegających na budowie nowych oczyszczalni ścieków, 199 inwestycji dotyczących modernizacji oczyszczalni oraz 124 inwestycje, które obejmowały modernizację tylko części osadowej. W okresie tym rozbudowano również 44 oczyszczalnie ścieków, a 287 poddano równocześnie rozbudowie i modernizacji.

Reasumując, w okresie obowiązywania PWŚK na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowej sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, zaś modernizacji poddano 1 646,36 km. w tym czasie zrealizowano 824 inwestycji mających na celu budowę nowych oraz rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Ponadto na podstawie danych z aKPOŚK 2009 oraz sprawozdań z realizacji KPOŚK z lat 2009-2013, zweryfikowano stopień wykonania założeń z PWŚK dotyczących planów inwestycyjnych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych. W programie działań dla KPOŚK inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków podzielono na siedem grup:

- 1) budowa nowej oczyszczalni ścieków,
- 2) modernizacja oczyszczalni ścieków (w skład tej grupy wchodzi modernizacja oczyszczalni ścieków oraz modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków),
- 3) rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- 4) remont i modernizacja oczyszczalni ścieków,
- 5) remont oczyszczalni ścieków,
- 6) rozbudowa oczyszczalni ścieków,
- 7) inne inwestycje oczyszczalni ścieków.

Specyficzną grupę stanowiły inne inwestycje oczyszczalni ścieków, w skład których wchodziły również działania niemające wpływu na osiągnięcie wymaganego stanu JCWP. Z kolei dla części działań nie było wystarczających danych pozwalających określić stan ich wykonania. W tabeli 24 przedstawiono także działania krajowe, które wpłyną na poprawę stanu wód morskich

Tabela 24. Działania ukierunkowane pośrednio na poprawę stanu wód morskich

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
DZIAŁANIA KONTROLNE	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola postępowania w zakresie gromadzenia ścieków przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorców oraz oczyszczania ścieków przez użytkowników prywatnych z częstotliwością co najmniej raz na 3 lata
		kontrola postępowania w zakresie oczyszczania ścieków przez przedsiębiorstwa z częstotliwością raz na 3 lata
		kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku
	badanie i monitorowanie środowiska wodnego	identyfikacja występowania przyczyn stwierdzonych pojedynczych zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego
DZIAŁANIA ORGANIZACYJNO-PRAWNE I EDUKACYJNE	analiza stanu zlewni	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu wód
		przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu zaplanowania działań ukierunkowanych na redukcję fosforu
	dostęp do informacji	objęcie nadzorem sanitarnym wody w kąpielisku i wykonanie oceny jakości wody
		opracowanie oceny jakości wody wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia
	indywidualne ustalenie celu środowiskowego	ustalenie wartości obniżonych celów środowiskowych
	weryfikacja Programu ochrony środowiska	weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy
	administracyjne	rewizja wieloletniego programu ochrony brzegów morskich
		opracowanie dokumentacji na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
opracowanie projektu rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)		

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
		wydanie rozporządzenia na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP)
	analiza stanu	przeprowadzenie pogłębionej analizy presji w celu ustalenia przyczyn słabego stanu wód
GOSPODARKA KOMUNALNA	działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków
		budowa nowej oczyszczalni ścieków
		budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących
		budowa sieci kanalizacyjnej
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków
		modernizacja oczyszczalni ścieków
		regularny wywóz nieczystości płynnych
		rozbudowa oczyszczalni ścieków
		ewidencja zbiorników bezodpływowych
		opracowanie wykazu stacji zlewnych
	opracowanie sprawozdań kwartalnych o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru gminy wraz ze wskazaniem stacji zlewniej	
	uporządkowanie gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi	
	realizacja KPOŚK	budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
		budowa nowej oczyszczalni ścieków
		budowa sieci kanalizacyjnej w aglomeracji
		modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków
		modernizacja oczyszczalni ścieków
modernizacja sieci kanalizacyjnej w aglomeracji		
rozbudowa oczyszczalni ścieków		
likwidacja oczyszczalni ścieków		
GOSPODARKA KOMUNALNA/ PRZEMYSŁ	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarki odpadami	realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami
KSZTAŁTOWANIE NATURALNYCH WARUNKÓW HYDRODYNAMICZNYCH	kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola terenu
	kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	renaturyzacja brzegu i dna morskiego
KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA EKOSYSTEMÓW OD WÓD ZALEŻNYCH (W TYM MORFOLOGIA I ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI BIOLOGICZNEJ CIEKÓW)	zapewnienie ciągłości rzek i potoków przez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb	budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek
	ograniczenie wpływu presji morfologicznej	przywrócenie drożności cieków istotnych dla zachowania ciągłości morfologicznej
MONITORING	monitoring wód	monitoring badawczy wód

Kategoria działań	Grupa działań	Nazwa działania
PROJEKT BADAWCZY	badanie i monitorowanie środowiska morskiego	analiza i weryfikacja reprezentatywności sieci ppk z uwzględnieniem liczby stacji i ich lokalizacji
PRZEMYSŁ	optymalizacja zużycia wody	analiza wykorzystania wód z odwodnień i wód powierzchniowych racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia
	ograniczenia rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	rekultywacja odkrywek w sposób ograniczający zagrożenie dla jakości wód podziemnych
REKULTYWACJA	działania rekultywacyjne	działania specyficzne do potrzeb
		kontynuacja działań prowadzonych w latach 2004-2013
ROLNICTWO	ograniczenie odpływu biogenów z terenów rolniczych	realizacja programu działań wynikającego z rozporządzenia dyrektora rzgw dotyczącego wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
		objęcie OSN ustanowionego rozporządzeniem dyrektora rzgw programem działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
	kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	kontrola rolniczego gospodarowania przez użytkowników prywatnych i przedsiębiorstwa z częstotliwością raz w roku
	realizacja wieloletniego programu zarybiania	kontrola wielkości zarybiania

7.2. Podsumowanie programu działań dla JCW na obszarze dorzecza Dniestru

Działania do wdrożenia na obszarze dorzecza Dniestru przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd przedstawiono w tabelach 25 i 26.

Tabela 25. Działania podstawowe dla JCW na obszarze dorzecza Dniestru

kategoria JCW	kod JCW	Administracyjne	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania wynikające z konieczności porządkowania systemu gospodarki ściekowej	Kontrola użytkowników prywatnych przedsiębiorstw	Kształtowanie naturalnych warunków hydrodynamicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Kształtowanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz ochrona ekosystemów i zachowanie różnorodności biologicznej	Ograniczenie odpływu biogenu z terenów rolniczych	Ograniczenie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń	Optymalizacja zużycia wody	Realizacja KPOŚK	Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami	Sprawdzalność z zakresu korzystania z wód	Ustanowienie obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych
JCWP rzeczne	PLRW90001272	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW900012748	o	o	o	x	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
	PLRW9000127691	o	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWPd	PLGW9000169	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o

Wyjaśnienie symboli: o – działanie niewskazane dla danej JCW w programie działań; x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Tabela 26. Działania uzupełniające dla JCW na obszarze dorzecza Dniestru

kategoria JCW	kod JCW	Analiza stanu	Analiza stanu zlewni	Badanie i monitorowanie środowiska morskiego	Badanie i monitorowanie środowiska wodnego	Dostęp do informacji	Działania rekultywacyjne	Indywidualne ustalenie celu środowiskowego	Kontrola użytkowników prywatnych i przedsiębiorstw	Monitoring wód	Ograniczenie wpływu presji morfologicznej	Opracowanie warunków korzystania z wód zlewni	Optymalizacja zużycia wody	Przeгляд pozwoleń wodnoprawnych	Realizacja KPOŠK	Realizacja wieloletniego programu zarzybiania	Sprawozdawczość z zakresu korzystania z wód	Weryfikacja Programu ochrony środowiska	Zapewnienie ciągłości rzek i potoków poprzez udrożnienie obiektów stanowiących przeszkodę dla migracji ryb
JCWP	PLRW90001272	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
rzeczne	PLRW900012748	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
JCWPd	PLRW9000127691	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	o
	PLGW9000169	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o

Wyjaśnienie symboli: o – działanie niewskazane dla danej JCW w programie działań; x – działanie wskazane dla danej JCW w programie działań

Katalog działań wskazany dla JCW rzecznych zlokalizowanych na obszarze dorzecza Dniestru obejmuje następujące kategorie:

- 1) gospodarka komunalna,
- 2) działania kontrolne,
- 3) działania organizacyjno-prawne i edukacyjne.

Dla JCW rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru najczęściej wskazywano działania z kategorii: gospodarka komunalna (3 JCWP). Najrzadziej wskazywane były działania z kategorii: działania organizacyjno-prawne i edukacyjne (1 JCWP). Podsumowanie kosztów działań przedstawiono w tabelach 27 i 28.

Tabela 27. Podsumowanie programu działań dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

obszar dorzecza Dniestru		
region wodny		region wodny Dniestru
liczba JCWP rzecznych		3
liczba zagrożonych JCWP rzecznych		1
liczba działań podstawowych ogółem		5
liczba działań uzupełniających ogółem		1
liczba JCWP rzecznych dla których wskazano działania kategorii	gospodarka komunalna	3
	działania kontrolne	2
	działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	1
potencjalne źródła finansowania działań podstawowych		środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań, budżet jednostki odpowiedzialnej za realizację
potencjalne źródła finansowania działań uzupełniających		budżet jednostki odpowiedzialnej za realizację

Tabela 28. Podsumowanie kosztów kategorii działań wskazanych dla JCWP rzecznych na obszarze dorzecza Dniestru

koszty działań [tys. PLN]	region wodny Dniestru	
	podstawowych	uzupełniających
kategorie działań		
gospodarka komunalna	0	-
działania kontrolne	0	-
działania organizacyjno-prawne i edukacyjne	-	20
SUMA	0	20

Katalog działań dla JCWPd obejmuje kategorię gospodarka komunalna i przemysł. Została ona wskazana dla 1 JCWPd leżącej na obszarze dorzecza Dniestru. Podsumowanie w zakresie działań przedstawiono w tabelach 29 i 30

Tabela 29. Podsumowanie programu działań dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

obszar dorzecza Dniestru		
region wodny		region wodny Dniestru
liczba JCWPd		1
liczba zagrożonych JCWPd		0
liczba działań podstawowych ogółem		1
liczba JCWPd dla których wskazano działania kategorii	gospodarka komunalna i przemysł	1
źródło finansowania działań podstawowych		NFOŚiGW, środki własne właścicieli nieruchomości zobowiązanych do wdrożenia działań
źródło finansowania działań uzupełniających		-

Tabela 30. Podsumowanie kosztów wdrożenia kategorii działań wskazanych dla JCWPd na obszarze dorzecza Dniestru

koszty działań [tys. PLN]	region wodny Dniestru	
	podstawowych	
kategorie działań		
gospodarka komunalna i przemysł	108	
SUMA	108	

7.3. Działania zawarte w aPWŚK w kontekście przeprowadzonego sprawdzianu klimatycznego

Procedurze weryfikacji klimatycznej poddano katalog działań aPWŚK dla JCWP oraz JCWPd. Działania obowiązujące na szczeblu krajowym są realizowane w sposób ciągły i wynikają z obowiązujących przepisów prawa, dlatego nie zostały uwzględnione w przedmiotowej analizie.

Weryfikacja klimatyczna została przeprowadzona dla wszystkich wskazanych w programie kategorii działań dedykowanych dorzeczu Dniestru. Ogółem przewidziano 9 działań (8 dedykowanych JCWP oraz 1 dla JCWPd), należących do kategorii: monitoring, gospodarka komunalna, działania organizacyjne i prawne. Żadne z działań nie wykazuje wrażliwości na zmiany klimatu, niemniej ich wdrożenie będzie mieć istotny wpływ dla kontroli reakcji środowiska (monitoring) oraz będzie pozytywnie (łagodząco) oddziaływać na prognozowane zmiany klimatu (działania porządkujące gospodarkę wodno-ściekową).

Pomimo, iż wymienione działania na obszarze dorzecza Dniestru nie są wrażliwe na zmianę klimatu, pośrednio będą korzystnie oddziaływać na te obszary w zakresie gospodarowania wodą, które wykazują wrażliwość klimatyczną. Do kategorii tej należą inwestycje związane właśnie z gospodarką komunalną. Wysoką wrażliwością na zmiany klimatyczne charakteryzują się działania w zakresie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, budowy grupowych i indywidualnych oczyszczalni ścieków, ich rozbudowy lub modernizacji oraz budowy i rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Działania te są silnie sprzężone warunkami pogodowymi i ich zmiennością w czasie. Są m.in. wrażliwe na intensywne opady nawałne, powodzie błyskawiczne, intensywny transport rumowiska, szybki przybór wody w urządzeniach wodno-kanalizacyjnych, intensywne parowanie w okresach gorących i występowanie okresów skrajnie chłodnych, wpływających na procesy technologiczne.

Edukacja, monitoring oraz kontrola użytkowników w zakresie porządkowania gospodarki wodno-ściekowej umożliwią i ułatwią zarządzanie jakością oraz ilością wód dorzecza w prognozowanych warunkach.

8. WYKAZ INNYCH SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMÓW I PLANÓW GOSPODAROWANIA DLA OBSZARU DORZECZA DOTYCZĄCYCH ZLEWNI, SEKTORÓW GOSPODARKI, PROBLEMÓW LUB TYPÓW WÓD, WRAZ Z OMÓWIENIEM ZAWARTOŚCI TYCH PROGRAMÓW I PLANÓW

8.1. Krajowe dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 157 Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kraju 2020 (M.P. poz. 882)

2. Realizacja postanowień

2012-2020

3. Tematyka

Średniookresowa strategia rozwoju kraju wraz z dziewięcioma zintegrowanymi strategiami o charakterze horyzontalnym: Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020, Strategia Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.), Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r., Sprawne Państwo 2020, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 r., Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, aby wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). Długookresową strategię rozwoju kraju, Strategię rozwoju kraju oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji. W strategiach zintegrowanych nastąpiło odejście od wąskiego sektorowego podejścia na rzecz integracji obszarów oraz przenikania się różnych zjawisk i procesów. Jest to postępowanie, które wpisuje się w założenia zrównoważonego podejścia do gospodarki wodnej i zakłada działania we wszystkich sektorach korzystających z zasobów wodnych.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym strategii staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Wzmocnione zostaną działania chroniące wody podziemne i powierzchniowe przez ograniczenie zanieczyszczenia ze źródeł punktowych i obszarowych, które wpisują się w cel PGW, tj. zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji i energii mogących negatywnie oddziaływać na wody.

STRATEGIA ROZWOJU SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 2022

1. Zatwierdzenie:

Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022” (M.P. poz. 377)

2. Tematyka

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP zawiera podstawowe cele kraju w zakresie bezpieczeństwa narodowego.

3. Działania przewidziane do realizacji

Nadrzędnym celem Rzeczypospolitej Polskiej opisanym w dokumencie jest zapewnienie korzystnych i bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych przez eliminację zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń, redukcję ryzyka oraz odpowiednie oszacowanie podejmowanych wyzwań i umiejętne wykorzystywanie pojawiających się szans. Jednym z podstawowych interesów narodowych wskazanych w strategii jest ochrona środowiska naturalnego w warunkach zrównoważonego rozwoju. Wśród celów strategicznych wymieniono między innymi ochronę środowiska naturalnego i ochronę przed skutkami klęsk żywiołowych, a także katastrof spowodowanych przez działalność człowieka. Dokument zawiera także zapisy związane z bezpieczeństwem ekologicznym kraju.

Strategia wskazuje, że osiągnięcie celów w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego uwarunkowane jest pełnym wdrożeniem standardów europejskich w odniesieniu do prawa krajowego, monitoringu i kontroli, edukacji oraz projektów realizowanych w celu poprawienia stanu środowiska. Konieczność wypełnienia

wymogów prawnych UE dotyczy także pełnej implementacji przepisów wspólnotowych, w tym opracowania i aktualizacji PGW.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020

1. Zatwierdzenie

2. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą w dniu 13 lipca 2010 r. w sprawie przyjęcia „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie” (M.P. z 2011 r. nr 36, poz. 423)

3. Realizacja postanowień

2010-2020

4. Tematyka

Dokument określający cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

5. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym polityki regionalnej do 2020 r. jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. W Strategii wskazano m.in. konieczność zastosowania nowoczesnych zasad gospodarowania wodą oraz zarządzania ryzykiem powodziowym. Podkreślono potrzebę rozwoju śródlądowego transportu wodnego, racjonalizacji wykorzystania wody. W ramach przeciwdziałania i zapobiegania zagrożeniom i katastrofom naturalnym, głównie w celu przeciwdziałania suszom i powodziom oraz ograniczania ich skutków, wskazano m.in. renaturyzację cieków wodnych, rozwój systemów małej retencji oraz budowanie innych niezbędnych obiektów gospodarki wodnej, likwidowanie skutków zjawisk ekstremalnych oraz przeciwdziałanie erozji gleb.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (M. P. z 2012 r. poz. 252)

2. Realizacja postanowień

2011-2030

3. Tematyka

W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Wizja zagospodarowania przestrzennego opiera się na głównych cechach przestrzeni: różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie i ładzie przestrzennym, spójności wewnętrznej oraz konkurencyjności i innowacyjności.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu, realizacja ww. celu nastąpi przez osiągnięcie celów częściowych:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski. W ramach tego celu wskazano m.in. następujące kierunki działań: zapewnienie racjonalnego powiązania rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych i ich dostępnością, podjęcie działań ograniczających ryzyko powodziowe. Wskazano działania umożliwiające osiągnięcie celu w sektorze gospodarowania wodami:
  - a) racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludzi i rozwoju gospodarczego,
  - b) wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów – celem tych działań jest ochrona jakości i ilości wody,

- c) zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;
- 2) zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- 3) przywrócenie i utwalenie ładu przestrzennego.

W koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazano, iż instrumentami planistycznymi w zakresie gospodarki wodnej umożliwiającymi realizację powyższych celów są: PGW, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany przeciwdziałania skutkom suszy oraz warunki korzystania z wód regionu wodnego i zlewni.

POLITYKA ENERGETYCZNA PAŃSTWA DO 2030 ROKU

1. Zatwierdzenie

Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M. P. z 2010 r. Nr 2, poz. 11)

2. Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3. Tematyka

Dokument wyznacza podstawowe kierunki polityki energetycznej Polski oraz narzędzia do jej realizacji.

4. Działania przewidziane do realizacji

Bezpieczeństwo energetyczne stanowi jeden z głównych czynników poprawnego funkcjonowania kraju. Przez bezpieczeństwo energetyczne państwa, w myśl art. 3 pkt 16 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r. poz. 1059, z późn. zm.) rozumie się stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska.

Zgodnie z zapisami dokumentu, główne cele polityki energetycznej w zakresie rozwoju wykorzystania OZE to:

- 1) wzrost udziału OZE w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 r. oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych;
- 2) osiągnięcie w 2020 r. 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych, oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji;
- 3) ochronę lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną;
- 4) wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa;
- 5) zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE I ŚRODOWISKO – PERSPEKTYWA DO 2020 R.

1. Zatwierdzenie

Uchwała nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (M. P. poz. 469)

2. Realizacja postanowień

Do 2020 r.

3. Tematyka

Celem Strategii jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków rozwoju zrównoważonego (niskoemisyjnego) sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. W dokumencie zawarto m.in. reformy i działania niezbędne do podjęcia w obszarze energii i środowiska. Jako priorytet wskazano reformę systemu gospodarki wodnej oraz ograniczenie zanieczyszczeń powietrza.

4. Działania przewidziane do realizacji

Przewidziane w strategii cele i działania obejmują m.in.:

- 1) zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska – m.in. racjonalne i efektywne gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody, zachowanie różnorodności biologicznej,

w tym wielofunkcyjnej gospodarki leśnej, odpowiednie gospodarowanie przestrzenią, w tym ochronę przed powodzią;

- 2) zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię – m.in. lepsze wykorzystanie zasobów energii, wzrost znaczenia rozproszonych OZE, w tym wykorzystanie energii wody przez uproszczenie procedur administracyjnych dotyczących inwestycji;
- 3) poprawa stanu środowiska – w tym dostęp do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki.

Strategia wskazuje kluczowe zmiany w zakresie podejścia do ochrony środowiska, w tym także do gospodarki wodnej. Główne założenia obejmują nowy system zarządzania zasobami wód, realizację inwestycji wodnościekowych, inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r.

2. Realizacja postanowień

2001-2020

3. Tematyka

Strategia przedstawia ogólne działania organizacyjne, formalno-prawne, wspierające rozwój naukowy oraz edukacyjny, ale jednocześnie zakłada zwiększenie udziału OZE w bilansie paliwowo-energetycznym w perspektywie do 2020 r.

4. Działania przewidziane do realizacji

- 1) stworzenie systemu wspierania OZE w tym wspieranie wykorzystania małych elektrowni wodnych lub energii geotermalnej;
- 2) wspieranie programów badawczych i demonstracyjnych;
- 3) kreowanie polityki dotyczącej OZE;
- 4) przygotowanie programów rozwoju poszczególnych rodzajów OZE wraz z przeprowadzeniem analiz ekonomicznych.

PROGRAM OCHRONY I ZRÓWNOWAŻONEGO UŻYTKOWANIA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ WRAZ Z PLANEM DZIAŁAŃ NA LATA 2015-2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 213 Rady Ministrów z dnia 6 listopada 2015 r. w sprawie zatwierdzenia „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020” (M. P. poz. 1207)

2. Realizacja postanowień

2014-2020

3. Tematyka

Przedmiotem programu jest różnorodność biologiczna oraz jej ochrona. Stanowi kontynuację Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programu działań na lata 2007-2013, jak również analogicznego dokumentu, obejmującego lata 2003-2006.

4. Działania przewidziane do realizacji

Nadrzędnym celem programu jest poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społeczno-gospodarczym kraju, będzie on realizowany przez osiągnięcie celów strategicznych i operacyjnych wskazanych w programie

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 19 marca 2015 r. o podjęciu przez KE decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 - 2020 (M. P. poz. 305)

2. Realizacja postanowień

2014 - 2020

3. Tematyka

Wyznacza główne kierunki wsparcia z Funduszy Europejskich w latach 2014-2020, zakłada realizację krajowego programu operacyjnego dotyczącego gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska, przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu, transportu i bezpieczeństwa energetycznego.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym Programu jest wsparcie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów i przyjaznej środowisku oraz sprzyjającej spójności terytorialnej i społecznej. Wynika on z jednego z trzech priorytetów Strategii Europa 2020, jakim jest wzrost zrównoważony rozumiany jako wspieranie gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej, w której cele środowiskowe są dopełnione działaniami na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące osie priorytetowe:

- 1) zmniejszenie emisyjności gospodarki (w tym m.in. wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych);
- 2) ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu (w tym m.in. wspieranie inwestycji zmniejszających zagrożenie wystąpienia klęsk żywiołowych, inwestowanie w sektor gospodarki wodnej w celu wypełnienia zobowiązań określonych w prawodawstwie UE w zakresie środowiska oraz zaspokojenia potrzeb inwestycyjnych określonych przez państwa członkowskie);
- 3) rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska w skali europejskiej (w tym m.in. rozwój i usprawnienie niskoemisyjnych systemów transportu, także śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów);
- 4) zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej;
- 5) poprawa bezpieczeństwa energetycznego (konieczność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych).

Wiele z działań związanych z poprawą stanu i rozbudową infrastruktury będzie, bezpośrednio lub pośrednio wpływało na poprawę stanu środowiska, również wodnego.

PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 27 marca 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 (M. P. poz. 350).

2. Realizacja postanowień 2014-2020

3. Tematyka

Program będzie wspierał prowadzenie badań naukowych, rozwój nowych, innowacyjnych technologii oraz działania na rzecz podnoszenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Jego głównym celem będzie pobudzenie innowacyjności polskiej gospodarki, przez zwiększenie nakładów prywatnych na B+R oraz kreowanie popytu przedsiębiorstw na innowacje i prace badawczo-rozwojowe.

4. Działania przewidziane do realizacji

Szczególny nacisk położony zostanie na współpracę w ramach konsorcjów naukowych oraz jednostek naukowych i przedsiębiorstw. Istotne znaczenie będzie miało wspieranie obszarów określonych jako inteligentne specjalizacje (krajowe i regionalne). W Programie priorytetowo traktowane są ekoinnowacje – innowacyjne technologie w dziedzinie ochrony środowiska, w tym w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, zanieczyszczeń powietrza i wody oraz adaptacji do zmian klimatu. Program przewiduje rozwiązania horyzontalne preferujące wsparcie badań naukowych i prac rozwojowych prowadzących do innowacji w zakresie technologii środowiskowych, niskoemisyjnych oraz umożliwiających efektywne (oszczędne) gospodarowanie zasobami.

PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014 - 2020

1. Zatwierdzenie

Komunikat Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 maja 2015 r. o zatwierdzeniu przez Komisję Europejską Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 oraz adresie strony internetowej, na której został on zamieszczony (M. P. poz. 541)

2. Realizacja postanowień

Realizacja zapisów PROW 2014-2020 nastąpi w latach 2015 -2 023.

3. Tematyka

Zgodnie z przepisami UE PROW jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności przez mechanizm umowy partnerstwa. Opisuje on działania, które mają służyć rozwojowi obszarów wiejskich.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem głównym PROW na lata 2014 - 2020 będzie poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

PROW 2014 - 2020 będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020:

- 1) uproszczenie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- 2) poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- 3) poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- 4) odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- 5) wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
- 6) zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Jednym ze wskazanych w PROW działań jest działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, ukierunkowane na zrównoważone gospodarowanie nawozami, działania zapobiegające erozji gleb a także przyczyniające się do ochrony gleb i wód. Ponadto PROW zawiera działania ukierunkowane na zachowanie i ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych, a także ochronę różnorodności krajobrazu. Realizacja ww. działania przyczyni się do realizacji priorytetów 4 i 5, wskazanych powyżej.

AKTUALIZACJA KRAJOWEGO PROGRAMU OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH Z 2010 ROKU

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 1 lutego 2011 r., ogłoszony w Monitorze Polskim jako załącznik do obwieszczenia Ministra Środowiska z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie ogłoszenia aktualizacji krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (M.P. Nr. 62 poz. 589)

2. Realizacja postanowień

2011-2015

3. Tematyka

KPOŚK jest programem, którego realizacja ma na celu redukcję zanieczyszczeń biodegradowalnych oraz redukcję związków azotu i fosforu z oczyszczalni ścieków w aglomeracjach >2 000 RLM. Dla potrzeb wypełnienia ww. wymagań opracowano również dodatkowe dokumenty:

- 1) Program wyposażenia w oczyszczalnie ścieków aglomeracji <2 000 RLM, posiadających systemy kanalizacji sanitarnej,
- 2) Program wyposażenia zakładów przemysłu rolno-spożywczego o wielkości 4000 RLM, odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód, w urządzenia zapewniające wymagane przez polskie prawo standardy ochrony wód.

4. Działania przewidziane do realizacji w aKPOŚK

Celem trzeciej aKPOŚK było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Sytuacja ta dotyczy 120 aglomeracji powyżej 15 000 RLM oraz 1 aglomeracji poniżej 15 000 RLM z aKPOŚK 2009, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, aKPOŚK 2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji. aKPOŚK ma na celu ochronę środowiska wodnego, przez ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczonych ścieków.

5. Dalsze działania

W kwietniu 2016 r. Rada Ministrów zatwierdziła kolejną piątą już aKPOŚK, która zawiera plany inwestycyjne aglomeracji w zakresie sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków do 2021 r.

POLITYKA TRANSPORTOWA PAŃSTWA NA LATA 2006 - 2025

1. Zatwierdzenie

Dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r.

2. Realizacja postanowień

2006-2025

3. Tematyka

Polityka określa cele rozwoju i wskazuje sposoby ich osiągnięcia, zarówno w układzie zintegrowanym, jak i dla poszczególnych gałęzi transportu. Uwzględnia także związki transportu z innymi sektorami gospodarki we wszystkich skalach – międzynarodowej, krajowej, regionalnej i lokalnej.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem Polityki Transportowej Państwa jest spełnienie racjonalnych oczekiwań społeczeństwa wywołanych wzrostem mobilności, co oznacza wzrost zapotrzebowania na dostępność transportową.

STRATEGIA ROZWOJU TRANSPORTU DO 2020 ROKU (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030)

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 6 Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Rozwoju Transportu do 2020 r. (z perspektywą do 2030 r.) (M. P. poz. 75)

2. Realizacja postanowień

2013 - 2020 z perspektywą do 2030r.

3. Tematyka

Podstawowym celem Strategii jest poszerzenie dostępności terytorialnej, poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie zrównoważonego, spójnego, i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym.

4. Działania przewidziane do realizacji

Poprawa dostępności terytorialnej w Polsce wymaga zintegrowania głównych gałęzi transportu (kolejowego, drogowego, morskiego, lotniczego i wodnego – śródlądowego), rozumianych jako integralny system transportowy. Zasadniczym zadaniem takiego systemu jest przezwyciężenie barier geograficznych, aby możliwa była interakcja między obywatelami, przedsiębiorcami, a także między całymi gospodarkami. Jest to również krok w kierunku lepszego wykorzystania potencjału gospodarczego regionów.

KRAJOWY PROGRAM ZWIĘKSZANIA LESISTOŚCI

1. Zatwierdzenie

23 czerwca 1995 r.

2. Realizacja postanowień

Do 2020r.

3. Tematyka

Zwiększanie lesistości kraju jest jednym z ważniejszych elementów Polityki Leśnej Państwa (1997). Konsekwentna realizacja celów tej polityki powinna zapewnić zwiększenie lesistości kraju do 30% w roku 2020 i 33% po roku 2050. Lesistość Polski jest niższa od średniej europejskiej wynoszącej 31,1%. Jednocześnie prawie wszystkie kraje graniczące z Polską (z wyjątkiem Ukrainy) mają większą, bądź nawet zdecydowanie większą lesistość (Białoruś – 38,8%, Czechy – 34,0%, Litwa – 31,6%, Niemcy – 31,0%, Słowacja – 41,9%). Badania i prace studialne wskazują, że racjonalna lesistość Polski z punktu widzenia struktury użytkowania ziemi i kształtowania środowiska na obecnym etapie rozwoju cywilizacyjnego powinna wynosić 33-34%. Globalne i lokalne przemiany środowiska są jednym z istotnych powodów konieczności rozwinięcia szerokiego programu zalesień w Polsce. Przeprowadzone ostatnio satelitarne oceny transformacji różnych ekosystemów kuli ziemskiej wykazały, że 75% zamieszkałych obszarów lądowych uległo przemianom pod wpływem działalności ludzkiej. W Europie według tych ocen nieprzekształcone środowiska stanowią 15,6%.

4. Działania przewidziane do realizacji

Celem programu jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%, ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych. Działania przewidziane do realizacji związane są ze zwiększaniem powierzchni leśnych na obszarach poszczególnych jednostek administracyjnych. W całym okresie 2001 - 2020 można spodziewać się zalesienia blisko 184 tys. ha gruntów. Krajowy program zwiększania lesistości realizuje pośrednio cele jakie przyświecają gospodarce wodnej w zakresie osiągnięcia celów środowiskowych. Zwiększenie lesistości ma bezpośredni wpływ na zwiększenie naturalnej retencji, ograniczenie spływu powierzchniowego, redukcję spływu biogenów oraz ochronę wód podziemnych.

PROGRAM POLSKIEJ ENERGETYKI JĄDROWEJ

1. Zatwierdzenie

Uchwała Rady Ministrów Nr 15/2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie programu wieloletniego pod nazwą „Program polskiej energetyki jądrowej” (M.P. poz. 502).

2. Realizacja postanowień

Do 2030 r.

3. Tematyka

Dokument określa kierunek zmian w strukturze wytwarzania energii elektrycznej, polegający na stopniowym odchodzeniu od źródeł o wysokiej emisji CO₂ na rzecz źródeł zeroemisyjnych i niskoemisyjnych.

4. Działania przewidziane do realizacji

Dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa energetycznego Polski, konieczne jest wdrożenie programu na rzecz dywersyfikacji produkcji energii po racjonalnych kosztach, z uwzględnieniem wymagań środowiskowych. Osiągnięcie tego celu umożliwi zastosowanie nowoczesnych technologii jądrowych.

Program ma na celu:

- 1) spowolnienie, a w dalszej perspektywie zahamowanie tempa wzrostu cen energii oraz utrzymanie ich na stabilnym poziomie,
- 2) zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw paliwa.

Priorytety polskiej polityki energetycznej, w odniesieniu do energetyki jądrowej, zostały podkreślone również w dokumencie pn.: Polityka energetyczna Polski do 2030 r.⁴ w punkcie 4 – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej przez wprowadzenie energetyki jądrowej. W odniesieniu do działań na rzecz ochrony środowiska, rozwój krajowej energetyki jądrowej, która oprócz braku emisji CO₂, pyłów (PM), dwutlenku siarki (SO₂), tlenków azotu (NO_x) i innych zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, gwarantuje stabilne dostawy energii elektrycznej.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA NA LATA 2012-2020

1. Zatwierdzenie

Uchwała Nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020” (M.P. poz. 839).

2. Realizacja postanowień

2012-2020

3. Tematyka

Długookresowy cel główny działań służących rozwojowi obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa zdefiniowano w strategii jako poprawę jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa i rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.

4. Działania przewidziane do realizacji

Dążenie do osiągnięcia celu głównego jest realizowane przez działania przypisane do pięciu celów szczegółowych:

Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich;

Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej;

Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe;

Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego;

Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

W Strategii wskazano m.in. konieczność ochrony jakości wód, w tym racjonalną gospodarkę nawozami i środkami ochrony roślin oraz racjonalne wykorzystanie zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa oraz zwiększenie retencji wodnej.

8.2. Regionalne dokumenty o charakterze planistycznym i rozwojowym

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Strategia rozwoju dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2020, została przyjęta Uchwałą nr XXXVII/697/13 przez Sejmik Województwa Podkarpackiego, dnia 26 sierpnia 2013 r.

Strategia rozwoju dla województwa określa przede wszystkim najważniejsze kierunki do wdrożenia działań decydujących o konkurencyjności województwa kładąc nacisk na pobudzenie aktywności gospodarczej oraz racjonalne gospodarowaniem przestrzenią i środowiskiem.

⁴ Dokument dostępny na stronie <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf>

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2012-2015 z perspektywą do 2019 r., został przyjęty uchwałą nr XL/803/13 przez Sejmik Województwa Podkarpackiego, dnia 29 listopada 2013 r. Program realizuje cele i zadania wynikające z polityki ekologicznej województwa i wskazuje kierunki działań proekologicznych określonych celów wraz ze wskazaniem instrumentów ich realizacji. Przykładowe działania przewidziane do realizacji:

- 1) zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska z uwzględnieniem poprawy jakości powietrza atmosferycznego, wód i gleby oraz działań w gospodarce odpadami,
- 2) zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych w tym racjonalne gospodarowanie wodą, zmniejszenie energochłonności gospodarki, ekologiczne formy działalności w rolnictwie,
- 3) poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego oraz podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej,
- 4) utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych,
- 5) współpraca przygraniczna w zakresie ochrony środowiska,
- 6) udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (edukacja ekologiczna).

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Regionalny program operacyjny dla województwa podkarpackiego został opracowany na lata 2014-2020 i przyjęty uchwałą nr 33/629/15 z dnia 3 marca 2015 r. przez Zarząd Województwa Podkarpackiego. Jego celem jest realizacja polityki spójności w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 poprzez wspieranie rozwoju gospodarczego, poprawę jakości życia mieszkańców oraz ochronę i poprawę stanu środowiska.

PLAN GOSPODAROWANIA ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Plan gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego został przyjęty uchwałą nr XXXVII/702/13 przez Sejmik Województwa Podkarpackiego dnia 26 sierpnia 2013 r. uchwalony został przez Sejmik Województwa. Przedstawione w planie cele i zadania dotyczą okresu 2012 - 2018 r. z uwzględnieniem perspektywy do 2023 r.

Plan gospodarki odpadami opracowuje się dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa i wdrażania hierarchii postępowania z odpadami. W dokumencie tym przedstawiono szereg działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko, w tym na wody poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami.

PROGRAM UDRAŻNIANIA RZEK

Wojewódzki Program Ochrony i Rozwoju Zasobów Wodnych Województwa Podkarpackiego w Zakresie Przywrócenia Możliwości Migracji oraz Restytucji Ryb Dwuśrodowiskowych opracowany został w celu ograniczenia negatywnych konsekwencji przerwania ciągłości hydromorfologicznej rzek. Zatwierdzony został uchwałą Sejmiku Województwa LIX/736/06 z dnia 28 lipca 2006 r. Program ten obejmuje działania związane z budową urządzeń umożliwiających migrację ryb przez budowle poprzeczne na ciekach, przez co bezpośrednio wpisuje się w cele środowiskowe.

PLAN OCHRONY PARKU KRAJOBRAZOWEGO

PO parku krajobrazowego ustanawia Sejmik Województwa, w uzgodnieniu z rdoś, w drodze rozporządzenia. PO parku krajobrazowego sporządza się na okres 20 lat. Zawiera on cele ochrony przyrody oraz wskazanie uwarunkowań ich realizacji, nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych, wskazanie miejsc możliwych do udostępnienia do celów naukowych, edukacyjnych, w których może być prowadzona działalność handlowa i turystyczna.

Działania przewidziane do realizacji w ramach PO obejmują ochronę obszarów chronionych ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju (ustawa o ochronie przyrody).

PLAN OCHRONY REZERWATU PRZYRODY

PO rezerwatu przyrody ustanawia rdoś w drodze aktu prawa miejscowego. PO rezerwatu przyrody sporządza się na okres 20 lat. Zawiera on cele ochrony przyrody oraz wskazanie uwarunkowań ich realizacji, nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, wskazanie miejsc możliwych do udostępnienia do celów naukowych, edukacyjnych, w których może być prowadzona działalność handlowa i turystyczna.

Działania przewidziane do realizacji w ramach PO obejmują ochronę obszarów zachowanych w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi (ustawa o ochronie przyrody).

PLAN OCHRONY DLA OBSZARU NATURA 2000

PO obszaru Natura 2000 ustanawia Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze rozporządzenia. PO dla obszaru Natura 2000 sporządza się na okres 20 lat. Zawiera on nakreślenie sposobów identyfikacji i eliminacji wystąpienia możliwych zagrożeń, wskazanie obszarów oraz określenie działań ochronnych, a także działań zmierzających do przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków, określa zakres monitoringu przyrodniczego, opis przebiegu granic obszaru.

Działania przewidziane do realizacji w ramach PO obejmują ochronę: obszarów specjalnej ochrony siedlisk, OSO, OZW oraz część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 i 6-9 ustawy o ochronie przyrody.

PLAN ZADAŃ OCHRONNYCH OBSZARÓW NATURA 2000

PZO sporządzany jest przez sprawującego nadzór nad obszarem (zwykle rdoś). PZO dla obszaru Natura 2000 ustanawiany jest w drodze zarządzenia na okres 10 lat. Dokument powstaje w trakcie 6 lat od czasu ustanowienia danego obszaru. W przypadku, gdy dla obszaru ustanowiono PO, PZO nie sporządza się.

PZO w swej treści określa konkretne zadania ochronne, w tym w szczególności działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony. Określa również obszary ich wdrażania, wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie zadań.

8.3. Krajowe i regionalne plany, działania oraz inicjatywy o charakterze rozwojowym

PLANY PRZECIWDZIAŁANIA SKUTKOM SUSZY

W zakresie przeciwdziałania zjawisku suszy, głównymi dokumentami planistycznymi w Polsce, zgodnie z ustawą – Prawo wodne, są PPSS w regionach wodnych oraz na obszarach dorzeczy. Zgodnie z art. 88s ust. 1 i 2 ustawy – Prawo wodne za ich przygotowanie odpowiadają dyrektorzy rzgw oraz Prezes KZGW. W latach 2016-2020 KZGW zamierza opracować PPSS na obszarach dorzeczy, w których zawarte będą m.in. analizy możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy, rozbudowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmiany naturalnej i sztucznej retencji oraz katalog działań służących ograniczeniu skutków suszy. Zgodnie z art. 88s ust. 1 ustawy – Prawo wodne PPSS na obszarach dorzeczy opracowywane są w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki wodnej oraz ministrem właściwym do spraw rozwoju wsi. Plany te będą uwzględniać PPSS w regionach wodnych przygotowywane przez dyrektorów rzgw, a także PZRP oraz aPGW.

MAŁA RETENCJA W LASACH

Mała retencja na terenach leśnych obejmuje ogół działań mających na celu poprawę stosunków wodnych w zlewni zatrzymanie lub spowolnienie odpływu wód, przy jednoczesnym zapewnieniu zachowania walorów przyrodniczych i krajobrazowych.

Podstawowym celem działań związanych z małą retencją w lasach jest przede wszystkim zapobieganie suszy poprzez retencję wód opadowych i roztopowych, a w rezultacie docelowe wykluczenie negatywnych skutków wynikających z pogarszania naturalnych stosunków wodnych, które spowodowały lub powodują zmiany w reżimie hydrologicznym całej zlewni.

Działania tego typu prowadzone są od wielu lat w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, przede wszystkim w ramach dwóch projektów realizowanych w ramach III osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2014:

- 1) Zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych.
- 2) Przeciwdziałanie skutkom odpływu wód opadowych na terenach górskich. Zwiększenie retencji i utrzymanie potoków oraz związanej z nimi infrastruktury w dobrym stanie.

Budowane w ramach wyżej wymienionych projektów obiekty to w większości małe budowle hydrotechniczne o prostej konstrukcji, oddziałujące przede wszystkim poprzez skumulowany efekt ilości obiektów w poszczególnych zlewniach, a nie poprzez duże parametry jednego urządzenia. Obiekty te mają być

odporne na działanie czynników zewnętrznych (w tym płynącej wody). Są to obiekty, w trakcie realizacji których do minimum ograniczono potencjalne niekorzystne oddziaływania na przyrodę, na stan wód oraz ekosystemy od wód zależne. Oprócz inwestycji technicznych związanych z budową zastawek, małych zbiorników wodnych, progów, jazów, bystrotoków, kompleksowe projekty małej retencji obejmują również działania, których celem jest czynna ochrona i kształtowanie mokradel, renaturyzacja lub zwiększenie ich bioróżnorodności. Takie kompleksowe podejście do zagadnień małej retencji daje doskonałe efekty przyrodnicze.

W perspektywie finansowej 2014-2020 Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe planuje kontynuować projekt małej retencji pod nazwą "Kompleksowego projektu adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych" oraz „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”. Przedsięwzięcia te będą realizowane w ramach II osi priorytetowej POIS (działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska).

REWITALIZACJA KRAJOBRAZÓW WODNYCH

Ochrona wód wiąże się nie tylko z zachowaniem wartości przyrodniczych, ale również walorów krajobrazowych wynikających z uwarunkowań historycznych. Zabudowa cieków prowadzona była od setek lat i trwale wpisała się w krajobraz, często umożliwiając kształtowanie się nowych, cennych ekosystemów. Innym ważnym aspektem jest wartość historyczna wielu istniejących obiektów hydrotechnicznych. Dlatego też gospodarowanie wodami powinno równoległe z ochroną środowiska wodnego zapewniać ochronę i odtwarzanie dziedzictwa kulturowego związanego z wodami.

W tym celu wskazana jest realizacja kompleksowych działań rewitalizacyjnych związanych ze wzmocnieniem lub przywróceniem wielofunkcyjnego gospodarowania wodą oraz z ochroną krajobrazów wodnych. Działania takie powinny być realizowane w zakresie ochrony stanu wód i obejmować mogą w szczególności:

- 1) rozwijanie szlaków turystyki wodnej i budowę inwestycji towarzyszących, zgodnych z przyrodniczymi uwarunkowaniami, podnoszących atrakcyjność obszaru i prowadzących do wzrostu potencjału ekonomicznego i zrównoważonego rozwoju obszarów nadrzecznych;
- 2) odbudowę niszczących budowli hydrotechnicznych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji (muzealnej, kulturowej, turystycznej, hotelowej oraz ekspozycyjnej)
- 3) tworzenie warunków do odtwarzania starych lub podejmowania nowych niewielkich inwestycji hydroenergetycznych, zasilających w energię najbliższy obszar i sprzyjających powstawaniu małych przedsięwzięć towarzyszących, wzmacniających lokalny rynek pracy;
- 4) tworzenie sprzyjającego klimatu do zawierania partnerskich umów i współpracy między przedstawicielami lokalnych stowarzyszeń, samorządami a małym biznesem dla działań służących rewitalizacji krajobrazów nadrzecznych, przy jednoczesnym ożywieniu gospodarczym okolicy na bazie hydroenergetyki, turystyki, sportu i rekreacji;
- 5) odbudowę tożsamości lokalnych społeczności w oparciu o zasoby przestrzeni nadrzecznej z wykorzystaniem mechanizmów ekonomicznych;
- 6) rozwój działań edukacyjnych – budowa ścieżek edukacyjno-krajoznawczych, szlaków kajakowych, tablic dydaktycznych, rozwój zainteresowań racjonalnym gospodarowaniem wodą i szeroko rozumianej ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz produkcji czystszej energii.

8.4. Podsumowanie w zakresie współpracy z sąsiednimi państwami

Polska została zobligowana do określenia pojedynczych dorzeczy leżących na jej terytorium oraz przydzielenia ich do określonych obszarów dorzeczy, zapewniając przy tym odpowiednie uzgodnienia administracyjne i określenie właściwej władzy. Na podstawie art. 3 ust. 3 ustawy – Prawo wodne zostało wydane rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Postanowienia odnoszą się również do problematyki współpracy międzynarodowej, obejmującej stosowanie przepisów wspólnotowych do międzynarodowych obszarów dorzeczy, dotyczącej przede wszystkim koordynacji działań ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych. Państwa członkowskie mogą w tym celu wykorzystać istniejące struktury wynikające z umów międzynarodowych. W przypadku, gdy obszar dorzecza wykracza poza terytorium UE państwa członkowskie zostały również zobligowane do podjęcia starań na rzecz ustalenia właściwej koordynacji z odpowiednimi państwami trzecimi dla osiągnięcia celów środowiskowych na obszarze dorzecza, a same zapewniają stosowanie zasad gospodarki wodnej na swoim terytorium. Każde państwo członkowskie zapewnia też odpowiednie uzgodnienia administracyjne, w tym określenie właściwej władzy do wdrożenia celów środowiskowych.

Współpracę polsko-ukraińską na obszarze dorzecza Dniestru reguluje umowa PL-UA o współpracy na wodach granicznych. W celu jej realizacji powołano Polsko-Ukraińską Komisję ds. Wód Granicznych, której przewodniczącym ze strony polskiej jest reprezentant KZGW.

W ramach Komisji pracuje pięć polsko-ukraińskich grup roboczych:

- 1) PL ds. planowania na wodach granicznych, zajmująca się głównie zmianami w prawie Polski i Ukrainy oraz planowaniem w zakresie gospodarki wodnej i ochrony środowiska, także w celu dostosowania ich do przepisów wspólnotowych, wymianą i analizą informacji dotyczących presji antropogenicznych oraz jakości wód na podstawie monitoringu prowadzonego po obu stronach granicy, tworzeniem baz danych oraz udziałem w międzynarodowych projektach,
- 2) OW ds. ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem, zajmująca się wymianą informacji o prowadzonym monitoringu wód granicznych, o stanie czystości wód granicznych w odniesieniu do uzgodnionych przez strony wskaźników, ocenie jakości i stanu ekologicznego wód granicznych,
- 3) OP ds. ochrony przeciwpowodziowej regulacji i melioracji, działająca przede wszystkim na obszarze utrzymania koryt rzek granicznych, zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej i stabilizacji granicy państwowej,
- 4) NZ ds. zwalczania nadzwyczajnych zanieczyszczeń wód granicznych, zajmująca się koordynacją służb w Polsce i na Ukrainie współdziałających w razie wystąpienia zagrożenia dla środowiska w ramach Systemu powiadamiania i ostrzegania o nadzwyczajnych zanieczyszczeniach wód granicznych z Ukrainą,
- 5) HH ds. hydrometeorologii i hydrogeologii, zajmująca się wymianą danych hydrometeorologicznych i hydrogeologicznych dla celów bilansowych i operacyjnych.

Komisja pracuje też na rzecz podejmowania działań mających na celu poprawę jakości wód granicznych, dotyczy to między innymi, rozwiązania problemów związanych z zagospodarowaniem wyrobisk górniczych po stronie ukraińskiej, które zagrażają przepływowi powierzchniowych wód granicznych oraz stwarzają możliwość skażenia przygranicznych wód podziemnych. Rozważana jest też możliwość uzyskania środków finansowych z NFOŚiGW na modernizację oczyszczalni ścieków we Lwowie w celu poprawy jakości wód powierzchniowych.

Ze strony polskiej, w pracach poszczególnych grup roboczych Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych, biorą udział przede wszystkim przedstawiciele Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie. W grupach roboczych PL i OP uczestniczą też reprezentanci Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie – Zarządu Zlewni Sanu z siedzibą w Przemysłu.

8.5. Plan gospodarowania wodami a planowanie przestrzenne

Stosownie do art. 118 ustawy - Prawo wodne ustalenia m.in. PGW uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planach zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Analizy ustaleń PGW, należy dokonać na podstawie art. 114 ust. 1 pkt 1-11 ustawy – Prawo wodne, określającego zawartość PGW oraz przepisów ustawy PIZP.

PGW powinien zawierać:

- 1) ogólny opis cech charakterystycznych obszaru dorzecza, w tym wykaz JCWP wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych oraz JCWPd;
- 2) podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 3) wykazy obszarów chronionych, o których mowa w art. 113 ust. 4 ustawy – Prawo wodne wraz z graficznym przedstawieniem przebiegu ich granic oraz określeniem podstaw prawnych ich utworzenia;
- 4) wykazy, o których mowa w art. 113 ust. 3 pkt 1a ustawy – Prawo wodne, wraz z ich graficznym przedstawieniem, o ile jest dostępne;
- 5) mapę sieci monitoringu, wraz z prezentacją programów monitoringowych;
- 6) ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych;
- 7) podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód;
- 8) podsumowanie działań zawartych w PWŚK, z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych;
- 9) wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód, wraz z omówieniem zawartości tych programów i planów;
- 10) podsumowanie działań zastosowanych w celu informowania społeczeństwa i konsultacji publicznych, opis wyników i dokonanych na tej podstawie zmian w planie;
- 11) wykaz organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza;
- 12) informację o sposobach i procedurach pozyskiwania informacji i dokumentacji źródłowej wykorzystanej do sporządzenia planu oraz informacji o spodziewanych wynikach realizacji planu.

Mając na uwadze powyższą regulację należy stwierdzić, iż część informacji zawartych w PGW może zostać wykorzystana w dokumentach planistycznych sporządzanych na podstawie ustawy PIZP. W dokumentach tych powinno się uwzględniać wykaz JCWP i wykaz JCWPd (lit. a powyżej), wykazy obszarów chronionych oraz wykazy wielkości emisji i stężeń dla substancji priorytetowych i innych, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości., w zakresie zgodnym z przepisami art. 10 ust. 1 i 2; art. 15, ust. 2 i ust 3, art. 39 i art. 47 ustawy PIZP.

W koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju określa się m.in. uwarunkowania w zakresie rozmieszczenia obiektów infrastruktury technicznej i transportowej oraz strategicznych zasobów wodnych i obiektów gospodarki wodnej o znaczeniu międzynarodowym i krajowym (art. 47 ust. 2 pkt 4 ustawy PIZP).

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa określa się w szczególności system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska i przyrody (art. 39 ust. 3 pkt. 2 ustawy PIZP). Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3, 9, 11 i 13 ustawy PIZP w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności ze:

- 1) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego (pkt 3); (pkt 3);
- 2) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych (pkt 9);
- 3) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla (pkt 11);
- 4) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami (pkt 13).

W studium określa się także obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk (art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy PIZP).

Natomiast w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego określa się granice i sposoby zagospodarowania terenów lub obiektów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie odrębnych przepisów (art. 15 ust. 2 pkt 7 ustawy PIZP).

9. PODSUMOWANIE DZIAŁAŃ ZASTOSOWANYCH W CELU INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA I KONSULTACJI PUBLICZNYCH, OPIS WYNIKÓW I DOKONANYCH NA TEJ PODSTAWIE ZMIAN w PLANIE

Udział społeczeństwa jest niezwykle istotnym elementem procesu planowania w gospodarce wodnej. Przede wszystkim jest on pomocny w celu rozpoznania rzeczywistych potrzeb i oczekiwań, a także uzyskaniu akceptacji społecznej dla podejmowanych decyzji. W związku z tym powinien on być procesem ciągłym i nie ograniczać się jedynie do wybranych etapów cyklu planistycznego.

Ramy konsultacji społecznych w tym zakresie reguluje art. 119 ust. 7 – 9 ustawy – Prawo wodne. Artykuł ten obliguje do zapewnienia aktywnego udziału wszystkich zainteresowanych w osiągnięciu celów środowiskowych, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu PGW na obszarze dorzecza. Konsultacje społeczne muszą dotyczyć:

- 1) harmonogramu i program prac związanych ze sporządzaniem planu, w tym zestawienie działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji, co najmniej na 3 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan;
- 2) przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej określonych dla danego obszaru dorzecza, co najmniej na 2 lata przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

W tym zakresie działania te zostały przeprowadzone przed przystąpieniem do opracowania aPGW. ‘

Ponadto art. 119 ust. 7 pkt 3 ustawy – Prawo wodne nakłada obowiązek przedłożenia do konsultacji społecznych kopii projektu PGW, co najmniej na rok przed rozpoczęciem okresu, którego dotyczy plan.

Zgodnie z art. 119 ust. 9 w terminie 6 miesięcy od dnia podania do publicznej wiadomości informacji o poddaniu konsultacjom społecznym projektu aPGW zainteresowane strony mogą zgłaszać uwagi do ustaleń zawartych w tych dokumentach.

Do konsultacji społecznych, zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku, przedkłada się także materiały źródłowe wykorzystanych do opracowania projektu PGW.

Powyższe jest zgodne z prawem UE i wymaganiami stawianymi przez KE w zakresie konsultacji społecznych.

Cały proces konsultacji społecznych miał na celu włączenie wszystkich zainteresowanych stron w proces aPGW tak, aby stanowił on podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości. Konsultacje społeczne oraz kampania informacyjna skierowane były do organów odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami, a także do ogółu społeczeństwa.

Najważniejszym celem przeprowadzonych konsultacji było:

- 1) poinformowanie społeczeństwa o aPGW na obszarze dorzecza Dniestru;
- 2) zachęcenie społeczeństwa do dialogu z grupami ekspertów oraz z władzami w celu uwzględnienia w aPGW społecznych potrzeb i oczekiwań;
- 3) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej problematyki wody oraz gospodarki wodnej w Polsce przez dotarcie do różnych grup docelowych;
- 4) spełnienie wymogów KE, co do zakresu PGW oraz przejrzystości informowania, udostępniania i zaangażowania w ich opracowywanie.

Działania i komunikacja skierowane zostały do szeroko pojętego społeczeństwa, jednak w celu ułatwienia porozumienia i komunikacji ukierunkowane były na poszczególne grupy docelowe:

- 1) administracja rządowa – urzędy oraz inne podmioty publiczne powołane do wykonywania zadań z zakresu administracji publicznej;
- 2) administracja samorządowa – podmiotem są samorządowe jednostki organizacyjne gminne, powiatowe, wojewódzkie, których zwierzchnikami są wójt, burmistrz, prezydent, starosta lub marszałek;
- 3) użytkownicy wód – są to gospodarstwa domowe, ludność, instytucje publiczne oraz podmioty prowadzące działalność przemysłową lub gospodarczą wykorzystującą zasoby wodne;
- 4) organizacje (w tym pozarządowe, reprezentujące różne interesy, w tym środowiska ekologiczne oraz mieszkańcy i właściciele nieruchomości oraz obiektów) – są to podmioty niezależne od administracji publicznej, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239, z późn. zm.);
- 5) kompetentne władze sąsiednich krajów znajdujących się w zlewniach transgranicznych – władze państw, na których terytorium realizacja dokumentu może oddziaływać na środowisko (jeżeli taki fakt wystąpi są powiadamiane przez GDOŚ).

W trakcie trwania konsultacji aPGW realizowano zarówno działania informacyjne, jak i zachęcające społeczeństwo i ekspertów do wyrażania opinii.

Przeprowadzone działania konsultacyjne:

- 1) ankieta uniwersalna w dwóch wersjach cyfrowej i analogowej – jest podstawową formą badania opinii wybranych dużych grup interesariuszy i mieszkańców obszaru dorzeczy; ankieta przygotowana została w sposób przejrzysty i umieszczona na stronie internetowej poświęconej aPGW;
- 2) organizacja spotkań konsultacyjnych, których celem było przeprowadzenie dyskusji z ekspertami oraz zebranie wypełnionych ankiet i formularzy uwag (od 22 grudnia 2014 r. do 22 czerwca 2015 r.);
- 3) organizacja konferencji w miastach będących siedzibami rzgw, mających na celu włączenie zainteresowanych stron do prac nad sporządzeniem planów;
- 4) organizacja Krajowego Forum Wodnego w dniach 9 i 10 czerwca 2015 r., w którym wzięły udział osoby zainteresowane planowaniem w gospodarce wodnej. Do udziału w Krajowym Forum Wodnym zaproszeni zostali reprezentanci administracji rządowej, organizacji zrzeszających przedstawicieli przemysłu i usług, organizacji zajmujących się ochroną środowiska, przedstawiciele rzgw, środowisk eksperckich, administracji samorządowej, rolnictwa.

Przeprowadzone działania informacyjne:

- 1) utworzono strony internetowe zawierające aktualne treści i materiały dotyczące aPGW;
- 2) kampania informacyjna skierowana do wszystkich grup docelowych obejmująca:
  - a) ogłoszenia prasowe w prasie ogólnopolskiej,
  - b) kampanię radiową w ogólnopolskiej stacji radiowej w dniach od dnia 25 listopada do dnia 8 grudnia 2014 r.,
  - c) kampanię internetową, która polegała na umieszczeniu banneru na jednym z najczęściej odwiedzanych portali w Polsce (termin realizacji kampanii od dnia 25 listopada do dnia 8 grudnia 2014 r.),
  - d) portal dostarczający dziennikarzom aktualnych informacji na temat aPGW i spotkań konsultacyjnych,
  - e) przygotowanie 4 interaktywnych gier dla dzieci i młodzieży, które zostały umieszczone na portalu poświęconym aPGW; za pośrednictwem gier zostały przybliżone zagadnienia związane z gospodarką wodną, ochroną środowiska naturalnego oraz zasad prawidłowego postępowania w celu ochrony środowiska naturalnego,
  - f) umieszczenie na stronie aPGW bajek dla dzieci, które pokazywały jak ważne jest utrzymanie czystości wód,
  - g) zorganizowanie konkursu komiksowego z nagrodami pt. „Jak chronić wodę w przyrodzie przed zanieczyszczeniami” – dzieci w wieku szkolnym nadesłały prace, na których przedstawione zostały m.in. dobre praktyki związane z użytkowaniem wody na co dzień,
  - h) zamieszczenie plakatów aPGW w starostwach w celu zainteresowania lokalnej społeczności konsultacjami społecznymi;
- 3) publikacja artykułów dotyczących aPGW w pismach branżowych;
- 4) współpraca z mediami ogólnopolskimi;
- 5) newsletter wysyłany comiesięcznie do interesariuszy, który zawierał informacje o bieżących wydarzeniach oraz aktualnościach związanych z planami gospodarowania wodami (także w języku angielskim);
- 6) nakręcenie filmu reklamowego o aPGW; film był odtwarzany podczas konferencji regionalnych oraz na spotkaniach konsultacyjnych dla poszczególnych obszarów dorzeczy. Został też umieszczony na stronie internetowej aPGW;
- 7) opracowanie broszury informacyjnej zawierającej podstawowe informacje o aPGW dla 10 obszarów dorzeczy (zdjęcia, mapy, formularz zgłaszania uwag oraz wersję angielską broszury).

Trwające 6 miesięcy konsultacje społeczne aPGW pozwoliły wielu grupom interesariuszy wypowiedzieć się na temat aktualizowanych dokumentów. Dzięki ogólnokrajowej kampanii prasowej, radiowej i internetowej oraz dodatkowym działaniom komunikacyjnym aktywny udział w spotkaniach konsultacyjnych oraz konferencjach regionalnych wzięło ponad 1600 osób, natomiast w ankiecie ogólnej wypowiedziało się ponad 4300 respondentów. Wyprodukowany specjalnie do tego projektu film informacyjno-reklamowy, przybliżający tematykę poprawy stanu wód w Polsce i przykładów działań, obejrzało prawie 850 internautów. W ciągu ponad 6 miesięcy zgromadzono ponad 3000 uwag zgłaszanych bezpośrednio lub pośrednio do dokumentów, które przeanalizowano, a w uzasadnionych przypadkach zmiany wprowadzono w treści aPGW. Na obszarze dorzecza Dniestru przeprowadzono 2 spotkania konsultacyjne, jak również w ramach konferencji regionalnych dla obszaru działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie były omawiane zagadnienia związane z tym obszarem dorzecza.

Istotnym zagadnieniem jest także fakt, że przed opracowaniem dokumentu aPGW na obszarze dorzecza Dniestru opracowane zostały projekty dokumentów „wstępnych” zgodnie z art. 119 ustawy – Prawo wodne: „Harmonogram i program prac związanych z aPGW dla obszarów dorzeczy wraz z zestawieniem działań, które należy wprowadzić w drodze konsultacji” oraz „Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy”. Projekty wymienionych dokumentów zostały poddane konsultacjom, które trwały przez 6 miesięcy

(od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) i były prowadzone zarówno na szczeblu krajowym (przez KZGW) jak i regionalnym (poszczególne rzgw). W ramach szerokich konsultacji społecznych Harmonogramu, prowadzonych w 6-miesięcznym okresie (od dnia 1 września 2011 r. do dnia 29 lutego 2012 r.) zebrano szereg uwag, wniosków, informacji i problemów, także od innych podmiotów niż organy administracji, posiadające interes prawny w uzgadnianiu treści Harmonogramu.

W wyniku tych konsultacji społecznych wskazano także najistotniejsze problemy gospodarki wodnej, wśród których należy wskazać:

- 1) zanieczyszczenie wód powierzchniowych;
- 2) brak wody;
- 3) stany powodziowe, zwiększony spływ powierzchniowy;
- 4) zła jakość wody na cele użytkowe;
- 5) rozproszenie odpowiedzialności za kwestie zarządzania wodą pomiędzy różne jednostki administracyjne;
- 6) niedostateczny poziom edukacji ekologicznej;
- 7) niewykorzystany potencjał żeglugowy, turystyczny i hydroenergetyczny polskich rzek;
- 8) konieczność zwiększenia poziomu retencji.

Podczas całego procesu konsultacji społecznych aPGW zebrano łącznie 3 085 uwag, które przeanalizowano i w uzasadnionych przypadkach uwzględniono w ostatecznych wersjach aktualizowanych dokumentów. W okresie od grudnia 2014 r. do czerwca 2015 r., tj. w czasie bezpośrednich konsultacji aPGW, zebrano 490 uwag, z czego 220 uwag było błędnie zgłoszonych. W przypadku formularza elektronicznego, za pomocą którego zgłaszano uwagi, tylko 6 uwag zgłoszono błędnie. Najwięcej uwag wpłynęło dla dorzeczy Wisły i Odry, przy czym osoby i instytucje zgłaszające je chętniej korzystały z tradycyjnych kanałów przekazywania, takich jak pisma, i przekazywały je za pomocą poczty tradycyjnej i elektronicznej. Pełne zestawienie uwag z podziałem na dorzecza (wraz z informacją o uwzględnieniu bądź też uzasadnieniem odrzucenia) jest dostępne na stronie internetowej aPGW i KZGW oraz będzie dostępne w kolejnych latach dla wszystkich zainteresowanych i w formie elektronicznej.

10. WYKAZ ORGANÓW WŁAŚCIWYCH W SPRAWACH GOSPODAROWANIA WODAMI DLA OBSZARU DORZECZA

Jak wynika z art. 4 ustawy – Prawo wodne, organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są: minister właściwy ds. gospodarki wodnej oraz Prezes KZGW. Ponadto ww. ustawa wskazuje na szereg zadań ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Zadania te pełni obecnie Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej.

Organy właściwe w sprawach gospodarowania wodami oraz akty prawne, na mocy których powołuje się właściwe władze zestawiono w tabelach 31 i 32.

Tabela 31. Zestawienie organów właściwych w sprawach gospodarowania wodami

organ	adres	strona www
Minister Środowiska	ul. Wawelska 52/54 00-922 Warszawa tel. +48 22 57 92 900	www.mos.gov.pl
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82 00-844 Warszawa tel. +48 22 37 20 210	www.kzgw.gov.pl
Minister Rozwoju	plac Trzech Krzyży 3/5, 00-535 Warszawa tel. +48 22 273 70 00	www.mr.gov.pl
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	ul. Nowy Świat 6/12, 00-928 Warszawa tel. +48 22 630 16 39	www.mgm.gov.pl
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa tel. +48 22 623 10 00	www.minrol.gov.pl

Tabela 32. Zestawienie aktów prawnych powołujących właściwe władze oraz określające ich zakres działania

Organ	Prawna podstawa działania
Minister Środowiska	Zarządzenie Nr 66 Prezesa Rady Ministrów z dnia 31 maja 2016 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Środowiska (M. P. poz. 476)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Środowiska (Dz. U. poz. 1904 i 2095)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne
Prezes KZGW	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Zarządowi Gospodarki Wodnej (Dz. U. Nr 108, poz. 744, z późn. zm.)
	Ustawa – Prawo wodne
Minister Rozwoju	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Rozwoju oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki (Dz. U. poz. 2076)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rozwoju (Dz. U. poz. 1895)
	Ustawa o działach
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Ustawa o obszarach morskich
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej (Dz. U. poz. 1909 z późn. zm.)
	Ustawa o działach
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Zarządzenie nr 144 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi (M. P. poz. 1146)
	Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 listopada 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. poz. 1906)
	Ustawa o działach
	Ustawa – Prawo wodne

Minister Środowiska

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw gospodarki wodnej składa Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata, nie później niż do 30 czerwca, informację o gospodarowaniu wodami dotyczącą:

- 1) stanu zasobów wodnych państwa,
- 2) stanu wykorzystywania zasobów wodnych,
- 3) realizowania PGW,
- 4) współpracy międzynarodowej na wodach granicznych i realizacji umów w tym zakresie,
- 5) utrzymywania wód powierzchniowych oraz urządzeń wodnych,
- 6) prowadzonych inwestycji,

7) stanu ochrony ludności i mienia przed powodzią lub suszą.

Ponadto, zgodnie z art. 89 ust. 4 ustawy – Prawo wodne, minister właściwy do spraw gospodarki wodnej sprawuje nadzór nad działalnością Prezesa KZGW, w szczególności w zakresie:

- 1) zatwierdzania programów realizacji zadań związanych z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz inwestycji w gospodarce wodnej,
- 2) zatwierdzania corocznego sprawozdania, o którym mowa w art. 91 ustawy – Prawo wodne,
- 3) zatwierdzania planu kontroli gospodarowania wodami wykonywanej przez Prezesa KZGW,
- 4) przeprowadzenia kontroli nieujętych w planie kontroli.

Prezes KZGW

Zgodnie z art. 89 oraz art. 90 ustawy – Prawo wodne Prezes KZGW jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach gospodarowania wodami, a w szczególności w sprawach zarządzania wodami oraz korzystania z wód i wykonuje zadania określone w ww. ustawie.

Prezes KZGW pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego

w stosunku do marszałków województw i dyrektorów rzgw, w sprawach określonych ustawą (art. 4 ust. 3 ustawy – Prawo wodne).

Prezes KZGW wykonuje także prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej, w szczególności wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych (art. 11 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo wodne).

Zgodnie z art. 90 ust. 3 ustawy – Prawo wodne działania w zakresie gospodarowania wodami morskich wód wewnętrznych i wodami morza terytorialnego Prezes KZGW wykonuje we współpracy z właściwymi organami administracji morskiej. Prezes KZGW prowadzi kataster wodny dla obszaru państwa z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne (art. 154 ust. 1 i 2 ustawy – Prawo wodne).

Kontrolę gospodarowania wodami wykonuje Prezes KZGW oraz dyrektorzy rzgw zgodnie z art. 156 ustawy – Prawo wodne.

Organem opiniodawczo-doradczym Prezesa KZGW jest Krajowa Rada Gospodarki Wodnej (art. 96 ust. 1 ustawy – Prawo wodne).

Tworzy się także rady gospodarki wodnej regionów wodnych jako organy opiniodawczo-doradcze dyrektorów rzgw (art. 100 ust. 1 ustawy – Prawo wodne). Rada regionu składa się z 30 członków zgłoszonych przez organy samorządu terytorialnego, organizacje gospodarcze, rolnicze, rybne oraz społeczne związane z gospodarką wodną, a także przez zakłady korzystające z wód oraz właścicieli wód nienależących do Skarbu Państwa. Członków rady regionu powołuje Prezes KZGW na wniosek dyrektora rzgw na okres 4 lat (art. 100 ust. 3 i 4 ustawy – Prawo wodne).

Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami zestawiono w tabeli 33.

Tabela 33. Organy współpracujące z Prezesem KZGW w zakresie gospodarowania wodami

nazwa właściwych władz	nazwa organów współpracujących
Prezes KZGW	Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Minister Środowiska, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Minister Rozwoju, Minister Zdrowia, , Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, wojewódzki inspektor sanitarny, wojewoda, marszałek województwa

Dyrektorzy rzgw

Prezesowi KZGW podlegają dyrektorzy rzgw (art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy – Prawo wodne).

Akty prawne regulujące działalność rzgw:

- 1) ustawa – Prawo wodne,
- 2) rozporządzenie o obszarach dorzeczy.

Zadania dyrektora rzgw zostały wskazane w art. 92 ust. 3 ustawy – Prawo wodne.

W tabelach nr 34 i 35 przedstawiono podległość Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz akt prawny ustanawiający statut tego rzgw.

Tabela 34. Podległość Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, siedziba oraz strona www

nazwa organu	nazwa organu podległego	dane kontaktowe i strona www instytucji podległej
Prezes KZGW	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie	ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22 31-109 Kraków, www.krakow.rzgw.gov.pl

Tabela 35. Akt prawny ustanawiający statut Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz przynależne regiony wodne

nazwa rzgw	nadanie statutu	przynależne regiony wodne
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie	Zarządzenie nr 38 Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2013 r. w sprawie nadania statutu Regionalnemu Zarządowi Gospodarki Wodnej w Krakowie (Dz.Urz. Min. Środ. poz. 48)	region wodny Górnej Wisły, region wodny Czarnej Orawy, region wodny Dniestru

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska, nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska. Zadania IOŚ (Główny Inspektor Ochrony Środowiska i wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska) zostały wskazane w art. 2 ustawy o IOŚ.

Regionalni dyrektorzy ochrony Środowiska

Zgodnie z art. 131 ust. 1 pkt 1 ustawy o informacji o środowisku rdoś jest zobowiązany realizować zadania między innymi z zakresu zarządzania ochroną przyrody, przekazywania informacji o środowisku, kontroli procesu inwestycyjnego (w tym zgodnie z art. 81 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy, rdoś może odmówić zgody na realizację przedsięwzięcia, jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika, że przedsięwzięcie może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w PGW na obszarze dorzecza o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 38j ustawy – Prawo wodne).

Ponadto zgodnie z art. 63 ustawy o informacji o środowisku, w którym mowa o obowiązku przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko dla planowanych przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko w drodze postanowienia, organy właściwe do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w tym rdoś) muszą uwzględnić uwarunkowanie wskazane w art. 63 ust 1 pkt 2 lit. k wyżej wymienionej ustawy (przepis wejdzie w życie dnia. 1.01.2017 r.), czyli wpływ przedsięwzięcia na „wody i obowiązujące dla nich cele środowiskowe”.

Wojewodowie

Przepis art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy – Prawo wodne wskazuje wojewodów wśród organów właściwych w sprawie gospodarowania wodami. Do kompetencji tych organów należy m.in.: uzgadnianie rozstrzygnięć marszałka województwa w przedmiocie kosztów wykonywania urządzeń melioracji wodnych (art. 74b ust. 1), opiniowanie projektu wstępnej oceny ryzyka powodziowego (art. 88c ust. 3), uzgadnianie decyzji nakazujących zakładowi piętrzącemu wodę obniżenie piętrzenia wody lub opróżnienie zbiornika, bez odszkodowania (art. 88p ust. 3).

Organy jednostek samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo wodne organami właściwymi w sprawach gospodarowania wodami są organy jednostek samorządu terytorialnego.

Organami powiatu są rada powiatu i zarząd powiatu ze starostą jako przewodniczącym. Należy zaznaczyć, iż organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do starostów w odniesieniu do zadań z zakresu administracji rządowej oraz kompetencji organu właściwego do wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest właściwy dyrektor rzgw (art. 4 ust. 4 ustawy – Prawo wodne).

Marszałkowie województw są organami wykonawczymi samorządu województwa. Ich zadania określone są w art. 140 ust. 2 ustawy- Prawo wodne. Organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do marszałków województw jest Prezes KZGW, zgodnie z przepisami art. 4 ust. 3 ustawy- Prawo wodne.

Dyrektorzy wojewódzkich zarządów melioracji i urządzeń wodnych

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych:

- 1) ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2016 r. poz. 486);
- 2) ustawa - Prawo wodne;
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.).

Wojewódzkie zarządy melioracji i urządzeń wodnych realizują, w imieniu marszałka województwa, zadania wynikające z wykonywania przez marszałka województwa praw właścicielskich w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz w stosunku do pozostałych wód niepodlegających Prezesowi KZGW lub dyrektorowi parku narodowego.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej. Dział gospodarki morskiej obejmuje sprawy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy o działach, do których należą w szczególności sprawy:

- 1) transportu morskiego i żeglugi morskiej;
- 2) obszarów morskich;
- 3) portów i przystani morskich;
- 4) ochrony środowiska morskiego.

Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej jest organem nadrzędnym w stosunku do dyrektorów urzędów morskich oraz dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Kompetencje i terytorialny zakres działania organów administracji morskiej określa art. 42 ust. 1 i 2 ustawy o obszarach morskich.

Dyrektorzy urzędów żeglugi śródlądowej

Urzędy żeglugi śródlądowej działają na podstawie niżej wymienionych aktów prawnych, które nadają im uprawnienia oraz regulują zasady żeglugi na wodach śródlądowych. Są nimi:

- 1) ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1458, z późn. zm.),
- 2) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie określenia siedzib i terytorialnego zakresu działania dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej (Dz.U. Nr 77 poz. 831, z późn. zm.);
- 3) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie przepisów żeglugowych na śródlądowych drogach wodnych (Dz.U. Nr 212, poz. 2072).

W tabeli 36 zestawiono podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej.

Tabela 36. Podległość dyrektorów urzędów żeglugi śródlądowej, ich siedziby oraz strony www

Nazwa organu	Nazwa organu podległego	Dane kontaktowe instytucji podległej
Minister Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej	Dyrektor Urzędu Żeglugi Śródlądowej w Krakowie	ul. Ujastek 1, 31-752 Kraków www.kr.uzs.gov.pl

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Zgodnie z art. 78 ust. 3 ustawy – Prawo wodne minister właściwy do spraw rozwoju wsi określa w drodze rozporządzenia sposób:

- 1) prowadzenia ewidencji: śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części, stanowiących własność publiczną, istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, urządzeń melioracji wodnych, oraz zmeliorowanych gruntów;
- 2) ustalania obszaru, na który wywierają korzystny wpływ urządzenia melioracji wodnych szczegółowych.

Współpraca międzynarodowa

Zarówno organy właściwe do spraw gospodarki wodnej, jak i inne reprezentujące polski rząd, prowadzą współpracę międzynarodową zarówno z państwami należącymi do UE, jak również spoza niej. Współpraca odbywa się na podstawie umów międzynarodowych pomiędzy państwami, których dotyczy.

Za współpracę polsko-ukraińską w dziedzinie gospodarki wodnej odpowiedzialna jest Polsko-Ukraińska Komisja do spraw Wód Granicznych, która została utworzona na podstawie umowy PL-UA o współpracy na wodach granicznych.

W ramach działania Polsko-Ukraińskiej Komisji do spraw Wód Granicznych zostało powołanych 5 grup roboczych:

- 1) grupa do spraw współpracy w dziedzinie planowania na wodach granicznych (zwana Grupą PL),
- 2) grupa do spraw współpracy w dziedzinie ochrony wód granicznych przed zanieczyszczeniem (zwana Grupą OW),
- 3) grupa do spraw współpracy w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej, regulacji i melioracji (zwana Grupą OP),
- 4) grupa do spraw współpracy w dziedzinie zwalczania nadzwyczajnych zanieczyszczeń wód granicznych (zwana Grupą NZ).

W tabelach 37 i 38 zestawiono umowy dwustronne oraz wielostronne.

Tabela 37. Umowy dwustronne

państwo	nazwa umowy	data podpisania
Ukraina	umowa PL-UA o współpracy na wodach granicznych	10.10.1996 (Dz.U. z 1999 r. Nr 30, poz. 282)

Tabela 38. Umowy wielostronne

umowa	data podpisania	data ratyfikacji i/lub wejścia
-------	-----------------	--------------------------------

		w życie dla Polski
Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.	06.01.1977 r.	22.03.1978 r. (Dz.U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24, z późn. zm.)
Konwencja o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzona w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r.	18.03.1992 r.	(Dz.U. z 2003 r. Nr 78 poz. 702, z późn. zm.)

11. INFORMACJE O SPOSOBACH I PROCEDURACH POZYSKIWANIA INFORMACJI I DOKUMENTACJI ŹRÓDŁOWEJ WYKORZYSTANEJ DO SPORZĄDZANIA PGW ORAZ INFORMACJI O SPODZIEWANYCH WYNIKACH REALIZACJI PGW

11.1. Punkty kontaktowe pozyskiwania informacji o spodziewanych wynikach realizacji PGW

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu PGW, w szczególności działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń, łącznie z wymogiem uprzedniego uzyskania zezwolenia na sztuczne zasilanie lub uzupełnienie części wód podziemnych oraz działań związanych z ochroną wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł punktowych jest Prezes KZGW wraz z dyrektorami rzgw, właściwymi na obszarze dorzecza. Dane adresowe Prezesa KZGW i Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie zestawiono w tabeli 39.

Tabela 39. Dane adresowe Prezesa KZGW i Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie

organ	adres
Prezes KZGW	ul. Grzybowska 80/82, 00-844 Warszawa
Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie	ul. Marszałka J. Piłsudskiego 22, 31-109 Kraków

Organem właściwym do udzielania informacji z zakresu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych, a także stanu JCWP i JCWPd jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska, którego dane adresowe przedstawiono w tabeli 40.

Tabela 40. Dane adresowe Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

organ	adres
Główny Inspektor Ochrony Środowiska	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

Aktualizacja PGW na obszarze dorzecza Dniestru wpłynie na poprawę stanu JCWP i JCWPd oraz przyczyni się do możliwości osiągnięcia celów środowiskowych w JCW.

11.2. Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji

Procedury pozyskiwania źródłowej dokumentacji reguluje ustawa o informacji o środowisku.

Zgodnie z art. 8 ustawy o informacji o środowisku organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie znajdujących się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Informacje o środowisku oraz jego ochronie udostępniane są w formie ustnej, pisemnej, elektronicznej, wizualnej, dźwiękowej lub w innej formie (art. 9 ust. 2 ustawy o informacji o środowisku) na wniosek pisemny, bądź w przypadkach niewymagających wyszukiwania – bez pisemnego wniosku (art. 12 ust. 1 i 2), nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku (art. 14 ust. 1).

Kategorie informacji podlegających udostępnieniu ustanawia art. 9 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku i są to między innymi: informacje dotyczące stanu elementów środowiska, emisji zanieczyszczeń i odpadów promieniotwórczych, środki administracyjne, przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej, raporty na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska, informacje na temat stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku organ administracji może odmówić udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie, jeżeli informacje dotyczą m. in. danych objętych tajemnicą statystyczną, prawem autorskim, związanych z ochroną danych osobowych, spraw z toczącym się postępowaniem sądowym, informacji o wartości handlowej, danych dotyczących bezpieczeństwa publicznego i państwowego.

Dane o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie zamieszczane są w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 1 ww. ustawy), do prowadzenia których zobowiązane są organy administracji właściwe w sprawach, w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 21 ust. 2 pkt 16 i 17 ww. ustawy bądź właściwe do prowadzenia postępowania, w ramach którego lub w wyniku którego sporządzane są dokumenty (art. 22 ust. 1 i 2), o których mowa w art. 21 ust. 2 ustawy o informacji o środowisku. Publicznie

dostępne wykazy prowadzone są w formie elektronicznej i udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej (art. 23 ust. 1 ustawy o informacji o środowisku).

11.3. Dokumentacja źródłowa wykorzystana przy sporządzaniu aPGW

Podczas prac przy aPGW na obszarze dorzecza Dniestru wykorzystano dokumenty i opracowania sporządzone w trakcie trwania cyklu planistycznego i aktualizujące, bądź uszczegóławiające dane opracowane i wykorzystane w pierwszym cyklu planistycznym. Wszystkie dane wykorzystane przy sporządzaniu aPGW stanowią dane publiczne, dostępne rejestry lub też zostały pozyskane w trybie ustawy o informacji o środowisku.

Podstawą doboru działań służących osiągnięciu celów środowiskowych była weryfikacja PWŚK oraz wyniki PMŚ w zakresie monitoringu wód. Dane monitoringowe wykorzystane przy opracowaniu programu działań dla rzek pochodziły z lat 2010 – 2012 oraz z 2013 r., dla jezior z lat 2010-2013, dla wód przejściowych, przybrzeżnych oraz wód podziemnych z lat 2010-2012. Ponadto na potrzeby opracowania programów działań zostały wykorzystane również dokumentacje planistyczne sporządzane w związku z art. 113 ust. 2 i 3 ustawy – Prawo wodne:

- 1) wykazy JCW, ze wskazaniem SCW i SZCW oraz JCW zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych;
- 2) charakterystyki JCW;
- 3) identyfikacja znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocenę ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych;
- 4) identyfikacja oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych;
- 5) rejestr wykazów obszarów chronionych;
- 6) analizy ekonomiczne związane z korzystaniem z wód;
- 7) programy monitoringu wód,
- 8) wykazy wielkości emisji i stężeń: substancji priorytetowych określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 38d ust. 2 oraz innych substancji powodujących zanieczyszczenie, dla których zostały określone środowiskowe normy jakości.

Ponadto na potrzeby doboru działań wykorzystano informacje dotyczące inwestycji w zakresie gospodarki komunalnej pochodzące z IV aKPOŚK oraz Masterplanu 2015 r.⁵ Ponadto w celu pozyskania najbardziej aktualnych informacji o działaniach na terenach nieaglomeracyjnych przeprowadzono ankietyzację w starostwach powiatowych i za ich pośrednictwem w gminach. Ankietowano również administratorów cieków w zakresie planów inwestycyjnych dotyczących udrażniania budowli piętrzących w celu umożliwienia migracji ichtiofauny oraz planowanych działań renaturyzacyjnych. Do oszacowania potrzeb w zakresie wyposażania ludności niepodłączonej do kanalizacji w urzędzenia do zbierania i oczyszczania ścieków oraz ilości niezbędnych do wybudowania miejsc do przechowywania nawozów naturalnych wykorzystano dane pochodzące z GUS (BDL). Wymienione wyżej materiały wykorzystano również podczas analizy konieczności i możliwości ustanowienia odstępstw od osiągnięcia celów środowiskowych.

Ponadto, w ramach ustanawiania odstępstw, konieczne było przeanalizowanie czy inwestycje mogące uniemożliwić osiągnięcie celów, zgłoszone przez inwestorów spełniają przesłanki z art. 38j ustawy – Prawo wodne. Weryfikacja przesłanek odbyła się na podstawie dokumentacji przesłanej przez inwestorów. Oprócz formularzy wypełnianych przez inwestorów, analizowano także dokumentację projektową, raporty środowiskowe, decyzje środowiskowe oraz inne udostępnione dokumenty i opracowania.

11.4. Spodziewane wyniki realizacji aPGW

Głównym celem niniejszego dokumentu jest zapewnienie osiągnięcia ustalonych celów środowiskowych dla wód i obszarów chronionych. Cel ten ma być osiągnięty poprzez podjęcie działań podstawowych i uzupełniających przypisanych JCW i obszarom chronionym oraz działań ogólnokrajowych. Realizacja zaplanowanych w ramach aPWŚK kraju działań, które zostały podsumowane w planie ma zapewnić efekt w postaci zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska zarówno ze źródeł obszarowych jak i punktowych, racjonalizację poboru wód, zapewnienie możliwości migracji organizmów wodnych w ciekach, których drożność jest warunkiem osiągnięcia dobrego stanu wód, ograniczenie presji hydromorfologicznej. Dla części wód cel ten zostanie osiągnięty do 2015 r., dla części zgodnie z informacjami zawartymi w rozdziale 5 do 2021 r. lub do 2027 r. Spodziewanym efektem wdrożenia dokumentu jest więc osiągnięcie dobrego stanu wód we wskazanych dla poszczególnych JCW terminach lub też utrzymanie ich dobrego stanu.

⁵ Dokument dostępny na stronie <http://www.kzgw.gov.pl/pl/Krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych.html>

12. PODSUMOWANIE WSZELKICH ZMIAN LUB UAKTUALNIEŃ DOKONANYCH OD DNIA OGŁOSZENIA POPRZEDNIEGO PGW NA OBSZARZE DORZECZA

Od chwili opublikowania pierwszego PGW w polskim systemie prawa wprowadzono szereg zmian, które pozwoliły w pełni dostosować je do zasad zarządzania zasobami wodnymi zgodnie z wymogami stawianymi przez prawo UE.

Szczególne znaczenie miała ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. Wprowadzone wówczas zmiany są niezwykle istotne z punktu widzenia stworzenia ram prawnych do pełnego wdrożenia przepisów wspólnotowych.

Najistotniejsza z wprowadzonych zmian to wprowadzenie do ustawy – Prawo wodne definicji celów środowiskowych oraz przepisów warunkujących stosowanie odstępstw. Przepisy art. 38 oraz art. 114a ustawy – Prawo wodne definiują cele środowiskowe dla JCW oraz obszarów chronionych i ustalają zasady stosowania odstępstw od ich realizacji, co jest pełną transpozycją w tym zakresie.

Art. 38j ustawy – Prawo wodne, warunkujący możliwość realizacji inwestycji ingerujących w charakterystyki fizyczne jednolitych części wód. Artykuł ten określa warunki zastosowania odstępstwa polegającego na nieosiągnięciu dobrego stanu wód lub też jego pogorszeniu w wyniku nowych inwestycji. Wprowadzenie tego przepisu umożliwiło przeprowadzenie szerokich analiz realizowanych i planowanych inwestycji z zakresu między innymi ochrony przeciwpowodziowej, pod kątem ich zgodności z celami środowiskowymi.

Art. 114a ustawy – Prawo wodne z kolei wskazuje na możliwość ustanowienia w szczególnych przypadkach mniej rygorystycznych celów.

Ustawa o zmianie ustawy – Prawo wodne z 2011 r. wprowadza również narzędzia umożliwiające utrzymanie jednolitych części wód oraz obszarów chronionych w stanie niepogorszonym. Zapewnia to art. 31 ust. 2 ustawy – Prawo wodne, zgodnie z którym korzystanie z wód w szczególności nie może powodować pogorszenia stanu wód i ekosystemów od nich zależnych, w szczególności ustaleń PGW.

Kolejne zmiany w dziedzinie polityki wodnej ustanawiającej środowiskowe normy jakości wprowadzono przez rozszerzenie delegacji, o której mowa w art. 38a ust. 3 ustawy – Prawo wodne, o określenie środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń. Realizację powyższego upoważnienia stanowi rozporządzenie klasyfikacyjne.

Podsumowując, od czasu pierwszego cyklu planistycznego w Polsce wypracowano szereg narzędzi i uwarunkowań prawnych, których brak wówczas był odczuwalny. Oprócz opisanych powyżej zmian w prawodawstwie, zostało przeprowadzone uszczegółowienie najważniejszych analiz będących elementem procesu planowania, w tym przede wszystkim: analizy oddziaływań antropogenicznych i ich wpływu na stan wód oraz analizy ekonomicznej korzystania z wód. Program monitoringu wód dostosowany został w pełni do wymogów prawa wspólnotowego, zaś na podstawie jego wyników została przeprowadzona aktualna ocena stanu wód. Monitoring wód prowadzony w obecnym cyklu planistycznym, jest znacznie bardziej wyczerpujący, m.in.: uwzględniony został monitoring elementów biologicznych. W badaniu stanu ekologicznego podstawowe kryterium to stan wodnych biocenoz, inne kryteria (fizykochemiczne i hydromorfologiczne) pełnią rolę pomocniczą. Do elementów biologicznych badanych w zakresie monitoringu należą elementy tj.:

- 1) fitoplankton;
- 2) fitobentos i makrofity;
- 3) makrobezkręgowce bentoniczne;
- 4) ichtiofauna.

Kolejnym ważnym krokiem było precyzyjne ustalenie celu środowiskowego dla każdej JCW. Wykaz celów środowiskowych opracowany w obecnym cyklu planistycznym zawiera m.in. bardziej rygorystyczne cele środowiskowe odnoszące się do obszarów chronionych, w obrębie których poszczególne JCWP są umiejscowione. W pierwszym cyklu planistycznym nie wskazano celów środowiskowych, ale przyjęto odpowiednio, iż dla naturalnych JCWP jest nim dobry stan ekologiczny i chemiczny, zaś dla SZCW i SCW dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Dla JCWPd celem był dobry stan ilościowy i chemiczny. W pierwszym cyklu planistycznym nie określono także celów środowiskowych dla obszarów chronionych. W obecnym cyklu planistycznym wyznaczenie celów środowiskowych oparte zostało o przepisy prawa UE oraz wytyczne KE, uwzględnione zostały jednak krajowe uwarunkowania i ograniczenia. Omówione zmiany w prawodawstwie, w połączeniu z uszczegółowionymi analizami dotyczącymi w szczególności dogłębnego rozpoznania aktualnych warunków i stanu wód pozwalają przypuszczać, iż zaktualizowany program działań w znacznie większym stopniu będzie odpowiadał na rzeczywiste potrzeby w zakresie poprawy stanu wód.

13. OCENA POSTĘPU W OSIĄGANIU CELÓW ŚRODOWISKOWYCH Z PREZENTACJĄ WYNIKÓW MONITORINU W OKRESIE OBJĘTYM POPRZEDNIM PGW ORAZ WYJAŚNIENIEM PRZYCZYN EWENTUALNEGO NIEOSIĄGNIĘCIA NIEKTÓRYCH CELÓW ŚRODOWISKOWYCH

Postęp w osiągnięciu celów środowiskowych przyjętych dla poszczególnych kategorii wód określono na podstawie oceny stanu przeprowadzonej na podstawie danych z lat 2010-2012, którą opisano w rozdziale 5. Zgodnie z powyższą oceną stwierdzono, że na obszarze dorzecza Dniestru żadna JCWP rzeczna nie osiągnęła celu środowiskowego w zakresie stanu JCW oraz stanu chemicznego i stanu lub potencjału ekologicznego.

Jedyna JCWPd, znajdująca się na obszarze dorzecza Dniestru, osiągnęła cel środowiskowy w zakresie stanu JCW.

W celu podsumowania postępów w osiągnięciu celów środowiskowych, porównano zmiany w czasie wybranych wartości wskaźników jakości wód w ppk, położonych w ujściowych odcinkach większych rzek. Z uwagi na fakt, iż w pierwszym cyklu planistycznym, monitoring wód nie był w pełni dostosowany do wymogów wspólnotowych, możliwe było porównanie jedynie elementów fizykochemicznych, których zakres i metodyka badań nie uległy znaczącym zmianom.

Na obszarze dorzecza Dniestru porównania dokonano w jednym ppk Strwiąż – Krościenko.

Spośród wskaźników jakości wód (wskaźniki fizyczne – zawiesina, wskaźniki tlenowe – BZT₅, ChZT_{Mn} oraz wskaźniki biogenne – azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny) odnoszących się do JCW, wybrano najbardziej reprezentatywne: zawiesina, BZT₅, ChZT_{Mn}, azot azotanowy, azot ogólny, fosforany, fosfor ogólny. Zgodnie z aktualnie obowiązującym rozporządzeniem klasyfikacyjnym dokonano porównania, zarówno wyników pomiarów tych wskaźników, jak i ich klasyfikacji.

We wskazanym ppk na cieku Strwiąż wyniki z 2011 r. wskazują, iż dla wszystkich wskaźników wartości zawierają się w pierwszej klasie. Porównując wyniki monitoringu z punktu monitoringowego z 2008 i 2011 r. należy zauważyć, iż nastąpił wzrost wartości dla trzech wskaźników tj. ChZT_{Mn} z 2,84 mg O₂/dm³ na 2,9 mg O₂/dm³, azotu azotanowego z 0,52 mg/dm³ na 0,59 mg/dm³ oraz azotu ogólnego z 1,06 mg/dm³ na 1,2 mg/dm³. Wyniki pokazują jednak, iż klasyfikacja wskaźników nie uległa pogorszeniu. Cztery wskaźniki uległy poprawie. W tabeli 41 przedstawiono klasyfikację wybranych wskaźników jakości wód w wyżej wymienionym punkcie monitoringowym.

Tabela 41. Porównanie wyników klasyfikacji wybranych wskaźników jakości wód w latach 2008 i 2011 w punkcie monitoringowym Strwiąż – Krościenko

rok	zawiesina	BZT ₅	ChZT _{Mn}	azot azotanowy	azot ogólny	fosforany	fosfor ogólny
2008	I	II	I	I	I	I	I
2011	I	I	I	I	I	I	I

Reasumując można przyjąć, iż w skali obszaru dorzecza jakość wód uległa poprawie. W obszarze całego dorzecza, w trzech przypadkach, nastąpiło pogorszenie wartości badanych wskaźników. Jednak wszystkie porównywane parametry mieszczą się w granicach charakterystycznych dla I klasy jakości.

14. CHARAKTERYSTYKA I WYJAŚNIENIE WSZYSTKICH DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH WE WCZEŚNIEJSZEJ WERSJI PGW W DORZECZU, KTÓRE NIE ZOSTAŁY ZASTOSOWANE

Jednym z dokumentów planistycznych w planowaniu gospodarowania wodami, zgodnie z art. 113 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne, jest PWŚK. Dokument ten zawiera program działań, których realizacja w określonym czasie pozwoli uzyskać efekty w postaci osiągnięcia celów środowiskowych przez wszystkie JCW. W PWŚK wyróżniono działania podstawowe oraz działania uzupełniające. W trakcie prac nad aPWŚK dokonano podsumowania realizacji działań wskazanych w pierwszym cyklu planistycznym. Dane do oceny stanu realizacji działań pochodziły w znacznym zakresie z przeprowadzonych ankietyzacji starostw powiatowych, administratorów cieków jak również aglomeracji w rozumieniu art. 43 ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo wodne. Ankiety skierowane do starostw dotyczyły inwestycji zrealizowanych bądź planowanych do realizacji w latach 2013 - 2021 na terenie powiatu (tj. m.in. wykonania ujęć wód podziemnych i powierzchniowych, budowy lub rozbudowy oczyszczalni ścieków nieobjętych KPOŚK, modernizacji, budowy lub rozbudowy składowisk odpadów i innych obiektów przemysłowych, działań rekultywacyjnych oraz innych działań mających wpływ na stan wód). Kwestionariusz skierowany do aglomeracji dotyczył planowanych lub zrealizowanych w latach 2007 - 2013 inwestycji w zakresie budowy lub modernizacji kanalizacji. Ponadto, informacje uzyskane z ankiet zostały uzupełnione o dane zawarte na portalach internetowych poszczególnych gmin, wojewódzkich zarządów melioracji i urzędzeń wodnych, rzgw oraz innych podmiotów. Ze względu na istniejący wymóg dotyczący zamieszczania ogólnodostępnych danych na temat inwestycji realizowanych z funduszy UE, strony internetowe stanowią dobre źródło informacji. Ponadto ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2015 r. 2058, z późn. zm.) zobowiązuje podmioty wykonujące zadania publiczne do udostępnienia informacji o sprawach publicznych. W przypadku inwestycji związanych z realizacją KPOŚK, stopień realizacji działań wynikał z kolejnych aktualizacji programu oraz corocznych sprawozdań dotyczących stopnia wykonania założeń programu. Sprawozdania składane są Prezesowi KZGW przez marszałków województw. Przekazywane dane obejmowały wyznaczone aglomeracje, w związku z czym poszczególne dane przypisano do jednolitych części wód. Podsumowując w trakcie cyklu planistycznego na terenach aglomeracji wybudowano 18 742 km nowych sieci kanalizacji sanitarnej i ogólnospławnej, modernizację poddano 1 646,36 km, oraz zrealizowano 824 inwestycje obejmujące budowę, rozbudowę bądź modernizację oczyszczalni ścieków komunalnych.

Do oceny stopnia realizacji zadań wykorzystano dane pozyskane z GIOŚ (baza danych dotyczących rozmieszczenia eksploatowanych i zamkniętych składowisk odpadów według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r.), PIG-PIB (baza składowisk wraz z warstwami SHP) oraz z aktualnie obowiązujących planów gospodarowania odpadami w województwach i gminach. Ponadto do weryfikacji wykonania działań wykorzystano dane pozyskane z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i rdoś (zarządzenia dotyczące ustanowienia PZO dla obszarów Natura 2000, lista zatwierdzonych oraz będących w trakcie konsultacji PZO dla obszarów Natura 2000, warstwy SHP dla wszystkich form ochrony przyrody, zarządzenia dotyczące ustanowienia PO rezerwatów przyrody, kosztorysy poszczególnych zadań ochronnych w PZO dla obszarów Natura 2000), jak również od dyrektorów zespołów parków krajobrazowych (zarządzenia dotyczące ustanowienia PO parków krajobrazowych). Oparto się również na opracowaniach wykonanych w ostatnich latach na potrzeby aPGW i PZRP

W przypadku działań dla JCWPd w PWŚK przyjęto, że wszystkie działania zmierzające do osiągnięcia wymaganego stanu JCWP będą również wpływać na poprawę stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych. W związku z powyższym można stwierdzić, iż stan realizacji działań programowanych dla poprawy stanu JCWPd jest porównywalny ze stanem realizacji działań wskazanych dla JCWP. Ponadto, większość działań wskazanych dla JCWPd jest działaniami ciągłymi, dla których nie ocenia się w sposób bezpośredni stopnia ich realizacji, są to m.in.: weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód, racjonalne gospodarowanie wodą przeznaczoną do spożycia, monitoring potencjalnych ognisk zanieczyszczeń.

Na obszarze dorzecza Dniestru nie wykazano działań niezrealizowanych.

15. CHARAKTERYSTYKA KONIECZNYCH DODATKOWYCH DZIAŁAŃ USTALONYCH W TRAKCIE REALIZACJI PLANU

Jeżeli monitorowanie lub inne dane wskazują, że cele środowiskowe dla części wód prawdopodobnie nie będą osiągnięte, państwa członkowskie UE zapewniają, że:

- 1) przyczyny możliwego niepowodzenia zostaną zbadane;
- 2) odpowiednie pozwolenia i zezwolenia zostaną właściwie zbadane i poddane kontroli;
- 3) programy monitorowania zostaną poddane kontroli i właściwie dostosowane;
- 4) dodatkowe środki, jakie mogą być konieczne do osiągnięcia celów, zostaną ustalone, włączając, gdzie stosowne, ustalenie bardziej restrykcyjnych środowiskowych norm jakości.

Jeżeli przyczyny nieosiągnięcia celów są spowodowane okolicznościami pochodzenia naturalnego lub sił wyższych, które są wyjątkowymi i nie mogły być racjonalnie przewidziane, w szczególności ekstremalnymi powodziami i długimi suszami, państwa członkowskie mogą ustalić, że dodatkowe środki nie są praktyczne.

Przepisy nakazują zawarcie w aPGW podsumowania środków podjętych na tej podstawie, jak również dodatkowych działań tymczasowych przyjętych od czasu publikacji poprzedniej wersji PGW na obszarze dorzecza.

Artykuł 113c ust. 1 ustawy – Prawo wodne, wskazuje, że jeżeli na podstawie wyników monitoringu wód lub innych danych, w tym danych uzyskanych w toku opracowywania projektu PWŚK lub jego aktualizacji, Prezes KZGW stwierdził, że jest zagrożone osiągnięcie celów środowiskowych:

- 1) dokonuje się analizy przyczyn tych zagrożeń i uzupełnia PWŚK o dodatkowe działania;
- 2) dokonuje się dodatkowego przeglądu udzielonych pozwoleń wodnoprawnych;
- 3) poddaje się przeglądowi programy monitoringu wód i w razie potrzeby dostosowuje te programy w zakresie koniecznym dla osiągnięcia celów środowiskowych.

Kolejne ustępy art. 113c precyzują zasady wypełnienia powyższych zadań przez Prezesa KZGW, organy właściwe do wydawania pozwoleń wodnoprawnych oraz organy IOS. Przed zmianami wprowadzonymi przy okazji ostatniej nowelizacji prawa wodnego, analogiczną treść zawierał art. 113b ust. 8 ustawy – Prawo wodne. Do przedmiotowej regulacji odsyłają także: art. 119 ust. 2 ustawy – Prawo wodne. (wskazanie odpowiedzialnych organów) oraz art. 136 ust. 1 pkt 8 ustawy – Prawo wodne (możliwość cofnięcia lub ograniczenia bez odszkodowania pozwolenia wodnoprawnego).

Działania w tym zakresie są prowadzone zgodnie z prawem krajowym. Działania, o których mowa w przedmiotowym rozdziale zostały zaplanowane także w ramach aPWŚK i aPGW. W obecnym cyklu planistycznym dobór działań oparty był m.in. na ocenie stanu wód z okresu 2010-2012, dodatkowo zweryfikowanej oceną stanu z 2013 r., która w stosunku do oceny stanu stanowiącej podstawę PGW i PWŚK, jest oparta na bardziej rozbudowanym i dostosowanym do wymagań KE monitoringu wód. Tam gdzie ocena stanu nie pozwalała na sprecyzowanie działań (tak zwana ocena z przeniesienia), zaplanowano dodatkowe działania (m.in. monitoring badawczy wód), które pozwolą w trakcie cyklu planistycznego na zidentyfikowanie potrzeb wprowadzenia konkretnych działań i realizację działań zmierzających do ich wdrożenia.

Jako jednostkę odpowiedzialną za monitoring badawczy obejmującego prowadzenie monitoringu w zakresie badania substancji biogenych w przekrojach zlokalizowanych na wejściu i na zamknięciu JCWP w okresie 2016-2017, z częstotliwością 4 razy w roku lub zamiennie innego monitoringu realizowanego we wskazanych JCWP w ramach PMS na lata 2016–2021 w okresie 2016-2017, wskazano wojewodę będącego zwierzchnikiem administracji zespolonej, w tym wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska

Załącznik nr 1 do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru**Część A**

Wykaz wielkości stężeń substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń dla których zostały określone środowiskowe normy jakości w dorzeczu Dniestru

Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego: Strwiąż - Krościenko		
Lp.	1	
Nazwa punktu pomiarowo kontrolnego (PPK)	Strwiąż - Krościenko	
Kod	PL03S1601_0001	
Obszar dorzecza	Nazwa	Dniestru
	Kod	9000
Region wodny	Dniestru	
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej	Kraków	
Zlewnia bilansowa	Dniestr	
Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP)	Nazwa	Strwiąż do granicy państwa
	Kod	PLRW9000127691
Typ JCWP	12	
Nazwa ciek/zbiornika wodnego	Strwiąż	
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000 *	x	767567.9363
	y	185867.1038
Dane hydrologiczne	Q [m ³ /s] w ppk	bd
	Rodzaj przepływu	bd

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Strwiąż - Krościenko				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	201 1	<GO
Substancja 2	Antracen	120-12-7	nd	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	201 1	0.000891666667
Substancja 4	Benzen	71-43-2	201 1	<GO
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	bd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	201 1	<GO
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	201 1	<GO
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	201 1	<GO
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	201 1	0.0102307692307692
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	201 1	<GO
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	201 1	<GO
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	201 1	<GO
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	201 1	<GO
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	201 1	<GO
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	201 1	<GO
Substancja 9b_1	DDT całkowity	nie dotyczy	201 1	<GO

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Strwiąż - Krościenko				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [µg/l]
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	2011	<GO
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	bd	bd
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	2011	<GO
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	2011	0.42625
Substancja 13	Diuron	330-54-1	2011	<GO
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	2011	<GO
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	2011	0.005475
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	2011	<GO
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	2011	<GO
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	2011	<GO
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	2011	<GO
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	2011	<GO
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	2011	0.0100666667
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	2011	0.01495833333
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	2011	<GO
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	2011	0.4
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	bd	bd
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	2011	<GO
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	2011	<GO
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	bd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	2011	0.002858333333
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	2011	0.0023
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	2011	0.0014
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	2011	0.000725
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	2011	0.00179
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	2011	<GO
Substancja	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	201	<GO

Wykaz stężeń substancji priorytetowych - Strwiąż - Krościenko				
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	Rok	średnie stężenie oznaczonej substancji [$\mu\text{g/l}$]
29a			1	
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	2011	<GO
Substancja 30	Związki tributyllocyny (kation tributyllocyny)	36643-28-4	2011	<GO
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	2011	<GO
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	2011	0.0961666667
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	2011	<GO
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	nd	bd
Substancja 35	Kwas perfluoro-oktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	nd	bd
Substancja 36	Chinksyfen	124495-18-7	nd	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070-46-5	nd	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576-02-3	nd	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159-98-0	nd	bd
Substancja 41	Cypermetryna	52315-07-8	nd	bd
Substancja 42	Dichlorfos	62-73-7	nd	bd
Substancja 43	Heksabromocykolododekan (HBCDD)	nie dotyczy	nd	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44-8/1024-57-3	nd	bd
Substancja 45	Terbutryna	886-50-0	nd	bd

Wartość powyżej EQS

Wartość powyżej granicy oznaczalności, a poniżej EQS

*W przypadku RZGW Warszawa układ PUWG 1992

Część B

Wykaz wielkości emisji substancji priorytetowych oraz innych zanieczyszczeń dla których zostały określone środowiskowe normy jakości w dorzeczu Dniestru

MPGK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych		
Nazwa zakładu		MPGK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych
Lp.		1
Adres siedziba główna		ul. Przemysłowa, Ustrzyki Dolne
numer pozwolenia wodnoprawnego/zintegrowanego		SR-III-2-6811/17/03
data pozwolenia wodnoprawnego/zintegrowanego		01/07/2003
organ wydający pozwolenie wodnoprawne/zintegrowane		bd
początek obowiązywania		01/07/2003
koniec obowiązywania		bd
Ilość ścieków odprowadzanych wg pozwolenia	Qśr m ³ /d	bd
	Qmaxh m ³ /h	bd
	Qśr m ³ /rok	bd
	Qmax m ³ /d	bd
Województwo		podkarpackie
Powiat		bieszczadzki
Gmina		m. Ustrzyki Dolne
nazwa odbiornika		Strwiąż
kategoria odbiornika		woda
Kilometr cieku		42+000
Obszar dorzecza	Nazwa	Dniestru
	Kod	9000
Region Wodny		Dniestru
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej		Kraków
Współrzędne GPS wg układu PUWG 2000	x	761273.9315
	y	180941.4913
Jednolita część wód podziemnych (JCWPD)	Nazwa JCWPD	169
	KOD JCWPD	GW9000169
Jednolita część wód powierzchniowych(JCWP)	Nazwa JCWP	Strwiąż do granicy państwa
	KOD JCWP	PLRW9000127691
	TYP JCWP	12
Zlewnia bilansowa		Dniestr
ilość odprowadzonych ścieków w 2010 [m ³ /rok]		1180760
ilość odprowadzanych ścieków do wód/ziemi w 2010 [m ³ /rok]	bytowe [m ³ /rok]	bd
	komunalne [m ³ /rok]	bd
	przemysłowe [m ³ /rok]	bd
	wody z odwadniania zakładów górniczych [m ³ /rok]	bd
	wody chłodnicze [m ³ /rok]	bd
	inne [m ³ /rok]	bd
ilość odprowadzonych ścieków w 2011 [m ³ /rok]		1060854
ilość odprowadzanych ścieków do wód/ziemi w 2011	bytowe [m ³ /rok]	bd
	komunalne [m ³ /rok]	bd
	przemysłowe [m ³ /rok]	bd
	wody z odwadniania zakładów górniczych [m ³ /rok]	bd
	wody chłodnicze [m ³ /rok]	bd

MPGK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych						
					inne [m ³ /rok]	bd
Wykaz emisji substancji priorytetowych - MPGK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych						
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach [kg/rok]	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach [kg/rok]
Substancja 1	Alachlor	15972-60-8	bd	bd	bd	bd
Substancja 2	Antracen	120-12-7	bd	bd	bd	bd
Substancja 3	Atrazyna	1912-24-9	bd	bd	bd	bd
Substancja 4	Benzen	71-43-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 5	Bromowany difenyleter	32534-81-9	bd	bd	bd	bd
Substancja 6	Kadm i jego związki	7440-43-9	bd	bd	bd	bd
Substancja 6a	Tetrachlorek węgla	56-23-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 7	C10--13 chloroalkany	85535-84-8	bd	bd	bd	bd
Substancja 8	Chlorofenwinfos	470-90-6	bd	bd	bd	bd
Substancja 9	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	2921-88-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 9a	Pestycydy cyklodienowe	nie dotyczy	bd	bd	bd	bd
Substancja 9a_1	Aldryna	309-00-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 9a_2	Dieldryna	60-57-1	bd	bd	bd	bd
Substancja 9a_3	Endryna	72-20-8	bd	bd	bd	bd
Substancja 9a_4	Izodryna	465-73-6	bd	bd	bd	bd
Substancja 9b_1	DDT całkowity	nie dotyczy	bd	bd	bd	bd

Wykaz emisji substancji priorytetowych - MPGK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych						
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]
Substancja 9b_2	para-para-DDT	50-29-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 10	1,2-dichloroetan (EDC)	107-06-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 11	Dichlorometan	75-09-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 12	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	117-81-7	bd	bd	bd	bd
Substancja 13	Diuron	330-54-1	bd	bd	bd	bd
Substancja 14	Endosulfan	115-29-7	bd	bd	bd	bd
Substancja 15	Fluoranten	206-44-00	bd	bd	bd	bd
Substancja 16	Heksachlorobenzen	118-74-1	bd	bd	bd	bd
Substancja 17	Heksachlorobutadien	87-68-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 18	Heksachlorocykloheksan	608-73-1	bd	bd	bd	bd
Substancja 19	Izoproturon	34123-59-6	bd	bd	bd	bd
Substancja 20	Ołów i jego związki	7439-92-1	bd	46.10188	bd	bd
Substancja 21	Rtęć i jej związki	7439-97-6	bd	bd	bd	bd
Substancja 22	Naftalen	91-20-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 23	Nikiel i jego związki	7440-02-0	bd	11.52547	bd	20.69042
Substancja 24	Nonylofenol (4-nonylofenol)	104-40-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 25	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	140-66-9	bd	bd	bd	bd

Wykaz emisji substancji priorytetowych - MP GK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych						
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]
Substancja 26	Pentachlorobenzen	608-93-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 27	Pentachlorofenol (PCP)	87-86-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 28	Wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA)	nie dotyczy	bd	bd	bd	bd
Substancja 28_1	Benzo(a)piren	50-32-8	bd	bd	bd	bd
Substancja 28_2	Benzo(b)fluoranten	205-99-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 28_3	Benzo(k)fluoranten	207-08-9	bd	bd	bd	bd
Substancja 28_4	Benzo(g,h,i)perylene	191-24-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 28_5	Indeno(1,2,3-cd)piren	193-39-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 29	Symazyna	122-34-9	bd	bd	bd	bd
Substancja 29a	Tetrachloroetylen (PER)	127-18-4	bd	bd	bd	bd
Substancja 29b	Trichloroetylen (TRI)	79-01-06	bd	bd	bd	bd
Substancja 30	Związki tributyllocyny (kation tributyllocyny)	36643-28-4	bd	bd	bd	bd
Substancja 31	Trichlorobenzeny	12002-48-1	bd	bd	bd	bd
Substancja 32	Trichlorometan (chloroform)	67-66-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 33	Trifluralina	1582-09-8	bd	bd	bd	bd
Substancja 34	Dikofol	115-32-2	bd	bd	bd	bd
Substancja 35	Kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	1763-23-1	bd	bd	bd	bd

Wykaz emisji substancji priorytetowych - MP GK Sp. z o.o. w Brzegach Dolnych						
ID_substancji	nazwa substancji	Numer CAS	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]	średnie stężenie odprowadzanej substancji w ściekach [µg/l]	średni ładunek odprowadzanej substancji w ściekach[kg/rok]
Substancja 36	Chinksyfen	12449 5-18-7	bd	bd	bd	bd
Substancja 37	Dioksyny i związki dioksynopodobne	nie dotyczy	bd	bd	bd	bd
Substancja 38	Aklonifen	74070- 46-5	bd	bd	bd	bd
Substancja 39	Bifenokos	42576- 02-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 40	Cybutryna	28159- 98-0	bd	bd	bd	bd
Substancja 43	Heksabromocykolododekan (HBCDD)	nie dotyczy	bd	bd	bd	bd
Substancja 44	Heptachlor i epoksyd heptachloru	76-44- 8/1024- 57-3	bd	bd	bd	bd
Substancja 45	Terbutryna	886- 50-0	bd	bd	bd	bd

Część C

Ocena bieżącego znaczenia substancji priorytetowych w dorzeczu Dniestru

Ranking substancji priorytetowych wg danych monitoringowych

Nr	Nazwa substancji	Liczba oznaczeń	Liczba punktów powyżej granicy wykrywalności, lecz poniżej wartości granicznych	Częstość występowania [%]	Liczba przekroczeń powyżej wartości granicznych	Częstość przekroczeń [%]
1 ETAP*						
1	Nonylofenol (4-nonylofenol)	1	0	0	1	100
2	suma Benzo(b)fluoranten + Benzo(k)fluoranten	1	0	0	1	100
3	suma Benzo(g,h,i)perylene + Indeno(1,2,3-cd)piren	1	0	0	1	100
2 ETAP**						
4	Benzo(a)piren	1	1	100	0	0
5	Atrazyna	1	1	100	0	0
6	Chlorfenwinfos	1	1	100	0	0
7	Ftalan di(2-etyloheksyl) (DEHP)	1	1	100	0	0
8	Fluoranten	1	1	100	0	0
9	Rtęć i jej związki	1	1	100	0	0
10	Naftalen	1	1	100	0	0
11	Trichlorometan (chloroform)	1	1	100	0	0
3 ETAP***						
12	Alachlor	1	0	0	0	0
13	Benzen	1	0	0	0	0
14	Kadm i jego związki	1	0	0	0	0
15	Tetrachlorek węgla	1	0	0	0	0
16	C10--13 chloroalkany	1	0	0	0	0
17	Chloropiryfos (chloropiryfos etylowy)	1	0	0	0	0
18	Pestycydy cyklodienowe	1	0	0	0	0
19	DDT całkowity	1	0	0	0	0
20	para-para-DDT	1	0	0	0	0
21	Dichlorometan	1	0	0	0	0
22	Diuron	1	0	0	0	0
23	Endosulfan	1	0	0	0	0
24	Heksachlorobenzen	1	0	0	0	0
25	Heksachlorobutadien	1	0	0	0	0
26	Heksachlorocykloheksan	1	0	0	0	0
27	Izoproturon	1	0	0	0	0
28	Ołów i jego związki	1	0	0	0	0
29	Nikiel i jego związki	1	0	0	0	0
30	Pentachlorobenzen	1	0	0	0	0
31	Pentachlorofenol (PCP)	1	0	0	0	0
32	Symazyna	1	0	0	0	0
33	Tetrachloroetylen (PER)	1	0	0	0	0

Nr	Nazwa substancji	Liczba oznaczeń	Liczba punktów powyżej granicy wykrywalności, lecz poniżej wartości granicznych	Częstość występowania [%]	Liczba przekroczeń powyżej wartości granicznych	Częstość przekroczeń [%]
34	Trichloroetylen (TRI)	1	0	0	0	0
35	Związki tributylowy (kation tributylowy)	1	0	0	0	0
36	Trichlorobenzeny	1	0	0	0	0
37	Trifluralina	1	0	0	0	0
38	Bromowany difenyleter	-	-	-	-	-
39	Antracen	-	-	-	-	-
40	1,2-dichloroetan (EDC)	-	-	-	-	-
41	Oktylofenol (4-(1,1',3,3'-tetrametylobutylo)-fenol)	-	-	-	-	-
42	Dikofol	-	-	-	-	-
43	Kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS)	-	-	-	-	-
44	Chinoksyfen	-	-	-	-	-
45	Dioksyny i związki dioksunopodobne	-	-	-	-	-
46	Aklonifen	-	-	-	-	-
47	Bifenoks	-	-	-	-	-
48	Cybutryna	-	-	-	-	-
49	Cepermetryna	-	-	-	-	-
50	Dichlorofos	-	-	-	-	-
51	Heksabromocyklododekan (HBCDD)	-	-	-	-	-
52	Terbutryna	-	-	-	-	-

* *wyznaczenie częstości występowania przekroczeń średniorocznych wartości środowiskowych norm jakości (wyrażonej w procentach) w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń poszczególnych substancji we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej.*

** *wyznaczenie częstości występowania (wyrażonej w procentach) poszczególnych substancji w stosunku do całkowitej wykonanej liczby oznaczeń we wszystkich punktach monitoringowych i klasyfikacja na tej podstawie w kolejności malejącej. Przez występowanie rozumie się oznaczone średnioroczne stężenia danej substancji większe niż granica wykrywalności wyznaczona dla stosowanej procedury analitycznej, ale nieprzekraczające maksymalnych i średnich wartości środowiskowych norm jakości.*

*** *naniesienie na listę rankingową substancji, które nie zostały sklasyfikowane w 1 i 2 etapie – czyli substancji, które we wszystkich badanych punktach występowały poniżej granicy wykrywalności, bądź nie były w ogóle badane.*

Załącznik nr 2 do planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Dniestru: Cele środowiskowe dla obszarów chronionych, zgodnie z przepisami art. 38f ustawy - Prawo wodne

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW900012748	PLH180026	Moczary	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiającą swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagiennne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagiennne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. kumaka górsk. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. trzaski karpackiej wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. poczwarówki zwężonej wymaga: w miejscach wyst. naturalne (bezwzgl. domin. wilgotne lub mokre kl. II-III wg Killeena i Moorkensa) war. wodne.
PLRW9000127691	PK87	Park Krajobrazowy Gór Słonnych	Zabezpieczenie trwałości ekosystemów wodnych. Zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony roślin górskich, wodnych i bagiennych w szczególności w ostojach: dolina potoku Serednica od Olszanicy wzwyż, zwłaszcza odcinek przełomowy między Magur a Działem, dolina potoku Stebnik od Krościenka do granicy państwowej i z odnogą do Sandrowa, dolina potoku Maksymów, dolina Olchowskiego Potoku, starorzeczka Sanu w okolicy Międzybrodzia, tereny podmokłe przy rezerwacie Sobień. Zachowanie: wilgotnych łąk ostrożeńiowych i ostrożeńiowo-rdestowych, młak kozłkowo-turzycowych, ziołorośli, zaroślin nadrzecznych z wrześnią, nadrzecznych olszyn górskich, bagiennych olszyn górskich.
PLRW9000127691	PLB180003	Góry Słonne	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarpi (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródlęśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. koncentracji żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. silnie podtopionych zabagnień i wyklucz. ich odwadniania; dostępności spokojnych noclegowisk. [Wymaga wg proj. PZO: zachowania naturalnego charakteru cieków i procesów hydromorfologicznych; przywrócenia ciągłości ekologicznej cieków].

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLRW9000127691	PLH180013	Góry Słonne	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. kumaka górsk. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. traszki karpackiej wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. brzanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność >0,1 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY), udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga ukraińskiego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Wstępowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarłowych i potenc. miejsc odrostu larw. Wzgl. liczebność >0,05 os./m², obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>75%. Udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. kozy złotawej wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Przynajmniej miejscami dno żwirowo-piaszczyste. Wzgl. liczebność >0,01 os./m², >25 osobn. <4 cm dług.; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. biegacza urozmiconego wymaga: podłoże błotniste, naturalny char. potoku i strefy przypotokowej. [Wymaga wg proj. PZO: zachowania naturalnego charakteru cieków i procesów hydromorfologicznych; zachowania lub przywrócenia ciągłości ekologicznej cieków].</p>
PLRW9000127691	PLH180026	Moczary	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. kumaka górsk. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. traszki karpackiej wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. poczwarówki zwężonej wymaga: w miejscach wyst. naturalne (bezwzgl. domin. wilgotne lub mokre kl. II-III wg Killeena i Moorkensa) war. wodne.
PLGW9000169	BdPN	Bieszczadzki Park Narodowy	Zapobieżenie degradacji torfowisk powodowanej przez odpływ wód w zmeliorowanych obszarach torfowisk, poprzez wykonywanie zastawek, progów i ekranów blokujących odpływ. Zapobieżenie zanieczyszczeniom wód przez budowę nowych oczyszczalni ścieków i poprawę sprawności obecnych, wadliwie funkcjonujących oczyszczalni. Zapobieżenie zanikowi miejsc rozwoju płazów przez wykonywanie i oczyszczanie oczek wodnych. Wykluczenie budowy obiektów hydrotechnicznych, przegradzających rzeki i potoki w Parku i jego otulinie i utrudniających migracje fauny rzecznej. [Wg proj. planu ochrony także zachowanie mało zmienionych ekosystemów wodnych występujących w naturalnej sieci potoków i rzek górskich z charakterystyczną fauną wodną.]
PLGW9000169	PK87	Park Krajobrazowy Gór Słonnych	Zabezpieczenie trwałości ekosystemów wodnych. Zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony roślin górskich, wodnych i bagiennych w szczególności w ostojach: dolina potoku Serednica od Olszanicy wzwyż, zwłaszcza odcinek przełomowy między Magur a Działem, dolina potoku Stebnik od Krościenka do granicy państwowej i z odnogą do Sandrowa, dolina potoku Maksymów, dolina Olchowskiego Potoku, starorzeczka Sanu w okolicy Międzybrodzia, tereny podmokłe przy rezerwacie Sobień. Zachowanie: wilgotnych łąk ostrożeńiowych i ostrożeńiowo-rdestowych, młak kozłkowo-turzycowych, ziołorośli, zaroślin nadrzecznych z wrześnią, nadrzecznych olszyn górskich, bagiennych olszyn górskich.
PLGW9000169	PLB180003	Góry Słonne	Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. zimorodka wymaga: zachow. natur. dynamiki rzek, w tym natur. procesów erozji bocznej, powstawania, utrzymywania i rozwoju skarp (wyrw) brzegowych. --- Właściwy stan ochrony orlika grubodziobego wymaga: zachow. rozległych kompleksów podmokłych, ekstensywnie użytkowanych łąk i sąsiadujących z nimi lasów i zadrzewień liściastych, optymalnie łągowych i bagiennych. --- Właściwy stan ochr. bociana czarnego wymaga: zachow. bagiennych i podmokłych olsów, natur. charakteru cieków i drobnych akwenów śródleśnych. --- Właściwy stan ochr. derkacza wymaga: zachow. uwilgotnienia i wyklucz. odwadniania wilg. i podmokłych łąk. --- Właściwy stan ochr. koncentracji żurawia wymaga: zachowania mozaiki mokradeł w krajobrazie, w tym zachow. silnie podtopionych zabagnień i wyklucz. ich odwadniania; dostępności spokojnych noclegowisk. [Wymaga wg proj. PZO: zachowania naturalnego charakteru cieków i procesów hydromorfologicznych; przywrócenia ciągłości ekologicznej cieków].

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
PLGW9000169	PLH180013	Góry Słonne	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. chronionych w obszarze gat. ryb wymaga (wg. najbardziej wymagającego gat.): Ciągłość ekologiczna - brak sztucznych przegród wyższych niż 10 cm. EFI+ w klasie I lub II. Jakość hydromorfologiczna (śr. arytm. ocen elementów: geometria koryta, substrat denny, charakterystyka przepływu, charakter i modyfikacja brzegów, mobilność koryta, ciągłość cieku wg PN-EN 14614) <2,5. Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. wydry wymaga: bogatej bazy żerowej, pośrednio zachowania lub odtworzenia naturalnego źródnicow. siedlisk ryb i płazów. --- Właściwy stan ochr. kumaka górsk. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. traszki karpackiej wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. brzanki wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: wzgl. liczebność >0,1 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, YUV, YOY), udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. głowacza białopłetwego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Mozaika mikrosiedlisk dna zawierająca kryjówki dla osobn. dorosłych, potencjalne tarliska, miejsca odrostu narybku. Brak zarybień w obwodzie rybackim powodujących wzrost populacji gat. gospodarczych zjadających głowacze. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>50%. --- Właściwy stan ochr. minoga ukraińskiego wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Wstępowanie mozaiki mikrosiedlisk potencjalnych tarlowych i potenc. miejsc odrostu larw. Wzgl. liczebność >0,05 os./m2, obecne wszystkie kat. wiekowe (ADULT, JUV, YOY) i YOY+JUV>75%. Udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. kozy złotawej wymaga, oprócz celu skonsolidowanego dla ryb: Przynajmniej miejscami dno żwirowo-piaszczyste. Wzgl. liczebność >0,01 os./m2, >25 osobn. <4 cm dług.; udział >5% w zespole ryb i minogów. --- Właściwy stan ochr. biegacza urozmiconego wymaga: podłoże błotniste, naturalny char. potoku i strefy przypotokowej. [Wymaga wg proj. PZO: zachowania naturalnego charakteru cieków i procesów hydromorfologicznych; zachowania lub przywrócenia ciągłości ekologicznej cieków].</p>
PLGW9000169	PLH180026	Moczary	<p>Utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony. Właściwy stan ochr. ziołorośli górskich lub nadrzecznych (6430) wymaga: naturalność koryt rzecznych/potoków i stref brzegowych, umożliwiająca swobodne wykształcanie się ziołorośli. --- Właściwy stan ochr. torfowisk przejściowych i trzęsawisk (7140) wymaga: bagienne, naturalne warunki wodne. Poziom wody nie głębiej niż 10 cm ppt. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. górskich i nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (7230) wymaga: poziom wody w przedziale 10 cm ppt - 2 cm npt. Stabilne zasilanie wodami podziemnymi pH>7. Brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu „zneutralizowana” na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa przegród itp.). --- Właściwy stan ochr. borów i lasów bagiennych (91D0) wymaga: bagienne uwodnienie. Brak antropogenicznego odwadniania. --- Właściwy stan ochr. łągów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (91E0) wymaga: uwodnienie (w tym, jeśli dotyczy, dynamika zalewów) normalne z punktu widzenia odpowiedniego podtypu (zbiorowiska roślinnego). Naturalny lub zrenaturalizowany charakter i reżim hydrolog. cieków, jeżeli sąsiadują z łągami. --- Właściwy stan ochr. bobra wymaga: tolerowanie działań bobrów. --- Właściwy stan ochr. kumaka górsk. wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. traszki karpackiej wymaga: zachow. miejsc łągowych, w postaci kompleksów drobnych</p>

Kod JCW	Kod obszaru chronionego	Nazwa obszaru chronionego	Cel środowiskowy dla obszaru chronionego
			zbiorn. wodnych i kałuż, stałych lub okresowych. --- Właściwy stan ochr. poczwarówki zwężonej wymaga: w miejscach wyst. naturalne (bezwzgl. domin. wilgotne lub mokre kl. II-III wg Killeena i Moorkensa) war. wodne.